

ZWIĄZEK NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO

---

147 509 p 4

KALENDARZ NAUCZYCIELSKI NA ROK 1934

WYDAWNICTWA ROK VIII

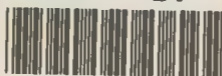
Cena zł. 2.

Dla członków Związku Naucz. Polskiego — 1 zł. 25 gr.

W A R S Z A W A 1934
NAKŁADEM ZARZĄDU GŁÓWNEGO ZWIĄZKU N. P.
SKŁAD GŁÓWNY W BIURZE ZARZĄDU GŁÓWNEGO
W WARSZAWIE, WYBRZEŻE KOŚCIUSZKOWSKIE 35
I DO NABYCIA W „NASZEJ KSIĘGARNI”,
ŚWIĘTOKRZYSKA 18.

BG WSP

162334

SPIS RZECZY.

Kalendarjum	4
Polska w cyfrach	18

ORGANIZACJA WŁADZ SZKOLNYCH.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	30
Władze szkolne drugiej instancji	35
Władze szkolne pierwszej instancji	45

USTRÓJ SZKOLNICTWA.

Organizacja siedmioletnich publicznych szkół powszechnych	64
Organizacja gimnazjów państwowych	90
Inne przepisy	108

PRAKTYKA SZKOLNA.

Ulgi kolejowe dla młodzieży szkolnej	116
Amnestja w stosunku do grzywien szkolnych	119
Budżety gminne na cele szkolnictwa powsz.	120
Taksy i opłaty szkolne	121
Stosunki służbowe nauczycieli	130

UPOSAŻENIE.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r.	160
Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 19.XII.33 r.	170
Rozporządzenie Min. Komunikacji z dnia 22 grudnia 1933 r. o ulgach dla funkcjonariuszów państw. przy przejazdach kolejami państwowymi	195

SPRAWY EMERYTALNE.

Zmiana przepisów emerytalnych	206
Prawo o publicznych przedsięwzięciach rozrywkowych	231

Ogłoszenia	239—256

(31) STYCZEŃ — 1934 R.

Dni	Kalendarz rzymsko - katolicki	Kalendarz grecko - katolicki
1 P	Nowy Rok. Mieczysł.	19 Bonifatija mucz.
2 W	Im. Jezus. Makarego	20 Ihnatija Bohon. smcz.
3 Ś	Genowefy p	21 Julijanny mcz.
4 C	Eugenjusza	22 Anastaziji wmcz.
5 P	Telesfora m.	23 Desjatj mucz. na Kryti.
6 S	Trzech Króli	24 Naw. Rožd. Euheniji
7 N	Lucjana m.	25 Rizdwo Chrystowe
8 P	Seweryna op.	26 Sobor Pr. Bohor, Jos.
9 W	Juljana m.	27 Stefana prwmcz.
10 Ś	Agatona	28 20.000 Mucz. w Nik.
11 C	Honoraty p.	29 Dityj ubytych u Wytł.
12 P	Arkadjusza m.	30 Aniziji mcz.
13 S	Gotfryda i Leona	31 Melaniji prep.
14 N	Hilarego Dk.	1 Nowyj Rik Wasilija w.
15 P	Pawła I. pust.	2 Sylwestra papy
16 W	Marcelego pap. m.	3 Małachiji pror.
17 Ś	Antoniogo op.	4 Sobor 70 Ap.
18 C	Katedry św. Piotra	5 Naw. Boh. Teopempta
19 P	Henryka b. m.	6 Bohojawłenije Hosp.
20 S	Fabjana i Sebast. m. m.	7 Sobor Sw. Chrest.
21 N	Agnieszki p. m.	8 Jurija. Emilijana
22 P	Wincentego, Anastazji	9 Polijewkta mcz.
23 W	Zaśl. N.M.P., Rajmun.	10 Hryhorija prep.
24 Ś	Tymoteusza b. m.	11 Teodozija W. prep.
25 C	Nawr. św. Pawła ap.	12 Tatijany mcz.
26 P	Polikarpa m. b.	13 Jermyła i Str.
27 S	Jana Chryzostoma Dk.	14 Ołciw w Synaji
28 N	Walerego b.	15 Pawła T. i Iwana
29 P	Franciszka Sal. b. Dk.	16 Pokł. ok. Ap. Petra
30 W	Martyny p. m.	17 Antonija Wel.
31 Ś	Piotra z Nolasko	18 Anastazija i Kyryla

(28) LUTY — 1934 R.

Dni	Kalendarz rzymsko - katolicki	Kalendarz grecko - katolicki
1 C	Ignacego b. m.	19 Makarija prep.
2 P	M. B. Gromnicznej	20 Ewtymija W.
3 S	Błażeja b. m.	21 Maksyma prep.
4 N	Andrzeja Kors. b.	22 Tymot. ap., Anast.
5 P	Agaty p. m.	23 Kłymientija swszczm.
6 W	Tytusa b.	24 Kseniji prep.
7 Ś	Romualda op.	25 Hryhorija Bohosłowa
8 C	Jana z Matty	26 Ksenofonta prep.
9 P	Apolonji p. m.	27 Per. m. lw. Zoł.
10 S	Scholastyki p.	28 Jefrema prep.
11 N	Zj. się N.M.P. w Lourd.	29 Per. moszcz. lhn. Boh.
12 P	7 załóż. Serwit. i Jul. m.	30 Troch Swiatyteliw
13 W	Grzegorza II. pap.	31 Kyra i lw. bezsr.
14 Ś	Popielec , Walent. b. m.	1 Lutvj. Tryfona mcz.
15 C	Faustyna m.	2 Stritennia Hospodne
16 P	Juljanny p. m.	3 Symeona i Anny
17 S	Juljana z Kap.	4 Izydora prep.
18 N	Symeona b. m.	5 Ahafiji mcz.
19 P	Konrada w.	6 Wukoła prep.
20 W	Leona b.	7 Parten i Łuky prep.
21 Ś	Feliksa b.	8 Teodora strat.
22 C	Stoł. św. Piotra w Antj.	9 Nykyfora mcz.
23 P	Piotra Damjana Dk.	10 Charłampia mcz.
24 S	Macieja ap.	11 Własija smcz.
25 N	Cezarego m.	12 Meletija sw.
26 P	Wiktora m.	13 Martynijana prep.
27 W	Aleksandra b.	14 Awksentija prep.
28 Ś	Teofila m. i Romana	15 Onysyna ap., Paf.

(31) MARZEC — 1934 R.

Dni	Kalendarz rzymsko - katolicki	Kalendarz grecko - katolicki
1 C	Albina b. i Antoniny	16 Pamfyla mcz.
2 P	Pawła m., Heleny wd.	17 Teodora mcz.
3 S	Kunegundy ces.	18 Lwa Papy
4 N	Kazimierza kr. w.	19 2-a Post. Archip. Ap.
5 P	Gerazyma pap.	20 Lwa ep. Kat.
6 W	Perpetuy i Felic. mm.	21 Tym. prep.
7 Ś	Tomasza z akw. Dk.	22 Najd. m. Mucz. w E.
8 C	Wincentego K., Jana B.	23 Polikarpa smcz.
9 P	Franciszki Rz. wd.	24 1 i 2 z n. hoł. Sw. Chr.
10 S	40 męczenników	25 Tarasia sw.
11 N	Konstantyna W.	26 3-a Posta. Porfirija
12 P	Grzegorza W. p.	27 Prokopija
13 W	Krystyny p. m.	28 Wasylja isp.
14 Ś	Matyldy król.	1 Mart. Ewdokiji prep.
15 C	Klemensa Dw. w.	2 Teodota smcz.
16 P	Juljana z Cyl.	3 Ewtropija i tow.
17 S	Józefa z Arymatei	4 Harasyma prep.
18 N	Cyryla J.	5 4-a Posta. Konona
19 P	Józefa Obl. N. M. P.	6 42 Mucz.
20 W	Teodozji	7 Wasylja smcz.
21 Ś	Benedykta op.	8 Teofilakta prep.
22 C	Katarzyny szw.	9 40 Mucz. w Sewast.
23 P	Feliksa m.	10 Kodrata i tow.
24 S	Gabrjela arch.	11 Sofronija patr.
25 N	Zwiastowanie N. M. P.	12 5-a Posta. Teofana
26 P	Teodora	13 Per. p. N.
27 W	Jana Damasc. Dk.	14 Wenedykta prep.
28 Ś	Jana Kapistrana	15 Ahapija mcz.
29 C	W. Czwartek, Eust.	16 Sawyna i Juljana
30 P	W. Piątek, Gwiryna	17 Aleksija prep.
31 S	W. Sobota, Balbiny	18 Kyryła Jerus.

(30) KWIECIEŃ — 1934 R.

Dni	Kalendarz rzymsko - katolicki	Kalendarz grecko - katolicki
1 N	Wielkanoc, Hugona	19 Chryzanta i Dariji
2 P	Pon. Wiel. Franc. z P.	20 Sawy
3 W	Ryszarda b.	21 Jakowa isp.
4 Ś	Izydora b. Dk.	22 Wasylija smcz.
5 C	Wincentego Ferer.	23 Wel. czetwer., Nikona
6 P	Celestyna pap.	24 Wel. piat. Zach. i Jak.
7 S	Epifanjusza b. m.	25 Wel. sub. Błahowiszcz.
8 N	Dionizego b.	26 Woskr. Chr. Sob. Ar.
9 P	Marji Kleofasowej	27 Switt. pon., Matrony
10 W	Ezechjela	28 Switt. wtór., Ilarijona
11 Ś	Leona W. pap. Dk.	29 Marka i Kyr. prep.
12 C	Juljusza pap.	30 Iwana listw.
13 P	Hermenegilda	31 Ipatija
14 S	Justyna m.	1 Kwiteń. Mariji E.
15 N	Bazylego	2 Tyta i Amf.
16 P	Benedykta J.	3 Nykyty
17 W	Aniceta P.	4 Josyfa
18 Ś	Apolonjusza	5 Teodula
19 C	Jerzego b.	6 Ewtychija smcz.
20 P	Teodora W.	7 Georgija sw.
21 S	Anzelma b. Dk.	8 Irodijona i i. Ap.
22 N	Sotera i Kaja pp. mm.	9 Ewpsychija mcz.
23 P	Wojciecha b. m.	10 Terentija
24 W	Fidelisa ze Sygm.	11 Antypy smcz.
25 Ś	Marka Ew.	12 Wasylija prep.
26 C	M.B. Dob. Rady, Kleta	13 Artemona smcz.
27 P	Piotra K. Dk., Zyty	14 Martyna papy
28 S	Pawła od Krzyża	15 Aryst. Puda i pr.
29 N	Piotra z Werony m.	16 Ahafiji, Chion, Iryny
30 P	Katarzyny ze Sienny	17 Symeona

(31) MAJ — 1934 R.

Dni	Kalendarz rzymsko - katolicki	Kalendarz grecko - katolicki
1 W	Filipa i Jakóba Ap.	18 Iwana Dekapot.
2 Ś	Zygmunta	19 Iwana prep.
3 C	Król. Kor. Polskiej	20 Teodora Trich.
4 P	Znal. św. Krz. Moniki	21 Januaria smcz.
5 S	Piusa V. pap.	22 Teodora Syk. prep.
6 N	Jana w Oleju	23 N. 2-Rozslab. Georgia
7 P	Opieki św. Józ., Domic.	24 Saby m.
8 W	Stanisława b. m.	25 Marka ew.
9 Ś	Grzegorza z Naz. Dk.	26 Wasylija smcz.
10 C	Wniebowst. P. Anton.	27 Symona smcz.
11 P	Franciszka de Hieron.	28 Jasona i Sos. ap.
12 S	Pankracego	29 Mucz. w Kyzyci
13 N	Serwacego	30 Jakowa ap.
14 P	Bonifacego m.	1 Maj. Jeremij pror.
15 W	Zofji	2 Atanazija W.
16 Ś	Andrzeja Boboli	3 Teodozyja pecz.
17 C	Paschalisa Baylon	4 Woznen Hosp., Pelah.
18 P	Wenancjusza m.	5 Iryny mcz.
19 S	Piotra Celestyna	6 Joba mnohostr.
20 N	Zesł. Duch. Św. Bern.	7 N. Sliporodzenoho
21 P	Poniedz. św. Tymot.	8 Iwana teol.
22 W	Heleny	9 † Per. m. sw. Nyk.
23 Ś	Dezyderjusza b. m.	10 † Symeona Zyl. Ap.
24 C	N. M. P. Wspom.	11 Mokija smcz.
25 P	Grzegorza VII pap.	12 Epifanjusza
26 S	Filipa Nereusza	13 Głykeriji mcz.
27 N	Bedy Dk., Jana	14 Sosz. św. Ducha Izyd.
28 P	Augustyna b.	15 Presw. Trojci, Pach.
29 W	Marji Magd. de Pazzis	16 Teodora osw.
30 Ś	Feliksa p. m.	17 Andronika ap.
31 C	Boże C. N.M.P.Pośr.Ł.	18 Teodoła mcz.

(30) CZERWIEC — 1934 R.

Dni	Kalendarz rzymsko - katolicki	Kalendarz grecko - katolicki
1 P	Jakuba S.	19 Patrykija
2 S	Sadoka i Towarz.	20 Tałaleja mcz.
3 N	Erazma b. m. Klot.	21 N. 1 Wsich Świątych
4 P	Franciszka	22 Bazyl.
5 W	Bonifacego	23 Michała
6 Ś	Norberta b., Klaudj.	24 Symeona pr.
7 C	Roberta op.	25 Presw. Ewch.
8 P	Medarda b.	26 Karpa ap.
9 S	Felicjana	27 Teraponta smcz.
10 N	Małgorzaty Kr., Bog. b.	28 N. 2. po Ś. Nykiły
11 P	Barnaby ap.	29 Teodozji m.
12 W	Jana F. w.	30 Isaakija prep.
13 Ś	Antoniego z Padwy	31 Jer. ap. i Ep. m.
14 C	Bazylego W.	1 Czerwień. Just. mcz.
15 P	Modesta	2 Presw., Serc. Chr.
16 S	Aliny. Justyny	3 Lukijana mcz.
17 N	Jolanty, Adolfa, Inoc.	4 N. 3 po S. Mytrof.
18 P	Efrema Dk.	5 Doroteja
19 W	Gerwazego i Protazego	6 Wysarijona
20 Ś	Sylwerjusza pap. m.	7 Teodota smcz.
21 C	Alojzego Gonzagi w.	8 Teodora str.
22 P	Paulina b.	9 Kyryła sw.
23 S	N. S. P. J. Zenona m.	10 Tymoteja
24 N	Nar. św. J. Chrzcic.	11 N. 4 po S. Wartołom.
25 P	Prospera b. w.	12 Onufrija W.
26 W	Jana i Pawła	13 Akyłyny mcz.
27 Ś	Władysława Kr.	14 Jetyseja pror.
28 C	Ireneusza b.	15 Amosa, Jeronima
29 P	Piotra i Pawła Apost.	16 Tychona ep.
30 S	Wsp. św. Pawła Ap.	17 Man. Saw. i pr.

(31) LIPIEC — 1934 R.

Dni	Kalendarz rzymsko - katolicki	Kalendarz grecko - katolicki
1 N	Przen. Krwi P. J., Rom.	18 N.5 po S., Leontija
2 P	Nawiedzenie N. M. P.	19 Judy Ap.
3 W	Leona pap. Anatola	20 Metodija smcz.
4 Ś	Teodora b.	21 Julijana Tars.
5 C	Antoniego Zakk.	22 Ewsewija smcz.
6 P	Łucji p. m.	23 Ahrypiny mcz.
7 S	Cyryla i Metodego	24 Ryzdwo sw. Iw. Chr.
8 N	Elżbiety król.	25 N. 6 po S., Tewroniji
9 P	Weroniki de Julj.	26 Dawyda
10 W	7 braci męczenników	27 Samsona prep.
11 Ś	Piusa I pap.	28 Per. mosz., Kyr. i Iw.
12 C	Jana Gwalberta	29 Petra i Pawła
13 P	Anakleta p., Małg., p.	30 Sobor 12 Ap.
14 S	Bonawentury Dk.	1 Łypeń. Kosmy i Dam.
15 N	Rozesłanie św. Apost.	2 N. 7 po S., Poł. R. Pr.
16 P	M. B. Szkapł., Andr.	3 Jakynta
17 W	Aleksego w.	4 Andrija Krył.
18 Ś	Szymona z Lipnicy	5 Kyryła i Meł.
19 C	Wincentego a Paulo	6 Atanaz., Aton.
20 P	Bł. Czesława	7 Tomy i Akakija
21 S	Daniela, Praksedy p.	8 Prokopija mcz.
22 N	Marji Magdaleny	9 N. 8 po S., Pankrat.
23 P	Apolinarego b. m.	10 Antonija
24 W	Bł. Kingi Kr., Kryst.	11 Ewfymiji i Oł.
25 Ś	Jakóba Ap.	12 Prokta i Iłar.
26 C	Anny matki N. M. P.	13 Sobor Arch. Hawr.
27 P	Pantaleona m., Natalji	14 Akyły, Kuryka
28 S	Wiktora pap.	15 Wołodymyra W.
29 N	Marty p.	16 N. 9 po S., Atynog.
30 P	Rubina m.	17 Mariny
31 W	Ignacego Lojoli w.	18 Jakynła i Emiljana

(31) SIERPIEŃ — 1934 R.

Dni	Kalendarz rzymsko - katolicki	Kalendarz grecko - katolicki
1 Ś	Piotra w okowach	19 Makryny i Dija
2 C	N. M. P. Anielskiej, Alf.	20 Iliji pror. (na ned.)
3 P	Znal. relik. św. Szczep.	21 Symeona i Iwana
4 S	Dominika w.	22 Marji Mahdałyny
5 N	M. B. Śnieżnej	23 N. 10 po S., Tryfona
6 P	Przemienienie Pańsk.	24 Borysa
7 W	Kajetana	25 Usp. św. Anny
8 Ś	Emiljana	26 Jermołaja mcz.
9 C	Jana Vianey, Rom. m.	27 Pantelejmona mcz.
10 P	Wawrzyńca m.	28 Prochora i i. Ap.
11 S	Zuzanny p	29 Kałynika mcz.
12 N	Klary p.	30 N. 11 po S., Syły ap.
13 P	Hipolita i Kasj. mm.	31 Ewdok.
14 W	Euzebjusza b.	1 Serpeń. Proisch. Cz.
15 Ś	Wniebowz. N. M. P.	2 Peren. m. sw. Stefana
16 C	Joachima, Rocha	3 Isaakija D., Fawsta
17 P	Jacka w.	4 Ewdokiji prmcz.
18 S	Heleny ces.	5 Ewsygnia mcz.
19 N	Ludwika Toloz.	6 N. 12 po S., Preobr. H.
20 P	Bernarda op. Dk.	7 Dometija
21 W	Joanny Fr. de Chaut.	8 Emilijana ep.
22 Ś	Tymoteusza m.	9 Mattija Ap.
23 C	Filipa i Benicjusza	10 Lawrentija mcz.
24 P	Bartłomieja Ap.	11 Ewpla mcz.
25 S	Ludwika kr.	12 Fotija, Anyk. mcz.
26 N	M. B. Częstochowskiej	13 N. 13 po S., Maksyma
27 P	Józefa Kalas	14 Micheja
28 W	Augustyna b. w. Dk.	15 Usp. Pr. Boh.
29 Ś	Ścięcie św. Jana Chrz.	16 Per. n. Chr. Hosp.
30 C	Róży Limańskiej	17 Myrona mcz.
31 P	Rajmunda, Izabelli	18 Flora i Ławra mcz.

(30) WRZESIEŃ — 1934 R.

Dni	Kalendarz rzymsko - katolicki	Kalendarz grecko - katolicki
1 S	Bronisławy, Idziego	19 Andreja
2 N	Stefana kr.	20 N. 14 po S., Samuila
3 P	Szymona Slup.	21 Taddeja
4 W	Rozalji	22 Akatonika mcz.
5 Ś	Wawrzyńca Just. b. w.	23 Łupa mcz.
6 C	Zacharjusza Pr.	24 Ewtycha mcz.
7 P	Anastazji, Reg., J. m.	25 Wartołomeja, Tyta
8 S	Narodzenie N. M. P.	26 Adriana i Natalji
9 N	Piotra Klawera	27 N. 15 po S., Pimena
10 P	Mikołaja z Tolent.	28 Mojseja
11 W	Prota, Jacka m.	29 Us. hoł. Iw. Chr.
12 Ś	Imienia N. M. P.	30 Ałeksija aen.
13 C	Filipa m.	31 Poł. pojanna Pr. Boh.
14 P	Podwyższ. Krzyża św.	1 Weres., Now. C. Rik
15 S	N. M. P. Bol. Nikod.	2 Mamanta mcz.
16 N	Kornela, Cypr. mm.	3 N. 16 po S., Antyma
17 P	Stygmat św. Franc.	4 Wawyły
18 W	Józefa z Kupert	5 Zachariji i Jelys.
19 Ś	Januarego b. m.	6 Czudo arch. Mych.
20 C	Eustachego Ap. ew.	7 Sozonta mcz.
21 P	Mateusza Ap. ew.	8 Rizdwo Pr. Bohor
22 S	Tomasza z Wilan.	9 Joakyma i Anny
23 N	Tekli p. m.	10 N. 17 po S., Mynod.
24 P	N.M.P. od wyk. niew.	11 Teodory
25 W	Bł. Władysł. z Gieln.	12 Awtonoma smcz.
26 Ś	Cyprj. i Just. mm.	13 Obrz. Chr., Kornylija
27 C	Kosmy i Damj. mm.	14 Wozdw. Cz. Chresta
28 P	Wacława kr.	15 Nykyty wmcz.
29 S	Michała Arch.	16 Ewfymija wmcz.
30 N	Hieronima Dk.	17 N. 18 po S., Sofiji

(31) PAŹDZIERNIK — 1934 R.

Dni	Kalendarz rzymsko - katolicki	Kalendarz grecko - katolicki
1 P	Bł. Jana z Dukli	18 Ewmeniji
2 W	Aniołów Stróżów	19 Trofyma mcz.
3 Ś	Teresy od Dziec. J.	20 Ewstachija mcz.
4 C	Franciszka z Asyżu	21 Kondrata ap.
5 P	Placyda m.	22 Foky smcz.
6 S	Brunona op.	23 Zaczat. Iw. Chr.
7 N	M. B. Różańcowej	24 N. 19 po S., Tekli prep.
8 P	Brygidy wd.	25 Ewfrozyny
9 W	Djonizego areop.	26 Prest. Iw. Bohosława
10 Ś	Franciszka Borgj.	27 Kallistrata mcz.
11 C	Emiljana m.	28 Charytona prep.
12 P	Maksymiljana b.	29 Kyryjaka prep.
13 S	Edwarda kr.	30 Hryhorija smcz.
14 N	Kaliksta pap. m.	1 Żowteń , N. 20 po S.
15 P	Teresy p., Jadwigi ks.	2 Kyprijana
16 W	Gerarda	3 Dionyzija smcz.
17 Ś	Małgorzaty M.	4 Jeroteja smcz.
18 C	Łukasza Ew.	5 Charytyny prep.
19 P	Piotra z Alkantary	6 Tomy ap.
20 S	Jana Kantego	7 Serchija i Wakcha
21 N	Urszuli p. m.	8 N. 21 po S., Pelahiji
22 P	Korduli p. m., Filipa	9 Jakowa Ap.
23 W	Ignacego, Seweryna	10 Ewłamp. i Eul. mcz.
24 Ś	Rafała arch.	11 Fyłypa ap.
25 C	Kryspina	12 Prowa i tow.:
26 P	Ewarysta pap. w Luc.	13 Karpa mcz., Kos.
27 S	Sabiny, Florencji m.	14 Nazaryja
28 N	Chrystusa Kr., Szym.	15 N. 22 po S., Ewłymia
29 P	Narcyza b.	16 Łonkina
30 W	Edmunda	17 Oziji pror.
31 Ś	Antonina, Lucyli	18 Łuky Ap.

(30) LISTOPAD — 1934 R.

Dni	Kalendarz rzymsko - katolicki	Kalendarz grecko - katolicki
1 C	Wszystkich Świętych	19 Jojila pror.
2 P	Dzień Zaduszny	20 Artemija fmcz.
3 S	Huberta b.	21 Ilarijona wel. prep.
4 N	Karola Boromeusza	22 N. 23 po S., Awerkija
5 P	Zacharjasza i Elźb.	23 Jakowa
6 W	Leonarda, Feliksa	24 Arety i tow. mcz.
7 Ś	Amaranta, Nikandra	25 Matkijana mcz.
8 C	Gotfryda i Maura	26 Dymitria wmcz.
9 P	Teodora m.	27 Nestora mcz.
10 S	Andrzeja z Awel.	28 Parask. wmcz.
11 N	Marcina b.	29 N. 24 po S., Anastaziji
12 P	Marcina p., 5 Br. Pol.	30 Zynowia
13 W	Stanisława Kostki	31 Stachija i i. ap.
14 Ś	Józefata b. m.	1 Padolyst., Kosmy i D.
15 C	Leopolda. Getr. p.	2 Akindyna mcz.
16 P	M. B. Ostrobr. Edm.	3 Ekepsymy mcz.
17 S	Grzegorza C., Sal.	4 Joanikija W.
18 N	Romana	5 N. 25 po S., Hałakt.
19 P	Elźbiety kr.	6 Pawła św.
20 W	Feliksa Wal.	7 Jerona i i. mcz.
21 Ś	Ofiarowanie N. M. P.	8 Sobor św. Arch. M.
22 C	Cecylji p. m.	9 Onysyfora mcz.
23 P	Klemensa pap. m.	10 Erasta i i. ap.
24 S	Jana od Krz. Dk.	11 Mynv, Wiktora i i.
25 N	Katarzyny p. m.	12 N. 26 po S., Josafata
26 P	Jana Berchm. K. w.	13 Iwana
27 W	Walerjana, Wergilj. b.	14 Fylypa Ap.
28 Ś	Zdzisławy, Mansweta	15 Huria i i. mcz.
29 C	Saturnina i Filemona	16 Mateja Ap.
30 P	Andrzeja Ap. Just.	17 Hryhorija ep. czud.

(31) GRUDZIEŃ — 1934 R.

Dni	Kalendarz rzymsko - katolicki	Kalendarz grecko - katolicki
1 S	Eligjusza b., Natalji	18 Płatona i Romana
2 N	Bibiany p. m.	19 N. 27 po S., Awdija p.
3 P	Franciszka Ksawerego	20 Hryhorija
4 W	Barbary p. m.	21 Wwed. w chram. P. B.
5 Ś	Saby op., Anastazji	22 Fylymona p.
6 C	Mikołaja b.	23 Amfilochia ep.
7 P	Ambrożego b. Dk.	24 Kateryny wmcz.
8 S	Niepok. Pocz. N. M. P.	25 Kłymenta i P.
9 N	Leokadji, Walerji	26 N. 28 po S., Ałypia p.
10 P	N. M. P. Loretańsk.	27 Jak pers.
11 W	Damazego, Sabiny	28 Stefana prep. mcz.
12 Ś	Aleksandra m.	29 Paramona mcz.
13 C	Łucji p. m.	30 Andreja Ap.
14 P	Spirydjona b.	1 Hrudeń. Nauma pror.
15 S	Walerjana b.	2 Awwakuma pror.
16 N	Euzebjusza, Albina	3 N. Praotciw, Sofonia
17 P	Łazarza b.	4 Warwary
18 W	Oczek. N. M. P. Gracj.	5 Sawy prep.
19 Ś	Urbana	6 Nykołaja czud.
20 C	Teofila, Juljusza	7 Amwrozja ep.
21 P	Tomasza Ap.	8 Patapia ep.
22 S	Zenona m.	9 Nep. Zacz. P. D. M.
23 N	Wiktorji p. m.	10 N. pered Rizdwom
24 P	Wigilja. Adama i Ewy	11 Danyła
25 W	Boże Narodzenie	12 Spyridona prep.
26 Ś	Szczepana męcz.	13 Ewstratija smcz.
27 C	Jana Ap. i Ew.	14 Tyrsa mcz.
28 P	Młodzianków	15 Elewterija smcz.
29 S	Tomasza b. m.	16 Ahheja pror.
30 N	Eugenjusza b.	17 Danyła pror.
31 P	Sylwestra pap.	18 Sebastjana

KALENDARZ PRAWOSŁAWNY NA ROK 1934.

B. Narodzenie 7, 8 i 9 stycznia.

Nowy Rok 14 stycznia.

Trzech Króli 19 stycznia.

Trzech Świętych 12 lutego.

Oczyszczenie N. P. M. 15 lutego.

Niedziela Palmowa 1 kwietnia.

Zwiast. N. M. P. 7 kwietnia.

Wielkanoc 8, 9 i 10 kwietnia.*

Wniebowst. Pańskie 17 maja.*

Zesłanie Ducha św. 27 maja.*

Św. Trójca 28 maja.*

Św. Piotra i Pawła 12 lipca.

Przemienienie P. 19 sierpnia.

Wnieb. N. P. M. 28 sierpnia.

Ścięcie św. Jana 11 września.

Nar. N. P. M. 21 września.

Podw. Św. Krzyża 27 września.

N. P. M. Obr. 14 października.

Ofiarowanie N. P. M. 4 grudnia.

Św. Mikołaj 19 grudnia.

(Św. ruchome oznaczone gwiazdką.*)

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

Rok 5694

(zwyczajny prawidłowy, liczy 354 dni).

	Kal. żydowski	Rok 1934
	Szwat	1 17 I
	Adar	1 16 II
Post Estery	„	13 28 „
Purim	„	14 1 III

Suszan-Purim	Adar	15	2	III
	Nisan	1	17	"
I-sze Święto Paschy*	"	15	31	"
II-gie Święto Paschy*	"	16	1	IV
VII-me Święto Paschy*	"	21	6	"
VIII-me Święto Paschy*	"	22	7	"
	Ijar	1	16	"
Lag B'omer	"	18	3	V
	Siwan	1	15	"
I-sze Zielone Święto*	"	6	20	"
II-gie Zielone Święto*	"	7	21	"
	Tamuz	1	14	VI
Post. Zdobyć Jerozolimy	"	18	1	VII
	Ab	1	13	"
Post. Spalenie Świątyni	"	10	22	"
	Elul	1	12	VIII

Rok 5695

(przestępny niezupełny, liczy 383 dni).

Nowy Rok*	Tiszri	1	10	IX
II-gie Święto N. Roku*	"	2	11	"
Post Gedaljah	"	3	12	"
Święto Pojedn. (Sądny Dzień)*	"	10	19	"
I-sze Święto Kuczek*	"	15	24	"
II-gie Święto Kuczek*	"	16	25	"
Święto Palmowe	"	21	30	"
Koniec Święta Kuczek*	"	22	1	X
Radość z prawa*	"	23	2	"
	Cheszwan	1	10	"
	Kislew	1	8	XI
Poświęcenie Świątyni	"	25	2	XII
	Tebet	1	7	"
Post. Oblężenie Jerozolimy	"	10	16	"

Święta uroczyste oznaczone gwiazdką (*).

POLSKA W CYFRACH.

Ludność Polski w latach 1921, 1931 i 1933.

Grupy województw	Ogólna liczba mieszkańców w milionach			Przeciętna licz- ba mieszkań- ców na 1 km			Odsetek ludności miejskiej	
	30.IX 1921 r. <i>a</i>	9.XII 1931 r.	1.I 1933 r.	30.IX 1921 r. <i>a</i>	9.XII 1 31 r	1.I 1933 r.	30 IX 1 21 r. <i>a</i>	9.XII 1931 r.
Polska. . . .	27,2	32,1	32,6	70	83	84	25	27
Woj. centralne	11,3	13,5	13,6	83	98	99	31	33
„ wschodnie	4,2	5,6	5,7	34	45	46	13	14
„ zachodnie	4,1	4,5	4,6	87	96	97	28	34
„ połudn.	7,6	8,5	8,7	96	108	110	20	23

Ludność większych miast w Polsce
w roku 1933.

	w tysiącach
Warszawa	1 181
Łódź	604
Lwów	315
Poznań	248
Kraków	232
Wilno	201
Katowice	128
Częstochowa	121
Bydgoszcz	119
Lublin	117
Sosnowiec	112

* Dla terenów nie objętych spisem z 1921 r. dane spisów z 1919 r.

**Produkcja górnicza i hutnicza w Polsce
w latach 1913, 1926, 1932.**

P r o d u k t y	1913	1926	1932
	w tysiącach tonn		
Węgiel kamienny	40 972	35 747	28 835
Ropa naftowa	1 114	796	557
Sól kamienna i warzonka	189	458	492
Sole potasowe	2	208	299
Ruda żelazna	493	317	77
Ruda cynkowa	502	406	75
Ruda ołowiana	57	18	6
Surowiec żelaza	1 055	327	199
Stal	1 677	788	564
Cynk-metal	192	124	85
Ołów-metal	45	28	12

Szacunki zasobów kopalin w Polsce *a*

	w milionach tonn
Węgiel kamienny <i>b</i>	61 781
Węgiel brunatny <i>c</i>	5 000
Ropa naftowa	160
Sól kamienna i warzona	5 900
Sole potasowe	450
Ruda żelazna	165
Rudy cynkowe i ołowiane	33

a Ocena Państwowego Instytutu Geologicznego z początku 1932 r.

b Do głębokości 1000 m. *c* Dane tymczasowe, dotyczące tylko obszaru północno-zachodniego.

Siły wodne Polski.

Zasoby sił wodnych ogółem	w tys. K. M.	3 700
w tem: najlepsza kategoria	" " " "	2 200

	liczba zakładów	moc w tys. K. M.
Siły wyzyskane w początku 1932 r.		
ogółem	9 057	134
Drobne zakłady przemysłowe	9 000	100
Zakłady z mocą instalowaną powyżej 100 K. M.	57	34

Polska flota handlowa morska i rzeczna w latach 1929-1933

Wyszczególnienie	1929	1930	1931	1932	1933
	Stan na 1 stycznia				
Flota handlowa morska:					
Polska — Liczba statków	18	25	31	33	39
Pojemność w tys. reg. tonn brutto	22	41	65	68	66
Flota handlowa rzeczna:					
Polska — Liczba statków ogółem	1 838	2 048	2 163	2 248	—
Nośność w tys. tonn . .	116	122	128	131	—

Dane Ministerstwa Robót Publicznych.

Udział kapitałów zagranicznych w polskich Spółkach Akcyjnych 31. XII. 1931.

Grupy działalności gospodarczej	Krajowe spółki akcyjne		Spółki posiadające kapitały zagraniczne			
	Liczba spółtek	Kapitały ^a w milj. zł.	Liczba spółtek	Kapitały ^a		
				ogółem	w tem zagraniczne	
				w milion zł.	w %	b
Ogółem	1 609	4 300	454	2 810	1 712	39,8
Górnictwo	67	683	40	550	400	58,6
Hutnictwo	15	554	10	510	459	82,9
Przemysł maszyn. i elektr.	104	239	33	152	71	29,7
" chemiczny	134	294	52	215	160	54,4
" włókienniczy	147	606	49	411	138	22,8
Gazownie i elektrownie	28	183	17	178	147	80,3
Banki prywatne	62	282	17	136	67	23,8
Komunikacja i telefon	72	350	21	233	101	28,9
Inne	980	1 109	215	425	169	15,2

Spółdzielnie związkowe w Polsce w latach 1928 — 1931.

Zespoły i rodzaje spółdzielni	1928	1929	1930	1931
Liczba spółdzielni ogółem	10 116	11 223	11 896	11 962
Według przynależności do zespołów				
Spółdzielnie polskie	6 167	6 631	6 837	6 777
„Społem”	886	890	925	896
„Zjednoczenie”	3 632	3 967	4 127	4 107
„Unja”	1 351	1 460	1 483	1 485
Wojskowe	298	314	302	289
Spółdzielnie ukraińskie	2 487	2 924	3 283	3 369
" niemieckie	792	803	837	888
" żydowskie	670	865	939	928

^a Kapitały zakładowe i rezerwowe (bez amortyzacyjnych).

^b W stosunku do ogólnego kapitału krajowych spółek akcyjnych.

Organizacja publicznych szkół powszechnych według stanu z dn. 1 maja 1933

Rodzaj szkoły	O k r ę g s z k o l n y									Stan w roku 1931/32
	Brzeski	Krakow- ski	Lubelski	Lwowski	Poznań- ski	War- szawski	Wileński	Łucki	Razem	
1 klasowych . .	1 611	1 336	735	1 876	1 843	1 673	1 244	1 042	11 360	11 246
2 „ . .	779	994	572	1 227	854	908	397	364	6 095	6 194
3 „ . .	304	465	220	694	337	431	95	111	2 657	2 697
4 „ . .	117	252	124	318	124	227	41	36	1 239	1 226
5 „ . .	55	130	63	140	47	110	23	20	588	594
6 „ . .	28	79	66	97	39	51	14	10	384	354
7 „ . .	167	556	239	406	250	711	89	95	2 513	2 493
Razem . .	3 061	3 812	2 019	4 758	3 494	4 111	1 903	1 678	24 836	24 804

Szkoły, nauczyciele, uczniowie w Polsce.

Kategorie szkół	1931/32		
	Szkoły	Nauczyciele	Uczniowie w tys.
Przedszkola	1 920	2 538	103,7
publiczne	666	874	44,2
prywatne	1 254	1 664	59,5
Szkoły powszechnie	26 945	76 156	4 245,0
publiczne	25 452	70 540	4 112,7
w miastach	2 031	20 346	1 024,5
na wsi	23 421	50 194	3 088,2
prywatne	1 493	5 616	132,3
w miastach	950	4 665	103,4
na wsi	543	951	28,9
Szkoły ćwiczeń	144	733	18,9
publiczne	108	509	15,3
prywatne	36	224	3,6
Szkoły specjalne	77	499	7,1
publiczne	66	432	6,4
prywatne	11	67	0,7
Szkoły średnie ogólnokształcące	749	13 756	202,8
państwowe	279	5 246	100,7
samorządowe	61	943	13,9
prywatne	409	7 567	88,2
Seminarja nauczycielskie	195	2 704	30,9
państwowe	116	1 454	18,6
samorządowe	16	217	2,5
prywatne	63	1 033	9,8

Kategorie szkół	1931/32		
	Szkoły	Na- uczy- ciele	Ucz- niowie w tys.
Kursy naucz. i pedagogja . .	15	168	0,8
państwowe	13	143	0,7
prywatne	2	25	0,1
Seminarja ochroniarskie . . .	14	170	1,1
państwowe	8	85	0,7
prywatne	6	85	0,4
Seminarja naucz. rzemiosł . .	7	142	0,6
państwowe	3	79	0,4
prywatne	4	63	0,2
Szkoły i kursy zawodowe . .	754	8 211	70,2
państwowe	117	2 461	22,3
samorządowe	41	620	5,3
prywatne	596	5 130	42,6
Szkoły zawodowe doksztalc. .	733	6 489	103,9
publiczne	653	5 872	95,4
prywatne	80	617	8,5
Ludowe szkoły rolnicze . . .	146	500	4,6
państwowe	39	156	1,4
samorządowe	79	253	2,5
prywatne	22	91	0,7
Szkoły wyższe	22	—	49,8
państwowe	13	—	42,8
prywatne	9	—	7,0

Uczniowie według zawodu rodziców w Polsce.

Zawód i stanowisko w zawodzie rodziców uczniów	Uczniowie w szkołach							
	średnich		nauczy- cielskich		zawodo- wych ^a		wyż- szych	
	1925- -1926	1930- -1931	1925- -1926	1930- -1931	1927- -1928	1930- -1931	1928- -1929	
Liczby bezwzględne w tysiącach								
Ogółem	216,6	205,0	37,3	35,7	50,7	73,0	43,6	
Rolnictwo	36,0	29,1	11,6	10,0	7,9	11,4	5,3	
w tem: rolnicy więksi ^b	5,8	5,1	0,2	0,2	7,0	0,9	1,4	
rolnicy mniejsi ^c	26,2	20,9	10,2	9,0		9,0	3,1	
Przemysł	44,8	40,5	8,2	7,7	3,5	16,8	4,1	
w tem: przedsiębiorcy	10,2	9,1	0,6	0,6	1,3	1,7	1,2	
rzemieślnicy	19,6	16,8	5,1	4,7	5,5	9,0	1,7	
urzędnicy	8,6	9,1	0,6	0,6	1,0	1,7	0,8	
robotnicy	6,2	5,5	1,9	1,8	5,7	4,4	0,4	
Handel	43,3	45,0	1,9	2,5	9,6 ^d	8,4	5,6	
w tem kupcy i przedsiębiorcy	35,3	35,0	1,5	2,0	4,8	6,0	4,0	
Komunikacja	23,1	22,5	5,0	5,6	^d	10,5	2,6	
Wolne zawody	10,7	11,6	0,4	0,5	1,7	0,9	2,3	
Służba publiczna	41,9	42,2	7,2	6,5	9,8	8,4	8,2	
Inne zawody	16,4	14,0	3,0	2,8	7,0	6,7	3,5	
Niepodane	0,4	0,1	0,0	0,1	1,2	9,9	12,0	
O d s e t k i								
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
w tem: rolnicy więksi ^b	2,7	2,5	0,6	0,7	14,2	1,4	4,3	
rolnicy mniejsi ^c	12,1	10,3	27,3	25,1		14,3	9,8	
przemysłowcy i kupcy	21,0	21,6	5,5	7,2	12,2	12,1	16,5	
rzemieślnicy	9,0	8,2	13,8	13,1	11,0	14,3	5,3	
robotnicy	11,7	10,9	20,7	22,1	31,3	26,6	8,1	
wolne zawody	5,0	5,7	1,1	1,4	3,5	1,5	7,4	
urzędn., naucz., oficer.	31,7	34,8	24,7	24,4	21,4	22,5	,3	

^a Łącznie z kursami. ^b Ponad 50 ha. ^c Poniżej 50 ha gruntu.
^d Komunikację podano łącznie z handlem.

Biblioteki w Polsce w latach 1929 — 1931.

Biblioteki	Liczba bibliotek			Liczba tomów w tysiącach		
	1929	1930	1931	1929	1930	1931
Publiczne	8 526	—	—	6 164	—	—
Szkół powszech. publ.	23 084	22 772 _a	23 604	3 442	3 416 _a	3 883
„ średnich	1 322	1 357	—	2 531	2 603	—
„ nauczycielskich.	348	346	—	583	632	—
„ zawodowych . .	662	—	625 _b	472	—	490 _b
„ wyższych	20	21	21	2 647	2 761	2 842
Wojskowe naukowe .	13	—	14	226	—	268

a Dane niekompletne. *b* Bez bibliotek kursów zawodowych.

Radjo w Polsce w latach 1927 — 1933.

Rok <i>a</i>	Liczba radioabonentów	Rok	Liczba audycji		
			odczyto- wych	muzycznych	
				ogółem	w tem z płyt gramo- fonowych
1927	48 033	1927	2 388	1 581	45
1928	11 948	1928	4 490	2 472 _b	544 _b
19 9	184 300	1929	6 332	4 581	2 100
1930	202 586	1930	5 510	7 383	5 015
1931	245 900	1931	6 672	9 554	6 901
1932	310 214				
1933	296 255				

a Stan z dnia 1.1. *b* Brak danych o audycjach z płyt gramofonowych ze stacyj poznańskiej i krakowskiej.

Sport i wychowanie fizyczne w Polsce w latach 1922—1932

Wyszczególnienie	1922	1924	1926	1928	1930	1931	1932
Sportowcy zrzeszeni w tysiącach	70,5	99,7	172,2	208,3	305,0	454,5	542,0
Kursy wychow. fizycz.	11	6	11	201	156	267	456
Uczestn. kursów w tys.	0,4	0,2	0,3	8,1	3,5	4,5	14,7
Obozy letnie	12	25	21	43	—	—	—
Uczestn. obozów w tys.	1,9	5,9	2,7	7,6	—	—	—

Dane Państw. Urz. Wych. Fiz. i Przysp. Wojsk.

WYDAWNICTWA ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO:

1. „Głos Nauczycielski”,
2. „Ogniwo”,
3. „Praca Szkolna”,
4. „Polskie Archiwum Psychologii”,
5. „Ruch Pedagogiczny”,
6. „Szkoła Specjalna”,
7. „Rysunki i Zajęcia praktyczne”,
8. „Polska Oświata Pozaszkolna”,
9. „Śpiew w Szkole”,
10. „Wychowanie Fizyczne w Szkole”,
11. „Szkoła Doksztalcająca Zawodowa”,
12. „Przedszkole”,
13. „Praca w Klasach Łączonych”,
14. „Gimnazjum”,

C e n a   p r e n u m e r a t y:

Tygodnik „Głos Nauczycielski” — **zł. 3.—** miesięcznie.
Dwutygodnik „Ogniwo” oraz wszystkie inne czasopisma,
wychodzące co miesiąc — **zł. 8.—** rocznie.

Członkowie Związku N. P. otrzymują „Głos Nauczycielski”, oraz jedno z wymienionych czasopism do wyboru bezpłatnie, oraz mogą prenumerować każde z nich na warunkach ulgowych: przy prenumeracie jednego miesięcznika **zł. 4** rocznie, przy prenumeracie dwóch i więcej miesięczników — **zł. 3** rocznie. Konto P. K. O. 435.

„NASZA KSIĘGARNIA“

SP. AKC. ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO

Warszawa, ul. Świętokrzyska 18

Telefon 5-98-18.

Konto P. K. O. Nr. 2.058.

poleca w prenumeracie:

ENCYKLOPEDJĘ WYCHOWANIA

największe współczesne wydawnictwo zbiorowe z zakresu pedagogiki w układzie działowym, pod redakcją

Prof. St. Łempickiego.

Cena zeszytu zł. 4, w prenumeracie zł. 3.

Najtańszem wydawnictwem naukowym jest

BIBLIOTEKA DZIEŁ PEDAGOGICZNYCH

Cena tomu w prenumeracie zł. 3, z przesyłką zł. 3.25.

NOWOŚCI WYDAWNICZE:

Ambroziewicz W. Sztandar szkolny	2.80
Buehler Ch. Dzieciństwo i młodość	12.—
Dryjski A. Zagadnienie seksualizmu dzieci i młodzi dzieży	12.—
Gayówna D. Nauczanie przyrody żywej. Cz. I. . .	1.70
Gnoińska H. Obchody i uroczystości szkolne . .	—.—
Grzywak-Kaczyńska M. Testy i normy dla użytku szkół powszechnych	3.60

„NASZA KSIĘGARNIA“

SP. AKC. ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO

Warszawa, ul. Świętokrzyska 18

Telefon 5-98-18.

Konto P. K. O. Nr. 2.058.

Hoszowska Wł. Zajęcia praktyczne w zakresie kultury życia codziennego	3.—
Krawczyk M. Ćwiczenia cielesne w szkole powsz.	3.20
Kuchta J. Dr. Rozwój psychiczny młodzieży a praca szkolna	3.—
Librachowa M. i Studencki S. M. Dziecko wiejskie. Próba charakterystyki	—.—
Patri A. Nauczyciel w wielkim mieście	4.—
Skierczyński M. i Krawczykowski F. Zabawy i gry ruchowe	5.50
Rudniański S. Technologia pracy umysłowej	3.60
Tańska M. Zabawy rytmiczne. Wyd. II	—.—
Washburne C. Przygotowanie szkoły do dziecka	—.—
Wierzbińska J. Na marginesie nowego programu nauki śpiewu	—.40
Zylberberg J. Szkoła podstawowa w nowoczesnych systemach szkolnych (Szkoła wiedeńska)	—.—

Na żądanie „Nasza Księgarnia” wysyła gratis katalog wydawnictw własnych, obejmujący oprócz książek dla nauczycieli, podręczniki szkolne, książki dla dzieci i młodzieży, teatr szkolny i domowy i t. p.

ORGANIZACJA WŁADZ SZKOLNYCH.

I.

MINISTERSTWO WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO.

ALEJA SZUCHA NR. 25. CENTRALA TEL. 8-08-20.

Minister: p. JANUSZ JĘDRZEJEWICZ, tel. wew. 100, miejski 8-38-56.

Podsekretarz Stanu: p. KAZIMIERZ PIERACKI, tel. wew. 267, miejski 8-38-56.

**Podsekretarz Stanu: ks. Dr. BRONISŁAW ŻONGOŁ-
LOWICZ**, tel. wew. 102.

W skład Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświe-
cenia Publicznego wchodzi: Biuro Personalne, 5 Depar-
tamentów: I Ogólny, II Szkolnictwa Ogólnokształcącego,
III Szkolnictwa Zawodowego, IV Nauki i Sztuki, V Wy-
znań oraz nie wchodzący w skład Departamentów Wy-
dział Archiwów Państwowych.

Departamenty I, II i III podlegają Podsekretarzowi Stanu p. Kazimierzowi Pierackiemu, zaś Departamenty IV i V — Podsekretarzowi Stanu ks. Dr. Bronisławowi Żon-golłowiczowi.

Dyrektor Biura Personalnego i Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych podlegają bezpośrednio Ministrowi.

BIURO PERSONALNE.

Dyrektor Biura Personalnego: p. Jan Tadeusz Lipka, tel. wew. 150.

W Biurze Personalnym istnieją następujące referaty:

Referat ogólny prow. p. Euzebjusz Braun, radca ministerjalny, tel. wew. 158, ruchu służbowego prow. p. Ry-szard Sztobryn, radca ministerjalny, tel. wew. 157, dyscyplinary prow. p. Stanisław Marszałek, radca ministerjalny, tel. wew. 160, uposażeniowy i emerytalny prow. p. Zygmunt Żabicki, referendarz, tel. wew. 161, ewidencji prow. p. Henryk Herman, tel. wew. 151.

DEPARTAMENT I OGÓLNY.

Dyrektor Departamentu I p. Karol Makuch, tel. wew. 118.

Departament Ogólny składa się z 5 Wydziałów: 1) Prawnego, 2) Budżetowo-Rachunkowego, 3) Polityki Oświatowej, 4) Programowego, 5) Wychowania Fizycznego i Higieny Szkolnej.

WYDZIAŁ PRAWNY.

Naczelnik Wydziału: p. Kazimierz Dubiel, tel. wew. 173.

WYDZIAŁ BUDŻETOWO-RACHUNKOWY.

Naczelnik Wydziału: p. Andrzej Nowak, tel. wew. 135.

WYDZIAŁ POLITYKI OŚWIATOWEJ.

Naczelnik Wydziału: **p. Aleksander Kawalkowski**, tel. wew. 155.

WYDZIAŁ PROGRAMOWY.

Naczelnik Wydziału: **Dr. Juliusz Balicki**, tel. wew. 104.

WYDZIAŁ WYCHOWANIA FIZYCZNEGO I HIGJENY SZKOLNEJ.

Naczelnik Wydziału: **p. Józef Błoński**, tel. wew. 120.

SEKRETARJAT MINISTRA.

Kierownik: **p. Tomasz Serafin**, radca ministerjalny, tel. wew. 132.

DEPARTAMENT II SZKOLNICTWA OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO.

Dyrektor Departamentu: **p. Dr. Michał Mendys**, tel. wew. 167.

Departament Szkolnictwa Ogólnokształcącego składa się z 3 wydziałów: 1) Szkolnictwa powszechnego, 2) Szkolnictwa średniego, 3) Oświaty pozaszkolnej.

WYDZIAŁ SZKOLNICTWA POWSZECHNEGO.

Naczelnik Wydziału: **p. Stanisław Bugajski**, tel. wewn 182.

WYDZIAŁ SZKOLNICTWA ŚREDNIEGO.

Naczelnik Wydziału: **p. Włodzimierz Galecki**, tel. wew. 258.

WYDZIAŁ OŚWIATY POZASZKOLNEJ.

Naczelnik Wydziału: **p. Stanisław Podwysocki**, tel. wew. 172.

DEPARTAMENT III SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO.

Kierownictwo Departamentu III sprawuje podsekretarz Stanu **p. Kazimierz Pieracki.**

Departament III szkolnictwa zawodowego składa się z 3 wydziałów: 1) Szkół techniczno - przemysłowych, 2) Szkół handlowych i gospodarczych, 3) Szkół rolniczych.

WYDZIAŁ SZKÓŁ TECHNICZNO - PRZEMYSŁOWYCH.

Naczelnik Wydziału: **p. Inż. Władysław Gordziałkowski,** tel. wew. 190.

WYDZIAŁ

SZKÓŁ HANDLOWYCH I GOSPODARCZYCH.

Naczelnik Wydziału: **p. Marja Zaborowska,** tel. wew. 197.

WYDZIAŁ SZKÓŁ ROLNICZYCH.

Naczelnik Wydziału: **p. Stanisław Wiśniewski,** tel. wew. 204.

DEPARTAMENT IV NAUKI I SZTUKI.

Kierownictwo Departamentu sprawuje Podsekretarz Stanu **ks. Dr. Bronisław Żongolłowicz.**

Departament IV składa się z 2 wydziałów: 1) Nauki i Szkół Wyższych, 2) Sztuki.

WYDZIAŁ NAUKI I SZKÓŁ WYŻSZYCH.

Naczelnik Wydziału: **p. Józef Stypiński,** tel. wew. 208.

WYDZIAŁ SZTUKI.

Naczelnik Wydziału: **p. Władysław Zawistowski,** tel. wew. 221.

DEPARTAMENT V WYZNAŃ.

Dyrektor Departamentu: **p. Franciszek Potocki,** tel. wew. 228.

WYDZIAŁ ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH

ul. Długa 13, tel. 12-24-64.

Naczelnny Dyrektor Archiwów Państwowych: p. Witold Suchodolski, tel. 12-24-52.

PRZYJĘCIA INTERESANTÓW W MINISTERSTWIE W. R. I O. P.

Minister przyjmuje tylko te osoby, które na skutek porozumienia się z sekretarjatem osobistym otrzymają zawiadomienie o wyznaczonym dniu i godzinie przyjęcia.

Zgłoszenia o przyjęcie mogą być skutecznie osobiście, listownie, telefonicznie lub telegraficznie i winny zawierać ujęty krótko a treściwie przedmiot sprawy.

Zgłoszenia w sprawach niezasadniczych i mniejszej wagi nie są uwzględniane.

Podsekretarz Stanu p. Pieracki Kazimierz — przyjmuje w poniedziałki i czwartki, od godz. 13 do 14.

Obowiązuje uprzednie zgłoszenie o przyjęcie za pośrednictwem sekretarza osobistego.

Podsekretarz Stanu ks. Dr. Żongolłowicz Bronisław — przyjmuje we wtorki i środy — od godz. 13 do 14.

Obowiązuje uprzednie zgłoszenie o przyjęcie za pośrednictwem sekretarza osobistego.

Dyrektor Biura Personalnego i Dyrektorowie Departamentów przyjmują w poniedziałki, środy i piątki od godz. 13 do 14.30.

Naczelnicy Wydziałów przyjmują w poniedziałki, środy, czwartki i piątki, od godz. 12 do 14.

Zgłoszenia o przyjęcie skutecznia się za pomocą karty zgłoszenia.

Inni urzędnicy Wydziałów (Biura Personalnego) zasadniczo interesantów nie przyjmują, o ile nie są do tego upoważnieni na stałe lub doraźnie.

Kancelarja Główna (Biuro informacyjno-podawcze), Intendentura i Administracja Wydawnictw — udzielają in-

formacyj każdego dnia w godzinach urzędowych od godziny 8 do 15.

Biblioteka Ministerstwa, tel. do godz. — 15 wew. 116, po godz. 15 — 8-02-24, jest czynna codziennie od godz. 11 do 14 i od godz. 17 do 20.30.

II.

WŁADZE SZKOLNE DRUGIEJ INSTANCJI.

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO BRZESKIEGO

obejmuje województwa: poleskie i białostockie z wyjątkiem powiatów augustowskiego, grodzieńskiego, suwalskiego i wołkowyskiego.

Siedziba Kuratorjum: **Brześć n/B., ul. Unji Lubelskiej 84.**

Kurator: p. o. Kuratora **Romuald Petrykowski**, tel. 4.

Naczelnik Wydziału Ogólnego: **Jan Wilk**, tel. 300.

Naczelnik Biura Personalnego: **Cezary Cichowicz**, tel. 300.

P. o. Naczelnika Wydziału Szkolnictwa Powszechnego: **Marjan Winiarski**, tel. 300.

P. o. Naczelnika Wydziału Szkolnictwa Średniego: **Józef Lubojacki**, tel. 300.

P. o. Naczelnika Wydziału Szkolnictwa Zawodowego: **inż. Aleksander Walczakowski**, tel. 300.

Kierownik Oddziału Rachunkowego: **Michał Kucwicz**, tel. 322.

Kierownik Kancelarii: **Kazimierz Wekka**, tel. 300.

Godziny przyjęć dla interesantów.

Kurator przyjmuje w poniedziałki i piątki od godz. 12-ej do godz. 14-ej.

Naczelnicy Wydziałów przyjmują od godz. 12-ej do godz. 14-ej.

Rejony wizytacyjne wizytatorów szkół powszechnych.

P. o. Naczelnika Wydziału **Marjan Winiarski** —
obwody szkolne: białostocki i brzeski.

Okręgowy wizytator szkół **Tadeusz Późniak** —
obwody szkolne: bielski, kosowski, łomżyński, ostrołęcki, prużański i sokólski.

Vacat —

obwody szkolne: drohicki, kobryński, koszyrski, piński i stoliński.

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO.

obejmuje województwa: krakowskie i kieleckie.

Siedziba Kuratorjum: **Kraków, ul. Wielopole 19.** Tel. Centrala 130-75 i 135-83.

Kurator: **Marjan Bronisław Godecki**, tel. 138-78.

Naczelnik Wydziału Ogólnego: **Dr. Emil Podkówka.**

Naczelnik Biura Personalnego: **Dr. Stanisław Korczyński.**

Naczelnik Wydziału Szkolnictwa Powszechnego: **Władysław Kabaciński.**

Naczelnik Wydziału Szkolnictwa Średniego: **Władysław Bryda.**

Naczelnik Wydziału Szkolnictwa Zawodowego: **Ludwik Misky.**

Kierownik Oddziału Oświaty Pozaszkolnej: **Wacław Borelowski.**

Naczelnik Oddziału Rachunkowego: **Edward Sroczyński**.

Kierownik Kancelarii: **Wilhelm Moh**.

Godziny przyjęć dla interesantów.

Kurator przyjmuje we wtorki i piątki od godz. 12 do godz. 14.

Naczelnicy Wydziałów przyjmują od godz. 12 do godz. 13 (z wyjątkiem poniedziałków, niedziel i świąt).

Rejony wizytacyjne wizytatorów szkół powszechnych.

Okręgowy Wizytator szkół **Władysław Kabaciński** — obwody szkolne: bialski, krakowski i sosnowiecki.

Okręgowy wizytator Szkół **Dr. Marjan Gluth** — obwody szkolne: gorlicki, krakowski miejski, mielecki, nowosądecki, nowotarski, tarnowski, wadowicki.

Okręgowy Wizytator szkół **Jan Rzepecki** — obwody szkolne: buski, częstochowski, kielecki, konecki, miechowski, ostrowiecki i radomski.

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LUBELSKIEGO.

obejmuje Województwo Lubelskie

Siedziba Kuratorjum: **Lublin, ul. 3 Maja Nr. 6.**

Kurator: **S. Lewicki**, tel. 6-65.

P. o. Naczelnika Wydziału Ogólnego: **Ferdynand Śliwiński**, tel. 6-64.

Naczelnik Biura Personalnego: **Dr. Jan Barchan**, tel. 4-79.

P. o. Naczelnika Wydziału Szkolnictwa Powszechnego: **Janina Komornicka**, tel. 17-05.

P. o. Naczelnika Wydziału Szkolnictwa Średniego: **Dr. Feliks Araszkiewicz**, tel. 11-46.

P. o. Naczelnika Wydziału Szkolnictwa Zawodowego:
inż. Edward Szrot, tel. 11-43.

Kierownik Oddziału Oświaty Pozaszkolnej: **Józef Janiczek**, tel. 4-80.

P. o. Naczelnika Oddziału Rachunkowego: **Mieczysław Zajączkowski**, tel. 17-06.

P. o. Kierownika Kancelarii: **Kazimiera Gembicka**, tel. 6-64.

Godziny przyjęć dla interesantów.

Kurator przyjmuje w poniedziałki i czwartki od godz. 13,30 do godz. 15.

Naczelnicy Wydziałów przyjmują w poniedziałki, środy, czwartki i piątki od godz. 12 do godz. 14.

Rejony wizytacyjne wizytatorów szkół powszechnych.

Okręgowy Wizytator Szkół: **Roman Waśniewski** —
obwody szkolne: chełmski, puławski, tomaszowski,
zamojski.

P. o. Naczelnika Wydziału: **Janina Komornicka** —
obwód szkolny: miejski w Lublinie.

Okręgowy Wizytator Szkół **Dr. Stefan Wojciechowski** —
obwody szkolne: bialski, lubelski, siedlecki, soko-
łowski.

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

obejmuje województwa: lwowskie, stanisławowskie
i tarnopolskie.

Siedziba Kuratorjum: **Lwów, ul. Karmelicka L. 4**, tel.
Centrala: 15-36, 27-92 i 30-75.

Kurator: **Jerzy Gadomski**, tel. 81.

P. o. Naczelnika Wydziału Ogólnego: **Roman Koestlich.**

P. o. Naczelnika Biura Personalnego: **Dr. Jan Weryński.**

P. o. Naczelnika Wydziału Szkolnictwa Powszechnego: **Stanisław Dworski.**

P. o. Naczelnika Wydziału Szkolnictwa Średniego: **Ludwik Jus.**

P. o. Naczelnika Wydziału Szkolnictwa Zawodowego: **Dr. Karol Zagajewski.**

Kierownik Oddziału Oświaty Pozaszkolnej: **Henryk Błazewski**, p. o. okr. wizytatora szkół.

P. o. Kierownika Oddziału Rachunkowego: **Stefan Dybczak.**

P. o. Kierownika Kancelarii Głównej: **Jan Skurski.**

Godziny przyjęć dla interesantów.

Kurator przyjmuje: w poniedziałki, środy i piątki od godz. 13 do godz. 14.

Naczelnicy Wydziałów przyjmują w poniedziałki, środy i piątki.

REJONY WIZYTACYJNE WIZYTATORÓW SZKÓŁ POWSZECHNYCH.

P. o. Naczelnika Wydziału **Stanisław Dworski** — obwód szkolny stryjski.

Okręgowy Wizytator Szkół **Henryk Błazewski** — obwody szkolne: lwowski i lwowski miejski.

Okręgowy Wizytator szkół **Stefan Halibej** — obwody szkolne: doliński, gródecki, kołomyjski, nadwórniański, rawski, stanisławowski.

Okręgowy Wizytator Szkół **Czesław Zaleski** — obwody szkolne jarosławski, krośnieński, niżański, przemyski, rzeszowski , samborski, sanocki, turczański.

Okręgowy wizytator szkół **Mieczysław Piątkowski** —
obwody szkolne: brzeżański, czortkowski, kamionecki,
tarnopolski, trembowelski, złoczowski.

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO ŁUCKIEGO.

obejmuje województwo wołyńskie.

Siedziba Kuratorjum: **Równe-Wołyńskie.**

Kurator: **Jan Firewicz**, tel. 63.

Naczelnik Wydziału Ogólnego: **Cezary Witold Eymontt**, tel. 137.

Naczelnik Wydziału Szkolnictwa Powszechnego: **Stefan Bąbiński**, tel. 137.

Naczelnik Wydziału Szkolnictwa Średniego: **Kazimierz Tokarski**, tel. 137.

Naczelnik Wydziału Szkolnictwa Zawodowego: **Inż. Kazimierz Szychawski**, tel. 137.

Kierownik Oddziału Oświaty Pozaszkolnej: **Jan Dec**, tel. 137.

Kierownik Oddziału Rachunkowego: **Jan Karnafel**, tel. 137.

Kierownik Kancelarii: **Aleksander Kulpiński**, tel. 137.

Godziny przyjęć dla interesantów.

Kurator przyjmuje we wtorki i piątki od godz. 12 do godz. 14.

Naczelnicy Wydziałów przyjmują codziennie od godz. 12 do godz. 15.

Rejony wizytacyjne wizytatorów szkół powszechnych.

Naczelnik Wydziału **Stefan Bąbiński** — obwody szkolne: lubomelski i rówieński.

Okręgowy Wizytator Szkół **Adolf Schön** — obwody szkolne: kostopolski, kowelski, lucki i sarnieński.

Okręgowy Wizytator Szkół **Wacław Płuzański** — obwody szkolne: dubieński, horochowski, krzemieniecki i włodzimierski.

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO POZNAŃSKIEGO.

obejmuje województwa: pomorskie i poznańskie.

Siedziba Kuratorjum Poznań, ul. Towarowa 23. Tel. Centrala Nr. 3852, 3854, 3855 i 4146.

Kurator: **Dr. Michał Pollak.**

Naczelnik Wydziału Ogólnego: **Dr. Stanisław Durek.**

Naczelnik Wydziału Personalnego: **Jan Bednarek.**

Naczelnik Wydziału Szkolnictwa Powszechnego (chwilowo nieobsadzony, funkcję pełni Wizytator **Stefan Glinicki**).

Naczelnik Wydziału Szkolnictwa Średniego: **Józef Orłowski.**

Naczelnik Wydziału Szkolnictwa Zawodowego: **Sylwester Dybczyński.**

Kierownik Oddziału Oświaty Pozaszkolnej: **Feliks Popławski.**

Kierownik Oddziału Rachunkowego: **Adam Lachowicz.**

Kierownik Kancelarii: **Zygmunt Riss.**

Godziny przyjęć dla interesantów.

Kurator przyjmuje we wtorki i piątki od godz. 12 do godz. 14.

Naczelnicy Wydziałów przyjmują codziennie z wyjątkiem poniedziałków od godz. 12 do godz. 14.

Rejony wizytacyjne wizytatorów szkół powszechnych.

Okręgowy Wizytator Szkół **Stanisław Godecki** — obwody szkolne: bydgoski, inowrocławski, poznański miejski, toruński, wrzesiński oraz tymczasowo obwody: chojnicki, grudziądzki i nowomiejski.

Okręgowy Wizytator Szkół **Marjan Zawidzki** — obwody szkolne: chodzieski, leszczyński, nowotymski, obornicki, ostrzeszowski i poznański oraz tymczasowo obwody szkolne: kościerski, tczewski i wejherowski.

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO WARSZAWSKIEGO.

Siedziba Kuratorjum: Warszawa, ul. Bagatela Nr. 12.

Kurator: **Ignacy Pytlakowski**, tel. 8-50-31.

Naczelnik Wydziału Ogólnego: **Ignacy Górecki**,
tel. 8-52-29.

Naczelnik Biura Personalnego: **Władysław Sobotta**,
tel. 9-38-68.

Naczelnik Wydziału Szkolnictwa Powszechnego: **Czesław Statkiewicz**, tel. 8-41-20.

Naczelnik Wydziału Szkolnictwa Średniego: **Władysław Dubaj**, tel. 8-32-04.

Naczelnik Wydziału Szkolnictwa Zawodowego: **Bolesław Krzywobłocki**, tel. 8-90-26.

Kierownik Oddziału Oświaty Pozaszkolnej: **Djonizy Majewski**, tel. 8-50-23.

Kierownik Oddziału Finansowego: **Kazimierz Gajewski**, tel. 8-29-31.

Kierownik Kancelarii: **Ryszard Choynowski**, tel. 8-52-17.

Godziny przyjęć dla interesantów.

Kurator przyjmuje codziennie z wyjątkiem sobót w godzinach od 13 do 14.

Naczelnicy Wydziałów i Kierownicy Oddziałów przyjmują codziennie z wyjątkiem sobót w godzinach od godz. 13 do godz. 14.

Rejony wizytacyjne wizytatorów szkół powszechnych.

Okręgowy Wizytator szkół: **Ignacy Dzierżyński** —
obwody szkolne: warszawski miejski, warszawski.

Okręgowy Wizytator szkół: **Włodzimierz Drzewiecki** —
obwody szkolne: ciechanowski, kaliski, koniński, piotrkowski, wieluński.

Okręgowy Wizytator szkół **Stanisław Somorowski** —
obwody szkolne: łódzki miejski, łódzki, zduńskowolski.

Okręgowy Wizytator szkół **Włodzimierz Liskowacki** —
obwody szkolne: łowicki, płocki, pułtuski, sierpecki, skierniewicki.

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO.

obejmuje województwa: nowogrodzkie i wileńskie oraz powiaty: augustowski, grodzieński, suwalski i wołkowy-
ski województwa białostockiego.

Siedziba Kuratorjum: **Wilno, ul. Wolana 10.**

Kurator: **Kazimierz Szelański**, tel. 53.

Naczelnik Wydziału Ogólnego: **Gustaw Mieczysław Szulc**, tel. 934.

Naczelnik Biura Personalnego: **Józef Fela**, tel. 933.

Naczelnik Wydziału Szkolnictwa Powszechnego: **Jan Czystowski**, tel. 95.

Naczelnik Wydziału Szkolnictwa Średniego: **Władysław Głuchowski**, tel. 776.

Naczelnik Wydziału Szkolnictwa Zawodowego: inż. **Grzegorz Merson**, tel. 935.

Kierownik Oddziału Oświaty Pozaszkolnej: **Edward Stubiedo**, tel. 775.

Kierownik Oddziału Kształcenia Nauczycieli: **Antoni na Zubelewicz**, tel. 932.

Kierownik Oddziału Rachunkowego: **Hieronim Kalicki**, tel. 211.

Kierownik kancelarii: **Michał Prawdzik**, tel. 932.

Godziny przyjęć dla interesantów.

Od 12 do 14 we wtorki, czwartki i w soboty od 11 do 13.

Rejony wizytacyjne wizytatorów szkół powszechnych.

Naczelnik Wydziału **Jan Czystowski** — obwody szkolne: wileński miejski i wileński.

Okręgowy wizytator szkół **Wiktor Gryglewski** — obwody szkolne: baranowicki, głębocki, nieświeski, wilejski i wolożyński.

Okręgowy wizytator szkół **Tadeusz Młodkowski** — obwody szkolne: braclawski, grodzieński, lidzki, oszmiański, święciański.

Okręgowy wizytator szkół **Dr. Janina Rostkowska** — obwody szkolne: nowogrodzki, postawski, słonimski, szczuczynski i wołkowyski.

WYDZIAŁ OŚWIECENIA PUBLICZNEGO W KATOWICACH

obejmuje województwo Śląskie.

Siedziba Wydziału: **Katowice**.

Naczelnik Wydziału Oświecenia Publicznego: **Dr. Tadeusz Kupczyński**, tel. 385.

Kierownik Oddziału I. wiz. **Jan Mangold**, tel. 398.

Kierownik Oddziału II. mgr. **Franciszek Wojnarski**, tel. 115.

Kierownik Oddziału Szkolnictwa Powszechnego i Średniego: **Dr. Marjan Koczwar**a, tel. 386.

Kierownik Oddziału Szkolnictwa Zawodowego: **inż. Szczepan Wieluński**, tel. 389.

Kierownik Oddziału Oświaty Pozaszkolnej: **Dr. Maksymilian Hasiński**, tel. 397.

Kierownik Oddziału Kształcenia Nauczycieli: **inż. Władysław Igielski**, tel. 337.

Kierownik Kancelarii p. **Piotr Porwoł**, tel. 202.

Godziny przyjęć dla interesantów.

Codziennie od godz. 11-ej do 13-ej.

Rejony wizytacyjne wizytatorów szkół powszechnych.

P. Wiz. **Paweł Pszczółka** — obwody szkolne: Katowice miasto i powiat oraz pow. pszczyński.

P. Wiz. **Jan Mangold** — obwody szkolne: Bielsko, Cieszyn, Królewska Huta, Świętochłowice.

P. Wiz. **Ludwik Musioł** — obwody szkolne: Lubliniec, Tarnowskie Góry, Rybnik.

III.

WŁADZE SZKOLNE I-SZEJ INSTANCJI.

ORGANIZACJA OBWODOWYCH WŁADZ SZKOLNYCH.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 4 lipca 1933 r.

o organizacji obwodowych władz szkolnych,
ogłoszone w Dz. U. R. P. Nr. 50 poz. 389.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. b) ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

Art. 1. Dla celów administracji w zakresie wychowania przedszkolnego i szkolnictwa powszechnego oraz w zakresie opieki nad oświatą pozaszkolną dzieli się okręgi na obwody szkolne.

Art. 2. Obwód szkolny obejmuje jeden lub więcej powiatów administracji ogólnej.

Podziału okręgów szkolnych na obwody szkolne oraz oznaczenia siedziby inspektora szkolnego dokonywa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego drogą rozporządzeń.

Art. 3. Na czele obwodu szkolnego stoi inspektor szkolny, który reprezentuje powierzony mu dział oświaty.

Inspektor szkolny podlega bezpośrednio kuratorowi okręgu szkolnego.

Inspektor szkolny jest w obwodzie szkolnym władzą szkolną pierwszej instancji w zakresie organizacji kierownictwa i nadzoru pedagogicznego i administracyjnego nad publicznem szkolnictwem powszechnem i wychowaniem przedszkolnem.

Inspektor szkolny pełni nadzór nad prywatnemi szkołami powszechnymi i nad prywatnemi zakładami wychowania przedszkolnego w zakresie, zleconym mu przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego; sprawuje on również opiekę nad oświatą pozaszkolną.

Art. 4. Organem inspektora szkolnego dla realizowania zadań i załatwiania spraw, należących do jego zakresu działania, jest inspektorat szkolny. W skład inspektoratu wchodzi w odpowiedniej liczbie pracownicy pedagogiczni i administracyjni.

Art. 5. Organizację wewnętrzną inspektorów szkolnych i tryb ich urzędowania, zakres działania i kompetencje inspektora szkolnego, ustala rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 6. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO**

z dnia 25 sierpnia 1933 r. Nr. I. Org. 1012/41/33

**o organizacji wewnętrznej obwodowych władz szkolnych,
ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa W. R.
i O. P. Nr. 11, poz. 163.**

Na podstawie art. 5 i 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 lipca 1933 r. o organizacji obwodowych władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 389) zarządzam co następuje:

§ 1. Inspektor szkolny działa pod osobistą odpowiedzialnością samodzielnie i jednoosobowo, z zastrzeżeniem kolegjalnego załatwienia spraw stosownie do obowiązujących przepisów.

Inspektor szkolny załatwia sprawy, należące do jego zakresu działania, osobiście lub przy pomocy podległego mu urzędu, noszącego nazwę inspektorat szkolny.

§ 2. Stosunek inspektora szkolnego do samorządu szkolnego regulują osobne przepisy.

§ 3. W skład inspektoratu szkolnego wchodzi jeden lub więcej zastępców inspektora szkolnego i instruktor oświaty pozaszkolnej, jako pracownicy pedagogiczni, oraz odpowiednia liczba pracowników administracyjnych.

Zastępcy inspektora szkolnego i instruktor oświaty pozaszkolnej są pomocnikami inspektora w zakresie, objętym przepisem art. 3 ust. 3 i 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 lipca 1933 r. o organizacji obwodowych władz szkolnych, i stanowią zarazem organ doradczy inspektora szkolnego, obradujący pod jego przewodnictwem.

Pracownicy pedagogiczni mogą być używani do załatwiania spraw administracyjnych tylko w zakresie powierzonych im spraw organizacyjno - szkolnych i oświato-

wych, o ile te sprawy administracyjne nie mogą być wykonane przez pracowników administracyjnych.

Szczegółowy zakres czynności pracowników pedagogicznych i administracyjnych określa osobna instrukcja.

Pracownicy inspektoratu szkolnego działają we wzajemnem porozumieniu się w sprawach tego wymagających.

§ 4. Poszczególni pracownicy wchodzący w skład inspektoratu szkolnego występują nazewnątrz tylko w imieniu inspektora szkolnego.

§ 5. Inspektor szkolny sprawuje powierzony mu urząd zgodnie z przepisami, wskazaniem władz szkolnych oraz interesem publicznym.

Inspektor szkolny jest odpowiedzialny za organizację i realizację powszechnego nauczania oraz stan nauczania i wychowania w podległych mu szkołach, za stan wychowania w podległych mu zakładach wychowania przedszkolnego, za opiekę i wyzyskanie wszelkich właściwych środków, zmierzających do podniesienia stanu i poziomu oświaty pozaszkolnej, oraz za stan organizacyjny i wykonanie prac i zadań inspektoratu szkolnego.

Dla celów realizacji zadań, wskazanych w art. 3 ust. 3 i 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 lipca 1933 r. wyznacza inspektor szkolny rejony inspekcyjne i — zatrzymując dla siebie jeden rejon — powierza pozostałe poszczególnym zastępcom inspektora szkolnego. Niezależnie od tego inspektor szkolny powierza opracowywanie specjalnych zagadnień organizacyjno - oświatowych poszczególnym zastępcom inspektora szkolnego.

§ 6. Inspektor szkolny jest zwierzchnikiem służbowym pracowników inspektoratu szkolnego, jako też nauczycieli państwowych i publicznych szkół powszechnych i zakładów wychowania przedszkolnego, sprawuje nad ich działalnością nadzór, decyduje we wszystkich sprawach, należących do jego kompetencji, jako też udziela wiążących dyrektyw ze stanowiska interesu służbowego.

§ 7. W zakresie spraw, związanych z powszechnym nauczaniem i wychowaniem szkolnym i przedszkolnym na terenie obwodu szkolnego, jest inspektor szkolny odpowiedzialny w szczególności:

1) za inicjatywę i zgodnie z potrzebami lokalnymi i przepisami oraz wskazówkami władz szkolnych realizowanie powszechnego nauczania oraz za organizację publicznego szkolnictwa powszechnego (zakładanie, przekształcanie, budowa szkół, zaspakajanie ich potrzeb rzeczowych i t. p.), a w związku z tem za utrzymywanie kontaktu z instytucjami społecznymi, ułatwiającemi realizację powyższych zadań.

2) za należyte i skuteczne sprawowanie:

- a) kierowniczego nadzoru nad publicznymi szkołami powszechnymi, za ich organizację, stan wychowania i nauczania,
- b) nadzoru nad prywatnymi szkołami powszechnymi w zakresie, zleconym mu przez władze szkolne,
- c) nadzoru nad zakładami wychowania przedszkolnego,

3) za organizację, stan i skuteczność akcji dokształcania kierowników i nauczycieli publicznych szkół powszechnych i wychowawczyń zakładów wychowania przedszkolnego.

§ 8. W zakresie oświaty pozaszkolnej w swoim obwodzie jest inspektor szkolny odpowiedzialny:

- a) za badanie i znajomość potrzeb oświaty pozaszkolnej, czuwanie nad ich zaspakajaniem i organizowaniem pomocy fachowej,
- b) za inicjowanie i koordynowanie akcji społecznej w zakresie oświaty pozaszkolnej i kierowanie jej na właściwe tory,
- c) za utrzymywanie stałego kontaktu z organami samorządu terytorjalnego i gospodarczego, jakoteż z odpowiednimi instytucjami społecznymi.

§ 9. W zakresie organizacji pracy w inspektoracie szkolnym inspektor jest odpowiedzialny:

- a) za należyte zorganizowanie i skoordynowanie pracy w inspektoracie oraz za nadzór nad należytem spełnianiem obowiązków przez jego pracowników,
- b) za zgodność aprobowanych przez siebie załatwień z obowiązującymi przepisami, ze wskazaniami władz szkolnych oraz z ogólnym interesem publicznym.
- c) za ściśle informowanie władz przełożonych o stanie spraw, które winny być podane do ich wiadomości,
- d) za podjęcie inicjatywy wobec właściwych władz co do wydania niezbędnych zarządzeń, wynikających czy to z przepisów prawnych, czy stosunków faktycznych, związanych z zakresem działania inspektora,
- e) za przestrzeganie zasad oszczędności w administracji publicznej.

§ 10. Inspektora szkolnego zastępuje zastępca inspektora szkolnego, jeśli w inspektoracie jest kilku zastępców inspektora szkolnego, inspektor wyznacza z pośród nich swego stałego zastępcę i powierza mu stały zakres zastępstwa; zakres ten może być szerszy w czasie nieobecności inspektora w siedzibie urzędu.

Stały zastępca inspektora szkolnego ponosi odpowiedzialność w zakresie poruczonego mu zastępstwa.

W przypadku, gdy inspektor nie może pełnić swych obowiązków służbowych z powodu choroby, albo gdy przebywa na urlopie, na stałego zastępcę przechodzą wszystkie uprawnienia i obowiązki inspektora.

§ 11. Każdy zastępca inspektora szkolnego ponosi całkowitą odpowiedzialność za organizację powszechnego nauczania w swoim rejonie, organizację i stan nauczania i wychowania w szkołach swego rejonu, za opracowywa-

nie poruczonych mu zagadnień oraz za załatwianie poruczonych mu spraw zgodnie z wymaganiami organizacyjnymi, dydaktycznymi i wychowawczymi.

Instruktor oświaty pozaszkolnej ponosi odpowiedzialność za dokładną znajomość stanu i potrzeb oświaty pozaszkolnej na terenie obwodu szkolnego oraz za umiejętne wykonanie powierzonych mu prac przy użyciu właściwych metod i środków.

§ 12. Wszyscy pracownicy inspektoratu, przygotowujący załatwienia spraw, ponoszą odpowiedzialność:

1) za dokładną znajomość przepisów ustaw, rozporządzeń i okólników, obowiązujących w zakresie danego działu, i ich ściśle stosowanie,

2) za należyte gromadzenie materiału potrzebnego do załatwiania spraw, dokładne ustalenie stanu faktycznego oraz przedstawienie sprawy zgodnie z aktami,

3) za dokładne przytoczenie w załatwieniu wszelkich dat, nazwisk, nazw, obliczeń cyfrowych i t. p.,

4) za dopilnowanie terminów, zarówno wynikających z ustaw i rozporządzeń jak i zakreślonych przez władze szkolne, oraz terminów, wynikających z okoliczności sprawy,

5) za zaprojektowanie załatwienia w ten sposób, aby ono odrazu załatwiało sprawę w sposób ostateczny, bądź też obejmowało potrzeby dalszej przygotowawczej korespondencji (w przypadku zbierania materiałów, żądania wyjaśnień i t. p.),

6) za ściśle stosowanie przepisów kancelaryjnych oraz za należyte przechowywanie akt, ewidencji i pomocy urzędowych.

§ 13. Organizację kancelarii inspektoratu szkolnego regulują osobne przepisy.

Pracownik prowadzący kancelarię inspektoratu jest odpowiedzialny:

1) za ściśle przestrzeganie przepisów kancelaryjnych oraz informowanie inspektora o brakach dostrzeżonych w tym względzie,

2) za przestrzeganie zasady oszczędności w gospodarce kancelaryjnej,

3) za techniczną ochronę tajności i poufności spraw.

§ 14. Rozporządzenie niniejsze weszło w życie z dniem 1 października 1933 r. Równocześnie straciły moc obowiązującą wszelkie przepisy, wydane w sprawach, unormowanych niniejszem rozporządzeniem.

O B W O D Y   S Z K O L N E.

OKRĘG SZKOLNY BRZESKI.

Województwo Poleskie.

Obwód szkolny Brzeski w Brześciu n/B — pow. Brzeski. Inspektor Szkolny: **Młyński Roman**. Zast.. **Gładysz Paweł** i **Łukasiewicz Antoni**.

Drohicki w Drohiczynie — pow. drohicki. Inspektor Szkolny: **Kapałczyński Władysław**. Zast. **Makarewicz Jan** i **Mudryk Franciszek**.

Koszyrski w Kamieniu Koszyrskim — pow. koszyrski. Inspektor Szkolny: **Makarewicz Jan**. Zast. **Hojak Kazimierz**.

Kobryński w Kobryniu — pow. kobryński. Inspektor Szkolny: **Grabowski Czesław**. Zast. **Bem Edward**.

Kosowski w Kosowie Poleskim — pow. kosowski. Inspektor Szkolny: **Rutkowski Feliks**. Zast. **Kamiński Wawrzyniec**.

Łuniniecki w Łunińcu — pow. łuniniecki. Inspektor Szkolny: **Bandurski Czesław**. Zast. **Har Józef**.

Piński w Pińsku — pow. piński. Inspektor Szkolny: **Bartnicki Benedykt**. Zast. **Janiszewski Leon** i **Stępień Jan**.

Prużański w Prużanie — pow. prużański. Inspektor Szkolny: **Leśniakowski Jan**. Zast. **Tomaka Franciszek**.

Stoliński w Stolinie — pow. stoliński p. o. Inspektora Szkolnego **Ciesielski Mieczysław**.

Województwo Białostockie.

Białostocki w Białymstoku — m. Białystok pow. białostocki Inspektor Szkolny **Jurecki Mieczysław**. Zast. **Konert Władysław** i **Skowron Piotr**.

Bielski w Bielsku Podlaskim — pow. bielski Inspektor Szkolny **Bens Edgard**. Zast. **Skowron Antoni**.

Łomżyński w Łomży — pow. łomżyński i szczuczyński Inspektor Szkolny: vacat. Zast. **Filipczuk Franciszek** i **Majewski Stefan**.

Ostrołęcki w Ostrołęce — pow. ostrołęcki i ostrowski Inspektor Szkolny: **Wawszczak Stanisław**. Zast. **Porembski Antoni** i **Kochański Bolesław**.

Sokólski w Sokółce — pow. sokólski Inspektor Szkolny: **Wycke Zygmunt**.

OKRĘG SZKOLNY KRAKOWSKI.

Województwo Krakowskie.

Obwód szkolny: **Biały** w Białej — pow. biały i żywiecki Inspektor Szkolny **Opielowski Stanisław**. Zast. **Plątek Jan** i **Dendura Franciszek**.

Gorlicki w Gorlicach — pow. gorlicki i jasielski Inspektor Szkolny **Ormańczyk Piotr**. Zast. **Dr. Gnoiński Dominik**, **Wójcikiewicz Ludwik**.

Krakowski miejski — w Krakowie — miasta Kraków Inspektor Szkolny **Cichocki Marjan**. Zast. **Wilczyńska Zofia**.

Krakowski w Krakowie — pow. bocheński, chrzanowski i krakowski Inspektor Szkolny **Dr. Górny Antoni**. Zast. **Marszałek Andrzej**, **Chołdyk Stanisław** i **Jamrozek Aleksander**.

Mielecki w Mielcu — pow. mielecki i ropczycki Inspektor Szkolny **Tomaszkiewicz Franciszek**. Zast. **Adamski Piotr**.

Nowosądecki w Nowym Sączu — pow. nowosądecki i limanowski Inspektor Szkolny **Gawski Wacław**. Zast. **Wieczorek Mieczysław**, **Pytlarz Edmund**.

Nowotarski w Nowym Targu — pow. nowotarski Inspektor Szkolny **Koszyk Władysław**. Zast. **Sawicki Marjan**.

Tarnowski w Tarnowie — pow. brzeski, dąbrowski i tarnowski Inspektor Szkolny vacat. Zast. p. o. insp. **Zahaczewski Henryk**, **Steranka Leon**.

Wadowicki w Wadowicach — pow. myślenicki i wadowicki Inspektor Szkolny vacat. Zast. **Frysztak Walenty**, p. o. insp. **Gębicki Jan**.

Województwo Kieleckie.

Częstochowski w Częstochowie — m. Częstochowa i pow. częstochowski Inspektor Szkolny **Grodzicki Franciszek**. Zast. **Bień Roman**.

Buski w Busku — pow. pińczowski i stopnicki. Inspektor Szkolny **Wojciechowski Stefan**. Zast. **Klich Antoni** i **Stanecki Jan**.

Kielecki w Kielcach — pow. jędrzejowski, kielecki i włoszczowski Inspektor szkolny **Rychter Stanisław**. Zast. **Figwer Bolesław**, **Bursztyn Franciszek** i **Kalicki Marjan**.

Konecki w Końskich — pow. konecki i opoczyński Inspektor szkolny vacat. Zast. **Figiel Jan** p. o. insp., **Przybyłowicz Wojciech**, **Sadowski Józef**.

Miechowski w Miechowie — pow. miechowski i olkuski Inspektor szkolny vacat. Zast. **Niżyński Franciszek**, p. o. insp. **Pierzchała Stefan**.

Ostrowiecki w Ostrowcu — pow. ilżecki, opatowski i sandomierski Inspektor Szkolny **Ligas Zdzisław**. Zast. insp. **Czajkowski Teodor**, **Lipiński Jan**, **Plebańczyk Zygmunt**, **Starkel Władysław**.

Radomski w Radomiu — m. Radom, pow. kozienicki i radomski Inspektor Szkolny **Chlewski Tadeusz**. Zast. insp. **Gunia Franciszek**, **Laskoś Karol** i **Pawłowicz Julian**.

Sosnowiecki w Sosnowcu — m. Sosnowiec, pow. będziniński i zawierciański Inspektor Szkolny **Luchowiec Stanisław**. Zast. insp. **Grabowiecki Julian**, **Sikorski Jan**.

OKRĘG SZKOLNY LUBELSKI.

Województwo Lubelskie.

Obwód szkolny: Białsko podlaski w Białej Podlaskiej obej. pow. bialski i radzyński Inspektor Szkolny **Bolesław Donten**. Zast. **Józef Kondracki**.

Chelmski w Chełmie — pow. chełmski i włodawski. Inspektor Szkolny **Antoni Pikulski**. Zast. **Karol Strzałkowski** i **Wacław Szrejter**.

Lubelski miejski w Lublinie — miasto Lublin. Inspektor Szkolny **Leonard Krupczak**. Zast. **Mateusz Pater**.

Lubelski w Lublinie — pow. janowski, lubartowski i lubelski. Inspektor Szkolny **Bolesław Kaczorowski**. Zast. **Jan Lachcik**, **Mieczysław Olszewski** i **Stefan Wlekliński**.

Puławski w Puławach — pow. garwoliński i puławski p. o. Inspektora Szkolnego **Józef Mucha**. Zast. **Władysław Telejko**, **Franciszek Świgost** i **Kazimierz Oleszek**.

Siedlecki w Siedlcach — pow. lukowski i siedlecki Inspektor Szkolny **Czesław Górski**. Zast. **Władysław Ruszel** i **Juljan Sabat**.

Sokołowski w Sokołowie — pow. sokołowski i węgrowski Inspektor Szkolny **Wiktor Weinert**. Zast. **Władysław Wilczyński**.

Tomaszowski w Tomaszowie — pow. hrubieszowski i tomaszowski p. o. Inspektora Szkolnego **Franciszek Tomos**. Zast. **Władysław Łyszczaż** i **Franciszek Kurcz**.

Zamojski w Zamościu — pow. biłgorajski, krasnostawski i zamojski Inspektor Szkolny **Jan Szczepaniec**. Zast. **Michał Fuks**, **Tadeusz Przestalski**, **Edward Szczech** i **Eugenjusz Wietrzny**.

OKRĘG SZKOLNY LWOWSKI.

Województwo Lwowskie.

Obwód szkolny **Gródecki** w Gródku Jagiellońskim obej. pow. gródecki, jaworowski i mościski Inspektor Szkolny **Wiktor Urbański**. Zast. **Dziedzic Błażej**.

Jarosławski w Jarosławiu — pow. jarosławski, łańcucki i przeworski Inspektor Szkolny **Fischer Karol**. Zast. **Bonczar Józef** i **Kowaliszyn Eugenjusz**.

Krośnieński w Krośnie — pow. brzozowski i krośnieński Inspektor Szkolny **Wiśniak Józef**. Zast. **Bąkowski Antoni**.

Lwowski miejski we Lwowie — Inspektor Szkolny vacat, p. o. zast. **Kuchciak Maciej**. Zast. **Wańczura Alojzy** i **Jaworczykowski Zygmunt**.

Lwowski we Lwowie — pow. bobrecki i żółkiewski Inspektor Szkolny **Furmankiewicz Wawrzyniec**. Zast. **Ohly Jan** i **Chruściel Stanisław**.

Niżański w Nisku — pow. niżański i tarnobrzeski Inspektor Szkolny **Michalik Karol**.

Przemyski w Przemyśle — pow. dobromilski i przemyski Inspektor Szkolny **Bem Mieczysław**. Zast. **Mędrzycki Stanisław** i **Paradysz Jan**.

Rawski w Rawie Ruskiej — pow. lubaczowski i sokalski Inspektor Szkolny **Gołębiowski Franciszek**. Zast. **Nowak Marjan**, **Utzig Jakób** i **Rudnicki Stanisław**.

Rzeszowski w Rzeszowie — pow. kołbuszowski i rzeszowski Inspektor Szkolny **Mróz Michał**. Zast. **Tomanek Stefan** i **Szwarc Eugenjusz**.

Samborski w Samborze — pow. drohobycki, rudecki i samborski Inspektor Szkolny **Melnarowicz Mateusz**. Zast. **Węgrzyniak Władysław** i **Gołębiowski Jan**.

Sanocki w Sanoku — pow. leski i sanocki Inspektor Szkolny **Szemelowski Antoni**. Zast. **Jasiński Ludwik** i **Dzieduszek Karol**.

Województwo Stanisławowskie.

Doliński w Dolinie — pow. doliński i kałuski Inspektor Szkolny **Rygiel Jan**. Zast. **Luter Franciszek**.

Kołomyjski w Kołomyi — pow. horodeński, kosowski i śniatyński Inspektor Szkolny p. o. zast. **Pyż Longin**. Zast. **Bryła Alfred** i **Stebnicki Alfred**.

Nadwórniański w Nadwórnej — pow. nadwórniański Inspektor Szkolny **Śliwiński Zygmunt**.

Stanisławowski w Stanisławowie — pow. rohatyński, stanisławowski i tłumacki Inspektor Szkolny **Molczanowski Kasper**. Zast. **Follprecht Józef**, **Dr. Tambor Jan** i **Holejko Kazimierz**.

Stryjski w Stryju — pow. stryjski i żydaczowski Inspektor Szkolny **Pachorek Tadeusz**. Zast. **Jezuít Franciszek** i **Dr. Gilewicz Aleksy**.

Turczański w Turce — pow. Turczański Inspektor Szkolny **Kwiatkowski Julian Edward**. Zast. **Nowosad Eustachy**.

Województwo Tarnopolskie.

Brzeżański w Brzeżanach — pow. brzeżański, podhajecki i przemysłański Inspektor Szkolny **Beck Julian**. Zast. **Hirsch Henryk**.

Czortkowski w Czortkowie — pow. borszczowski, czortkowski, buczacki i zaleszczycki Inspektor Szkolny **Inglot Jan**. Zast. **Bereźnicki Władysław**, **Mądry Jan**.

Kamionecki w Kamionce Strumiłowej — pow. kamionecki i radziechowski Inspektor Szkolny **Mandyczewski Eugenjusz**. Zast. **Szewczyk Franciszek**.

Tarnopolski w Tarnopolu — pow. skałacki, tarnopolski i zbaraski Inspektor Szkolny **Błoński Stanisław**. Zast. **Sarnecki Roman**.

Trembowelski w Trembowli — pow. kopyczyński i trembowelski Inspektor Szkolny **Trojnar Piotr**.

Złoczowski w Złoczowie — pow. brodzki, zborowski i złoczowski Inspektor Szkolny: **Żychiewicz Marjan**. Zast. **Byra Jan**.

OKRĘG SZKOLNY ŁUCKI.

Województwo Wołyńskie.

Obwód szkolny **dubieński** w Dubnie obej. pow. dubieński Inspektor Szkolny **Knopp Mieczysław**. Zast. **Alirkiewicz Stanisław**.

Horochowski w Horochowie — pow. horochowski Inspektor Szkolny **Korzeniowski Piotr**. Zast. **Dominik Józef**.

Kostopolski w Kostopolu — pow. kostopolski Inspektor Szkolny **Chmielewiec Władysław**. Zast. **Nikiewicz Roman**.

Kowelski w Kowlu — pow. kowelski Inspektor Szkolny **Panek Stanisław**. Zast. **Rejter Jan** i **Kamecki Edward**.

Krzemieński w Krzemieńcu — pow. krzemieniecki Inspektor Szkolny **Robak Bronisław**. Zast. **Lisek Wacław**.

Lubomelski w Lubomlu — pow. lubomelski Inspektor Szkolny **Zdzieborski Aleksander**.

Łucki w Łucku — pow. łucki Inspektor Szkolny **Starzyk Józef**. Zast. **Gierowski Bazyl** i **Grela Jan**.

Rówieński w Równem — pow. rówieński Inspektor Szkolny vacat. Zast. **Schittler Józef** p. o. insp. i **Wiącek Stanisław**.

Sarnieński w Sarnach — pow. sarnieński Inspektor Szkolny **Gąska Piotr**. Zast. **Lukaszewski Antoni**.

Włodzimierski we Włodzimierzu — pow. włodzimierski Inspektor Szkolny **Jabłoński Władysław**. Zast. **Jędryszka Mikołaj**.

OKRĘG SZKOLNY POZNAŃSKI.

Województwo Poznańskie.

Obwód szkolny **bydgoski** w Bydgoszczy obej. miasto Bydgoszcz, pow. bydgoski, szubiński i wyrzyski Inspektor

Szkolny Tarnowicz Stanisław. Zast. Majewski Ludwik i Zdek Piotr.

Chodzieski w Chodzieży — pow. chodzieski i wągrowiecki Inspektor Szkolny Krzanowski Stanisław. Zast. Szumowski Stefan.

Inowrocławski w Inowrocławiu — miasto Inowrocław, pow. inowrocławski, mogileński i żniński Inspektor Szkolny Janowski Karol.

Leszczyński w Lesznie pow. gostyński, kościański, leszczyński i rawicki Inspektor Szkolny Iwanowski Marjan. Zast. Wadowski Jan i Wydra Władysław.

Nowotomyski w Nowym Tomyślu — pow. międzychodzki, nowotomyski i wolsztyński Inspektor Szkolny Siciński Wacław. Zast. Szczuciński Franciszek.

Obornicki w Obornikach — pow. czarnkowski, obornicki i szamotulski Inspektor Szkolny Halardziński Stefan. Zast. Dziurman Piotr.

Ostrzeszowski w Ostrzeszowie — pow. kępiński, krotoszyński i ostrowski Inspektor Szkolny Kocot Jan. Zast. Cienciała Jan i Jurasz Władysław.

Poznański miejski w Poznaniu — miasto Poznań Inspektor Szkolny Dr. Sperczyński Władysław. Zast. Kien Hubert i Wojtulewicz Bolesław.

Poznański w Poznaniu — pow. poznański, średzki i śremski Inspektor Szkolny Dr. Wilkoszewski Aleksander. Zast. Gröele Edward.

Wrzesiński we Wrześni — pow. gnieźnieński, jarociński i wrzesiński Inspektor Szkolny Stein Franciszek. Zast. Sieteski Włodzimierz.

Województwo Pomorskie.

Chojnicki w Chojnicach — pow. chojnicki, sępoliński i tucholski Inspektor Szkolny Sowiński Józef. Zast. Nowotny Stanisław i Rochon Edward.

Grudziądzki w Grudziądzu — miasto Grudziądz, pow. grudziądzki i świecki Inspektor Szkolny **vacat**, p. o. **Leja Józef**. Zast. **Lubiński Antoni**.

Kościerski w Kościerzynie — pow. kartuski i kościerski Inspektor Szkolny **Bolesław Woźniak**. Zast. **Edmund Masojada**.

Nowomiejski w Nowem Mieście — pow. brodnicki, działdowski i lubawski Inspektor Szkolny **Kempf Romuald**. Zast. **Burzyński Stanisław**.

Tczewski w Tczewie — pow. starogardzki i tczewski Inspektor Szkolny **Kubiak Franciszek**. Zast. **Cieślikowski Zygmunt**.

Toruński w Toruniu — miasto Toruń, pow. chełmiński, toruński i wąbrzeski Inspektor Szkolny **Seib Tadeusz**. Zast. **Łapiński Kazimierz**.

Wejherowski w Wejherowie — powiat morski i miasto Gdynia p. o. Inspektora Szkolnego **Ziarno Karol**.

OKRĘG SZKOLNY WARSZAWSKI.

Województwo Warszawskie.

Obwód szkolny ciechanowski w Ciechanowie obej. pow. ciechanowski, mławski i przasnyski Inspektor Szkolny **Zgrzebnicki Władysław**. Zast. **Buźniak Józef** i **Anyszko Stanisław**.

Łowicki w Łowiczu — pow. kutnowski, łowicki i sochaczewski Inspektor Szkolny **Szymański Władysław**. Zast. **Steik Ludwik**, **Bochniak Józef** i **Gliwicz Franciszek**.

Płocki w Płocku — pow. gostyniński i płocki Inspektor Szkolny **Mucha Stefan**. Zast. **Kosikowski Tadeusz**, **Sarnecki Roman**.

Pułtuski w Pułtusku — pow. makowski i pułtuski Inspektor Szkolny **Duszczyk Aleksander**. Zast. **Tomasiuk Hieronim** i **Popławski Antoni**.

Sierpecki w Sierpcu — pow. płoński, rypiński i sierpecki Inspektor Szkolny **Serejko Bolesław**. Zast. **Cezak Michał** i **Hagel Teofil**.

Skierniewicki w Skierniewicach — pow. rawski i skierniewicki Inspektor Szkolny **Komander Alojzy**. Zast. **Raducki Edward**.

Warszawski miejski w Warszawie — miasto st. Warszawa Inspektor Szkolny **Wiatr Wilhelm**. Zast. **Drabarek Czesław**, **Müller Eugenjusz**, **Strzelecka Janina**, **Zaorski Józef**, **Paliński Stanisław**, **Szczerba Teofil** i **Antoniewicz Tadeusz**.

Warszawski w Warszawie — pow. błoński, grójecki, miński, radzyński i warszawski Inspektor Szkolny **Radwański Józef**. Zast. **Milkowski Onufry Jan**, **Szydłowski Jan**, **Radwański Stanisław**, **Lumbe Antoni**, **Curyło Michał**, **Pokrzywa Franciszek**, **Madziar Bronisław** i **Kozłowski Stanisław**.

Włocławski we Włocławku — pow. lipnowski, nieśwawski i włocławski Inspektor Szkolny **Janiszewski Rudolf**. Zast. **Stojda Franciszek**, **Hanzel Józef** i **Lis Piotr**.

Województwo Łódzkie.

Kaliski w Kaliszu — pow. kaliski i turecki Inspektor Szkolny **Borzęcki Jan**. Zast. **Jacórzyński Benedykt** i **Zaremba Wojciech**.

Koniński w Koninie — pow. kolski i koniński Inspektor Szkolny **Mijas Stanisław**. Zast. **Bartel Gustaw** i **Ubysz Stefan**.

Łódzki w Łodzi — pow. brzeziński, łączycki i łódzki Inspektor Szkolny **Ochędalski Henryk**. Zast. **Stasiński Aleksander**, **Cieśliński Roman**, **Paradecki Zygmunt** i **Wołoszczuk Feliks**.

Łódzki miejski w Łodzi — miasto Łódź Inspektor Szkolny **Dobrowolski Stanisław**. Zast. **Szletyński Stefan**, **Okarmus Walenty** i **Kotula Oskar**.

Piotrkowski w Piotrkowie — pow. piotrkowski i radomszczański Inspektor Szkolny **Pruszyński Józef**. Zast. **Ziarkiewicz Henryk**, **Stiasny Leopold** i **Piechocki Wacław**.

Wieluński w Wieluniu — pow. wieluński Inspektor Szkolny **Skupiński Zenon**. Zast. **Bartos Władysław**.

Zduńskowolski w Zduńskiej Woli — pow. łaski i siedradzki Inspektor Szkolny **Bandas Adolf**. Zast. **Uniejewski Kazimierz**.

OKRĘG SZKOLNY WILEŃSKI.

Województwo Wileńskie.

Obwód szkolny **brasławski** w Brasławiu obej. pow. brasławski Inspektor Szkolny vacat, p. o. **Piałucha Piotr** zast. Zast. **Marczewski Bolesław**.

Głębocki w Głębokiem — pow. dziśnieński Inspektor Szkolny **Kaczorowski Stanisław**.

Oszmiański w Oszmianie — pow. oszmiański Inspektor Szkolny **Szczerbicki Edward**. Zast. **Krajewski Lucjan**.

Postawski w Postawach — pow. postawski Inspektor Szkolny **Drews Rudolf**.

Święciański w Święcianach — pow. święciański Inspektor Szkolny **Balun Michał**. Zast. **Zdybek Stanisław**, **Filonik Adam**.

Wilejski w Wilejce — pow. mołodecki i wilejski Inspektor Szkolny **Zdralewicz Józef**. Zast. **Stelmach Antoni**, **Kanofyowski Witold**.

Wileński miejski w Wilnie — Inspektor Szkolny **Sta- rościak Stanisław**. Zast. **Dominikiewiczówna Apolonja**.

Wileński w Wilnie — pow. wileńsko-trocki Inspektor Szkolny **Ziemacki Wincenty**. Zast. **Wojnar Ludwik** i **Makarewicz Aleksander**.

Województwo Nowogródzkie.

Baranowski w Baranowiczach — pow. baranowski Inspektor Szkolny **Stawowy Baltazar**. Zast. **Jakobsze Jan**.

Lidzki w Lidzie — pow. lidzki Inspektor Szkolny **Rogowski Stanisław**. Zast. **Woronicz Wiktor**.

Nieświeski w Nieświeżu — pow. nieświeski i stołpecki Inspektor Szkolny **Piotrowska Marja**. Zast. **Anańko Mieczysław**, **Cybert Franciszek**.

Nowogródzki w Nowogrodku — pow. nowogródzki Inspektor Szkolny **Chruściel Stanisław**. Zast. **Wilkoszewski Stanisław**.

Stonimski w Stonimie — pow. stonimski Inspektor Szkolny **Sarnecki Adolf**. Zast. **Radyski Władysław**.

Szczuczyński w Szczuczynie — pow. szczuczyński Inspektor Szkolny **Lisowski Franciszek**. Zast. **Zapaśnik Władysław**.

Wołożyński w Wołożynie — pow. wołożyński Inspektor Szkolny **Bocewicz Kazimierz**. Zast. **Wawerys Bolesław**.

Województwo Białostockie.

Grodzieński w Grodnie — pow. grodzieński Inspektor Szkolny **Mroczkowski Józef**. Zast. **Aleksandrowski Juliusz**, **Krajewski Lucjan**.

Suwalski w Suwałkach — pow. augustowski i suwalski Inspektor Szkolny **Przyrowski Franciszek**. Zast. **Szepietowski Roman** i **Łastowiecki Wacław**.

Wołkowyski w Wołkowysku — pow. wołkowyski Inspektor Szkolny **Kuzior Julian**. Zast. **Horoch Władysław**.

USTRÓJ SZKOLNICTWA.

ORGANIZACJA SIEDMIOLETNICH PUBLICZNYCH SZKÓŁ POWSZECHNYCH.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozporządzeniem z dnia 21 listopada 1933 (Nr. 1. Pr. 4053/33-Dz. Urzęd. Min. W. R. i O. P. Nr. 14 poz. 194) ustalił z dniem 25 listopada 1933 r. na podstawie art. 2 ust. 2-gi art. 59 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38 poz. 389) następującą organizację publicznych szkół powszechnych siedmioletnich.

S T A T U T PUBLICZNYCH SZKÓŁ POWSZECHNYCH SIEDMIOLETNICH.

I. ZADANIA SZKOŁY POWSZECHNEJ.

§ 1. Szkoła powszechna ma za zadanie dać na poziomie, odpowiadającym wiekowi i rozwojowi dziecka, potrzebne ogółowi obywateli jednolite podstawy wychowania i wykształcenia ogólnego oraz gospodarczego.

Wykształcenie, otrzymywane w tej szkole, winno umożliwiać odpowiednio uzdolnionej młodzieży przechodzenie bez osobnego przygotowania do innych szkół o bezpośrednio wyższym poziomie nauczania.

§ 2. Szkoła powszechna umożliwia obywatelom wypełnianie przez ich dzieci obowiązku szkolnego. Nauka w publicznej szkole powszechnej jest bezpłatna.

§ 3. Zadania swoje szkoła powszechna spełnia przez:

- a) program i organizację nauczania,
- b) program i organizację pracy wychowawczej.

§ 4. Szkoła powszechna jest nadto powołana do tego, by przez swój wpływ na życie społeczne środowiska, dla którego istnieje, przyczyniać się do rozwoju oświaty i kultury tego środowiska.

II. OGÓLNE ZASADY ORGANIZACYJNE I STOPNIE SZKÓŁ.

§ 5. Szkoła powszechna jest z reguły koedukacyjna, w wyjątkowych przypadkach może być męska lub żeńska.

§ 6. Pod względem organizacyjnym szkoły powszechne dzielą się na szkoły powszechne stopnia I, II i III.

§ 7. W obrębie każdej szkoły powszechnej tworzy się klasy, złożone z uczniów, uczących się w danym roku szkolnym wszystkich przedmiotów według jednego wspólnego programu.

Przy większej liczbie uczniów klasa dzieli się na oddziały.

Liczba oddziałów w szkole nie może przekraczać 14. Klasy mają kurs jednoroczny, dwuletni lub trzyletni.

§ 8. Szkoła powszechna stopnia I:

- 1) posiada cztery klasy, z których I i II mają kurs jednoroczny, kl. III kurs dwuletni (rocznik 3 i 4), a kl. IV — kurs trzyletni (rocznik 5, 6 i 7-my),

- 2) realizuje całkowicie pierwszy szczebel programowy i najważniejsze składniki drugiego i trzeciego szczebla,
- 3) winna posiadać:
  - a) przy liczbie uczniów do 60 — 1 nauczyciela,
  - b) „ „ „ od 60 do 120 — 2 nauczycieli;
- 4) nauczyciele udzielają nauki w następujących liczbach godzin tygodniowo:
  - a) przy 1 nauczycielu . . . 30 godzin,
  - b) przy 2 nauczycielach . . 58 „ w tem kierownik 28 godzin, a nauczyciel 30 godzin.

Jeżeli na naukę religii są przydzielone godziny nadliczbowe, ogólna liczba godzin wzrośnie w przypadku a) do 34, w przypadku b) — do 64 godzin tygodniowo.

§ 9. Szkoła powszechna stopnia II:

- 1) posiada sześć klas, w tem pięć (I — V) o kursie jednorocznym i jedną — VI (rocznik 6 i 7) o kursie dwuletnim.
- 2) realizuje całkowicie pierwszy i drugi szczebel programowy i najważniejsze składniki trzeciego,
- 3) winna posiadać:
  - a) przy liczbie uczniów od 121 do 161 — 3 nauczycieli,
  - b) przy liczbie uczniów od 161 do 210 — 4 nauczycieli,
- 4) nauczyciele udzielają nauki w następujących liczbach godzin tygodniowo:
  - a) przy 3 nauczycielach, zależnie od planu godzin,
 94 lub 96 godzin, w tem kierownik 26 godzin,
 2 nauczycieli po 30 . . . . . 60 „
 nauka religii . . . . . 8 lub 10
 godzin nadliczbowych,
  - b) przy 4 nauczycielach . . . . . 114 godzin,
 w tem kierownik . . . . . 24 „
 3 nauczycieli po 30 godzin . . . 90 „

Jeżeli w przypadku b) na naukę religii są przydzielone godziny nadliczbowe, ogólna liczba nauki wzrośnie do 126 tygodniowo.

§ 10. Szkoła powszechna stopnia III:

- 1) posiada siedem klas o kursie jednorocznym,
- 2) realizuje wszystkie trzy szczeble programowe w pełnym zakresie,
- 3) winna posiadać:

- a) przy liczbie uczniów od 211 do 260 — 5 nauczycieli; gdyby jednak połączenie klas VI i VII miało spowodować przekroczenie norm przewidzianych w § 48, względnie w § 93, szkoła otrzymuje szóstego nauczyciela oraz odpowiednią liczbę godzin nadliczbowych na naukę religii;
- b) przy liczbie uczniów od 261 do 310—6 nauczycieli,
- c) przy liczbie powyżej 310 — 7 lub więcej nauczycieli odpowiednio do liczby uczniów;
- 4) nauczyciele udzielają nauki w następujących liczbach godzin tygodniowo:

- a) przy 5 nauczycielach . . . 154 godziny,
w tem kierownik . . . 22 „
4 nauczycieli po 30 godzin 120 godzin
nauka religii . . . 12 „ nadlicz.
- b) przy 6 nauczycielach . . . 170 godzin,
w tem kierownik . . . 20 „
5 nauczycieli po 30 godzin 150 „

Jeżeli na naukę religii są przydzielone godziny nadliczbowe, ogólna liczba godzin wzrośnie do 184 tygodniowo;

- c) przy 7 i więcej nauczycielach liczba godzin nauki wzrasta ponad 184 tygodniowo; zależnie od liczby oddziałów i od planów godzin, przewidzianych dla oddziałów.

Przy liczbie nauczycieli, nie mniejszej od 7, kierownik otrzymuje za każdy oddział powyżej 7 — dwie godziny tygodniowo dalszej zniżki, a więc przy 8 oddziałach uczy 18 godzin tygodniowo, przy 9 oddziałach—16 godzin. i t. d. Każdy nauczyciel uczy 30 godzin tygodniowo.

§ 11. Liczba ogólna godzin nauki w szkole odpowiednio powiększa się:

- a) jeżeli zajdzie potrzeba zorganizowania równoległe nauki religji dla dzieci różnych wyznań, lub też
- b) jeżeli przy nauce niektórych przedmiotów dokonany będzie podział klas na grupy (§ 56).

Zasady organizacji nauki, przewidzianej pod lit. a), określają osobne przepisy.

§ 12. Jeżeli przy układaniu tygodniowego rozkładu lekcyj okaże się, że zastosowanie przepisanego planu godzin z zachowaniem przepisów, zawartych w §§ 57 i 58, nie pozwala na ścisłe utrzymanie dla kierownika lub któregośkolwiek z nauczycieli przewidzianej w §§ 9 i 10 tygodniowej liczby godzin, to liczba ta może być zwiększona lub zmniejszona o jedną. W takich przypadkach mogą nauczyciele otrzymać najwyżej 31, najmniej zaś 29 godzin tygodniowo, kierownicy zaś zamiast 26 — 27 lub 25, zamiast 24 — 25 lub 23 godziny i t. d.

III. CZAS NAUKI.

§ 13. Rok szkolny składa się z dni przeznaczonych na naukę, których liczba wynosić musi co najmniej 205, z „dni wolnych od nauki” z tytułu niedziel, świąt religijnych, feryj szkolnych oraz innych przypadków uzasadnionej nieczynności szkoły.

Rok szkolny dzieli się na półrocza szkolne, obejmujące po dwa okresy szkolne, oraz odpowiednie ferie.

§ 14. Nauka w szkole powszechnej odbywa się w ciągu 6 dni w tygodniu. Dla ucznia klasy I i II liczba dni nauki w tygodniu nie może być mniejsza od 5, dla

ucznia klasy III do VII winna wynosić 6 dni. Tygodniowy wymiar czasu, przeznaczony na nauczanie, określa plan godzin.

Czas trwania nauki w ciągu jednego dnia szkolnego nie może być dla ucznia krótszy, niż 2 godziny lekcyjne, ani też dłuższy, niż 6 godzin.

Specjalne przypadki odchylenia od powyższych zasad unormowane będą przez oddzielne przepisy.

§ 15. Godzina lekcyjna trwa 50 lub 45 minut; pauzy między godzinami lekcyjnymi nie mogą być krótsze, niż 10-minutowe, przyczem przynajmniej jedna pauza winna być dłuższa. Specjalne przepisy określają stosowanie tych norm.

IV. KIEROWNICTWO SZKÓŁ, NAUCZYCIELE, RADA PEDAGOGICZNA.

§ 16. Na czele szkoły powszechnej stoi kierownik.

Kierownik reprezentuje szkołę nazewnątrz i jest bezpośrednim przełożonym wszystkich pracujących w niej osób.

§ 17. Kierownik winien przyczyniać się w dostępnym mu zakresie do skutecznej realizacji powszechności nauczania; ma on zwłaszcza obowiązek poznania rejonu powierzonej sobie szkoły; a w miarę potrzeby również terenów sąsiednich pod względem praktycznej możliwości dostępu do danej szkoły dla dzieci, które mają do niej uczęszczać.

Dla właściwego realizowania programu nauczania i wychowania kierownik winien znać rejon powierzonej sobie szkoły pod względem stosunków gospodarczych, struktury społecznej i narodowościowej, oraz stanu i potrzeb kulturalno-oświatowych.

§ 18. Kierownik organizuje w powierzonej sobie szkole pracę wychowawczą i dydaktyczną i kieruje nią, wnikając we właściwy sposób w plan, metody i wyniki

pracy wszystkich nauczycieli. Prócz tego prowadzi sprawę administracyjno-gospodarcze szkoły.

§ 19. Kierownik jest odpowiedzialny za wyzyskanie wszystkich dostępnych mu środków, prowadzących do realizacji powszechności nauczania w rejonie powierzonej mu szkoły, za organizację szkoły, za wychowawczy i dydaktyczny jej stan i rozwój, za kierunek wychowawczy, poziom nauki, prawidłowy bieg życia szkolnego, za wykonanie przepisów i poleceń władz szkolnych, za czynności kancelaryjne oraz za stan administracyjno-gospodarczy szkoły.

§ 20. W zakresie czynności nauczycielskich stosują się do kierownika prawa, obowiązki oraz odpowiedzialność w tej samej mierze, co i do wszystkich nauczycieli.

§ 21. W szkołach stopnia I o jednym nauczycielu nauczyciel ten sprawuje czynności kierownicze i nosi nazwę nauczyciela kierującego.

Zakres praw, obowiązków i odpowiedzialności nauczyciela kierującego wynika z połączenia funkcji kierowniczych (§§ 16—20) i nauczycielskich (§§ 24 i 25), co wymaga, by nauczyciel kierujący, podobnie jak kierownik szkoły, posiadał odpowiedni zasób doświadczenia zawodowego i wyrobienia życiowego, konieczny dla zachowania należytej ostrożności i rozwagi w całym postępowaniu, w szczególności zaś przy decydowaniu ważnych spraw, dotyczących uczniów powierzonej mu szkoły.

§ 22. W szkołach stopnia I o 2 nauczycielach kierownik większą część swego czasu zużywa na pracę nauczycielską, prócz tego zaś jest doradcą nauczycielstwa i czuwa nad planowaniem wykonywaniem pracy. Kierownik omawia z nauczycielem sposoby podnoszenia poziomu wychowania i nauczania oraz opracowuje przy jego udziale projekty planu pracy wychowawczej i dydaktycznej.

W szkołach tych kierownik, jako główny wychowawca uczniów, nie tylko poznaje tych uczniów i klasy, w których uczy, ale przez bezpośrednie poznanie pozostałych

klas oraz przez porozumienie się z nauczycielem wnika we właściwy sposób w sprawy oceniania przez niego uczniów i wyrabia sobie opinię o poszczególnych uczniach, a przez to poznaje stan wszystkich klas i całej szkoły pod względem wychowawczym i naukowym.

§ 23. W szkołach stopnia II i III kierownik kieruje całym życiem szkoły, jest doradcą nauczycieli oraz głównym wychowawcą uczniów.

Kierownik kieruje pracą wychowawczą i dydaktyczną oraz czuwa nad jej harmonizowaniem i planowem wykonaniem, nadto sam uczy w odpowiedniej liczbie godzin. Im mniejsze jest grono nauczycielskie, tem znacniejszą część swego czasu musi poświęcać kierownik na nauczanie, co jednak nie zwalnia go od obowiązku otoczenia pracy pozostałych członków grona równą troską i opieką, jak w szkołach o licznych gronie.

§ 24. Nauczyciel wychowuje i uczy uczniów powierzonych jego opiece. W tym celu poznaje ich właściwości psychiczne i fizyczne, warunki ich życia i pracy, jak również stosunki gospodarcze, społeczne i narodowościowe oraz stan kulturalno - oświatowy środowiska, z którego uczniowie pochodzą.

Nauczyciel ma obowiązek stałego przygotowywania się do pracy oraz uzupełniania zasobu swej wiedzy przez dalsze kształcenie się.

Nauczyciel dba o dobro i honor szkoły i jest odpowiedzialny za stosowane przez siebie metody nauczania i wychowania, za realizowanie obowiązującego programu oraz właściwego kierunku wychowawczego, za wyniki udzielanej przez siebie nauki, wreszcie za sprawy administracyjno-gospodarcze w powierzonym sobie zakresie.

Nauczyciel uczący religii winien szczególnie troszczyć się o pogłębienie życia religijnego swych uczniów.

§ 25. Każdy nauczyciel własny, t. j. nauczyciel, który zarówno liczbą godzin, jak swą pracą, związany jest przede wszystkim z daną szkołą, jest opiekunem klaso-

wym jednej lub kilku klas. Z tego tytułu czuwa nad przebiegiem pracy w szkole, jak również nad wymiarem i rozkładem pracy domowej uczniów oraz nad życiem zbiorowym swej klasy (swych klas), koordynuje na jej terenie poczynania wszystkich nauczycieli, utrzymuje stały i żywy kontakt z rodzicami i opiekunami uczniów oraz wykonywa czynności administracyjno-kancelaryjne, związane z jego pracą jako opiekuna. Jako opiekun klasowy jest odpowiedzialny za stan wychowawczy swej klasy (swych klas).

§ 26. We wszystkich szkołach, w których oprócz kierownika lub nauczyciela kierującego zatrudnieni są jeszcze inni nauczyciele, każdy z nich jako członek grona nauczycielskiego współdziała nadto w wytwarzaniu harmonijnej atmosfery i przyczynia się w zakresie swojej pracy dydaktycznej i wychowawczej oraz powierzonych mu przez kierownika funkcji administracyjno - gospodarczych do należytego biegu życia szkolnego.

§ 27. W szkołach, w których istnieje Rada Pedagogiczna (§ 30), nauczyciel, jako jej członek ma obowiązek brania żywego i czynnego udziału w pracach Rady Pedagogicznej oraz realizowania w poruczonemu sobie zakresie jej uchwał.

§ 28. Lekarz szkolny, sprawujący stałą opiekę lekarską nad szkołą, czuwa nad zdrowiem i rozwojem fizycznym uczniów oraz stanem higienicznym szkoły i stara się o wyzyskanie właściwych środków. Lekarz, sprawujący niestałą opiekę nad szkołą, kontroluje stan sanitarny szkoły i ogólny stan zdrowia uczniów przez wizytacje.

§ 29. Tam, gdzie jest higienistka szkolna, pełni ona służbę pomocniczą w organizacji opieki higienicznie - lekarskiej nad dziećmi w szkole i poza szkołą.

W zakresie czynności fachowych higienistka podlega lekarzowi szkolnemu, natomiast przy czynnościach, dotyczących wewnętrznego życia i porządku szkolnego — stosuje się do zarządzeń kierownika szkoły.

§ 30. W szkołach stopnia II i III istnieje Rada Pedagogiczna, która jest organem wewnętrznego życia szkoły.

Radę Pedagogiczną tworzą: kierownik, jako przewodniczący, wszyscy nauczyciele i lekarz szkolny, o ile sprawuje stałą opiekę lekarską nad daną szkołą.

Rada Pedagogiczna obraduje bądź w powyższym składzie niepełnym, t. j. w zespołach, złożonych z nauczycieli, uczących w danej klasie (komplecie — § 48), oraz kierownika. Specjalne przepisy wskażą, w jakim zakresie Rada Pedagogiczna w niepełnym składzie będzie posiadała uprawnienia pełnej Rady Pedagogicznej.

§ 31. Rada Pedagogiczna dba o poziom wychowawczy i naukowy szkoły, omawia i opracowuje ważniejsze sprawy wychowawcze i dydaktyczne, związane z całokształtem życia szkolnego, a w szczególności ma obowiązki:

- a) wyrabiania sobie opinii o poszczególnych uczniach, o stanie poszczególnych klas (oddziałów i całej szkoły pod względem wychowawczym i naukowym;
- b) omawiania i opracowywania sposobów i środków podnoszenia poziomu wychowania i nauczania;
- c) opracowywania projektu planu pracy wychowawczej i dydaktycznej.

Uchwały Rady Pedagogicznej mają charakter bądź opiniodawczy, bądź decydujący.

Rada Pedagogiczna decyduje w sprawach przekazanych jej do decyzji przez specjalne przepisy.

Kierownik szkoły, jako przewodniczący Rady Pedagogicznej, wprowadza w życie uchwały Rady; przysługuje mu nadto prawo zawieszania uchwał Rady, które uzna za niezgodne z przepisami lub przeciwne dobru szkoły.

Kierownik lub Rada Pedagogiczna może powoływać z pośród Rady komisję dla opracowywania specjalnych zagadnień.

V. PROGRAM, METODY I ORGANIZACJA NAUCZANIA.

A. Program i metody nauczania.

§ 32. Program szkoły powszechnej winien zapewnić wykształcenie ogólne niezbędne dla każdego przyszłego obywatela oraz poznanie Polski w zakresie dostępnym dla wieku i rozwoju młodzieży, uświadomić najważniejsze przejawy kultury Polski z uwzględnieniem w miarę możliwości pierwiastków kultury obcej, a przez to pogłębić stosunek młodzieży do Państwa Polskiego.

§ 33. W programie szkoły powszechnej rozróżnia się trzy szczeble: szczebel pierwszy obejmuje elementarny zakres wykształcenia ogólnego, szczebel drugi jest rozszerzeniem i pogłębieniem szczebla pierwszego, szczebel trzeci ma nadto przysposobić młodzież pod względem społeczno-obywatelskim i gospodarczym. Zagadnienia kulturalno - gospodarcze środowiska, w którym szkoła się znajduje, winny być uwzględnione w materiale naukowym wszystkich trzech szczebli.

§ 34. Program szkoły powszechnej stopnia I realizuje większą część pierwszego szczebla w ciągu 4 pierwszych lat, resztę pierwszego szczebla oraz najważniejsze składniki drugiego i trzeciego szczebla w ciągu 3 lat następnych, przytem w taki sposób, że już po piątym roku nauki osiąga się ogólne przygotowanie w zakresie pierwszego szczebla programowego.

§ 35. Program szkoły powszechnej stopnia II realizuje pierwszy szczebel w pierwszych 4 latach nauki, drugi i najważniejsze składniki trzeciego — w 3 latach następnych.

§ 36. Program szkoły powszechnej stopnia III realizuje pierwszy szczebel w 4 pierwszych latach nauki, drugi w 2 następnych latach, t. j. w piątym i szóstym, trzeci—w siódmym roku nauki.

§ 37. W programie szkoły powszechnej każdego stopnia są następujące obowiązkowe przedmioty: religja, język polski, historia, geografia, nauka o przyrodzie, arytmetyka z geometrią, rysunek, zajęcia praktyczne, śpiew i ćwiczenia cielesne.

Wprowadzenie innych przedmiotów obowiązkowych lub nadobowiązkowych określają osobne przepisy.

§ 38. Zakres materiału i plany godzin dla szkół powszechnych wszystkich 3 stopni określają osobne programy nauki.

§ 39. Nauczanie winno mieć charakter wybitnie praktyczny, dostosowany przede wszystkim do najbliższego środowiska szkoły i jego potrzeb gospodarczych.

§ 40. Nauczanie w szkole powszechnej winno być dostosowane do wieku i rozwoju uczniów, wiązać się ściśle z pracą wychowawczą oraz zapewniać:

- a) osiągnięcie przepisanych programem wyników nauki,
- b) możliwie pełny rozwój uzdolnień uczniów,
- c) stopniowe zaprawianie uczniów do samodzielności i systematyczności pracy oraz do stosowania w życiu praktycznym nabytych wiadomości i sprawności.

§ 41. Nauczanie opiera się przede wszystkim na pracy w szkole. Praca domowa ucznia uzupełnia ją i służy w szczególności do utrwalania i stosowania wiadomości nabytych podczas nauki w szkole, a nadto do samodzielnego opracowywania nowego dostępnego tematu.

Praca domowa w klasie I może występować nie wcześniej, niż w drugim półroczu i to w wymiarze bardzo ograniczonym. W klasach następnych wymiar pracy domowej zwiększa się powoli i stopniowo, tak jednak, że

w klasach, do których uczęszczają roczniki 5 — 7, nie może przekraczać normy 1½ godziny dziennie.

§ 42. Metody nauczania winny uwzględniać w należytej mierze rolę:

- a) nauczyciela,
- b) podręcznika i środków pomocniczych,
- c) urządzeń szkolnych,
- d) samodzielnej pracy ucznia.

§ 43. Nauczyciel uczy, organizuje naukę głośną i cichą, daje wskazówki do pracy domowej, bada postępy i sprawdza wyniki nauki zarówno całej klasy (kompletu— § 48), jak i poszczególnych uczniów. Winien on przytem zastanawiać się nad celowością i skutecznością stosowanych przez siebie metod pracy i obmyślać sposoby usunięcia braków.

§ 44. Podręcznik zależnie od przedmiotu, w którym jest stosowany, służy do utrwalania, porządkowania i zdobywania wiadomości oraz do wyrabiania sprawności. Uczniom trzech ostatnich roczników służy nadto do orjentowania się w całości materiału. Środki pomocnicze, zależnie od przedmiotu, w którym są stosowane, służą w stosunku do poszczególnych zagadnień kursu nauki tym samym celom, co i podręcznik.

§ 45. Urządzenia szkolne, np. sala gimnastyczna, ogród, pracownia i t. p., winny umożliwiać stosowanie metod pracy właściwych dla danego przedmiotu i klasy.

§ 46. Samodzielna praca ucznia winna polegać na braniu żywego i czynnego udziału w całej pracy w szkole i w domu, zwłaszcza na opracowywaniu bądź omawianych już tematów, bądź też dostępnych nowych przez właściwe korzystanie z podręczników, środków pomocniczych i urządzeń szkolnych.

§ 47. Żadna metoda nie może być uznana za wyłącznie obowiązującą przy nauczaniu danego przedmiotu.

Kierownik łącznie z gronem nauczycielskiem winni troszczyć się o dobór metod i o zdobycie środków pomocniczych, czyniących zadość postulatowi, wskazanemu wyżej w §§ 39 — 46, a odpowiadających warunkom i możliwościom szkoły.

B. Organizacja nauczania.

§ 48. Nauka w szkole powszechnej może odbywać się:

- a) w poszczególnych klasach, uczących się w osobnych izbach pod kierunkiem różnych nauczycieli,
- b) w kompletach, złożonych z klas, uczących się równocześnie w tej samej izbie pod kierunkiem jednego nauczyciela,
- c) w zespołach, złożonych z uczniów różnych klas,
- d) w grupach, złożonych z uczniów tej samej klasy.

Klasa (oddział), komplet, zespół nie może liczyć więcej, niż 50 uczniów. Wyjątki mogą być czynione przy nauczaniu śpiewu i ćwiczeń cielesnych.

§ 49. W klasach o kursie rocznym program nauki wyczerpywany jest w ciągu każdego roku szkolnego.

§ 50. Przy nauczaniu klasy o kursie więcej niż rocznym stosuje się zależnie od przedmiotu:

- a) albo cykliczność całkowitą, polegającą na tem, że program danego przedmiotu składa się w klasie o kursie dwuletnim z 2, w klasie o kursie trzyletnim z 3 odmiennych części, przeznaczonych na kolejne lata i powtarzających się w tym samym porządku, przytem takich, że można rozpoczynać naukę od którejkolwiek z nich,
- b) albo cykliczność częściową, polegającą na tem, że znaczna część programu, stanowiąca jego główny trzon, powtarza się co roku, resztę programu stanowią tematy, różne z roku na rok i powtarzające się w klasie o kursie dwuletnim po 2, w klasie

o kursie trzyletnim po 3 latach. W głównej części programu, powtarzającej się co rok, stosuje się urozmaicenie materiału, polegające na zmianie z roku na rok przykładów i ćwiczeń, dobieranych dla przerobienia zasadniczej treści programowej.

§ 51. Komplet może składać się z 2 klas kolejnych, łączonych w sposób, wskazany w przepisanyim programie nauki.

§ 52. Przy nauce w komplecie każda klasa uczy się według własnego programu, z wyjątkami, wskazanymi w przepisanyim programie nauki.

§ 53. Przy nauczaniu w komplecie według 2 różnych programów, zasadniczo jedna klasa ma naukę głośną, druga zaś cichą. O ile plan godzin na to pozwala, należy dążyć, aby przedmioty jednoczesnej nauki były te same.

§ 54. Nauka cicha uzupełnia naukę głośną i służy w szczególności do utrwalania i stosowania wiadomości, nabytych podczas nauki głośnej a nadto do samodzielnego przygotowywania i opracowywania nowego dostępnego tematu.

Odpowiednio zorganizowana nauka cicha łącznie z nauką głośną winna zapewniać całkowitą realizację programu i osiągnięcie przepisanych wyników nauki.

§ 55. Tworzenie zespołów przewiduje się przy nauczaniu:

- a) religji w przypadkach, określonych przez osobne przepisy,
- b) ćwiczeń cielesnych (podział według płci),
- c) zajęć praktycznych.

Niezależnie od tego mogą być tworzone na stałe lub doraźnie zespoły chórálne.

Nauczanie w zespole odbywa się według specjalnego programu, przepisanego dla danego zespołu.

§ 56. W klasach V, VI i VII, liczących więcej niż 40 uczniów, może być stosowane tworzenie grup przy nau-

czaniu przyrody i zajęć praktycznych. Jedna klasa może być podzielona tylko na 2 grupy, które uczą się według tego samego programu.

§ 57. W klasie I winien uczyć wszystkich przedmiotów tylko jeden nauczyciel; tej samej zasady należy przestrzegać w klasie II, a w miarę możliwości stosować w klasach III i IV. Wyjątek może być czyniony dla nauki religii.

W klasach wyższych, t. j. V, VI i VII, naucza w zasadzie kilku nauczycieli, z których każdy uczy pokrewnych przedmiotów. Jednak w każdej klasie jeden z nauczycieli winien mieć znaczniejszą liczbę godzin.

§ 58. Należy dążyć, aby ten sam nauczyciel prowadził klasę przez kilka lat; z reguły zaś nauczyciel, który uczy klasę I, winien uczyć w następnym roku szkolnym klasę II.

VI. PROGRAM I ORGANIZACJA PRACY WYCHOWAWCZEJ.

§ 59. Program wychowania winien, zgodnie z funkcją społeczno-państwową szkoły powszechnej, zapewnić dzieciom — przez wyrobienie religijne, moralne, umysłowe, fizyczne — podstawy wychowania, niezbędne dla każdego obywatela, oraz właściwe przygotowanie do życia z należytem uwzględnieniem kultury życia codziennego. Program ten winien być dostosowany do potrzeb środowiska oraz wieku i rozwoju dzieci.

§ 60. Organizacja wychowania winna uwzględniać ścisłą koordynację wszystkich poczynąń wychowawczych, jak również wszystkich czynników współdziałających pod kierunkiem kierownika szkoły, oraz przewidywać stosowanie właściwych i celowych metod wychowawczych, odpowiadających rozwojowi psychicznemu i fizycznemu dzieci.

§ 61. Poznanie dziecka i środowiska, w którym ono żyje, jest niezbędnym warunkiem pracy wychowawczej w szkole.

Kierownik i grono nauczycielskie winni ułatwiać dzieciom, rozpoczynającym dopiero naukę, wdrożenie się do życia w środowisku szkolnym, w ciągu zaś całego pobytu dziecka w szkole winni przysposabiać je do wejścia w życie w szerszym społeczeństwie i zaprawiać do pracy społeczno-obywatelskiej.

§ 62. Kierownik łącznie z gronem nauczycielskim, czuwając nad wytworzeniem odpowiedniej atmosfery wychowawczej, realizują program wychowania przez:

- a) bezpośredni swój wpływ na uczniów w szkole i poza szkołą,
- b) nauczanie,
- c) dopomaganie uczniom do samowychowywania się,
- d) organizowanie życia zbiorowego uczniów,
- e) utrzymywanie stałej łączności z domem w pracy wychowawczej.

Oddziaływanie wychowawcze winno nadto obejmować wyzyskiwanie dodatnich wpływów środowiska pozaszkolnego, a przeciwdziałanie wpływom ujemnym.

§ 63. Bezpośredni wpływ kierownika i nauczycieli na klasę i poszczególnych uczniów wyraża się przede wszystkim przez życzliwy i opiekuńczy stosunek do nich, dbałość o ich zdrowie i bezpieczeństwo, dawanie osobistego przykładu oraz opiekę nad organizacjami uczniów.

Wpływ ten stanowi podstawowy czynnik oddziaływania wychowawczego zwłaszcza w stosunku do uczniów najmłodszych.

§ 64. W nauczaniu wartości wychowawcze winny być osiągnięte przede wszystkim przez:

- a) dobór i wyzyskanie treści,
- b) dostosowaną do danego poziomu organizację nauczania,

- c) właściwy stosunek nauczyciela do nauczania (umiejętność pracy),
- d) wyrabianie w uczniu samodzielności, aktywności, systematyczności i rzetelnego stosunku do pracy.

§ 65. Kierownik i grono nauczycielskie winni dopomagać uczniom do samowychowywania się, uwzględniając zarówno ogół uczniów, jak i indywidualne ich właściwości. Zwłaszcza zaś winni oni zwrócić uwagę na uczniów mniej zdolnych, trudniejszych do prowadzenia, będących w cięższych warunkach życiowych oraz dotkniętych brakami fizycznymi.

§ 66. Podstawową formą życia zbiorowego w szkole jest klasa (komplet), jako grupa społeczna. W obrębie klasy uczniowie powinni przyzwyczajać się do życia zbiorowego przede wszystkim przez wytworzenie przyjaznej atmosfery koleżeńskiego współżycia.

W stosunku do uczniów starszych życie zbiorowe może nadto znajdować swój wyraz w innych formach organizacyjnych, najlepiej odpowiadających potrzebom i zainteresowaniom uczniów oraz zamierzeniom wychowawczym szkoły.

Mogą to być:

- a) organizacje klasowe i międzyklasowe, które powstają i rozwijają swoją działalność jedynie za zgodą i pod opieką szkoły,
- b) organizacje międzyszkolne dopuszczone przez władze szkolne, a mające w danej szkole swe koła lub też członków wśród jej uczniów.

Kierownik łącznie z gronem nauczycielskim wnikają w treść i działalność wszystkich organizacji, wymienionych pod lit. a) i opiekują się nimi, czuwając nad właściwym ustosunkowaniem się uczniów do pracy w organizacjach i nad tem, by udział w nich nie przeszkadzał w pracy szkolnej.

Kierownik nadto ma prawo i obowiązek wnikania bezpośrednio lub za pośrednictwem wyznaczonego przez sie-

bie nauczyciela szkoły w pracy wszystkich organizacji, wymienionych pod lit. b).

§ 67. Łączność szkoły i domu w akcji wychowawczej polega przede wszystkim na zainteresowaniu i uświadamianiu rodziców o pracy i dążeniach szkoły, wzajemnym informowaniu się o pracy i warunkach życia ucznia oraz na czynnej współpracy rodziców ze szkołą. Łączność ta, wyrażająca się w stałych oraz w doraźnych formach, winna przyczyniać się do bliskiego i ścisłego współdziałania szkoły i domu.

Kierownik i grono nauczycielskie winni nadto brać żywy udział w pracach z zakresu opieki społecznej nad swoimi uczniami, a tam, gdzie tego zachodzi potrzeba, budzić inicjatywę.

Kierownik łącznie z gronem nauczycielskim mają obowiązek roztoczenia szczególnej opieki nad uczniami, przychodzącymi z dalszych okolic i przyjeżdżającymi, oraz nad warunkami życia tych uczniów, którzy mieszkają nie w domu, lecz na stancjach, w internatach i bur-sach.

§ 68. Kierownik łącznie z gronem nauczycielskim winni w miarę możliwości ułatwić uczniom, pozostającym ostatni rok w szkole, poinformowanie się o różnych zawodach, ewentualnie przy pomocy poradni zawodowych.

§ 69. W pracy wychowawczej szkoły biorą udział wszyscy nauczyciele. Ze względu na charakter szkoły powszechnej i jej organizację każdy nauczyciel własny i kierownik z reguły jest opiekunem klasowym.

§ 70. Opiekun klasowy ma pod swoją opieką jedną lub więcej klas. Rozkład obowiązków opiekuńczych nad klasami powinien być możliwie równomierny.

Należy dążyć do tego, aby opiekę nad daną klasą lub klasami miał nauczyciel, który ma w tej klasie czy klasach większą liczbę godzin nauki, przytem jednak jest pożądana ciągłość pracy opiekuńczej, polegająca na sprawowaniu opieki nad tymi samymi uczniami przez parę lat.

VII. UCZNIOWIE.

A. Zadania i obowiązki uczniów.

§ 71. Wychowując się i kształcąc w szkole, uczeń ma przysposobić się do tego, by przez dalszą pracę nad sobą w okresie młodzieńczym stał się pożytecznym obywatelem Państwa.

§ 72. Uczeń dąży do wyrobienia religijnego, do uszlachetniania swych uczuć i umacniania charakteru, a zarazem kształci swój umysł i zdobywa sprawność fizyczną.

§ 73. W szczególności uczeń:

- a) pracuje chętnie i sumiennie w szkole i w domu, starając się, by praca jego była zawsze rzetelna, dokładna i wytrwała,
- b) wypełnia dokładnie wszystkie swoje obowiązki,
- c) kocha rodziców, szanuje nauczycieli, a względem wszystkich osób, które go otaczają, jest ufnym, życzliwym i uczynnym, w miarę możliwości pomaga w pracy innym, zwłaszcza słabszym od siebie,
- d) jest koleżeńskim, bierze czynny udział w życiu swej klasy, a w klasach wyższych nadto w życiu organizacji uczniowskich, do których należy,
- e) dba o czystość ciała, jest schludnym w ubiorze, współdziała w utrzymywaniu ładu w szkole, szanuje cudzą własność i ochrania dobro publiczne a zwłaszcza nie niszczy przedmiotów i urządzeń szkolnych,
- f) ćwiczy i usprawnia ciało, aby być zawsze dzielnym i zdolnym do znoszenia niewygód.

Uczeń jest śmiałym i pogodnym, zawsze mówi prawdę, kocha swoją szkołę i dba o jej honor.

B. Przyjmowanie i przechodzenie uczniów.

§ 74. Zasady przyjmowania uczniów do klasy I określają przepisy o wykonaniu obowiązku szkolnego.

§ 75. Przyjmowanie do klasy II i następnych odbywa się na zasadzie osobnych przepisów z zachowaniem następujących warunków:

- a) wiek nie niższy 7 lat ukończonych—dla kandydata do klasy II; wiek ten podwyższa się stopniowo o jeden rok do każdej następnej klasy,
- b) egzamin wstępny, stwierdzający, że kandydat posiada zasób wiadomości i sprawności, wymaganych dla wstępujących do danej klasy.

§ 76. W obrębie szkół tego samego stopnia przechodzenie uczniów z klasy do klasy odbywa się na podstawie świadectwa bez egzaminu, przewidzianego w § 75 lit. b), i bez straty roku.

§ 77. Przechodzenie uczniów szkół stopnia I do szkół stopnia II i III oraz uczniów szkół stopnia II do szkół stopnia III odbywa się na podstawie świadectwa bez egzaminu:

1) ze szkół stopnia I:

a) po ukończeniu kl. I, II, III — do kl. II, III, IV szkół stopnia II i III,

b) po ukończeniu z pomyślnym wynikiem co najmniej jednego roku kl. IV — do kl. V szkół stopnia II i III,

2) ze szkół stopnia II:

po ukończeniu kl. I, II, III, IV, V — do kl. II, III, IV, V, VI szkół stopnia III.

§ 78. Poszczególni uczniowie, jeśli wynik ich nauki, stwierdzony na świadectwie rocznem (§ 86), jest pomyślny, mogą przechodzić na warunkach wskazanych w § 75:

1) ze szkół stopnia I:

po jednym roku klasy III — do klasy IV, a wyjątkowo po drugim roku klasy IV — do klasy VI szkół stopnia II i III,

2) ze szkół stopnia II:

po jednym roku klasy VI — do klasy VII szkół stopnia III.

§ 79. Przechodzenie uczniów szkół stopnia III do szkół stopnia II i I oraz uczniów stopnia II do szkół stopnia I odbywa się na podstawie świadectwa:

- 1) ze szkół stopnia III:
  - a) po ukończeniu kl. I, II, III, IV, V — do kl. II, III, IV, V, VI stopnia II;
  - b) po ukończeniu kl. VI — na drugi rok nauki kl. VI, szkół stopnia II;
  - c) po ukończeniu kl. I, II — do kl. II, III szkół stopnia I;
- 2) ze szkół stopnia II:
  - po ukończeniu kl. I, II — do kl. II, III szkół stopnia I;
- 3) ze szkół stopnia III i II:
  - po ukończeniu kl. III, IV, V, VI — do kl. IV szkół stopnia I, w której uczeń pozostaje do czasu wypełnienia obowiązku szkolnego i otrzymuje w razie pomyślnego końcowego wyniku nauki świadectwo ukończenia szkoły.

§ 80. Przechodzenie uczniów w obrębie szkół różnych stopni w przypadku niepomyślnego wyniku nauki w danej klasie odbywa się w sposób następujący:

- 1) ze szkół stopnia I do szkół stopnia II i III

			II			III
"	"	"	III	"	"	II

 — do takiej samej klasy jak ta, z której uczeń przechodzi; jeżeli uczeń klasy IV szkoły stopnia I ukończył pierwszy rok nauki z wynikiem pomyślnym, a drugi rok nauki z wynikiem niepomyślnym, przechodzi na podstawie świadectwa do klasy V szkół stopnia II i III;
- 2) ze szkół stopnia II i III do szkół stopnia I:
  - a) z kl. I i II — do kl. I i II
z kl. III — na drugi rok nauki w kl. III,
  - b) z kl. IV, V, VI — do kl. IV szkół stopnia I, w której uczeń pozostaje do czasu wypełnienia obowiązku szkolnego i otrzymuje w razie pomyślnego końcowego wyniku nauki świadectwo ukończenia szkoły.

C. Ocena uczniów.

§ 81. Nauczyciel, dążąc stale i konsekwentnie do urabiania sobie opinii o uczniu, poznaje możliwie dokładnie:

- a) warunki domowe życia i pracy ucznia,
- b) jego właściwości fizyczne i stan zdrowia,
- c) jego właściwości psychiczne, a zwłaszcza przejawiające się u niego zainteresowania i uzdolnienia,
- d) ustosunkowanie się jego do pracy, zwracając szczególną uwagę na pilność i wytrwałość,
- e) wyniki osiągane w pracy,
- f) ustosunkowanie się jego do życia klasy i szkoły.

W szczególności nauczyciel wnika w trudności, których uczeń nie może pokonać, i stara się poznać przyczyny niepowodzeń ucznia w pracy.

§ 82. Kierując się powyższymi danymi, nauczyciel stosuje odpowiednie środki oddziaływania wychowawczego i pomaga uczniowi w pracy, udzielając mu w miarę potrzeby wskazówek, niezbędnych do jej poprawienia i ulepszania.

§ 83. We wszystkich klasach — z wyjątkiem klasy I — nauczyciel, przyjmując jako kryterjum wymagania obowiązującego programu, ustala z końcem każdego okresu oceny wyników nauki ucznia ze wszystkich przedmiotów, których uczy, oraz ocenę zachowania się ucznia. Przy ocenach postępu ze śpiewu i ćwiczeń cielesnych bierze się przede wszystkim pod uwagę wysiłki ucznia w kierunku zdobywania usprawnienia, odpowiadającego jego możliwościom. Oceny wyraża się w odpowiednich stopniach. O ile w danej klasie uczy kilku nauczycieli, ustala ocenę zachowania się ucznia Rada Pedagogiczna (ewentualnie w składzie niepełnym). W księgach szkolnych notuje się prócz stopni krótkie motywy ocen niedostatecznych.

Stopnie, ustalone z końcem okresu drugiego są zarazem stopniami za pierwsze dwa okresy, stopnie, ustalone z końcem okresu trzeciego, są zarazem stopniami za pierwsze trzy okresy, stopnie ustalone z końcem okresu czwartego, są zarazem stopniami rocznymi.

Przy końcu pierwszego półrocza oraz z końcem roku szkolnego uczeń otrzymuje świadectwo, które zawiera wyrażone w stopniach oceny wyników nauki ze wszystkich przedmiotów, nauczanych w danej klasie, oraz ocenę zachowania się ucznia.

O wynikach nauki po pierwszym i trzecim okresie zawiadamia się rodziców względnie opiekunów uczniów.

§ 84. Uczniowie klasy I nie otrzymują wyrażonych w stopniach ocen ani świadectw szkolnych. Z końcem jednak pierwszego półrocza oraz z końcem każdego następnego okresu nauczyciel ustala opinię swoją, dotyczącą zachowania się oraz postępów ucznia w nauce, i zapisuje ją do ksiąg szkolnych

§ 85. Wszyscy uczniowie klasy I przechodzą w zasadzie do klasy II.

Pozostawienie ucznia w klasie I na rok drugi może nastąpić wtedy jedynie, gdy uczeń wskutek zbyt słabego rozwoju i przygotowania w żaden sposób nie będzie mógł sprostać wymaganiom programu klasy II.

Uczniowie klasy I otrzymują z końcem roku szkolnego zaświadczenia, stwierdzające, czy przechodzą do klasy II, czy też pozostają w klasie I.

Promowanie uczniów do klasy III i następnych odbywa się na podstawie stopni rocznych ze wszystkich przedmiotów obowiązujących, nauczanych w danej klasie. Uczeń jest promowany do klasy następnej, o ile z przedmiotów tych posiada stopnie co najmniej dostateczne.

W wyjątkowych przypadkach, określonych przez specjalne przepisy, uczeń może być promowany do klasy następnej, mimo, że nie ze wszystkich przedmiotów posiada stopnie co najmniej dostateczne.

Kierownik szkoły ma obowiązek wspólnie z nauczycielem zbadać dokładnie tych uczniów, którym grozi nieuzyskanie promocji. Dotyczy to zwłaszcza uczniów tych klas, które uczy jeden nauczyciel.

Decyzję o niepromowaniu ucznia należy w księgach szkolnych uzasadnić.

§ 86. Uczniowie, uczęszczający do klas dwu względnie trzyletnich, przechodzą bez wyjątku w obrębie tych klas z jednego roku nauki na drugi i otrzymują na świadectwie rocznem stwierdzenie pomyślnego lub niepomyślnego wyniku nauki.

D. Ukończenie szkoły i uprawnienia.

§ 87. O ukończeniu szkoły powszechnej stanowi pomyślny wynik nauki w ostatnim (najwyższym) roku nauczania, a mianowicie: w szkole stopnia I — w trzecim roku nauki w klasie IV (z uwzględnieniem jednak postanowień § 79 p. 3 i § 80 p. 2 b), w szkole stopnia II — w drugim roku nauki w klasie VI (z uwzględnieniem postanowień § 79 p. 1 b), w szkole stopnia III — w klasie VII.

Uczniowie, którzy w powyższy sposób ukończyli naukę, otrzymują świadectwa ukończenia szkoły powszechnej stopnia I, II lub III.

§ 88. Uczniowie, którzy uczynili zadość obowiązkowi szkolnemu, a nie mają warunków do otrzymania świadectwa ukończenia szkoły powszechnej, otrzymują, gdy opuszczają szkołę, zaświadczenie, stwierdzające wypełnienie obowiązku szkolnego z wyszczególnieniem stopnia szkoły, czasu trwania nauki i ukończonej przez nich klasy względnie klasy i roku nauki.

§ 89. Ukończenie szkoły powszechnej stopnia II i III daje podstawę do nauki w gimnazjach, seminarjach dla wychowawczyń przedszkoli, w szkołach zawodowych stopnia gimnazjalnego, opierających się na drugim lub trzecim szczeblu programowym, oraz w szkołach zawo-

dowych kształcących, opierających się na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej.

§ 90. Ukończenie klasy VI szkoły powszechnej stopnia III daje podstawę do nauki w gimnazjach, seminarjach dla wychowawczyń przedszkoli oraz w szkołach zawodowych, opierających się na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej.

§ 91. Ukończenie z pomyślnym wynikiem klasy IV szkoły powszechnej stopnia III lub II albo pierwszego roku nauki w klasie IV szkoły powszechnej stopnia I daje podstawę do nauki w szkołach zawodowych stopnia niższego oraz w szkołach kształcących zawodowych, opierających się na pierwszym szczeblu programowym szkoły powszechnej.

POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE

§ 92. W okresie wyjątkowo trudnych warunków finansowych ogólne liczby uczniów w szkole każdego stopnia mogą być o 20 większe od liczb, wskazanych w §§ 8—10, t. j. mogą wynosić:

1.	w szkole stopnia	I o 1 nauczycielu	80 uczniów,
	„ „ „	„ o 2 nauczycielach	140 „
2.	„ „ „	II o 3 „	180 „
	„ „ „	„ o 4 „	230 „
3.	„ „ „	III o 5 „	280 „
	„ „ „	„ o 6 „	330 „

§ 93. W okresie wyjątkowo trudnych warunków finansowych ogólna liczba uczniów w klasie (oddziale), komplecie, zespole może być o 10 większa od liczby, wskazanej w § 48, t. j. może wynosić 60.

ORGANIZACJA GIMNAZJÓW PAŃSTWOWYCH.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozporządzeniem z dnia 31 października 1933 (Nr. I. Pr. 3776/33 — Dz. Urzęd. Min. W. R. i O. P. Nr. 13, poz. 184) z dniem 9 listopada 1933 r. ustalił na podstawie art. 2 ust. 2 art. 59 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) następującą organizację gimnazjów państwowych:

STATUT GIMNAZJUM PAŃSTWOWEGO.

I. ZADANIA GIMNAZJUM.

§ 1. Gimnazjum ma na celu danie młodzieży takiego wychowania i ogólnego wykształcenia, które umożliwiałoby jej:

- a) pełnienie w życiu zorganizowanego w ramach państwowych społeczeństwa funkcji, wymagających ogólnego wykształcenia średniego,
- b) dalszego kształcenia się na poziomie licealnym.

§ 2. Zadania powyższe gimnazjum spełnia przez:

- a) program i organizację nauczania,
- b) program i organizację pracy wychowawczej.

§ 3. Gimnazjum współdziała nadto z innymi czynnikami społecznymi nad podnoszeniem poziomu życia kulturalnego, nad utrzymaniem i pomnażaniem kulturalnego dobrobytu regionu, w którym gimnazjum się znajduje.

II. OGÓLNE ZASADY ORGANIZACYJNE.

§ 4. Gimnazjum jest niższym stopniem szkoły średniej ogólnokształcącej i stanowi zamkniętą w sobie całość.

§ 5. Pod względem programowym gimnazjum jest w zasadzie jednolite i obejmuje naukę języka łacińskiego. Mogą być jednak tworzone również gimnazja bez nauki języka łacińskiego, lecz tylko w miejscowościach, posiadających już gimnazja z nauką języka łacińskiego.

§ 6. Gimnazjum z nauką języka łacińskiego i gimnazjum bez nauki języka łacińskiego mogą być organizowane:

- bądź oddzielnie,
- bądź łącznie z sobą,
- bądź każde z nich łącznie z liceum,
- bądź łącznie z sobą i z liceum.

§ 7. Gimnazjum jest męskie, żeńskie lub koedukacyjne. Gimnazjum koedukacyjne może być utworzone w miejscowości, w której:

- a) niema żeńskiej szkoły średniej, lub też
- b) są specjalnie sprzyjające potemu warunki.

§ 8. Na czele gimnazjum męskiego stoi dyrektor, żeńskiego z reguły przełożona, koedukacyjnego zaś dyrektor lub przełożona.

W niniejszym statucie przez dyrektora rozumie się także i przełożoną.

§ 9. Gimnazjum składa się z czterech kolejno po sobie następujących klas, każda o kursie jednorocznym.

§ 10. Klasa składa się z uczniów, którzy uczą się w danym roku szkolnym wszystkich przedmiotów obowiązkowych według jednego wspólnego programu.

§ 11. Przy większej liczbie uczniów klasa dzieli się na oddziały. Liczba uczniów w klasie, której nie podzielono na oddziały, względnie liczba uczniów w oddziale nie powinna przekraczać 45.

§ 12. Gimnazjum winno mieć zasadniczo 8 oddziałów, liczba ich jednak może być podwyższona do 12. W szczególnych przypadkach liczba oddziałów w jednym gimnazjum może być mniejsza niż 8, nie mniejsza jednak niż 4.

W przypadku złączenia 2 zakładów pod jednym kierownictwem (§ 6) ogólna liczba oddziałów nie może przekraczać 12.

W okresie przejściowym, t. j. w okresie wprowadzania w życie ustawy ustrojowej liczba oddziałów pod jednym kierownictwem może w przypadkach wyjątkowych dochodzić do 16.

§ 13. Liczba nauczycieli własnych t. j. nauczycieli, którzy zarówno liczbą godzin, jak swą pracą związani są przede wszystkim z daną szkołą, nie może być mniejsza, nie licząc dyrektora, od liczby oddziałów w tem gimnazjum.

III. CZAS NAUKI.

§ 14. Kurs nauki w gimnazjum trwa 4 lata.

§ 15. Rok szkolny składa się z dni, przeznaczonych na naukę, których liczba wynosić musi co najmniej 205, oraz z dni wolnych od nauki z tytułu niedziel, świąt religijnych i państwowych, feryj szkolnych oraz innych przypadków uzasadnionej nieczynności szkoły. Rok szkolny dzieli się na półroczna szkolne, obejmujące po dwa okresy szkolne, oraz na odpowiednie ferje.

§ 16. Czas trwania w szkole wynosi dla ucznia:

- a) w ciągu tygodnia 30 do 32 godzin lekcyjnych z przedmiotów obowiązkowych, zaś z przedmiotów nadobowiązkowych najwyżej 4 godziny lekcyjne,
- b) w ciągu dnia dla przedmiotów obowiązkowych i nadobowiązkowych łącznie nie więcej, niż 6 godzin lekcyjnych.

§ 17. Nauka szkolna odbywa się dla każdej klasy w ciągu 6 dni tygodnia w godzinach porannych, natomiast gry i zabawy ruchowe odbywać się będą z reguły w godzinach popołudniowych, w wymiarze nie większym, niż 2 godziny tygodniowo dla każdego ucznia.

Nauka przedmiotów nadobowiązkowych, o ile na to warunki miejscowe pozwalają, może odbywać się popołudniu.

§ 18. Godzina lekcyjna trwa 45 minut. Pauzy nie mogą być krótsze niż 10-minutowe, przytem przynajmniej jedna pauza winna być dłuższa.

W przypadkach, przewidzianych programem nauki, jednostka lekcyjna może trwać 90 minut bez przerwy.

IV. DYREKTOR, NAUCZYCIELE, RADA PEDAGOGICZNA.

§ 19. Dyrektor stoi na czele gimnazjum i reprezentuje je nazewnątrz. Jest on kierownikiem całego życia szkolnego, bezpośrednim przełożonym wszystkich osób, pracujących w gimnazjum, doradcą nauczycieli oraz głównym wychowawcą młodzieży.

Dyrektor organizuje pracę wychowawczą i dydaktyczną, kieruje nią, czuwa nad jej harmonizowaniem i planowaniem wykonaniem, nadto sam uczy; prócz tego zarządza sprawami administracyjno-gospodarczymi gimnazjum.

Dyrektor jest odpowiedzialny za organizację powierzonej mu szkoły, za wychowawczy i dydaktyczny jej stan i rozwój, za kierunek wychowawczy, poziom nauki, prawidłowy bieg życia szkolnego, za wykonanie przepisów i poleceń władz szkolnych oraz za administracyjno-gospodarczy stan gimnazjum.

§ 20. Nauczyciel wychowuje i uczy uczniów powierzonych jego opiece.

W tym celu poznaje ich oraz stara się poznać warunki ich życia i pracy w szkole i w domu.

Jako członek grona nauczycielskiego nauczyciel dba o dobro i honor gimnazjum, współdziała w wytwarzaniu harmonijnej atmosfery i przyczynia się w zakresie swojej pracy dydaktycznej i wychowawczej oraz powierzonych mu przez dyrektora funkcji administracyjno-gospodarczych do należytego biegu życia szkolnego.

Nauczyciel jest odpowiedzialny za stosowane przez siebie metody nauczania i wychowania, za realizowanie właściwego kierunku wychowawczego oraz za wyniki nauki w przedmiotach, których uczy, a nadto za stan administracyjno-gospodarczy powierzonego sobie działu pracy.

Jako członek Rady Pedagogicznej nauczyciel ma obowiązek brania żywego i czynnego udziału w pracach Rady oraz realizowania w poręczonym sobie zakresie jej uchwał.

Nauczyciel ma obowiązek przygotowywania się do swej pracy dydaktycznej i wychowawczej i utrzymywania jej na poziomie, odpowiadającym współczesnemu stanowi wiedzy i doświadczenia, przez stałe kształcenie się.

Nauczyciel, uczący religii, winien szczególnie troszczyć się o pogłębienie życia religijnego swych uczniów.

§ 21. Opiekun klasy (§ 54) poznaje uczniów swej klasy, warunki ich życia i pracy w szkole i w domu, wywiera wpływ wychowawczy, czuwa nad przebiegiem pracy w szkole jak również nad wymiarem i rozkładem pracy domowej oraz nad życiem zbiorowym swej klasy, koordynuje poczynania innych nauczycieli na jej terenie, utrzymuje stały i żywy kontakt z rodzicami i opiekunami uczniów oraz wykonywa czynności administracyjno-kancelaryjne, związane z jego pracą jako opiekuna.

Opiekun klasy jest szczególnie odpowiedzialny za realizowanie na terenie swej klasy właściwego kierunku wychowawczego oraz za stan wychowawczy tej klasy.

§ 22. Lekarz szkolny czuwa nad zdrowiem i rozwojem fizycznym uczniów, troszczy się o stan higieniczny szkoły: współdziała w pracach wychowawczych z dyrektorem i nauczycielami, stara się o właściwe wyzyskanie środków, zmierzających do podniesienia stanu zdrowotnego i rozwoju fizycznego uczniów, oraz stanu higienicznego szkoły.

Tam, gdzie jest psycholog szkolny, bada on rozwój psychiczny uczniów oraz współdziała w sprawach wychowania i nauczania z dyrektorem i nauczycielami.

§ 23. Dyrektor, nauczyciele, lekarz szkolny (a tam, gdzie jest, i psycholog szkolny) tworzą Radę Pedagogiczną gimnazjum, która jest organem stałym wewnętrznego życia szkolnego.

Rada Pedagogiczna obraduje bądź w składzie pełnym, bądź też w zespołach klasowych. Osobne przepisy wskazują, w jakim zakresie zespoły klasowe będą posiadały uprawnienia pełnej Rady Pedagogicznej.

Uchwały Rady mają charakter bądź opiniodawczy, bądź decydujący.

§ 24. Rada Pedagogiczna pomaga dyrektorowi w pracy nad podnoszeniem poziomu wychowawczego i naukowego gimnazjum, omawia i opracowuje ważniejsze sprawy, związane z całokształtem życia szkolnego w szczególności zaś ma obowiązek:

- a) wyrabiania sobie opinii o poszczególnych uczniach, o stanie poszczególnych klas (odziałów) i całej szkoły pod względem wychowania i nauczania,
- c) opracowywanie projektu planu pracy wychowawczej i dydaktycznej.

Rada Pedagogiczna decyduje w sprawach przekazanych jej do decyzji przez osobne przepisy.

Przewodniczącym Rady Pedagogicznej jest dyrektor. Dyrektorowi przysługuje prawo zawieszania uchwał Rady, które uzna za niezgodne z przepisami lub przeciwne dobru szkoły.

Dla opracowania specjalnych zagadnień mogą być tworzone z pośród członków Rady bądź przez dyrektora, bądź przez samą Radę specjalne komisje.

V. PROGRAM, METODY I ORGANIZACJA NAUCZANIA.

§ 25. Program gimnazjum opiera się na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej.

§ 26. Program gimnazjum winien zapewnić głębsze i obszerniejsze, niż w szkole powszechnej, poznanie kultury Polski, z uwzględnieniem związku z życiem praktycznym i gospodarczym, oraz systematyczne wprowadzenie w kulturę ogólnoludzką w łączności z Polską.

§ 27. Przedmioty nauki w gimnazjum są obowiązkowe i nadobowiązkowe. Możliwość wprowadzenia przedmiotów obowiązkowych i nadobowiązkowych innych, niż wymienione w §§ 28 i 30, określają osobne przepisy.

§ 28. W gimnazjum z nauką języka łacińskiego są następujące przedmioty:

- a) obowiązkowe: religja, język polski, język łaciński, jeden z języków obcych nowożytnych, historia, geografia, przyroda, fizyka i chemia, matematyka, zajęcia praktyczne, ćwiczenia cielesne;
- b) nadobowiązkowe: drugi język obcy nowożytny, rysunek, śpiew.

Przez drugi język obcy nowożytnych należy rozumieć przede wszystkim język jednego z państw ościennych.

§ 29. Nauczanie drugiego języka obcego nowożytnego ma na celu praktyczną jego znajomość i powinno się rozpoczynać nie wcześniej, niż w II-em półroczu klasy II-ej.

§ 30. W gimnazjum bez nauki języka łacińskiego przedmioty obowiązkowe i nadobowiązkowe są te same, co w gimnazjum z nauką języka łacińskiego (z wyjątkiem łaciny). Zamiast nauki języka łacińskiego wzmacnia się naukę języka polskiego, języka obcego nowożytnego oraz zajęcia praktyczne.

§ 31. Uczeń może się uczyć jednego przedmiotu nadobowiązkowego, a tylko wyjątkowo dwóch. Przedmiot nadobowiązkowy, który uczeń wybrał, staje się dla niego zasadniczo obowiązkowym na przeciąg całego roku szkolnego.

§ 32. Zakres materiału i plan godzin dla przedmiotów obowiązkowych i nadobowiązkowych określa program.

§ 33. Nauczanie w gimnazjum winno opierać się przede wszystkim na pracy w szkole. Praca domowa ucznia uzupełnia ją i służy w szczególności do utrwalania i stosowania wiadomości nabytych podczas pracy w szkole oraz do samodzielnego opracowywania nowych dostępnych tematów.

Praca domowa, związana z przygotowaniem lekcji, winna być tak normowana, aby nie obciążała ucznia w dwóch klasach niższych ponad 2 godziny, w dwóch zaś klasach wyższych ponad 2½ godziny dziennie.

§ 34. Nauczanie winno być dostosowane do wieku i rozwoju uczniów oraz zapewnić:

- a) osiągnięcie przepisanych programem wyników nauki,
- b) możliwie pełny rozwój uzdolnień uczniów,
- c) zaprawianie uczniów do samodzielności i systematyczności w pracy oraz do stosowania nabytych wiadomości w życiu praktycznym.

§ 35. Metody nauczania, przyjęte w gimnazjum, winny uwzględniać w należytej mierze rolę:

- a) nauczyciela,
- b) podręcznika i środków pomocniczych,
- c) urządzeń szkolnych,
- d) samodzielnej pracy ucznia.

§ 36. Nauczyciel uczy, organizuje i kieruje pracą całej klasy (zespołu, grupy — § 41) i poszczególnych uczniów nie tylko szkolną, ale i domową, bada postępy i sprawdza wyniki pracy.

§ 37. Podręcznik służy do porządkowania, utrwalania, a także zdobywania wiadomości i sprawności oraz do orjentowania się ucznia w całości materiału. Środki

pomocnicze, zależne od przedmiotu, w którym są stosowane, służą w stosunku do poszczególnych zagadnień kursu nauki tym samym celom, co i podręcznik.

§ 38. Urządzenia szkolne np. pracownie, biblioteki, ogród, sala gimnastyczna i t. p. winny umożliwiać stosowanie metod pracy, właściwych dla danego przedmiotu.

§ 39. Samodzielna praca ucznia winna polegać na braniu żywego i czynnego udziału w całej pracy w szkole i w domu, a zwłaszcza na opracowywaniu bądź omawianych już przez nauczyciela tematów, bądź też dostępnych nowych — przez umiejętne korzystanie z podręczników, środków pomocniczych i urządzeń szkolnych, a przede wszystkim z pracowni.

§ 40. Żadna metoda nie może być uznana za wyłącznie obowiązującą przy nauczaniu danego przedmiotu.

Dyrektor łącznie z gronem nauczycielskim winni troszczyć się o dobór metod i zdobycie środków pomocniczych, czyniących zadość postulatowi, wskazanym wyżej w §§ 33—39, a odpowiadających warunkom i możliwościom gimnazjum.

§ 41. Każda klasa gimnazjum względnie oddział pobiera naukę osobno. Jednakże przy nauczaniu pewnych przedmiotów (np. ćwiczeń cielesnych) mogą być tworzone tam, gdzie to będzie możliwe ze względów programowych, zespoły z uczniów różnych klas względnie oddziałów, przytem liczba uczniów w zespole nie powinna przekraczać 45.

Przy nauczaniu zaś niektórych przedmiotów, np. fizyki i chemji, przyrody i t. p. wymagających prowadzenia zajęć uczniów w pracowniach, klasę (oddział), liczącą nie mniej niż 30 uczniów, dzieli się na dwie grupy.

§ 42. Nauczanie przedmiotów nadobowiązkowych może być prowadzone dla grupy lub zespołu, nie mniejszego w zasadzie niż 15 uczniów.

VI. PROGRAM I ORGANIZACJA PRACY WYCHOWAWCZEJ.

§ 43. Program wychowania winien, zgodnie z funkcją społeczno - państwową gimnazjum i w sposób dostosowany do wieku i rozwoju młodzieży, zapewnić jej wychowanie na świadomych swych obowiązków, twórczych obywateli Rzeczypospolitej, a w związku z tem dać możliwie najwyższe wyrobienie religijne, umysłowe i fizyczne oraz najlepsze przygotowanie do życia.

§ 44. Organizacja wychowania winna uwzględniać ściśle koordynację wszystkich dziedzin wychowania, jak również wszystkich czynników współdziałających w pracy wychowawczej pod kierunkiem dyrektora.

§ 45. Dyrektor łącznie z gronem nauczycielskiem, czuwając nad wytworzeniem odpowiedniej atmosfery wychowawczej, realizują program wychowania przez:

- a) bezpośredni swój wpływ na uczniów w szkole i poza szkołą,
- b) nauczanie,
- c) dopomaganie uczniom do samowychowywania się,
- d) organizowanie życia zbiorowego uczniów,
- e) organizowanie współdziałania domu i szkoły w akcji wychowawczej.

Oddziaływanie wychowawcze winno nadto obejmować wyzyskiwanie dodatnich wpływów środowiska pozaszkolnego a przeciwdziałanie wpływom ujemnym.

§ 46. Dyrektor i nauczyciele wywierają bezpośredni wpływ na uczniów przez własną osobowość, życzliwy i opiekuńczy stosunek do uczniów oraz czynny swój udział w życiu zbiorowym młodzieży.

§ 47. Wartości wychowawcze w nauczaniu winny być osiągnięte przede wszystkim przez:

- a) dobór i wyzyskanie treści,
- b) zgodną z charakterem przedmiotu organizację nauki,

- c) zamięrowanie nauczyciela do przedmiotu,
- d) wyrabianie w uczniu samodzielności, aktywności, systematyczności i rzetelnego stosunku do pracy.

§ 48. Dyrektor łącznie z gronem nauczycielskiem, dopomagając uczniom do samowychowywania się, winni uwzględniać potrzeby i indywidualne różnice poszczególnych uczniów, zwłaszcza trudniejszych do prowadzenia.

§ 49. Przez życie zbiorowe młodzież winna zaprawić się do czynnego udziału w pracy zbiorowej oraz osiągnąć zrozumienie swych obowiązków. Życie zbiorowe młodzieży może być ujmowane jedynie w takie formy organizacyjne, które najlepiej odpowiadają jej dążeniom i potrzebom oraz zamierzeniom szkoły.

Znajduje ono swój wyraz przedewszystkiem w życiu klasy, jako grupy społecznej, a także:

- a) w organizacjach klasowych i międzyklasowych, które mogą powstawać i rozwijać swoją działalność jedynie za zgodą i pod opieką szkoły,
- b) w organizacjach międzyszkolnych, dopuszczonych przez władze szkolne, a mających w danym gimnazjum swe koła lub też członków wśród jego uczniów.

§ 50. Dyrektor łącznie z gronem nauczycielskiem wnikają w treść życia i działalność wszystkich organizacji uczniowskich (§ 49 a) i opiekują się nimi, przytem w stosunku do organizacji klasowych opiekę tę spełnia przedewszystkiem opiekun klasowy, a gdy chodzi o kółka o charakterze specjalnym (np. naukowe, krajoznawcze i t. p.) — ewentualnie inny nauczyciel, w stosunku zaś do każdej innej organizacji — nauczyciel wyznaczony na jej opiekuna.

Nadto dyrektor ma prawo i obowiązek wnikania bezpośrednio lub za pośrednictwem wyznaczonego przez siebie członka Rady Pedagogicznej w pracę wszystkich organizacji, do których należą uczniowie gimnazjum (§ 49 b).

§ 51. Dyrektor łącznie z gronem nauczycielskiem czuwają nad tem, aby poszczególni uczniowie przyzwyczajali się do pracy intensywnej i nie rozpraszaali się przez branie udziału w zbyt wielu organizacjach bezpośrednio lub za pośrednictwem wyznaczonego przez siebie członka Rady Pedagogicznej.

§ 52. Współdziałanie szkoły i domu w akcji wychowawczej polega przedewszystkiem na:

zapoznaniu rodziców z pracą i dążeniami szkoły, wzajemnem informowaniu się o pracy i warunkach życia ucznia.

oraz czynnej współpracy rodziców ze szkołą.

Dyrektor łącznie z gronem nauczycielskiem mają obowiązek roztoczenia szczególnej opieki nad warunkami życia tych uczniów, którzy mieszkają nie w domu, lecz na stancjach, w bursach i internatach, nad uczniami, pozostającymi w trudnych warunkach życiowych oraz nad uczniami, dojeżdżającymi do szkoły.

§ 53. W akcji wychowawczej szkoły winni brać udział wszyscy nauczyciele. Każdy nauczyciel jest wychowawcą, szczególnie zaś obowiązki wychowawcze ciążyą na dyrektorze, opiekunach klasowych i opiekunach organizacji uczniowskich.

§ 54.— Każda klasa (oddział) ma swego opiekuna klasowego lub opiekunkę klasową.

W gimnazjach męskich opiekunami klasowymi są nauczyciele, w gimnazjach żeńskich — nauczycielki.

§ 55. Opiekunami klasowymi powinni być przedewszystkiem własni nauczyciele (§ 12), mający szczególne uzdolnienia wychowawcze.

§ 56. W danej klasie (oddziale) opiekunem klasowym winien być jeden z pośród nauczycieli, uczących w tej klasie (oddziale); w wyjątkowych przypadkach mogą być czynione odstępstwa od tej zasady.

§ 57. O ile na czele gimnazjum koedukacyjnego lub żeńskiego stoi dyrektor, niezależnie od tego, że każda

klasa (oddział) ma swego opiekuna lub opiekunkę, jedna z nauczycielek pełni ogólną rolę opiekuńczą nad wszystkimi uczniami szkoły, o ile zaś na czele gimnazjum koedukacyjnego stoi przełożona, jeden z nauczycieli pełni ogólną rolę opiekuńczą nad wszystkimi uczniami szkoły; osoby te winny posiadać szczególniejsze uzdolnienie wychowawcze. W obu przypadkach zarówno nauczycielka, jak i nauczyciel, powołani do tej funkcji, ponoszą za nią odpowiedzialność.

VII. UCZNIOWIE.

A. Zadania i obowiązki uczniów.

§ 58. Uczeń sposobi się przez wychowywanie i kształcenie w szkole na świadomego swych obowiązków i twórczego obywatela Rzeczypospolitej, który za prawo naczelne uznaje dobro Państwa.

§ 59. W tym celu uczeń winien dążyć do wyrobienia religijnego, urabiać należycie swój charakter, zdobywać wiedzę i pogłębiać w sobie poczucie więzi społeczno-obywatelskiej. Do osiągnięcia tego zdąża przede wszystkim przez wytrwałą pracę nad sobą, opartą o poszanowanie wartości kulturalnych i przez sumienne spełnienie obowiązków.

§ 60. W szczególności uczeń powinien:

- a) dążyć do samodzielnego zdobywania wartości, rozwijających jego umysł, charakter i uczucia,
- b) hartować swoją wolę i umacniać ciało, aby stać się zdolnym do znoszenia trudów i niewygód, być radnym w życiu i wytrwale dążyć do osiągnięcia stawianych sobie celów.
- c) odnosić się z szacunkiem do rodziców (opiekunów), przełożonych nauczycieli i korzystać pilnie z ich rad i wskazówek,

- d) uczestniczyć w życiu koleżeńskim przez przyczynianie się do wytwarzania w klasie atmosfery przyjaznego współżycia oraz przez sumienną pracę w organizacjach uczniowskich,
- e) zawsze postępować rzetelnie, być uczynnym, zwłaszcza służyć chętną pomocą słabszym.

§ 61. Jako członek społeczności szkolnej uczeń winien dbać o honor i dobro szkoły i nie czynić nic, co by się z tem nie zgadzało i przynosiło szkodę moralną lub materialną szkole, do której należy.

Poczucie odpowiedzialności za słowa i czyny winno w uczniu być głęboko ugruntowane.

§ 62. Źródłem zadowolenia i nagrodą za trudy jest dla ucznia przeświadczenie o dobrze dokonanej pracy i należycie spełnionym obowiązku.

B. Egzaminy wstępne do klasy I-szej.

§ 63. Kandydaci do klasy I przyjmowani są w poczet uczniów na podstawie egzaminu wstępnego.

§ 64. Dopuszczeni do egzaminu winni być, bez względu na liczbę zgłoszeń, wszyscy kandydaci, o ile spełniają wymagania, określone osobnymi przepisami i ukończyli co najmniej lat 12, a nie przekroczyli lat 16.

§ 65. Wśród kandydatów do egzaminu rozróżnia się dwie grupy:

- a) kandydatów, którzy wykażą się świadectwem ukończenia sześciu klas szkoły powszechnej,

- b) kandydatów, którzy świadectwa takiego nie przedłożą.

§ 66. Egzamin dla kandydatów, wymienionych w § 65 grupie a) ma na celu sprawdzenie ogólnego rozwoju umysłowego oraz przygotowania naukowego kandydata.

Za podstawę orientacji będzie służyło świadectwo szkoły powszechnej, o zakresie wymagań egzaminacyj-

nych stanowi program drugiego szczebla szkoły powszechnej.

Egzamin odbywa się z przedmiotów następujących: język polski, geografia, arytmetyka z geometrią.

Przy egzaminie z języka polskiego należy sprawdzać również przygotowanie kandydata z historii, przy geografii z przyrody.

§ 67. Kandydaci wymienieni w § 65 b) zdają egzamin pełny ze wszystkich przedmiotów w zakresie programu drugiego szczebla szkoły powszechnej z wyjątkiem rysunku, zajęć praktycznych, śpiewu i ćwiczeń cielesnych. Egzamin ten polega na dokładnem zbadaniu, czy kandydat wykazuje odpowiedni rozwój ogólny, czy posiada taki zasób wiedzy i niezbędne sprawności, aby mógł skutecznie pobierać naukę w gimnazjum.

§ 68. W poczet uczniów gimnazjum mogą być przyjęci tylko kandydaci, którzy zdali egzamin z wynikiem pomyślnym. W wyjątkowych przypadkach wynik słabszy z jednego przedmiotu nie będzie stanowił przeszkody do przyjęcia, jeżeli kandydat wykaże wyraźne uzdolnienia i dobry wyniki w innych przedmiotach.

§ 69. Jeżeli egzamin wstępny zdało więcej kandydatów, niż jest miejsc wolnych w klasie, pierwszeństwo przy wyborze należy oddać lepiej przygotowanym i bardziej zdolnym.

§ 70. W poczet uczniów gimnazjum mogą być przyjęci bez egzaminu kandydaci, którzy przedstawia świadectwo pomyślnego złożenia egzaminu do klasy I szkół zawodowych stopnia gimnazjalnego.

§ 71. Kandydat, który zdał egzamin do klasy I i nie został przyjęty do danego gimnazjum z powodu braku miejsc, może być przyjęty w tym samym roku bez ponownego składania egzaminu do klasy I innego gimnazjum najdalej w ciągu pierwszego okresu szkolnego.

C. Egzaminy wstępne do klasy II, III i IV.

§ 72. Egzamin wstępny do klas wyższych niż pierwsza przeprowadza się jedynie w wypadkach, gdy są w nich wolne miejsca. Egzamin do klasy IV kandydat może zdawać po uzyskaniu odpowiedniego zezwolenia władz szkolnych.

§ 73. Do egzaminu dopuszcza się wszystkich kandydatów, którzy spełniają wymagania, określone specjalnymi przepisami, a odpowiadają co do wieku następującemu warunkowi:

przy egzaminie do klasy II ukończenie co najmniej lat 13 a nie przekroczenie lat 16; przy egzaminie do każdej klasy następnej osiągnięcie względnie nieprzekroczenie powyższej granicy wieku, przesuniętej odpowiednio o rok wzwyż.

§ 74. Kandydaci zdają egzamin ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych, nauczanych w klasach poprzednich w zakresie wskazanym przez obowiązujący program.

§ 75. Kandydat może być przyjęty, o ile zda egzamin ze wszystkich przedmiotów z wynikiem pomyślnym i wykaże odpowiedni stopień ogólnego rozwoju.

D. Przechodzenie uczniów.

§ 76. Uczniów, przechodzących z jednego gimnazjum do drugiego o tym samym programie, nie obowiązuje składanie egzaminu.

§ 77. Uczniowie przechodzący z gimnazjum z nauką języka łacińskiego do gimnazjum bez nauki łacińskiego lub odwrotnie, zdają egzamin jedynie z różnicy programów.

E. Ocena uczniów.

§ 78. Aby umożliwić stosowanie odpowiednich metod wychowania i nauczania, a przez to osiągnąć należy-

te wyniki, nauczyciel winien stale i konsekwentnie urabiać sobie opinię o uczniu, biorąc pod uwagę:

- a) warunki domowe życia i pracy ucznia,
- b) właściwości fizyczne i stan zdrowia,
- c) właściwości psychiczne, a zwłaszcza uzdolnienia i zamiłowania,
- d) ustosunkowanie się do pracy nad danym przedmiotem, a więc stopień zainteresowania, pilności i wytrwałości,
- e) wyniki osiągnięte w tej pracy,
- f) ustosunkowanie się do życia klasy i szkoły.

W szczególności nauczyciel urabia sobie możliwie dokładną opinię o pracy ucznia nad danym przedmiotem, badając jej planowość, natężenie, przebieg, stopień samodzielności i zaradności ucznia.

§ 79. Przy końcu każdego okresu szkolnego:

- a) nauczyciel ustala ocenę wyników, osiągniętych przez ucznia w zakresie danego przedmiotu, przyjmując jako kryterjum wymagania obowiązującego programu; ocena winna być oparta na systematycznym badaniu postępów i wyników pracy ucznia, nie zaś na luźnych i nielicznych, a tem mniej przypadkowych spostrzeżeniach i osądach,
- b) Rada Pedagogiczna, rozważywszy wspólnie co do każdego ucznia dane, wyżej wymienione w § 78, ustala swą opinię o uczniu i ocenę jego zachowania się.

Przy ocenie postępów z ćwiczeń cielesnych bierze się przede wszystkim pod uwagę usiłowania ucznia dostosowane do stanu jego zdrowia w kierunku zdobycia usprawnienia cielesnego.

§ 80. Ocenę wyników nauki i zachowania się wyraża się w odpowiednich stopniach. W księgach szkolnych notuje się prócz stopni krótkie motywy ocen niedostatecznych oraz opinię Rady Pedagogicznej o uczniu wraz z uzasadnieniem.

§ 81. Przy końcu pierwszego półrocza oraz z końcem roku szkolnego uczeń otrzymuje świadectwo, które zawiera wyrażoną w stopniach ocenę wyników nauki ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych i nadobowiązkowych oraz ocenę zachowania się.

O wynikach nauki po pierwszym i trzecim okresie szkolnym zawiadamia się rodziców względnie opiekunów ucznia.

§ 82. Stopnie, ustalone z końcem okresu II, są zarazem stopniami za pierwsze dwa okresy; stopnie ustalone z końcem okresu III, są zarazem stopniami za pierwsze trzy okresy. Stopnie, ustalone z końcem okresu IV, są zarazem stopniami rocznymi.

§ 83. Promowanie uczniów do klas następnych odbywa się na podstawie stopni rocznych z przedmiotów obowiązkowych (§ 28-a). Stopnie z przedmiotów nadobowiązkowych (§ 28-b) nie mają wpływu na promocję. Uczeń może być promowany do klasy następnej, o ile ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych posiada stopnie dostateczne. W wyjątkowych przypadkach, określonych specjalnymi przepisami, uczeń może być promowany do klasy II-ej względnie III-ej mimo stopnia niedostatecznego z jednego przedmiotu.

Jakiegokolwiek egzaminy uzupełniające lub promocyjne do klasy następnej nie mogą być stosowane.

Decyzja o promowaniu ucznia do każdej klasy winna być powzięta w głębokim poczuciu odpowiedzialności i oparta na całkowicie ugruntowanej opinii o ogólnym rozwoju i zasobie wiadomości oraz sprawności ucznia.

§ 84. Postanowienia § 83 ustęp ostatni mają szczególniejsze zastosowanie przy ustalaniu decyzji o wynikach nauki uczniów w klasie IV-ej.

Dla wykonania tych postanowień należy:

- a) w ciągu całego czasu nauki w klasie IV sprawdzić ze szczególną ścisłością stan wiadomości i sprawności uczniów,

- b) w przypadkach, nasuwających uzasadnione wątpliwości, organizować w drugim półroczu sprawdzanie na lekcjach wyniku pracy poszczególnych uczniów przez nauczyciela, uczącego danego przedmiotu przy współudziale 1 — 2 innych nauczycieli.

VIII. UKOŃCZENIE GIMNAZJUM, UPRAWNIENIA ABSOLWENTÓW.

§ 85. Uczeń, który otrzymał w klasie IV-ej oceny roczne conajmniej dostateczne ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych oraz z zachowania się, otrzymuje zamiast świadectwa rocznego świadectwo ukończenia gimnazjum.

§ 86. Ukończenie gimnazjum uprawnia absolwentów do ubiegania się o przyjęcie do liceów oraz szkół zawodowych stopnia licealnego.

Absolwent gimnazjum, zgłaszający się do jednej z tych szkół, zawiadamia o tem gimnazjum, które przesyła interesowanej szkole odpis z ksiąg szkolnych, zawierający oceny roczne z czasu pobytu ucznia w gimnazjum oraz ogólną opinię o uczniu. Treść opinii winna być na życzenie rodziców ucznia podana im do wiadomości.

WIEK MŁODZIEŻY DO I KL. GIMNAZJUM WEDŁUG NOWEGO USTROJU.

Ministerstwo W. R. i O. P. okólnikiem Nr. 106 z dnia 15 lipca 1933 r. (Il. S. 5629/33 w uzupełnieniu okólnika Nr. 40 z dnia 30 marca 1933 r. II S-3069/33 w sprawie organizacji roku szkolnego 1933/34 w szkołach średnich ogólnokształcących i zakładach kształcenia nauczycieli — wyjaśniło, co następuje:

1) wymagania co do wieku uczniów, wstępujących do kl. I według nowego ustroju (pkt. 2 okólnika), a mianowicie konieczność ukończenia conajmniej 12 lat, należy rozumieć w ten sposób, że te 12 lat winny być ukończone do dnia rozpoczęcia nauki w kl. I-ej, t. j. do dnia 20 sierpnia b. r.

2) W bieżącym roku szkolnym i następnych aż do odwołania w stosunku do młodzieży, która zgłasza się do egzaminu wstępnego do kl. I według nowego ustroju ze świadectwem ukończenia sześciu klas szkoły powszechnej względnie ukończenia dwóch klas prywatnej szkoły średniej ogólnokształcącej o niepełnych prawach szkół państwowych, można nie przestrzegać postanowienia o wieku.

Powyższe postanowienia dotyczą również szkół niepaństwowych.

O ZAKŁADANIU I PROWADZENIU PRYWATNYCH SZKÓŁ I ZAKŁADÓW KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI.

Ministerstwo W. R. i O. P. okólnikiem Nr. 158 z dnia 19 października 1932 r. (I Pol—3616/32) wyjaśniło, że ustawa z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33 poz. 343) rozciąga się na **wszystkie** prywatne szkoły i zakłady naukowe i wychowawcze z wyjątkiem szkół, objętych art. 10 tej ustawy. Ustawa odnosi się więc także do prywatnych szkół i zakładów mających na celu kształcenie dorosłych. Rozporządzenie jednak z dnia 7 czerwca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych wydane co do § 13 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a co do § 20 w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych oraz Przemysłu i Handlu (Dz. U. R. P. Nr. 50,

poz. 473) dotyczy wyłącznie przeznaczonych dla dzieci i młodzieży prywatnych szkół i innych zakładów naukowych (systematycznych kursów) oraz przedszkoli i innych zakładów wychowawczych, realizujących systematyczny program wychowawczy. Nie stosuje się więc do prywatnych szkół i zakładów, mających na celu kształcenie dorosłych.

Do czasu więc wydania w tej mierze osobnego rozporządzenia wykonawczego należy sprawy otwarcia i prowadzenia prywatnych szkół i zakładów kształcenia dorosłych np. gimnazjów i kursów maturalnych lub zawodowych dla dorosłych załatwiać na podstawie cytowanej ustawy, posługując się dotychczasową praktyką, o ile ona nie stoi w sprzeczności z wymienioną ustawą.

BADANIE PRZYDATNOŚCI LOKALU SZKOŁY PRYWATNEJ.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem W. R. i O. P. okólnikiem Nr. 30 z dnia 19 kwietnia 1933 r. (SB. 28/11/3) (Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 58 z dnia 26 kwietnia 1933 r. I Org—3021/16/33) ustaliło następujący tryb postępowania i zakres kompetencji Wojewodów przy orzekaniu o przydatności lokali szkół prywatnych:

Szkoły prywatne mogą być urządzane w budynkach, na ten cel specjalnie wybudowanych lub przebudowanych, lub też w budynkach istniejących, które nie były przeznaczone na cele szkolne.

1. Gdy chodzi o budowę, przebudowę lub wogóle zmianę budynku, przeznaczonego na szkołę prywatną, władza, udzielająca pozwoleń na budowę, przebudowę lub zmianę odnośnego budynku powinna ze względu na postanowienia § 10 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 czerwca 1932 r.

o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473), przed wydaniem pozwolenia zasięgnąć opinii władz szkolnych, stosując analogicznie przepis art. 347 prawa budowlanego (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202 z r. 1928), który ma zastosowanie przy udzielaniu pozwoleń na wzniesienie, przebudowę albo zmianę budynków przeznaczonych na pomieszczenie szkół powszechnych.

Omawiane pozwolenie o ile udzieliła je wojewódzka władza administracji ogólnej (art. 384 prawa budowlanego), należy traktować równocześnie jako orzeczenie, przewidziane w § 10 wymienionego rozporządzenia z dnia 7.VI. 1932 r.; — gdy zaś pozwolenie na budowę szkoły zostało udzielone nie przez wojewódzką władzę administracji ogólnej (art. 386 prawa budowlanego), to pozwolenie takie nie zwalnia wojewódzkiej władzy administracji ogólnej od wydania orzeczenia o przydatności budynku na szkołę prywatną. Orzeczenie to będzie wydane na podstawie projektu (planu), zatwierdzonego przez właściwą władzę budowlaną.

2. W przypadkach, gdy szkoła prywatna ma być urządzona w istniejącym budynku, który uprzednio nie był przeznaczony na cele szkolne i w którym nie mają być wykonane roboty wymagające uzyskania wyżej omawianego pozwolenia, należy zbadać budynek, a w szczególności lokal przeznaczony na szkołę, przed wydaniem orzeczenia w myśl § 10, powołanego rozporządzenia Min. Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Zgodnie z przytoczonym § 10 o „przydatności lokalu, przeznaczonego na szkołę”, orzeka wojewódzka władza administracji ogólnej, a „pod względem potrzeb szkolnych” — władze szkolne.

3. Z brzmienia i intencji przytoczonego przepisu wynika, że władze administracji ogólnej, orzekając o „przydatności lokalu, przeznaczonego na szkołę”, powinny oceniać tę przydatność z punktu widzenia wymogów, stoso-

wanych ze względów bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzkiego, władze zaś szkolne — z punktu widzenia potrzeb, podyktowanych względami pedagogiczno-wychowawczemi.

4. Wskazaniem przytem jest, by, o ile to jest możliwe, w każdym poszczególnym wypadku, badania na gruncie przydatności lokalu na szkołę prywatną przez władzę administracji ogólnej i przez władzę szkolną odbywało się równocześnie i łącznie.

NADZÓR NAD PRYWATNEMI SZKOŁAMI POWSZECHNEMI I PRZEDSZKOŁAMI.

Ministerstwo W. R. i O. P. okólnikiem z dnia 7 listopada 1932 Nr. I. Org. 1012/45/32 (Dz. Urzęd. Min. W. R. i O. P. Nr. 8 poz. 166) wyjaśniło, że na podstawie ust. 1 § 2 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 7 czerwca 1932 (Dz. U. R. P. Nr. 50 poz. 473) Kuratorzy mogą zlecić inspektorom szkolnym dokonywanie poszczególnych lub wszelkich funkcji nadzoru nad prywatnemi szkołami powszechnemi oraz przedszkolami z tem jednak zastrzeżeniem, że wszelkie orzeczenia, wydawane w sprawach szkół prywatnych na podstawie ustawy z dnia 11 marca 1932 (Dz. U. R. P. Nr. 33 poz. 343), względnie na podstawie powyższego rozporządzenia, wydawane być winny przez kuratorów okręgów szkolnych.

WARUNKI ZAKŁADANIA KURSÓW DLA DOROSŁYCH.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministerstwem Spraw We-

wewnętrznych okólnikiem Nr. 32 z dnia 13 marca 1933 r. (I. Pol—857/33) ustaliło do czasu wydania rozporządzenia wykonawczego do ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33 poz. 343) następujące warunki zakładania prywatnych kursów dla dorosłych.

1. O ile towarzystwa oświatowe mają w swoich statutach przewidziane zakładanie kursów dla dorosłych i **organizować je będą wyłącznie dla swoich członków, nie wydając przytem jakichkolwiek świadectw**, nie są obowiązane do stosowania się do przepisów ustawy o szkołach prywatnych z dnia 11 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 343). Wystarczy bowiem zawiadomienie przez te towarzystwa władz administracji ogólnej o otwarciu takich kursów.

2. O ile cytowane w punkcie 1 towarzystwa **organizować będą systematyczne kursy** dla dorosłych wogóle, wówczas Kuratorja Okręgów Szkolnych stosować będą do nich zgodnie z okólnikiem z dnia 19 października 1932 r. Nr. I. Pol—3616/32 dotychczasową praktykę postępowania, przestrzegając jednak, by była ona zgodna z przepisami cytowanej ustawy o szkołach prywatnych, a zwłaszcza z postanowieniami art. 6. Nadzór pedagogiczny nad takimi kursami sprawować będzie Kuratorjum, przekazując go wedle uznania właściwemu inspektorowi szkolnemu. Organizatorzy kursów będą podawali Kuratorjum do zatwierdzenia program kursów oraz do wiadomości czas i miejsce zajęć na kursach.

3. O ile cytowane w punkcie 1 towarzystwa **organizować będą niesystematyczne kursy** dla dorosłych wogóle, wówczas wystarczy zawiadomienie władz administracji ogólnej o otwarciu takich kursów. W razie wątpliwości, czy dany kurs należy zaliczyć do systematycznych, rozstrzyga właściwe Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

ORGANIZACJA ROKU SZKOLNEGO.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

z dnia 18 listopada 1932 r.

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) zarządzam co następuje:

§ 1. Rok szkolny trwa od dnia 20 sierpnia do dnia 19 sierpnia włącznie następnego roku kalendarzowego.

§ 2. Rok szkolny dzieli się na dwa półrocza szkolne, obejmujące 4 okresy szkolne, oraz na ferje zimowe i letnie.

§ 3. Pierwsze półrocze trwa od dnia 20 sierpnia do dnia 22 grudnia włącznie i dzieli się na okresy: I od dnia 20 sierpnia do dnia 20 października i II od dnia 21 października do dnia 22 grudnia.

Drugie półrocze szkolne trwa od dnia 16 stycznia do dnia 15 czerwca włącznie i dzieli się na okresy: III od dnia 16 stycznia do dnia 31 marca i IV od dnia 1 kwietnia do dnia 15 czerwca.

§ 4. Ferje zimowe trwają od dnia 23 grudnia do dnia 15 stycznia następnego roku kalendarzowego.

Ferje letnie trwają od dnia 16 czerwca do dnia 19 sierpnia.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze odnosi się do państwowych i publicznych szkół powszechnych, szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i szkół zawodowych.

Minister Wyznań i Oświecenia Publicznego może dla niektórych typów szkół zawodowych ustalać odmienną organizację roku szkolnego.

§ 6. Osobne zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego regulują sprawę dni wol-

nych od nauki szkolnej łącznie z czasem trwania feryj świątecznych wielkanocnych.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Równocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy wydane w sprawach, uregulowanych rozporządzeniem niniejszem.

FERJE ŚWIĄT WIELKANOCNYCH.

Minister W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 22 marca 1933 (Nr. I. Org. 2051/3/33) zarządził co następuje:

§ 1. Ferje świąteczne wielkanocne trwają dni siedem, a mianowicie od wielkiej środy włącznie do wtorku poświątecznego włącznie.

§ 2. Zarządzenie niniejsze odnosi się do państwowych i publicznych szkół powszechnych, szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i szkół zawodowych.

§ 3. Zarządzenie niniejsze weszło w życie z dniem 1 kwietnia 1933 r.

PRAKTYKA SZKOLNA.

ULGI KOLEJOWE DLA MŁODZIEŻY SZKOLNEJ.

Ministerstwo Komunikacji rozporządzeniem z dnia 8 marca 1933 r. w sprawach taryfowych (Dz. Taryf i Zarządzeń Kolejowych z dnia 9.III. 1933 r. Nr. 14, poz. 78), zmieniło i uzupełniło obowiązujące przepisy w sprawie ulgowych przejazdów uczniowskich z ważnością **od dnia 1 kwietnia 1933 r.**

Zmiany te i uzupełnienia wyjaśnia szczegółowo komunik Ministerstwa Komunikacji Nr. HOU—133 z dnia 13-go marca 1933 r., w sprawie ulg taryfowych dla młodzieży szkolnej, jak następuje:

„I. Ulga taryfowa, przewidziana dla pojedynczych przejazdów szkolnych (Rozdz. D—I, cz. II TOBE), przysługująca dotychczas tylko w ściśle określonych wypadkach (punkt 1a, rozdz. DI), **od dnia 1 kwietnia 1933 r.** w myśl rozporządzenia, ogłoszonego w Dz. T. i Z. K. z r. 1933 Nr. 14, poz. 78, będzie stosowana przy przejazdach **wychowanców** zakładów naukowych, których ulga powyższa dotyczy (Dodatek do Dz. T. i Z. K. z r. 1932 Nr. 17, poz. 29), **w ciągu całego roku, w dowolnym czasie, w dowolnych relacjach i dowolną ilość razy bez względu na cel podróży.**

Podstawą do stosowania ulgi służy **zaświadczenie szkolne**, wydane przez odnośną władzę szkolną według zamieszczonego w wyżej powołanem rozporządzeniu taryfowem wzoru.

Zaświadczenie uprawnia właściciela do odbycia w okresie, wskazanym w zaświadczeniu, dowolnej ilości przejazdów za opłatą ulgową w relacjach dowolnych.

Przy wydawaniu biletów ulgowych kasa biletowa stempluje datownikiem na odwrotnej stronie rzeczne zaświadczenie, wpisuje na niem numer wydanego biletu i zwraca je okazicielowi jako dowód, uzasadniający ulgę.

W pociągu przy kontroli biletów organa kontrolne powinny jak dotychczas żądać od okaziciela zaświadczenia, dla sprawdzenia tożsamości osoby, **przedstawienia legitymacji szkolnej z fotografią (matrykulą), poświadczonej na dany rok szkolny**, przyczem legitymację taką należy uznawać za ważną także w czasie wakacyj letnich, bezpośrednio następujących po okresie danego roku szkolnego.

Narazie, do czasu zaopatrzenia się zakładów naukowych w zaświadczenia nowego wzoru, nie dłużej jednakże niż do 31 grudnia 1933 r. należy uznawać za ważne do uzyskania zniżki kolejowej również zaświadczenia, wydane na blankietach dotychczasowego wzoru (TOBE, wzór Nr. 1).

W zaświadczeniach tych zamiast stacji wyjazdu i przeznaczenia będą wpisywane w odpowiednich rubrykach słowa: „dowolnie”.

II. Poza tem zostaje przyznane młodzieży szkolnej prawo do korzystania z miesięcznych biletów uczniowskich nie jak dotychczas tylko w ciągu roku szkolnego, lecz także, w zależności od uznania przełożonej władzy szkolnej, **w okresie wakacyj letnich** na podstawie dotychczasowych zaświadczeń, które władza szkolna może wydawać na pierwsze półrocze roku szkolnego i przedłużać je na drugie półrocze tegoż roku szkolnego łącznie z ferjami wakacyjnymi.

III. Ponadto wymagane do uzyskania ulgi, przewidzianej dla zbiorowych wycieczek szkolnych (Rozdz. D-II, cz. II TOBE), dotychczasowe minimum 10 osób zostaje zmniejszone na 8 osób.

IV. Pozostałe wszelkie inne postanowienia, dotyczące stosowania ulg taryfowych przy przejazdach młodzieży szkolnej, zachowują nadal swą moc obowiązującą”.

Przy wydawaniu zaświadczeń na zasadach nowego rozporządzenia należy kierować się następującymi wskazówkami:

1) wydawanie zaświadczeń zgłaszającym się uczniom (słuchaczom) odbywa się zasadniczo tylko w wypadkach, gdy uczeń (słuchacz) wolny jest od zajęć szkolnych,

2) terminy ważności zaświadczeń należy określać na czas trwania odnośnych feryj lub zwolnienia ucznia (słuchacza) od zajęć szkolnych,

3) zaświadczenia według dotychczasowego wzoru są ważne do 31 grudnia 1933 r.; należy tylko wypełniać je według wskazówek, podanych w wyżej przytoczonym okólniku Ministerstwa Komunikacji,

4) zaświadczenia nowego wzoru zostaną wkrótce przygotowane przez Drukarnię Państwową i będą do nabycia w księgarniach, posiadających prawo sprzedaży świadectw i druków szkolnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z r. 1932 Nr. 9, poz. 117).

(Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 46 z dnia 5 kwietnia 1933 r. (1 Org—2540/93/33)).

ULGI KOLEJOWE DLA MŁODZIEŻY SZKÓŁ ZAWODOWYCH DOKSZTAŁCAJĄCYCH.

Okólnikiem z dnia 21 kwietnia 1933 Nr. HOU—586 Ministerstwo Komunikacji zezwoliło, aby od dnia 1 maja 1933 młodzież publicznych szkół doksztalcających zawo-

dowych korzystała z podanych wyżej ulg kolejowych na podstawie zaświadczeń ustanowionego wzoru, wydawanych przez Dyрекcję szkół za podpisem dyrektorów (kierowników) lub ich zastępców opatrzoną pieczęcią urzędową szkoły. (Okólnik Nr. 85 Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 31 maja 1933 r. I. Org. 2540/58/33).

ULGI KOLEJOWE DLA ABSOLWENTÓW SZKÓŁ NA OKRES FERYJ WAKACYJNYCH PO UKOŃCZENIU SZKOŁY.

Ministerstwo W. R. i O. P. okólnikiem Nr. 101 z dnia 9 sierpnia 1933 r. (I Org.—2540/93/33) wyjaśniło, że absolwenci szkół, których uczniom przysługują ulgi taryfowe, mogą korzystać jeszcze z ulg taryfowych narówni z uczniami tychże szkół w ciągu feryj wakacyjnych tego roku szkolnego, w którym uzyskali świadectwa ukończenia szkół (świadectwo dojrzałości, dyplomy i t. d.).

W tym celu należy:

- 1) uczniom (słuchaczom) ostatnich klas (kursów) wystawiać legitymacje na dany rok szkolny z datą ważności do końca feryj wakacyjnych,
- 2) absolwentom wystawiać zaświadczenia tego samego wzoru, jak dla uczniów, z terminem ważności do końca feryj wakacyjnych, bezpośrednio następujących po okresie danego roku szkolnego.

Końcowa data ważności zaświadczenia musi być zgodna z końcową datą ważności legitymacji i nie może przekraczać okresu feryj wakacyjnych, oznaczonego przez władze szkolne dla danego typu szkół.

AMNESTJA W STOSUNKU DO GRZYWIEN SZKOLNYCH.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego okólnikiem Nr. 4 z dnia 20 stycznia 1933 r. (II.

10139/32) wyjaśniło, że na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 października 1932 r. o amnestji (Dz. U. R. P. Nr. 91 poz. 782) należy zaniechać postępowania karnego, a wszczęte już postępowanie umorzyć w stosunku do wszystkich przestępstw przeciwko przepisom o obowiązku szkolnym, o ile one były popełnione przed dniem 1 września 1932 r.

Ministerstwo wyjaśniło również, że niewykonane w części lub całości kary, nałożone za wyżej wymienione przestępstwa, na mocy tegoż rozporządzenia zostały darowane.

W SPRAWIE BUDŻETÓW GMINNYCH NA CELE SZKOLNICTWA POWSZECHNEGO.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych okólnikiem Nr. 25 z dnia 7 marca 1933 r. (II. P. 667/33) zwróciło uwagę na konieczność przestrzegania następujących zasad przy układaniu budżetów gminnych na cele szkolnictwa powszechnego:

1) rada szkolna miejscowa, względnie dozór szkolny, może preliminować w budżecie szkolnym gminy terytorjalnej wydatki, do ponoszenia których gmina nie jest ustawowo zobowiązana tylko o tyle, o ile na preliminowanie tego rodzaju wydatków gmina terytorjalna się zgadza (vide wyrok N. T. A. z dnia 2 października 1931 r. L. rej. 359/29);

2) zgodnie z art. 13 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 143) w brzmieniu ustawy z dnia 25 listopada 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 126, poz. 898) budżet szkolny gminy terytorjalnej projektuje dozór szkolny, względnie rada szkolna miejscowa, koryguje zaś rada szkolna powiatowa; budżet ten stanowi część składową

budżetu gminy terytorjalnej, uchwalanego przez gminę terytorjalną i zatwierdzanego przez władzę nadzorczą powiatową, względnie wojewódzką, której przysługuje uprawnienie wprowadzenia do budżetu gminnego zmian podyktowanych względami zarówno legalności, jak i celowości (o ile zmiany te nie stają w sprzeczności z ustawowemi obowiązkami gmin); uprawnienie to rozciąga się bez wyjątku na wszystkie wydatki budżetowe, a zatem i na wydatki na publiczne szkolnictwo powszechne (vide wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 28 lutego 1929 r. L. rej. 4243/26);

3) ze względu na ciężką sytuację finansową samorządu gminnego — normy, które, zgodnie z art. 12 ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych, określają rady szkolne powiatowe, nie powinny przekraczać norm, przyjętych w budżecie państwowym.

TAKSY I OPŁATY SZKOLNE

w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących, państwowych zakładach kształcenia nauczycieli oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego okólnikiem Nr. 125 z dnia 6 września 1933 r. (I. R. 6542/33) zarządziło z mocą obowiązującą od dnia 20 sierpnia 1933 r. pobieranie następujących taks i opłat szkolnych:

A. W państwowych szkołach średnich ogólnokształcących i klasach gimnazjalnych utworzonych przy państwowych zakładach kształcenia nauczycieli.

1. Taksa za egzamin wstępny do klasy pierwszej lub wyższej . . . . . 10 zł.

2. Taksa za egzamin wstępny z różnicy programów	10 zł.
3. Taksa za egzamin prywatny, zdawany w państwowej szkole średniej (w okręgach, w których te egzaminy istnieją)	10 zł.
4. Taksa za egzamin dojrzałości w szkołach średnich państwowych i prywatnych	12 zł.
5. Taksa za pełny egzamin dojrzałości dla eksternów	60 zł.
6. Taksa za uzupełniający egzamin dojrzałości dla eksternów	15 zł.
7. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego lub półrocznego	5 zł.
8. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa dojrzałości	10 zł.
9. Taksa administracyjna roczna	220 zł.
Dla uczniów wступujących po raz pierwszy do państwowej szkoły średniej	223 zł.

B. W państwowych zakładach kształcenia nauczycieli (seminarja nauczycielskie, kursy nauczycielskie, pedagogja, wyższe kursy nauczycielskie, Instytut Nauczycielski, Instytut Pedagogiki Specjalnej, seminarja ochroniarskie, szkoły ćwiczeń przy tych zakładach), oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych.

10. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego lub półrocznego, jak również duplikatu złożenia części egzaminu dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych	5 zł.
11. Taksa za wydanie duplikatu: świadectwa dojrzałości, dyplomu na nauczyciela szkoły powszechnej, świadectwa ukończenia seminarjum ochroniarskiego, świadectwa egzaminu uzupełniającego względnie pełnego	

	egzaminu dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych, świadectwa praktycznego egzaminu na nauczycieli publicznych szkół powszechnych, świadectwa z wyższego kursu nauczycielskiego, dyplomu z ukończenia Instytutu Nauczycielskiego, dyplomu z ukończenia Instytutu Pedagogiki Specjalnej	10 zł.
12.	Taksa za pełny egzamin na dyplom na nauczyciela szkół powszechnych dla eksternów	60 zł.
13.	Taksa za uzupełniający egzamin na dyplom na nauczyciela szkół powszechnych dla eksternów	40 zł.
14.	Taksa za egzamin dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych:	
	a) z jednej grupy przedmiotów lub z jednego przedmiotu artystyczno - technicznego	10 zł.
	b) z dwóch grup zdawanych łącznie	15 zł.
	c) z trzech grup zdawanych łącznie	20 zł.
	d) z czterech i więcej grup zdawanych łącznie	25 zł.
15.	Taksa za egzamin na świadectwo praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych	60 zł.
16.	Taksa za egzamin eksternów na wyższych kursach nauczycielskich zdawany w całości w jednym terminie	40 zł.
17.	Taksa za jedną część egzaminu eksternów na wyższych kursach nauczycielskich	20 zł.
18.	Taksa za dwie części egzaminu eksternów na wyższych kursach nauczycielskich zdawane łącznie	30 zł.
19.	Taksa administracyjna roczna	80 zł.

Taksy, wymienione w punktach 1, 2 i 3, powinny być uiszczone za pośrednictwem P. K. O. na konto czekowe szkoły przed przystąpieniem ucznia (nicy) do egzaminu. Taksy te, wzięte łącznie, Dyrekcje szkół rozdziela pomiędzy egzaminatorów, jako wynagrodzenie za udział w egzaminach; sumy uzyskane od uczniów z tego tytułu powinny być podawane w liście wypłat wynagrodzeń egzaminatorów.

Taksy, wymienione w punktach 4, 5 i 6, za egzamin dojrzałości uczniowie szkół państwowych wpłacają na konto czekowe szkoły, z którego Dyrekcje zebrane sumy przelewają jednorazowo na rachunek Kuratorjum, zaś Dyrekcje szkół niepaństwowych zebrane taksy wpłacają do P. K. O. na właściwe konto Izby Skarbowych, względnie Kas Urzędów Skarbowych, na rachunek funduszu specjalnego Kuratorjum Okręgu Szkolnego pod nazwą „taksa administracyjna”.

Dyrekcje szkół zarówno państwowych jak i niepaństwowych przesyłają Kuratorjum wykazy uczniów (nic), od których taksy te zostały pobrane, nadto Dyrekcje szkół państwowych podają datę i Nr. czeku dokonanego przelewu, a Dyrekcje szkół niepaństwowych dołączają dowód wpłacenia łącznej kwoty.

Eksterni wpłacają taksy za egzamin dojrzałości bezpośrednio na rachunek funduszu specjalnego Kuratorjum Okręgu Szkolnego pod nazwą „Taksa administracyjna” również za pośrednictwem P. K. O. na konto czekowe Izby Skarbowej lub Kasy Urzędu Skarbowego.

Taksy, wpłacone przez uczniów, zwrotowi zasadniczo nie podlegają. Wyjątkowo mogą być zwrócone taksy, wymienione w punktach 4, 5 i 6, i to tylko w tym wypadku, gdy uczeń (ekstern) z powodu zasłabnięcia lub choroby, powstałej po wpłaceniu taksy, co winno być stwierdzone świadectwem lekarskiem, egzaminowi poddać się nie może, względnie po wpłaceniu taksy do egzaminu dopuszczony nie zostanie. Zwrotu taks dokonywują Kura-

torja Okręgów Szkolnych we własnym zakresie działania.

Taksy, wymienione w punktach 7, 8 10 i 11, stanowią dochód Skarbu Państwa i powinny być wpłacane przez zainteresowanych znaczkami stemplowemi, które Dyrekcja szkoły nakleja na wydany duplikacie i kasuje.

Taksy, wymienione w punktach 12, 13, 14, 15, 16, 17 i 18, są przeznaczone na wydatki związane z przeprowadzeniem egzaminów i na wynagrodzenie egzaminatorów. Zasady podziału taks są określone w regulaminach odpowiednich egzaminów.

Część dochodu z taks, wymienionych w punktach 9 i 19, w szkołach średnich — ogólnokształcących oraz klasach gimnazjalnych przy państwowych zakładach kształcenia nauczycieli w wysokości 75%, zaś w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli w wysokości 50% — Dyrekcje szkół przelewają za pośrednictwem P. K. O. na właściwe konta Izby Skarbowych lub na konta Kas Urzędów Skarbowych, na rachunek funduszu specjalnego Kuratorium Okręgu Szkolnego pod nazwą „taksa administracyjna”, zaś pozostałą część w szkołach średnich — ogólnokształcących oraz klasach gimnazjalnych przy państwowych zakładach kształcenia nauczycieli w wysokości 25%, a w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli w wysokości 50% — Dyrekcje szkół zatrzymują do swojej dyspozycji na pokrycie wydatków, przewidzianych w zatwierdzonych przez Kuratorium planach finansowo-gospodarczych.

Sposób pobierania, przechowywania i księgowania sum otrzymywanych z powyższych taks normują przepisy rachunkowo-kasowe, dołączone do okólnika Nr. IR—6418/32 z dnia 8 lipca 1932 r. (Dz. Urzęd. Min. W. R. i O. P. Nr. 5, poz. 58 rok 1932).

Od taks, wymienionych w punktach 1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 i 18, oraz od różnicy między taksą dla uczniów dawnych i nowowstępujących w kwocie zł. 3 (punkt 9) nikt zwolnionym być nie może. Zwol-

nień można udzielać jedynie od taksy za egzamin dojrzałości eksternów i od taksy administracyjnej.

Od taksy za pełny egzamin dojrzałości eksternów mogą być zwolnieni w połowie kandydaci zupełnie niezdolni oraz dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych, a także i sami funkcjonariusze państwowi i wojskowi zawodowi. Całkowicie zwolnieni od tej taksy mogą być wyjątkowo kandydaci zupełnie ubodzy i to w granicach 10% wszystkich kandydatów, dopuszczonych do egzaminu, przyczem pierwszeństwo mieć winny dzieci niezdolnych inwalidów wojennych oraz niezdolni inwalidzi wojenni. Od taksy za egzamin dojrzałości eksternów zwalnia Kuratorium Okręgu Szkolnego.

Taksy administracyjne, wymienione w punktach 9 i 19, powinny być wpłacane w dwóch równych ratach półrocznych z początkiem danego półrocza, jednak najpóźniej do dnia 20 listopada za I półrocze i do dnia 20-go kwietnia za II półrocze.

Od uczniów, którzy przed ostatecznym terminem płatności taksy występują ze szkoły, można nie żądać opłacenia taksy.

Z ulgowej taksy administracyjnej w wysokości 50% normalnej taksy, wskazanej w punktach 9 i 19, korzystają dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających uposażenie służbowe lub wynagrodzenie ze Skarbu Państwa, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, z zastrzeżeniem, że rodzice ich nie posiadają znaczniejszego majątku.

Dzieci rodziców niezdolnych, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, mogą korzystać z częściowego zwolnienia od taksy administracyjnej w wysokości nieprzekraczającej ulgowej taksy dla urzędników państwowych.

W wypadkach zupełnego ubóstwa mogą być stosowane zwolnienia od opłaty taksy administracyjnej w całości, w pierwszym rzędzie w odniesieniu do dzieci niezmężnych inwalidów wojennych.

Od taksy, przewidzianej w punkcie 19, nie mogą być zwolnieni słuchacze wyższych kursów nauczycielskich, Instytutu Pedagogiki Specjalnej i Instytutu Nauczycielskiego, korzystający z urlopu płatnego.

Określonych wyżej ulgowych taks administracyjnych i zwolnień od opłaty taksy administracyjnej udzielają co półrocze Rady Pedagogiczne szkół stosownie do stanu majątkowego rodziców — uczniom, którzy pilnością i postępami w nauce na to zasługują. Rady Pedagogiczne powinny przy zwolnieniach od taks rozważyć dokładnie warunki, w jakich młodzież poza szkołami pozostaje. Opieka domowa ucznia może odwołać się do decyzji Rady Pedagogicznej, w wypadku odmówienia zwolnienia, do Kuratorium, które rozstrzyga ostatecznie.

Radom Pedagogicznym przysługuje prawo udzielania ulg w opłacie i zwolnień od opłaty częściowych lub całkowitych, a to: w szkołach średnich — ogólnokształcących oraz klasach gimnazjalnych przy państwowych zakładach kształcenia nauczycieli w granicach 20%, w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli w granicach 25% sumy, którą Dyrekcja szkoły powinna uzyskać z opłat, gdyby wszystkie dzieci — urzędników państwowych i wojskowych zawodowych — płaciły połowę taksy, a pozostałe — całą takse. Gdyby jakieś wyjątkowe względy zmuszały Radę Pedagogiczną do udzielenia ulg i zwolnień na kwotę wyższą, niż wyżej wskazana, winny Dyrekcje szkół uzyskać na to zgodę Kuratorium Okręgu Szkolnego, występując z wnioskami w I półroczu do dnia 1-go listopada, a w II półroczu do dnia 1 kwietnia.

Poza tem Kuratorja winny zarządzać zwolnienie od taksy dzieci w tych szkołach ćwiczeń, które jako szkoły powszechne, są włączone do normalnej sieci szkolnej i do

których dzieci są kierowane przez władze nadzorujące wykonania przepisów o obowiązku szkolnym. W takich wypadkach dzieci, zwolnionych w szkole ćwiczeń, nie wlicza się do wyżej określonej normy.

Decyzja Rady Pedagogicznej o udzieleniu ulgowej taksy administracyjnej oraz o częściowym lub całkowitem zwolnieniu od taksy następuje do dnia 20 października na skutek podania, wniesionego do Dyrekcji szkoły przez rodziców lub opiekę domową ucznia, w terminie najdalej do dnia 20 września. Dyrekcja szkoły może żądać uzupełnienia podania zaświadczeniem o stanie majątkowym.

Funcjonariusze państwowi i wojskowi zawodowi nie składają podań o udzielenie ulgowej taksy administracyjnej. Dyrekcja szkoły może jednak zażądać od nich w razie wątpliwości przedstawienia świadectwa o stanie majątkowym lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonariuszem państwowym.

Uczniowie, którzy uzyskali zwolnienie od taksy w jednym półroczu korzystają ze zwolnienia i w następnym półroczu szkolnym, o ile istnieją nadal warunki, od których zależy zwolnienie. Uczniowie nie zwolnieni od taksy obowiązani są wpłacić ją ratami półrocznymi bezzwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzji Rady Pedagogicznej najpóźniej jednak do dnia 20 listopada za I półrocze i do dnia 20 kwietnia za II półrocze.

Nowowstępujący uczniowie w pierwszym półroczu szkolnym od żadnych opłat nie mogą być zwolnieni. Nie dotyczy to dzieci funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych. W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie, Kuratorium Okręgu Szkolnego będzie udzielało w drodze wyjątku ulgowych taks administracyjnych i zwolnień od nich nowowstępujących uczniów w I-em półroczu szkolnym.

W sprawach, związanych z pobieraniem (egzekwowaniem) taksy oraz umarzaniem w wyjątkowych wypad-

kach nieściągalnych taks, decyduje Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

Z chwilą wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zostały uchylone wszystkie dotychczasowe rozporządzenia, dotyczące taks szkolnych w szkołach, objętych niniejszem zarządzeniem.

ZWOLNIENIE DZIECI BEZROBOTNYCH PRACOWNIKÓW UMYSŁOWYCH OD TAKSY ADMINISTRACYJNEJ.

Ministerstwo W. R. i O. P. okólnikiem Nr. 31 z dnia 14 marca 1933 (II.S—1660/33) zarządziło by dyrekcje szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych oraz zakładów kształcenia nauczycieli począwszy od roku szkolnego 1933/34 przy zwalnianiu w całości od taksy administracyjnej, brały w pierwszym rzędzie obok dzieci niezamożnych inwalidów wojennych również i dzieci bezrobotnych pracowników umysłowych.

STOSUNKI SŁUŻBOWE NAUCZYCIELI.

ZMIANA USTAWY O STOSUNKACH SŁUŻBOWYCH NAUCZYCIELI.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660) została zmieniona ustawa z dnia 1 lipca 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873) w następujący sposób:

1) W art. 15 dodano przed ustępem ostatnim nowy ustęp o następującem brzmieniu:

„Minister lub upoważniona przez niego władza szkolna może zaliczyć nauczycielom do czasu służby pracę, odbytą w szkołach państwowych państw obcych lub czas pracy zawodowej, dającej kwalifikacje i doświadczenie, uzdalniające ich do służby nauczycielskiej”.

Przepis ten odpowiada przepisom art. 107, 108 i 109 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923, które zostały zniesione nową ustawą uposażeniową z dnia 28 października 1933 (Dz. U. R. P. 86, poz. 663) z tą różnicą, że nie **uzależnia zaliczenia lat od udowodnienia, że zaszły**

ważne okoliczności, uniemożliwiające wcześniejsze wstąpienie do służby państwowej polskiej (dawny warunek zniesionego art. 108 ust. uposażeniowej z 1923 r.) a w stosunku do nauczycieli szkół fabrycznych i prywatnych nie wymaga wykazania, że nauczyciel ubiegający się o zaliczenie pracy w szkolnictwie prywatnym oddał się do dnia 1 stycznia 1920 r. w pisemnej deklaracji do dyspozycji Ministra W. R. i O. P. (warunek art. 107 zniesionej ustawy uposażeniowej) względnie do dnia 1 kwietnia 1924 r. (warunek art. 108 ustawy uposażeniowej z dnia 9. X. 1923 w stosunku do nauczycieli szkół fabrycznych).

Zaliczenie pracy w szkolnictwie prywatnym na podstawie podanego przepisu zależy całkowicie od swobodnego uznania Ministra względnie władzy, której to prawo zostanie przekazane, a odmowa nie może być przedmiotem skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

2) Ustęp 1-szy art. 29 otrzymał następujące brzmienie:

„Wymiar godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych nauczycieli i kierowników szkół określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego”.

Zmiana tego przepisu pozostaje w związku ze skreśleniem odpowiednich przepisów w ustawie uposażeniowej.

3) Skreślono art. 35 ust. 2, art. 39, 40 i 41, normujące sprawę zaliczek, djet, zwrotu kosztów podróży i przeniesienia oraz sprawę potrąceń z uposażenia z powodu umieszczenia przepisów tych w ustawie uposażeniowej.

4) Postanowieniem art. 97a wprowadzono następujące zmiany w ustawie o stosunkach służbowych nauczycieli w stosunku do nauczycieli, zatrudnionych na obszarze województwa śląskiego:

„Art. 97 a. Na obszarze województwa śląskiego przepisy ustawy niniejszej stosuje się z następującymi zmianami:

1) Przez nauczycieli i kierowników szkół powszechnych rozumie się także kierowników, którym według dotychczasowych przepisów przysługuje tytuł rektorów, konrektorów oraz dyrektorów i nauczycieli szkół wydzielonych, a przez prefektów — księży katechetów.

2) Zamiast ustępu przedostatniego art. 51 i art. 54-56 stosuje się przepisy następujące:

a) Zawarcie związku małżeńskiego przez tymczasową lub stałą nauczycielkę powoduje rozwiązanie stosunku służbowego. Ustanie stosunku służbowego ustala władza przełożona nauczycielki w piśmie zwalniającem ją ze służby.

Zwolnienie nauczycielki ze służby winno nastąpić najpóźniej z końcem miesiąca lipca, o ile małżeństwo zawarte zostało w pierwszym półroczu roku kalendarzowego, oraz najpóźniej z końcem miesiąca stycznia roku następnego, o ile zawarcie małżeństwa przypadło w drugim półroczu roku kalendarzowego.

b) Osoby zamężne nie mogą być mianowane na stanowisko nauczycielki w szkołach wymienionych w art. 1.

c) Nauczycielka, która wstąpiła w związek małżeński, obowiązana jest zawiadomić o tem władzę przełożoną w ciągu 14 dni, licząc od dnia zawarcia małżeństwa. Jeśli skutkiem niedostosowania się nauczycielki do powyższego przepisu rozwiązanie stosunku służbowego nie może nastąpić w terminie wskazanym pod lit. a), to przy ustaleniu wysokości odprawy nie uwzględnia się czasu spędzonego przez nauczycielkę w służbie po powyższym terminie. Wysokość odprawy oblicza się w tym przypadku według kwoty uposażenia, otrzymanego przez nauczycielkę w miesiącu, z końcem którego winno było nastąpić jej zwolnienie ze służby.

- d) Jeżeli przeciwko nauczycielce toczy się postępowanie dyscyplinarne, może władza przełożona odroczyć rozwiązanie stosunku służbowego z powodu zawarcia małżeństwa aż do ukończenia postępowania dyscyplinarnego. Prawomocne orzeczenie kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby lub z zawodu nauczycielskiego powoduje utratę prawa do odprawy. Zmniejszenie uposażenia z mocy prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego powoduje odpowiednie zmniejszenie odprawy.
- e) Nauczycielce stałej, która ustępuje ze służby nauczycielskiej z powodu zawarcia małżeństwa, należy się po odbyciu co najmniej jednego roku stałej służby w szkołach publicznych odprawa w wysokości zależnej od okresu służby nauczycielskiej.

Odprawa ta wynosi: a) po upływie jednego roku i przed ukończeniem pięciu lat służby — trzykrotne, b) po upływie pięciu i przed ukończeniem dziesięciu lat służby — sześciokrotne, c) po upływie dziesięciu lat służby — dwunastokrotne miesięczne pełne w ostatnim miesiącu służby otrzymane uposażenie. Po ukończeniu dziesięciu lat służby dolicza się za każdy następny rok służby jednomiesięczne pełne ostatnio otrzymane uposażenie. Suma odprawy nie może jednak przewyższać dwudziestoczworokrotnej kwoty ostatnio otrzymanej płacy nauczycielskiej.

Lata służby oblicza się zgodnie z jej faktycznym przebiegiem aż do dnia zwolnienia nauczycielki ze służby, oznaczonego w piśmie zwalniającym. Zaliczeniu ulega tylko czas służby zaliczalnej do wysługi emerytalnej. W wyjątkowych przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, władza przełożona może zezwolić na zaliczenie nauczycielce celem ustalenia wysokości odprawy czasu służby nauczycielskiej niezaliczalnej do wysługi emerytalnej.

Odprawa winna być wypłacona nauczycielce w ciągu miesiąca, następującego po dniu zwolnienia jej ze służby.

- f) Nauczycielce, z którą stosunek służbowy ulega rozwiązaniu z powodu zawarcia małżeństwa i której należy się odprawa w myśl lit. e), traci prawo do emerytury.

Nauczycielka, która w czasie między zawarciem małżeństwa a zwolnieniem jej ze służby stała się trwale niezdolną do służby i nabyła prawa emerytalne, ma prawo wyboru między emeryturą a odprawą.

3) Służbę nauczycielską, przebytą przez nauczyciela w szkole wymienionej w art. 1, a w szczególności w szkole, utrzymywanej przez związek samorządu terytorjalnego, traktuje się narówni ze służbą nauczycielską, przebytą w szkole państwowej, — przy ocenie nabycia przez nauczyciela prawa do zaopatrzenia emerytalnego oraz przy wymiarze tego zaopatrzenia, bez względu na to, czy z uwagi na ostatnie miejsce służbowe, zajmowane przez nauczyciela w służbie czynnej przed rozwiązaniem stosunku służbowego, wypłacanie emerytury następować powinno przez Skarb Państwa, czy przez Skarb Śląski. Jeżeli nauczyciel przez okres służby, spędzonej w szkole, utrzymywanej przez związek samorządu terytorjalnego nie opłacał opłat, emerytalnych w wysokości, obowiązującej każdorazem nauczycieli płatnych ze Skarbu Państwa, wówczas okres tej służby będzie mu zaliczony przy wymiarze emerytury tylko pod warunkiem uiszczenia za ten okres służby tych opłat emerytalnych. O wysokości tych opłat decydują przepisy, obowiązujące w okresie, który ma być zaliczony do wysługi emerytalnej. Postanowienia te mają analogiczne zastosowanie przy ocenie prawa do pensji wdowiej i do pensji sierocej po nauczycielu oraz przy wymiarze tych zaopatrzeń.

4) Ilekroć ustawa niniejsza wymienia kuratora okręgu szkolnego, należy przez ten urząd rozumieć Wojewodę Śląskiego.

5) Z dniem wejścia w życie postanowień, zawartych w punktach 1) — 4), tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, wydane w sprawach unormowanych ustawą niniejszą”.

Na podstawie tego rozporządzenia straciły z dniem 1 listopada 1933 r. na obszarze województwa śląskiego moc obowiązującą ustawy: z dnia 19 października 1927 w przedmiocie stosunków służbowych nauczycieli w województwie śląskim (Dz. U. Śl. Nr. 23, poz. 40), oraz ustawa z dnia 29 marca 1926 r. w sprawie rozwiązania stosunku służby nauczycielskiej wskutek zawarcia przez nauczycielkę związku małżeńskiego (Dz. Ust. Śl. Nr. 8, poz. 12), zmieniona ustawą z dnia 1 października 1926 (Dz. U. Śl. Nr. 23, poz. 39).

KWALIFIKACJE ZAWODOWE WYCHOWAWCZYŃ PRZEDSZKOLI.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 27 października 1933 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 645).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 25 marca 1933 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 249) postanawiam co następuje:

Art. 1. Kwalifikacje zawodowe do prowadzenia zajęć wychowawczych w przedszkolach posiada osoba, która uzyskała dyplom na wychowawczynię przedszkoli przez ukończenie państwowego lub prywatnego z prawami szkół państwowych: seminarjum lub liceum dla wychowawczyń przedszkoli.

Art. 2. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może uznać inne studia za równoznaczne z wymienionymi w art. 1 i przyznać kwalifikacje zawodowe do prowadzenia zajęć wychowawczych w przedszkolach, przyczem zależnie od jakości odbytych studiów może uzależnić przyznanie kwalifikacyj od złożenia określonego przez siebie egzaminu.

Art. 3. Osoby, posiadające w myśl obowiązujących przepisów kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych mogą je rozszerzyć na prowadzenie zajęć wychowawczych w przedszkolach przez zdanie egzaminu uzupełniającego na podstawie przepisów, wydanych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 4. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może uznać za posiadające kwalifikacje zawodowe do prowadzenia zajęć w przedszkolach osoby nie posiadające w myśl rozporządzenia niniejszego kwalifikacyj zawodowych, o ile przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego ukończyły 30 rok życia i odbyły co najmniej trzyletnią praktykę w przedszkolach, uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za wybitną.

Art. 5. Osoby czynne w przedszkolach przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego, nie posiadające kwalifikacyj, mogą do końca 1936 r. uzyskać je przez zdanie egzaminu, określonego przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, o ile wykażą się co najmniej dwuletnią odbytą przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego praktyką w przedszkolu, uznaną za zadowalającą przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego lub przez oznaczoną przez niego władzę szkolną. Po tym terminie, osoby te, w razie nieuzyskania kwalifikacyj, nie mogą być nadal zatrudnione w charakterze wychowawczyń przedszkoli.

Art. 6. Świadczenia ukończenia państwowego lub prywatnego z prawami szkół państwowych seminarjum ochroniarskiego i świadectwa egzaminu końcowego, złożonego przed państwową komisją egzaminacyjną przy seminarjum ochroniarskiem, wydawane do czasu zorganizowania pełnych seminarjów dla wychowawczyń przedszkoli, będą dawały kwalifikacje do prowadzenia zajęć wychowawczych w przedszkolach.

Art. 7. Kwalifikacje zawodowe wychowawczyń przedszkoli uprawniają do prowadzenia zajęć wychowawczych w języku polskim, lub, o ile to jest wyraźnie zaznaczone w dyplomie, w języku polskim i innym.

Osoba, posiadająca kwalifikacje zawodowe do prowadzenia zajęć wychowawczych w przedszkolach tylko w języku polskim, może je rozszerzyć i na inny język przez zdanie egzaminu uzupełniającego na podstawie przepisów, wydanych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 8. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego lub oznaczona przez niego władza szkolna może zezwalać na prowadzenie zajęć wychowawczych w przedszkolach osobom, nie posiadającym w myśl rozporządzenia niniejszego kwalifikacyj zawodowych, jednakże nie dłużej, niż do końca trzeciego roku od dnia zatrudnienia tej osoby w przedszkolu.

Art. 9. Wymienione w poprzednich artykułach kwalifikacje zawodowe wychowawczyń przedszkoli stanowią zarazem przewidziane w art. 8 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 104, poz. 873) kwalifikacje zawodowe dla ustalenia wychowawczyń przedszkoli.

Art. 10. Przepisy rozporządzenia niniejszego nie naruszają specjalnych uprawnień, przewidzianych w umowach międzynarodowych, w warunkach i granicach, w umowach tych ustalonych.

Art. 11. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 12. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

UPOSAŻENIE I WYMIAR GODZIN NAUCZYCIELI SZKÓŁ ŚREDNICH I ZAKŁADÓW KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI, PRZYDZIELONYCH LUB PRZENIESIONYCH DO SZKÓŁ INNEGO TYPU LUB STOPNIA.

Celem jednolitego stosowania przepisów ustawy uposażeniowej do nauczycieli szkół średnich i zakładów kształcenia nauczycieli czasowo przydzielonych lub przeniesionych z urzędu do szkół innego typu lub stopnia, jako też uzupełniających w tych szkołach brakującą im do etatu liczbę godzin Ministerstwo W. R. i O. P. okólnikiem Nr. 176 z dnia 2 grudnia 1932 r. (B. P. 17721/32) zarządziło co następuje:

1) nauczyciele szkół średnich i zakładów kształcenia nauczycieli, przydzieleni lub przeniesieni do szkół innego typu lub stopnia, otrzymują nadal uposażenie według norm określonych w punktach dla tej kategorii szkół, z której zostali przydzieleni lub przeniesieni, obowiązani są natomiast na nowem miejscu służbowem do udzielania nauki w wymiarze godzin ustalonym dla kategorii szkół, do których zostali przydzieleni lub przeniesieni, przyczem jednak korzystają z przysługujących im ewentualnie zniżek godzin nauczania w wymiarze 1, 2 i 3 godzin ze względu na 15, 20 i 25 lat policzalnych pracy nauczycielskiej;

2) godziny nadliczbowe nauczycieli wymienionych w poprzednim punkcie płatne są według norm tego szkolnictwa, do którego zostali przydzieleni lub przeniesieni;

3) nauczyciele szkół średnich i zakładów kształcenia nauczycieli, którzy brakującą im do ustawowego wy-

miaru w swoich szkołach liczbę godzin muszą uzupełnić w szkole innej kategorii (typu lub stopnia), uzupełniając brakujące godziny taką samą (bez przeliczenia) liczbą godzin w szkole innej kategorii. Gdy jednak ze względu na plan naukowy tej szkoły muszą wziąć większą liczbę godzin niż im do ustawowego wymiaru brakuje, opłacani są za tak powstające godziny nadliczbowe według norm tego szkolnictwa, na którego etacie pozostają, t. j. szkolnictwa średniego względnie zakładów kształcenia nauczycieli.

WYKONANIE POSTANOWIEŃ ART. ART. 3, 25 1 51 USTAWY Z DNIA 1 LIPCA 1926 R. O STO- SUNKACH SŁUŻBOWYCH NAUCZYCIELI.

Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 28 lutego 1933 r.

Na podstawie art. art. 3, 25, 51 i 98 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873), zarządzam co następuje:

Do art. 3.

§ 1. Upoważnia się: 1) Kuratorów Okręgów Szkolnych (Wojewodę Śląskiego i Wizytatora Liceum Krzemienieckiego) — do mianowania nauczycieli szkół bezpośrednio im podległych, oraz kierowników szkół pośrednio im podległych,

2) Inspektorów Szkolnych — do mianowania nauczycieli podległych im szkół z pośród kandydatów, zakwalifikowanych przez właściwego Kuratora Okręgu Szkolnego (Wojewodę Śląskiego).

§ 2. Upoważnia się: Kuratorów Okręgów Szkolnych (Wojewodę Śląskiego i Wizytatora Liceum Krzemienieckiego) tudzież Inspektorów Szkolnych — do udzielania zezwoleń na przyjęcie zajęć ubocznych nauczycielom, kierownikom i dyrektorom szkół bezpośrednio im podległych.

Osobna instrukcja określi zasady udzielania tych zezwoleń jakoteż rodzaje zajęć ubocznych, których wykonywanie nie będzie wymagało indywidualnych zezwoleń.

§ 3. Upoważnia się: 1) Kuratorów Okręgów Szkolnych (Wojewodę Śląskiego i Wizytatora Liceum Krzemienieckiego) — do przenoszenia na własną prośbę: a) nauczycieli szkół bezpośrednio im podległych, b) tych nauczycieli szkół pośrednio im podległych, którzy proszą o przeniesienie do innego powiatu, c) nauczycieli szkół bezpośrednich i pośrednio podległych, którzy proszą o przeniesienie do innego Okręgu Szkolnego; w tym wypadku przeniesienie następuje po uprzednim porozumieniu się właściwych Kuratorów, a zarządza je Kurator tego okręgu szkolnego, do którego nauczyciel zostaje przeniesiony.,

2) Inspektorów Szkolnych — do przenoszenia na własną prośbę nauczycieli podległych im szkół w obrębie powierzonego im powiatu.

§ 4. Upoważnia się Kuratorów Okręgów Szkolnych (Wojewodę Śląskiego i Wizytatora Liceum Krzemienieckiego) — do przenoszenia nauczycieli szkół bezpośrednio lub pośrednio im podległych oraz kierowników publicznych szkół powszechnych z następujących względów organizacyjnych:

1) ustalenia stopnia organizacyjnego szkoły w związku z przebudową ustroju szkolnictwa na zasadzie ustawy z dnia 11 marca 1932 r.,

2) zmiany stopnia organizacyjnego szkoły.

3) innych zmian w organizacji szkoły, które mają bezpośredni wpływ na zmniejszenie się liczby stanowisk nauczycielskich w danej szkole,

4) zmiany języka nauczania.

§ 5. Upoważnia się Kuratorów Okręgów Szkolnych (Wojewodę Śląskiego i Wizytatora Liceum Krzemienieckiego) tudzież Inspektorów Szkolnych — do przydzielania nauczycieli — za ich zgodą — do służby w innej szkole. Zarządzenie o czasowym przydzieleniu wydaje: a) właściwy Inspektor Szkolny — gdy nauczyciel podległej mu szkoły ma być przydzielony do innej również jemu podległej szkoły, b) Kurator Okręgu Szkolnego — w innych wypadkach.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze weszło w życie z dniem 30 maja 1933 r.

ZALICZENIA LAT SŁUŻBY W RAZIE BEZPOŚREDNIEGO PRZEJŚCIA NAUCZYCIELA SZKÓŁ POWSZECHNYCH DO SZKÓŁ ŚREDNICH OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH I ZAWODOWYCH ORAZ DO ZAKŁADÓW KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego okólnikiem Nr. 186 z dnia 20 grudnia 1932 r. BP—18466/32) wyjaśniło w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu (pismo tegoż Ministerstwa z dnia 30 listopada 1932 r. Nr. D. III. 17750/I/32), że **nauczycielom przechodzącym z jednej kategorii szkół do innej, należy przy wymiarze uposażenia uwzględniać cały czas zaliczony w szkole dotychczasowej kategorii.** Dotyczy to zarówno czasu zaliczalnego jak i sposobu zaliczania. W szczególności odnosi się to do postanowień art. 99 i 106 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r., dotyczących tylko nauczycieli czynnych w dniu wejścia w życie tej ustawy t. j. w dniu 1 października 1923 r., ponieważ praw nabytych na podstawie tych artykułów nauczyciele nie tracą w razie przejścia do innej kategorii szkoły, w której otrzymują uposażenie według przepisów innego rozdziału ustawy uposażeniowej.

Prawa raz nabyte w nauczycielskiej służbie państwowej polskiej nie mogą być utracone przez nauczyciela, który nie występuje ze służby państwowej. Jeżeli zatem nauczyciel uzyskał już raz zaliczenie do uposażenia okresu służby w b. państwach zaborczych lub pracy zawodowej, zaliczona w ten sposób służba winna być traktowana odtąd tak — jak służba państwowa polska, nie podlegająca żadnym ograniczeniom przy późniejszym przejściu nauczyciela do innej kategorii szkoły.

Wyjaśnienia powyższe mają zastosowanie tylko do nauczycieli, których przejście z jednej kategorii szkoły do innej nastąpiło bez żadnej przerwy w służbie.

ZALICZANIE CZASU SŁUŻBY POMOCNICZYM SIŁOM NAUKOWYM SZKÓŁ WYŻSZYCH W RAZIE ICH PRZEJŚCIA -DO SZKOLNICTWA OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO LUB ZAWODOWEGO.

W związku z treścią ust. 3 art. 97 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 lutego 1928 r. o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomocniczych sił naukowych tych szkół (Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 204), zmienionego rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. Nr. 94 poz. 819) Ministerstwo okólnikiem Nr. 130 z dnia 14 września 1933 (BP. 9050/33) wyjaśniło co następuje:

W razie bezpośredniego przejścia pomocniczych sił naukowych do służby nauczycielskiej władza mianująca zalicza im na podstawie powołanego przepisu z urzędu do służby czas służby w charakterze pomocniczej siły naukowej, z wyjątkiem służby w charakterze asystenta młodszego i zastępcy asystenta.

Jeżeli b. pomocnicza siła naukowa zostanie po przerwie w swej służbie mianowana na posadę nauczycielską, wtedy służbę przed przerwą zaliczyć jej może tylko Mi-

nisterstwo Wyznani Religijnych i Oświecenia Publicznego w granicach swobodnego uznania na skutek podania interesowanej osoby i wniosku władzy szkolnej II instancji.

USTALENIE NAUCZYCIELI.

Ministerstwo W. R. i O. P. okólnikiem z dnia 13 czerwca 1933 Nr. B. P. 6066/33 wyjaśniło, że nauczycielom, którzy warunki konieczne do ustalenia ich w zawodzie nauczycielskim nabyli przed dniem 1 listopada 1932 należy wydawać dekrety ustalenia z powołaniem się na odpowiednie artykuły ustawy z dnia 1 lipca 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 (Dz. U. R. P. Nr. 47 poz. 462).

CZY WŁADZA MOŻE ZWOLNIĆ ZE SŁUŻBY NAUCZYCIELA TYMCZASOWEGO MAJĄCEGO DWA WARUNKI DO USTALENIA (KWALIFIKACJE I TRZY LATA PRACY) BEZ WYDANIA MU OCENY KWALIFIKACYJNEJ.

Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku z dnia 15 lutego 1933 L. Rej. 7499/33 orzekł co następuje:

Władza pozwana nie uznaje skarżącej za nauczycielkę stałą opierając się na tem, że skarżąca posiada wprawdzie dwa warunki, przewidziane w art. 8 pragmatyki nauczycielskiej z 1 lipca 1926 r. nie uzyskała jednak dotąd oceny pracy. Władza zatem potraktowała skarżącą, jako nauczycielkę prowizoryczną i zwolniła ją ze służby na podstawie art. art. 69 i 71 pragmatyki.

To stanowisko prawne władzy jest jednak nieuzasadnione w ustawie.

Z brzmienia art. 8 w związku z innemi przepisami pragmatyki nauczycielskiej wynika niewątpliwie, że celem tego artykułu jest określenie w jaki sposób i na jakich zasadach nauczyciel tymczasowy może osiągnąć stano-

wisko nauczyciela stałego. W tym celu rzeczony artykuł wyszczególnia warunki, pod jakimi stabilizacja nauczyciela tymczasowego winna nastąpić, inaczej mówiąc zapewnia stabilizację nauczycielom, którzy odpowiadają wskazanym w tym artykule warunkom.

Ustęp drugi omawianego art. 8 postanawia, że nauczyciel tymczasowy zostaje stałym z chwilą, gdy odpowiada trzem następującym warunkom:

1) ma trzy lata nieprzerwanej pracy nauczycielskiej (art. 9),

2) posiada przepisane dla ustalenia kwalifikacje zawodowe dla danej kategorii szkół,

3) w czasie służby wykazał się zadowalającą pracą nauczycielską) art. 23—26).

Stwierdzić należy, że gdy interesowany wypełni warunki, wymienione w punkcie 1 i 2, to ziszczenie warunku punktu 3 w części tylko zależy od niego, wykazanie bowiem zadowalającej pracy zależy nie tylko od pracy danego nauczyciela, lecz również od uznania tej pracy za zadowalającą przez władzę, t. j. od uzyskania odpowiedniej oceny. Do wydania oceny art. 25 pragmatyki zakreśla władzy termin trzymiesięczny.

Wobec tego, że wskazana wyżej ratio legis art. 8 zapewnia w przepisach tego artykułu nauczycielowi stabilizację z chwilą, gdy odpowiada wskazanym warunkom, a zatem automatycznie, należy stwierdzić, że skoro nauczyciel wypełnił warunki, przepisane w punkcie 1) i 2), to z chwilą tą temsamem powstało automatycznie zobowiązanie władzy do wydania oceny. Władza nie jest zatem uprawniona do odmowy tej oceny, a tembardziej do wyciągnięcia braku tej oceny niekorzystnych dla interesowanego skutków prawnych.

Że tak a nie inaczej należy rozumieć omawiane przepisy, na to wskazują także przepisy art. 25 i 26 pragmatyki, przyznające nauczycielowi, który otrzymał ocenę niezadowalającą, prawo odwołania i wstrzymania roz-

wiązania z nim stosunku służbowego, aż do uprawomocnienia się oceny ujemnej.

Gdyby zaś przyjąć interpretację władzy, zastosowaną w sprawie skarżącej, to musiałoby się dojść do wniosku, że ustawa w korzystniejszym położeniu stawia nauczyciela, który uzyskał ocenę ujemną, od tego, który oceny wogóle jeszcze nie uzyskał, co byłoby sprzeczne z logiką, jak i z wyraźnym celem i intencją ustawy.

Z powyższego wynika, że władza była zobowiązana ustawowo wydać skarżącej ocenę, nie może się zatem powoływać na jej brak a temsamem zastosowanie do skarżącej przepisów art. 69 i 71 jest prawnie nieuzasadnione.

PRZENIESIENIE W STAN SPOCZYNKU NAUCZYCIELA Z POWODU CHOROBY.

Na podstawie art. 60 ustawy z dnia 1 lipca 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli władze szkolne przeniosły w stan nieczynny nauczyciela co do którego lekarz powiatowy wydał ujemną opinię o jego stanie zdrowia.

Najwyższy Trybunał Administracyjny rozpatrując skargę tego nauczyciela w wyroku z dnia 12 maja 1932 L. Rej. 2318/30 i 8158/30 orzekł co następuje:

Zasadniczo sporną w danej sprawie jest kwestja, czy w tych wypadkach, kiedy wchodzi w grę stan zdrowia nauczyciela, władza może korzystać z uprawnień, nadanych jej art. 60 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli (poz. 462/1928 Dz. Ust.) i przenieść go w stan nieczynny dla dobra służby, a w konsekwencji po upływie półroku zwolnić go ze służby. Otóż Najwyższy Trybunał Administracyjny przede wszystkim stwierdza, że zarówno ustawa z 17 lutego 1922 poz. 164 Dz. Ust. o państwowej służbie cywilnej w art. 28 i 38 jak i pomieniona ustawa pragmatyczna nauczycielska w art. 35 zawierają przepisy, normujące prawa i obowiązki urzędnika wzglę-

dnie nauczyciela w razie choroby oraz sposób postępowania władzy w takim wypadku. Dalej należy zauważyć, że ustawa emerytalna z 11 grudnia 1923 r. art. 28 i 29 normuje tryb postępowania w razie choroby funkcjonariusza, przyczem w związku ze stanem chorobowym w art. 9, 11 i 12 łączy specjalne skutki co do ewentualnego uposażenia emerytalnego. Z powyższego wynika, że aczkolwiek każda choroba funkcjonariusza państwowego niewątpliwie powoduje uszczerbek dla służby, a więc naraża dobro służby, tem niemniej władza nie może już korzystać z uprawnień pomienionych art. 54 i 64. W przeciwnym bowiem razie przy utrzymaniu stanowiska władzy postanowienia pomienionych art. 28 i 29 oraz 35 omawianych ustaw straciłyby swój sens i znaczenie, a zatem funkcjonariusz czy też nauczyciel mógłby być pozbawiony przywilejów, wynikających z art. 9, 11 i 12 ustawy emerytalnej, gdyż władza zawszeby się mogła powołać, że dany funkcjonariusz nie został zwolniony ze służby i przeniesiony w stan spoczynku z powodu choroby a zwolniony ze służby w konsekwencji przeniesienia w stan nieczynny dla dobra służby z mocy art. 54 ustawy o państwowej służbie cywilnej lub art. 60 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli, w których to wypadkach władza w myśl wyjaśnień Najwyższego Trybunału Administracyjnego w sprawie Grabowskiego L. Rej. 226/24 działa według swego uznania i nie jest obowiązana podawać motywów, a tylko powołać się na podstawę prawną.

Gdy zatem akta sprawy wykazują, że głównym motywem niemożności pozostawienia skarżącego nadal w służbie była jego choroba i to przytem chroba umysłowa, obowiązkiem władzy było poddać go badaniu lekarskiemu, a w razie niestawienia się jego na Komisję Lekarską, wyjaśnić przyczyny niestawiennictwa i zarządzić zbadanie go przez Komisję Lekarską w miejscu jego zamieszkania, a nie zastosować przepis art. 60, jako to władza uczyniła.

STUDJA WYŻSZE W ROZUMIENIU ART. 8 USTAWY O STOSUNKACH SŁUŻBOWYCH NAUCZYCIELI.

Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku z dnia 12 stycznia 1932 L. Rej. 7145/29 orzekł, że o ile chodzi o prawa nauczycieli szkół średnich do tytułu profesora, to kwestja ta została unormowana przepisem końcowego ustępu art. 8 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (poz. 462/1928 r. Dz. Ust.), wedle którego nauczyciel stały, posiadający studia wyższe zakończone przepisaniem egzaminami, otrzymuje po 3 latach stałej służby tytuł profesora. Pojęcie zaś wyższych studjów, zakończonych przepisaniem egzaminami, wyrażnie określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 lutego 1922 r., poz. 183, zawierające wykaz uniwersytetów i szkół wyższych równorzędnych uniwersytetom, zarówno krajowym i zagranicznym z wyszczególnieniem rodzaju studjów i dowodów ukończenia poszczególnych rodzajów studjów. Z wykazu tego niezbicie wynika, że z jednej strony chodzi tam o studia na wydziałach i o dowody ukończenia tych studjów przewidziane statutem każdej poszczególnej uczelni, z drugiej zaś strony, że nie każde kursy, zorganizowane przez profesorów danej uczelni względnie złożone z tych kursów egzaminy mogą być uważane za posiadanie wyższych studjów, zakończonych przepisaniem egzaminami w rozumieniu art. 8 pomienionej ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli.

Z powyższych rozważań wynika nietrafność powoływania się skarżącego dla uzasadnienia swego prawa do tytułu profesora na posiadane przez niego kwalifikacje naukowe oraz na ukończone kursy wychowania fizycznego przy Uniwersytecie Jagiellońskim ze zdaniem egzaminów uprawniających do nauczania w państwowych szkołach średnich, jak to stwierdzili prof. Bujwid i Godlewski, gdyż niezależnie od tego, wspomniany wykaz nic nie mówi o studjach wychowania fizycznego, nawet z zaświadczeń

rzeczonych profesorów nie wynika, aby świadectwo ze zdania egzaminów z wychowania fizycznego mogło być traktowane, jako równorzędne z dyplomem z ukończenia studiów na jednym z Wydziałów Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Należy wreszcie zauważyć, że przyznanie skarżącemu dodatku za studia wyższe dla celów uposażeniowych oczywiście w niczem nie może przesądzać prawa do tytułu „profesora, unormowanego specjalną ustawą służbową nauczycielską”.

PRZYJĘCIE DO SŁUŻBY PAŃSTWOWEJ OSOBY, KARANEJ ZA PRZESTĘPSTWO Z CHĘCI ZYSKU.

Władza zwolniła ze służby w trybie art. 8 i 65 ustawy z dnia 17 lutego 1922 o państwowej służbie cywilnej urzędnika, gdy wyszło na jaw, że urzędnik ten w 1904 r., był karany 4 miesięcznym więzieniem za oszustwo z § 263 pruskiej ustawy karnej.

Najwyższy Trybunał Administracyjny, rozpatrując skargę w tej sprawie w wyroku z dnia 14 listopada 1932 l. Rej. 7739/30 orzekł co następuje:

Art. 8 ust. ostatni ustawy o państwowej służbie cywilnej z 17 lutego 1922 r. głosi, że osoby, karane za przestępstwa, pochodzące z chęci zysku, nie mogą być wogóle przyjmowane do służby państwowej. Z zestawienia tego przepisu z ustępem przedostatnim tego artykułu: dopuszczającym za zezwoleniem władzy naczelnej przyjęcie do służby państwowej osoby, karanej sądownie lub wydalonej z tej służby, wynika, iż ukaranie za przestępstwo, pochodzące z chęci zysku, stanowi bezwzględną przeszkodę do uzyskania przez osobę karaną nominacji na stanowisko w służbie państwowej, czyli, że nominacja takiej osoby jest nieważna z mocy samego prawa, niezależnie od okoliczności, w jakich została dokonana. Dlatego też władza pozwana po stwierdzeniu, że skarżący w r. 1904 ukarany został sądownie za przestępstwo pochodzące z chęci zysku,

bo za oszustwo, miała nie tylko prawo, lecz i wynikający z przepisów art. 65 tejże ustawy obowiązek unieważnienia dokonanej w swoim czasie nominacji skarżącego na stanowisko w służbie państwowej i wydalenia go z tej służby. Okoliczności, że odcierpiana przez skarżącego kara została na podstawie niemieckiego cesarskiego rozporządzenia amnestyjnego z 27 stycznia 1916 r. wykreślona z rejestrów karnych, — wbrew wywodom skargi — nie może stanowić o nieistnieniu bezwzględnej przeszkody do przyjęcia go do służby państwowej w rozumieniu cytowanego przepisu ust. ostatniego art. 8 ustawy z 17 lutego 1922 r., gdyż, jeśli nawet w dziedzinie prawa karnego wskutek odcierpienia kary lub jej wykreślenia ustają wszelkie skutki popełnionego czynu to w niniejszym wypadku, gdy chodzi o kwalifikację natury moralnej, mające odpowiadać określonym wymaganiom ustawy co do osoby, przyjmowanej do służby państwowej, fakt ukarania za przestępstwo z chęci zysku nie przestaje być faktem rzeczywistym, stanowiącym ustawową przeszkodę do nominacji.

Wyrok ten przez analogię może mieć zastosowanie do osób podlegających ustawie z dnia 1 lipca 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli, gdyż art. 4 i 66 tej ustawy mają analogiczne brzmienie jak art. 8 i 65 ustawy o państwowej służbie cywilnej.

LEGITYMACJE SŁUŻBOWE DLA NAUCZYCIELEK W STANIE POZASŁUŻBOWYM.

Władze odmówiły wydania legitymacji służbowej nauczycielce, pozostającej w stanie pozasłużbowym.

Najwyższy Trybunał Administracyjny, rozpatrując skargę w tej sprawie wyrokiem z dnia 29 października 1932 L. Rej. 5359/30, orzekł, że od czasu rozwiązania stosunku służbowego właściwym aktem nauczycielka w stanie pozasłużbowym pozostaje formalnie w stosunku służbowym z ograniczonymi jedynie prawami, jak między in-

nymi prawem do uposażeń i że żaden z odnośnych przepisów ograniczających nie postanawia, iżby taka nauczycielka nie posiadała prawa do legitymacji, gdyż legitymacja służbowa sama przez się, o ile to nie jest wyraźnie w legitymacji zaznaczone, nie uprawnia jeszcze do korzystania z ulg kolejowych.

W związku z tym wyrokiem Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego okólnikiem Nr. 92 z dnia 8 czerwca 1933 (Nr. B. P. 7187/33), wyjaśniło co następuje.

Do chwili definitywnego rozwiązania stosunku służbowego z nauczycielką w stanie pozasłużbowym nie należy odbierać jej legitymacji. Przy przejściu w stan pozasłużbowy władza winna w legitymacji takiej nauczycielki skasować w widoczny sposób klauzulę o prawie do korzystania ze zniżki przy przejazdach kolejowych a przy tytule służbowym dodać wyrazy „w stanie pozasłużbowym”.

Jeżeli nauczycielce w stanie pozasłużbowym odebrano już i unieważniono legitymację służbową, wtedy na jej prośbę można wydać nową legitymację z uwzględnieniem wyżej wymienionego skasowania i dopisku.

Prawo do korzystania z przejazdów ulgowych kolejami jest częścią praw uposażeniowych, które nie przysługują nauczycielkom w czasie przebywania w stanie pozasłużbowym ze względu na postanowienia art. 55 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r., o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873).

USTALENIE NA STANOWISKU KIEROWNIKA SZKOŁY NAUCZYCIELA, KTÓRY NIE PEŁNIŁ OBOWIĄZKÓW KIEROWNICZYCH W CIĄGU TRZECH LAT W JEDNEJ I TEJ SAMEJ SZKOLE A NADTO W TYM CZASIE KORZYSTAŁ Z URLOPU.

Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku z dnia 17 marca 1933 L. Rej. 1331/30 orzekł co następuje:

Art. 147 ust. 2 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli z 1 lipca 1926 poz. 462/1928 Dz. Ust., która weszła w życie z dn. 1 stycznia 1927 r., głosi, że nauczyciele, którzy, pozostając w zawodzie nauczycielskim conajmniej lat 12, pełnią obowiązki dyrektorów lub kierowników szkół nieprzerwanie conajmniej lat 3, licząc wstecz od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej, zostają uznani za mianowanych z dniem 1 stycznia 1927 r. w rozumieniu art. 11 na stanowiska dyrektorów lub kierowników, o ile posiadają obowiązujące w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy kwalifikacje zawodowe. Pozwana władza w zaskarżonem orzeczeniu oparła odmowę uznania skarżącego za mianowanego z dniem 1 stycznia 1927 r. na stanowisko kierownika szkoły specjalnej na tym fakcie, iż nie sprawował on do 1 stycznia 1927 r. obowiązków kierownika tej samej szkoły przynajmniej przez 3 lata, w odpowiedzi zaś na skargę, potwierdzając swoją wykładnię ust. 2 art. 147 pragmatyki nauczycielskiej w tym sensie, że wymaga on pełnienia obowiązków kierownika w jednej i tej samej szkole przez 3 lata, i opierając tę wykładnię na przepisach art. 11, 58 i 149 tejże ustawy, podnosi nadto brak po stronie skarżącego również drugiego warunku, mianowicie sprawowania obowiązków nieprzerwanie przez 3 lata, skarżący bowiem w tem sprawowaniu miał przerwę 10-miesięczną — od 1 września 1923 r. do 30 czerwca 1924 r. — kiedy korzystając z urlopu, uczęszczał na kurs roczny w Instytucie Pedagogiki Specjalnej.

Co się tyczy pierwszego z omawianych warunków, to N. T. A. nie uznał przyjętej przez pozwaną władzę wykładni ust. 2 art. 147 pragmatyki nauczycielskiej za trafną. Brzmienie tego przepisu nie daje dostatecznej podstawy do przyjęcia, iż trzyletnie nieprzerwane sprawowanie obowiązków kierownika musi mieć miejsce w tej samej szkole, albowiem jest tam mowa o pełnieniu obowiązków kierownika szkół, a więc szkół wogóle, nie zaś koniecznie jednej i tej samej szkoły. Że chodzi tu o sprawowanie kie-

rownictwa wogóle, wynika to także z zestawienia brzmienia i stylizacji omawianego przepisu ustawy z ustępem 1 tegoż artykułu, w którym użyto liczby pojedynczej zarówno przy określaniu osoby uprawnionej, jak i stanowiska, uzyskanego w drodze konkursu, a więc stanowiska ściśle określonego tak co do rodzaju, jak i miejsca (posady). Gdyby więc ustawodawca istotnie miał na celu ustanowić w ustępie 2 tegoż artykułu tego samego rodzaju warunek, ograniczający nieprzerwane pełnienie obowiązków kierownika do pełnienia tych obowiązków konieczne w jednej i tej samej szkole, nie miałby potrzeby ani celu zmieniać stylizacji przepisu, gdy użycie tej samej stylizacji, jak i w ustępie pierwszym, dałoby niewątpliwie tej jego woli wyraz.

Tem nie mniej roszczenie skarżącego do przyznania mu dobrodziejstwa z mocy ust. 2 art. 147 pragmatyki nie mogło być uwzględnione dla braku dalszego warunku, przez ten przepis wymaganego, mianowicie warunku nieprzerwanego pełnienia obowiązków kierownika w ciągu 3 lat. Skoro bowiem w powołanym przepisie ustawy jest mowa o warunkach ustalenia na stanowisku kierownika-nauczyciela, który nie jest mianowany kierownikiem, to **warunek nieprzerwanego pełnienia takich obowiązków w ciągu 3 lat może i musi być rozumiany jako faktycznie nieprzerwane pełnienie tych obowiązków w ciągu oznaczonego okresu.** Taka wykładnia omawianego przepisu znajduje zresztą potwierdzenie i w art. 146 ustawy, wymagającym dla ustalenia nauczyciela nieprzerwanego 3-letniego okresu pracy nauczycielskiej, przepisanego w p. 1 art. 8, a więc okresu nieprzerwanego w rozumieniu art. 9 tejże ustawy, niema zaś podstawy do przyjęcia, że ustawowe wymagania do ustalenia na stanowisku nauczyciela-kierownika mogą być niższe, aniżeli na stanowisku tylko nauczyciela. Akta wykazują, że w pełnieniu przez skarżącego obowiązków kierownika szkół była przerwa od 1 września 1923 r. do 30 czerwca 1924 r., kie-

dy, korzystając z urlopu, uczęszczał do Instytutu Pedagogiki Specjalnej; a ponieważ, według brzmienia ust. 2 art. 147 pragmatyki, niezbędnym warunkiem skorzystania z przewidzianego tam dobrodziejstwa jest faktyczne spełnianie bez przerwy obowiązków kierowniczych w ciągu 3 lat, przeto roszczenie skarżącego pozbawione jest podstawy prawnej.

REAKTYWACJA W SŁUŻBIE.

Skarżący, został przeniesiony w stan spoczynku z dniem 1 kwietnia 1925 r. i od tej daty pobierał uposażenie emerytalne według IX grupy szczebla „a” w stosunku do 27 zaliczalnych lat służby. Z dniem 1 listopada 1925 r. skarżący został zamianowany urzędnikiem prowizorycznym, a z dniem 1 kwietnia 1927 r., urzędnikiem cywilnym XI st. sł., z zastrzeżeniem zastosowania art. 116 ustawy o państwowej służbie cywilnej. Na skutek tej ostatniej nominacji Izba Skarbowa zawiadomiła skarżącego, że od dnia 1 kwietnia 1927 r. nie przysługuje mu prawo do uposażenia emerytalnego i jednocześnie zarządziła wstrzymanie wypłaty tego uposażenia.

Ministerstwo Skarbu nie uwzględniło odwołania skarżącego, ponieważ ponownie został przyjęty do służby, z nominacją na stałe, a więc reaktywowany w służbie.

Powyższe orzeczenie Ministerstwa stało się przedmiotem skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, który w wyroku L. Rej. 2292/30 rozważył, co następuje:

Mylne są wywody skargi, co do pojęcia reaktywacji w służbie państwowej. Żaden z przepisów ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej, ani też ustawy emerytalnej nie daje podstawy do wniosku, aby reaktywacja w służbie wymagała koniecznie powołania funkcjonariusza do tego samego działu, w tym samym stopniu służbowym i w tej samej kategorii urzędników. Wprost przeciwnie, reaktywacja zawiera tylko pojęcie po-

nowego mianowania do stałej służby państwowej, czy to cywilnej, czy wojskowej, a już od woli emerytowanego funkcjonariusza zależy, czy zgodzić się na nową nominację, chociażby w innym dziale państwowym z niższym stopniem służbowym.

Nietrafnem wreszcie jest powoływanie się skargi na art. 23 ustawy emerytalnej, gdyż dotyczy on wypadków wygaśnięcia prawa do uposażenia emerytalnego wogóle, gdy tymczasem pozbawienie emerytury funkcjonariusza reaktywowanego jest tylko naturalną konsekwencją tego reaktywowania i pobierania przez niego zamiast emerytury uposażenia czynnego, nie naruszając w niczem zaliczalności do nowej wysługi emerytalnej czasu poprzedniej służby (art. 10).

Co do okoliczności, że skarżący przy ponownem przeniesieniu w stan spoczynku hędzie miał przyznaną emeryturę w myśl art. 17 ustawy według ostatnio pobieranego uposażenia, okoliczność ta jest tylko konsekwencją woli samego skarżącego, który widocznie ponowne wstąpienie do służby czynnej, chociażby z niższym, niż poprzednio posiadany stopniem służbowym, uznał za korzystniejsze dla siebie od pozostawania na emeryturze.

W JAKIM TERMINIE NAJPOŹNIEJ WINIEN NAUCZY- CIEL ZŁOŻYĆ EGZAMIN PRAKTYCZNY ORAZ ROZ- WIĄZANIE STOSUNKU SŁUŻBOWEGO Z NAUCZY- CIELEM, KTÓRY NIE ZŁOŻYŁ EGZAMINU PRAK- TYCZNEGO.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego okólnikiem Nr. 107 z dnia 14 lipca 1933 (Nr. II. 9489/32) wyjaśniło co następuje:

1) Postanowienia art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 28 poz. 258) nie wymagają, by pięcioletni okres

pracy nauczycielskiej w publicznych szkołach powszechnych po uzyskaniu kwalifikacyj zawodowych do nauczania był nie przerwany, przyjąć zatem należy w wypadkach, gdy praca była przerywana, że za taki okres pięcioletni uważa się sumę okresów rzeczywistej pracy nauczycielskiej, przyczem okoliczność, że nauczyciel pełnił ją w tych okresach bądź w charakterze tymczasowego bądź kontraktowego jest w tych wypadkach bez znaczenia, zgodnie bowiem z wyjaśnieniem Ministerstwa z dnia 21 stycznia 1931 r. Nr. II-29878/30 do egzaminu praktycznego może być dopuszczony i nauczyciel kontraktowy.

Wynika z tego, że każdy nauczyciel, zatrudniony w szkole powszechnej, winien przed upływem 5-ciu lat rzeczywistej pracy, liczonych jednak od terminu nie wcześniejszego, niż od chwili uzyskania kwalifikacyj zawodowych do nauczania w szkołach powszechnych, zdać egzamin praktyczny, o ile nie jest od niego zwolniony z mocy prawa (art. 7 ust. 2), czy w drodze wyjątku, czy też wreszcie w myśl postanowień przejściowych omawianego rozporządzenia.

Postanowienia ust. 1 art. 10 nie mogą mieć zastosowania wtedy, gdy nauczyciel, mimo wyczerpania 5-cioletniego okresu pracy w publicznej szkole powszechnej nie posiada conajmniej dwuletniej nieprzerwanej pracy nauczycielskiej w wymiarze nie mniejszym niż 14 godzin tygodniowo.

2) Nakazane w rozporządzeniu rozwiązanie stosunku służbowego z nauczycielem, który do upływu terminu określonego w art. 10 rozporządzenia nie zdał egzaminu praktycznego, winno nastąpić z zachowaniem sposobu i terminu wypowiedzenia, przewidzianego w art. 62 i 64 ustaw o stosunkach służbowych nauczycieli z dnia 1 lipca 1926 r. w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104 poz. 873).

3) Obowiązujące władze szkolne rozwiązanie stosunku służbowego na podstawie art. 10 musi nastąpić —

oczywiście przy zachowaniu postanowień wspomnianego wyżej art. 62 pragmatyki — dopiero z chwilą upływu przewidzianego w art. 10 terminu.

Z tego nie wynika, żeby władza nie mogła przedtem rozwiązać stosunku służbowego na podstawie art. 62 i 64 pragmatyki, zwłaszcza jeśli wzgląd na organizację pracy w szkole tego wymaga, — stałoby się to jednak w granicach jej uznania, podczas gdy po upływie wskazanego w art. 10 okresu czasu jest to jej obowiązkiem.

PRAKTYKANCI W SZKOŁACH POWSZECHNYCH.

Celem umożliwienia pozostającym bez zajęcia kwalifikowanym kandydatom na nauczycieli szkół powszechnych praktycznego wdrażania się do zawodu nauczycielskiego — Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego okólnikiem Nr. 28 z dnia 7 marca 1933 r. (Il. P-680/33) zezwoliło na udzielanie przez Kuratorjum zezwoleń na zatrudnienie ich w publicznych szkołach powszechnych w charakterze bezpłatnych praktykantów.

Praktyka winna zapewnić kandydatowi do zawodu nauczycielskiego możliwość głębszego zaznajomienia się z najważniejszymi dziedzinami pracy szkolnej w warunkach dla tego celu odpowiednich. Dlatego też szkoła, osoba kierownika, mającego bezpośredni nadzór nad praktykantem, jak i wyznaczona praktykantowi ilość godzin nauczania winny być odpowiednio dobrane. Nie należy zatem zatrudniać praktykanta w szkołach niezupełnie odpowiadających wymienionym warunkom, w szczególności zaś należy wykluczyć całkowicie szkoły, w których praktykant miałby pracować zupełnie samoistnie.

Ponieważ praktyka jest bezpłatną, może być wyznaczona tylko w takich miejscowościach, które kandydat w prośbie o praktykę wyszczególnił, podając wyraźnie podstawę swego utrzymania w wymienionej miejscowości (rodzice, rodzina i t. p.). Odstąpić od tego warunku

można tylko w wyjątkowych wypadkach, gdy np. wskutek wszczętej w niektórych okręgach szkolnych zbiorowej akcji nauczycielstwa w celu przyjęcia z pomocą bezrobotnym kolegom można z uzyskanych stąd funduszy zapewnić praktykantowi wystarczające na utrzymanie wy nagrodzenie.

Ubiegających się o bezpłatną praktykę kandydatów należy pouczyć, że odbycie jej nie daje aktualnie żadnych specjalnych praw prócz tego, iż w razie uzyskania pomyślnych wyników rocznej praktyki będą mieć — przy równych innych warunkach — pierwszeństwo w otrzymaniu płatnych zajęć w szkołach powszechnych w charakterze nauczycieli etatowych lub kontraktowych. Bez względu na zapewnienie realizacji tego prawa jest obowiązkiem Kuratorów.

Ponadto rok odbytej z wynikiem pomyślnym praktyki będzie — w razie spełniania warunków, przewidzianych w art. 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258) — wliczany do czasu pracy nauczycielskiej uprawniającej nauczyciela publicznej szkoły powszechnej do przystąpienia do praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych.

Należycie udokumentowane podania o zezwolenie na odbywanie praktyki winni kandydaci wnosić do właściwych Kuratorów, które w ten sposób będą bezpośrednio regulować, dobór i miejsce zatrudnienia praktykantów. Wykazy imienne praktykantów winny być prowadzone zarówno w Kuratorjach jak i w Inspektoratach.

Przy wizytacjach należy zwracać uwagę na ten nowy rodzaj pracowników szkolnych, by nie dopuścić do nadmiernego przeciążania ich obowiązkami.

Szczególnie troskliwą opieką winni ich otoczyć inspektorowie szkolni, udzielając im jak najchętniej rad i wskazówek fachowych oraz interesując się żywo ich

sprawami. W ciągu roku winien Inspektor wyrobić sobie dokładną, na faktach opartą, opinię o pilności, sumienności i wartości pracy praktykantów oraz o stopniu ich przydatności do zawodu nauczycielskiego. Opinia ta ma być przy końcu roku praktyki wpisana do wykazu praktykantów, jako podstawa do płatnego zatrudnienia praktykanta, lub też — jeśli opinia jest ujemna — do odmówienia kandydatowi prawa odbywania dalszej praktyki.

Okres trwania praktyki nie powinien trwać dłużej niż jeden rok. W usprawiedliwionych, wyjątkowych tylko wypadkach może być przedłużony do lat dwu.

OD JAKIEGO TERMINU WYWOŁUJE SKUTKI PRAWNE NOMINACJA I DJETY W CZASIE DELEGACJI.

Zarządzeniem z dnia 25 września 1928, doręczonem dnia 29 września 1928, władze przeniosły od dnia 1 września 1928 r. do Poznania urzędnika, który w tym mieście pełnił już od kilku miesięcy obowiązki na podstawie delegacji i zażądały od tego urzędnika zwrotu djet od dnia przeniesienia t. j. od dnia 1 września 1928 r.

Wobec odmownego załatwienia odwołania przez Ministerstwo sprawa zwrotu djet oparła się o Najwyższy Trybunał Administracyjny, który w wyroku z dnia 29 maja 1933 L. Rej. 2917/31 orzekł co następuje:

W myśl § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 września 1927 o należnościach za podróże służbowe, delegacje i przeniesienia funkcjonarjuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 826) funkcjonarjuszom w razie delegacji do miejscowości, położonej poza ich zwykłym miejsce służbowem, należą się diety za czas pozostawania w delegacji. **Funkcjonarjusz pozostaje w delegacji dopóki nie zostanie odwołany.** Władza pozwana twierdzi, że skarżący pozostawał w delegacji tylko do dnia 1 września 1928 r., ponieważ z tym dniem został przeniesiony do miejscowości, do której był delegowany. Twierdzenie

to jednak jest nie uzasadnione, ponieważ zarządzenie władzy pozwanej o przeniesieniu skarżącego do Poznania zostało wydane dopiero dnia 25 września 1928 r., a doręczone skarżącemu dnia 29 września tegoż roku. Władza pozwana pragnąc w interesie Skarbu Państwa skrócić długotrwałą, bo wynoszącą blisko 20 miesięcy delegację skarżącego, cofnęła wstecz datę jego przeniesienia do Poznania, lecz cofnięcie takie jest dowolnem. Zarówno akt nominacji na stanowisko w służbie państwowej, jak i akt przeniesienia na inne miejsce służbowe jest aktem konstytucyjnym prawa publicznego. Wszelkie akty tego rodzaju powinny w interesie porządku prawnego podlegać ogólnej zasadzie prawnej, że rodzą skutki prawne tylko na przyszłość. Gdyby stanąć na stanowisku przeciwnem, to wobec nieistnienia przepisu, ograniczającego cofnięcie wstecz daty przeniesienia wprost cofnąć datę przeniesienia skarżącego do Poznania na dzień 1 lutego 1927 r. i w ten sposób pozbawić go djet za delegację, co oczywiście byłoby sprzeczne zarówno z przepisem § 2 cytowanego rozporządzenia Rady Ministrów z 17 września 1927 r. jak i ze względami słuszności wobec ponoszenia przez skarżącego kosztów prowadzenia dwóch gospodarstw domowych.

UPOSAŻENIE.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 28 października 1933 r.

O UPOSAŻENIU FUNKCJONARJUSZÓW PAŃSTWOWYCH.

(Dz. U. R. P. Nr. 86 poz. 663).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i stawy z dnia 25 marca 1933 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 249) postanawiam co następuje:

Art. 1. Rozporządzenie niniejsze normuje uposażenie funkcjonariuszów państwowych.

Funkcjonariuszami państwowymi w rozumieniu rozporządzenia niniejszego są: urzędnicy, profesorowie i pomocnicze siły naukowe w państwowych szkołach akademickich, nauczyciele szkół państwowych i publicznych, pozostający na etacie Państwa, funkcjonariusze Straży Więziennej oraz niżsi funkcjonariusze państwowi.

Uposażenia wojska, sędziów i prokuratorów, oficerów i szeregowych Policji Państwowej i Straży Granicz-

nej oraz pracowników przedsiębiorstw i monopolów państwowych normują osobne przepisy.

Art. 2. Ustanawia się 12 grup uposażenia zasadniczego według następującej tabeli:

Grupa uposażenia	Kwota uposażenia miesięcznego w złotych
I	3.000
II	2.000
III	1.500
IV	1.000
V	700
VI	450
VII	335
VIII	260
IX	210
X	160
XI	130
XII	100

Art. 3. Rada Ministrów ustali zasady zaszeregowania osób, wymienionych w art. 1 ust. 2, do grup uposażenia, wyszczególnionych w art. 2, oraz zasady automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia.

Art. 4. Funkcjonariuszom państwowym Rada Ministrów władna jest przyznać dodatki uzasadnione warunkami lokalnymi w kraju i na obszarze W. M. Gdańska.

Funkcjonariuszom państwowym, pełniącym służbę zagranicą, przyznaje się dodatki lokalne, których wysokość ustala Minister Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu. Dodatki te przysługują od dnia objęcia stanowiska zagranicą do dnia odwołania z tego stanowiska, przyczem wysokość dzienna dodatku wynosi 1/30 jego wysokości miesięcznej.

Art. 5. Funkcjonariuszom państwowym, mianowanym (wybieranym) na stanowiska kierownicze, przyznaje się dodatek funkcyjny. Postanowienie to ma zastosowanie także do osób, pełniących obowiązki przywiązane do stanowisk kierowniczych, z tą różnicą, że ich prawo do dodatku funkcyjnego powstaje dopiero od dnia pierwszego miesiąca po upływie okresu dwumiesięcznego pełnienia tych obowiązków.

Można otrzymać równocześnie tylko jeden dodatek funkcyjny, zaś w razie zbiegu tytułów do dwóch lub więcej dodatków funkcyjnych służy uprawnionemu prawe wyboru.

Dodatek funkcyjny nie przysługuje osobom, pozostającym w stanie nieczynnym, zawieszonym w pełnieniu służby, jak również w przypadkach niepełnienia z jakiegokolwiek powodu co najmniej przez dwa miesiące obowiązków przywiązanych do stanowiska kierowniczego.

Stanowiska kierownicze oraz wysokość dodatku funkcyjnego określi rozporządzenie Rady Ministrów.

Rada Ministrów władna jest przyznać funkcjonariuszom państwowym dodatki służbowe, uzasadnione szczególnymi właściwościami służby; osoby pobierające dodatek funkcyjny nie mogą otrzymać równocześnie dodatku służbowego.

Funkcjonariuszom państwowym, pełniącym służbę zagranicą i w Biurze Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku, może Minister Spraw Zagranicznych przyznać ze względu na specjalne właściwości ich służby dodatek reprezentacyjny. Funkcjonariusze pobierający dodatek reprezentacyjny nie mają prawa do dodatku funkcyjnego i służbowego.

Art. 6. Funkcjonariuszowi państwowemu służy prawo do jednego tylko uposażenia, jako wynagrodzenia za ogół czynności, połączonych z jego stanowiskiem służbowym. Za spełnianie czynności dodatkowych, niezwiązanych z jego stanowiskiem, może funkcjonariusz państwo-

wy otrzymać dodatkowe wynagrodzenie. Zasady przyznawania tego wynagrodzenia ustala Rada Ministrów.

Art. 7. Funkcjonariusze państwowi mogą otrzymywać zasiłki i nagrody pieniężne, na wypłatę których wstawiane będą co roku odpowiednie kwoty do preliminarza budżetowego. Również wstawiane będą do preliminarza budżetowego specjalne kwoty dla funkcjonariuszów państwowych, utrzymujących licznieszą rodzinę.

Art. 8. Uposażenie, wypłacane na zasadzie rozporządzenia niniejszego, wolne jest od państwowego podatku dochodowego i opłaty emerytalnej.

Wolne są również od państwowego podatku dochodowego wszelkiego rodzaju zasiłki i nagrody pieniężne, przewidziane w art. 7.

Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio również do uposażenia pracowników o charakterze publiczno-prawnym w przedsiębiorstwach i monopolach państwowych oraz do uposażenia funkcjonariuszów administracji lasów państwowych (art. 25).

Art. 9. Wyższym funkcjonariuszom Straży Więziennej przy pierwszej nominacji przyznaje się na wyekwipowanie jednorazową kwotę w wysokości 430 złotych, a po upływie dwu lat od tej nominacji przyznaje się co roku dodatek na uzupełnienie wyekwipowania w wysokości 215 złotych.

Niższym funkcjonariuszom Straży Więziennej przyznaje się wyekwipowanie na koszt Skarbu Państwa.

Niższym funkcjonariuszom państwowym służby cywilnej, obowiązanych do noszenia umundorowania w służbie, przyznaje się umundurowanie ze Skarbu Państwa za dopłatą 25% jego wartości. Rozporządzenie Rady Ministrów określi, w których działach państwowej służby cywilnej obowiązuje noszenie munduru.

Art. 10. W razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym oraz w razie przeniesień na nowe miejsce służbowe, przysługują funkcjonarju-

szowi państwowemu należności, które określi rozporządzenie Rady Ministrów.

Art. 11. Funkcjonariuszom państwowym może być udzielona w przypadkach, zasługujących na uwzględnienie, bezprocentowa zaliczka na uposażenie. Warunki przyznawania i spłaty zaliczek, tudzież ich wysokość określi Prezes Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 12. Rozporządzenie Rady Ministrów unormuje pomoc lekarską dla funkcjonariuszów państwowych i ich rodzin.

Rada Ministrów władna jest przyznać funkcjonariuszom państwowym i ich małżonkom ulgi w przejazdach państwowymi środkami komunikacyjnymi.

Art. 13. Rozporządzenie Rady Ministrów określi normy należności za mieszkania w naturze oraz unormuje sprawę mieszkań służbowych i reprezentacyjnych.

Sprawę mieszkań funkcjonariuszów państwowych, zatrudnionych w administracji wojskowych, normuje ustawa z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowanie wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr. 97, poz. 681) wraz z późniejszymi zmianami oraz rozporządzenia na jej podstawie wydane.

Art. 14. Funkcjonariusze państwowi zajmujący mieszkania, określone w art. 13 ust. 1, winni na żądanie przełożonej władzy z chwilą rozwiązania stosunku służbowego, przeniesienia w stan spoczynku, przejścia w stan pozasłużbowy lub zmiany stanowiska służbowego, z powodu którego przydział mieszkania nastąpił, opróżnić mieszkanie częściowo do dni 28 od dnia doręczenia im odpowiedniego wezwania władzy, a całkowicie w terminie do 3 miesięcy od dnia doręczenia tego wezwania. Przy dobrowolnym wystąpieniu ze służby państwowej całkowite opróżnienie mieszkania powinno nastąpić natychmiast.

W razie nieopróżnienia mieszkania w oznaczonych terminach, władna będzie władza przełożona zarządzić

eksmisję z przydzielonego mieszkania w drodze administracyjnej za pośrednictwem organów bezpieczeństwa publicznego.

Art. 15. Prawo do uposażenia powstaje:

- a) dla wstępujących do służby państwowej czy to po raz pierwszy, czy ponownie, jeżeli istotne objęcie służby nie nastąpiło z dniem pierwszym miesiąca kalendarzowego, lecz w ciągu miesiąca, — od dnia objęcia służby przyczem uposażenie za czas do pierwszego dnia najbliższego miesiąca oblicza się w wysokości dziennej po $\frac{1}{30}$ części uposażenia. Postanowienie to dotyczy także ponownego powołania emeryta do służby państwowej, winien on jednak za ten czas i w takim samym stosunku zwrócić Skarbowi Państwa pobrane do końca miesiąca zaopatrzenie emerytalne;
- b) w pozostałych przypadkach — z dniem pierwszym najbliższego kalendarzowego miesiąca po dniu mianowania (awansu) lub po dniu powstania warunków, uzasadniających zmianę uposażenia, jeżeli dzień mianowania (awansu) albo zmiany warunków nie zbiega się z terminem płatności uposażenia. W razie jednak zmiany miejsca służbowego, pociągającej za sobą zmianę wysokości uposażenia, prawo do uposażenia, odpowiadającego nowemu miejscu służbowemu, przysługuje od pierwszego dnia kalendarzowego miesiąca po zwolnieniu od poprzednich obowiązków służbowych.

Art. 16. Prawo do uposażenia gaśnie:

- a) w razie śmierci funkcjonariusza państwowego — z ostatnim dniem kalendarzowego miesiąca, w którym śmierć nastąpiła,
- b) w razie rozwiązania stosunku służbowego w inny sposób — z ostatnim dniem tego kalendarzowego miesiąca, w którym stosunek służbowy istotnie

ustal. Przepis te nie dotyczy osób, które samowolnie opuściły służbę państwową; winny one zwrócić Skarbowi Państwa odpowiednią część uposażenia za dni nieprzesłużone według zasad, określonych w art. 15 lit. a.

Art. 17. Termin płatności uposażenia ustala Rada Ministrów.

Art. 18. Na czas pełnienia obowiązkowej służby wojskowej w szeregach traci funkcjonariusz państwowy od najbliższego terminu płatności prawo do uposażenia z tytułu służby cywilnej. Po powrocie z tej służby wojskowej do służby cywilnej służy mu prawo do uposażenia od dnia objęcia służby — według zasad określonych w art. 15 lit. a.

Na czas odbywana periodycznych ćwiczeń wojskowych zatrzymuje funkcjonariusz państwowy uposażenie z tytułu służby cywilnej.

Funkcjonariusz państwowy, powołany do służby wojskowej na skutek mobilizacji lub ze względów na bezpieczeństwo Państwa, otrzymuje uposażenie, określone dla powołanych do służby wojskowej podczas mobilizacji, a nadto — jeżeli jego uposażenie z tytułu służby cywilnej jest wyższe od uposażenia wojskowego, — otrzymuje od swej władzy cywilnej, z uwzględnieniem każdorazowych zmian, zachodzących w uposażeniu w służbie cywilnej i wojskowej.

Ar. 19. W razie dostania się funkcjonariusza państwowego do niewoli lub zaginięcia na terenie działań wojennych, prawo jego do uposażenia ulega zawieszeniu w całości aż do jego powrotu. O ile jednak pozostający w niewoli (zaginiony) pozostawił rodzinę, zawieszeniu ulega tylko połowa uposażenia, zaś drugą połowę należy wypłacać rodzinie, jeżeli pozostający w niewoli (zaginiony) jest ich jedynym żywicielem. Za rodzinę uważa się żonę i dzieci.

Jeżeli okoliczności wskazują na to, że funkcjonariusz popadł w niewolę rozmyślnie, — zawiesza się również prawo do uposażenia pobieranego przez rodzinę.

Po powrocie funkcjonariusza państwowego i po stwierdzeniu, że dostał się on do niewoli lub też zaginął bez własnej winy, otrzymuje on za cały czas niewoli (zaginięcia) uposażenie, które uległo zawieszeniu, z potrąceniem ewentualnych zaliczek, wypłaconych w czasie niewoli (zaginięcia) i kwot uposażenia wypłaconego jego rodzinie w czasie niewoli (zaginięcia).

Gdy funkcjonariusz państwowy, który zaginął na terenie działań wojennych, nie odnajdzie się najpóźniej w ciągu roku od chwili ratyfikacji pokoju, rodzina zaginionego traci prawo do uposażenia, otrzymuje natomiast tymczasowe zaopatrzenie w myśl obowiązujących przepisów.

W wyjątkowych przypadkach Rada Ministrów władna jest ten termin przedłużyć.

Postanowienia artykułu niniejszego stosują się odpowiednio także w czasie pokoju do funkcjonariuszów państwowych, zatrudnionych w służbie bezpieczeństwa lub w służbie granicznej.

Art. 20. W razie śmierci funkcjonariusza państwowego przyznaje się osobie, która poniesie koszty pogrzebu, zwrot tych kosztów, przyczem:

- a) jeżeli koszty pogrzebu ponoszą żona albo dzieci lub rodzice, przyznaje się na pokrycie tych kosztów ryczałt w wysokości trzymiesięcznego ostatnio pobranego przez zmarłego uposażenia,
- b) jeżeli koszty pogrzebu ponosi inna osoba przyznaje się jej zwrot kosztów rzeczywistych poniesionych i udowodnionych, najwyżej jednak do wysokości, określonej w lit. a), o ile zmarły nie pozostawił majątku ruchomego lub nieruchomego wystarczającego na pokrycie tych kosztów.

Art. 21. Z uposażenia mogą być dokonywane potrącenia na podstawie:

1) postanowień ustawowych;
2) tytułów egzekucji sądowej, zaopatrzonych klauzulą wykonalności;

3) zarządzeń właściwych władz administracyjnych.

Na podstawie zarządzeń administracyjnych potrącenia mogą być dokonywane jedynie w celu zaspokojenia roszczeń Skarbu Państwa z tytułu stosunku służbowego oraz należności i danin. Roszczeniom Skarbu Państwa służy bez względu na czas ich powstania pierwszeństwo zaspokojenia przed innymi roszczeniami. Wyjątek stanowią roszczenia o alimenty, które winny być traktowane narówni z roszczeniami Skarbu Państwa.

Co do dopuszczalności i wysokości potrąceń należy stosować przepisy, dotyczące egzekucji sądowej i administracyjnej. Nie dotyczy to rat zaliczek na uposażenie oraz opłat za świadczenia Skarbu Państwa w naturze, które potrąca się w pełnej wysokości niezależnie od potrąceń z innego tytułu.

Potrącenia uskutecznia władza asygnująca uposażenie.

Sprawę potrąceń z uposażenia funkcjonariuszów państwowych, zatrudnionych w administracji wojskowej, normuje ustawa z dnia 2 kwietnia 1925 r. o potrąceniach z uposażenia i zaopatrzenia emerytalnego osób wojskowych oraz funkcjonariuszów państwowych w administracji wojskowej (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 58, poz. 439).

Art. 22. Roszczenia osób, wymienionych w art. 1 ust. 2 do Skarbu Państwa, wynikające z tytułu uposażenia, przedawniają się po upływie lat trzech od dnia powstania odnośnego tytułu prawnego.

Bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność, przedsięwziętą przez te osoby w celu ustalenia lub dochodzenia wierzytelności, jeżeli Skarb Państwa został o tych czynnościach zawiadomiony.

Art. 23. Uprawnienia, przekazane rozporządzeniem niniejszem Radzie Ministrów, wykonywane będą w odnie-

sieniu do funkcjonariuszów Kontroli Państwowej przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 24. Funkcjonariusze państwowi, którzy w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego pozostają w służbie państwowej, otrzymują uposażenie, jakie wynika z niniejszego rozporządzenia, niezależnie od dotychczasowej wysokości grupy i kwoty uposażenia.

Art. 25. Przepisy o uposażeniu funkcjonariuszów administracji lasów państwowych wydaje Rada Ministrów na wniosek Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych.

Do czasu wydania specjalnych przepisów uposażeniowych dla funkcjonariuszów administracji lasów państwowych należy do nich stosować postanowienia rozporządzenia niniejszego. Rada Ministrów władna będzie wprowadzać dodatkowe dalsze grupy uposażenia, jak również przyznać specjalne należności uboczne, o ileby tego wymagały właściwości służby wymienionych funkcjonariuszów.

Art. 26. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Prezesowi Rady Ministrów, Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli, Ministrowi Skarbu oraz właściwym ministrom.

Art. 27. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lutego 1934 r.

Z dniem tym traci moc obowiązującą — z zastrzeżeniem art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 667) — ustawa z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) wraz ze wszystkimi zmianami i wszystkie inne przepisy w sprawach unormowanych rozporządzeniem niniejszem.

ZASADY ZASZEREGOWANIA FUNKCJONARJUSZÓW PAŃSTWOWYCH DO GRUP UPOSAŻENIA I AUTOMATYCZNEGO PRZECHODZENIA NAUCZYCIELI DO WYŻSZYCH GRUP UPOSAŻENIA, DODATKI LOKALNE, FUNKCYJNE I SŁUŻBOWE, ORAZ UMUNDUROWANIE NIŻSZYCH FUNKCJONARJUSZÓW PAŃSTWOWYCH.

Rozporządzenie Rady Ministrów

z dnia 19 grudnia 1933 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 102, poz. 781).

Dział I tego rozporządzenia ustala zasady zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia oraz zasady automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, mianowanych po dniu 1 lutego 1934 r., zaś dział IV tegoż rozporządzenia ustala zasady zaszeregowania tychże osób, pozostających w służbie w dniu 1 lutego 1934 r.

Dział II normuje dodatki lokalne, funkcyjne i służbowe, zaś dział III zawiera przepisy o umundurowaniu niższych funkcjonariuszów państwowych.

Rozporządzenie to ustala w § 1, że funkcjonariuszami państwowymi w rozumieniu rozporządzenia tegoż są: urzędnicy oraz praktykanci, profesorowie i pomocnicze siły naukowe w państwowych szkołach akademickich, nauczyciele szkół państwowych i publicznych, pozostający na etacie Państwa, funkcjonariusze Straży Więziennej i niżsi funkcjonariusze państwowi.

Rozporządzenie to nie dotyczy funkcjonariuszów Kontroli Państwowej z wyjątkiem Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

UPOSAŻENIE URZĘDNIKÓW I NIŻSZYCH FUNKCJONARIJUSZÓW PAŃSTWOWYCH I PRAKTYKANTÓW.

W myśl § 4 Prezes Rady Ministrów otrzymuje uposażenie grupy I,

Minister i Prezes Najwyższej Izby Kontroli grupy II,
Podsekretarz Stanu — grupy III.

§ 5. (1) Osoby dopuszczone do służby przygotowawczej na praktykę płatną otrzymują:

1) posiadające wyższe wykształcenie, zakończone przepisaniem egzaminami, uposażenie grupy X,

2) posiadające wykształcenie gimnazjalne, lub równorzędne — uposażenie grupy XI,

3) posiadające wykształcenie niższe, niż określone w p. 2) — uposażenie grupy XII.

(2) Po odbyciu praktyki otrzymują urzędnicy uposażenie grupy bezpośrednio wyższej od odpowiedniej grupy, podanej w ust. (1). Posiadający wyższe wykształcenie mogą otrzymać uposażenie grupy VIII.

(3) Urzędnicy nieposiadający wykształcenia wyższego mogą awansować najwyżej do VII grupy.

§ 6. Niżsi funkcjonariusze państwowi otrzymują przy przyjęciu na służbę uposażenie grupy XII i mogą awansować najwyżej do X grupy uposażenia.

§ 7. (1) W wyjątkowych przypadkach może Prezes Rady Ministrów, na wniosek właściwej władzy naczelnej, zezwolić na rozpoczęcie służby na stanowisku urzędniczym w wyższej grupie uposażenia, niż określono w § 5 ust. (2), na awansowanie urzędnika nieposiadającego wyższego wykształcenia do grupy uposażenia wyższej niż VII i na awansowanie niższego funkcjonariusza do grupy uposażenia wyższej niż X.

Powołane przepisy mają zastosowanie do urzędników i niższych funkcjonariuszów i praktykantów mianowanych po dniu 1 lutego 1934 r.

ZASADY ZASZEREGOWANIA FUNKCJONARJUSZÓW PAŃSTWOWYCH DO GRUP UPOSAŻENIA.

Zasady zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia, pozostających w służbie w dniu 1 lutego 1934 r. ustala przepis § 44 omawianego rozporządzenia wykonawczego Rady Ministrów w następujący sposób:

§ 44. (1) Urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych oraz praktykantów, pozostających w służbie państwowej w dniu 1 lutego 1934 r. właściwa władza (§ 62) zaszereguje do jednej z dwóch po sobie następujących grup uposażenia, z których jedna ma uposażenie zasadnicze wyższe, a druga niższe od dotychczasowych poborów netto urzędnika (funkcjonariusza niższego, praktykanta).

(2) W wyjątkowych przypadkach władza za zgodą Prezesa Rady Ministrów może zaszeregować urzędnika (praktykanta, funkcjonariusza niższego) do grupy uposażenia bezpośrednio wyższej od tej, która jest wyższą z dwóch przewidzianych w ust. (1).

(3) Przez dotychczasowe pobory netto, o których mowa w ust. (1) rozumie się sumę obejmującą uposażenie według stanu na dzień 1 stycznia 1934 r. wraz z dodatkami: regulacyjnym, mieszkaniowym, ewentualnie wyrównawczym, a dla utrzymujących rodzinę także z dodatkiem ekonomicznym na jednego członka rodziny, — zmniejszoną o przypadające od takiej sumy: podatek dochodowy, opłatę emerytalną i opłatę na Fundusz Pracy.

(4) Przez dotychczasowe pobory netto osób pobierających uposażenie według wymiaru dla stolicy, rozumie się sumę obliczoną według zasad ust. (3), zmniejszoną o 15%.

(5) Osoby, objęte § 4, pozostające w służbie państwowej w dniu 1 lutego 1934 r. zostają zaszeregowane do grup uposażenia wyszczególnionych w § 4.

(6) Przy zaszeregowaniu na podstawie paragrafu niniejszego nie stosują się ograniczenia przewidziane w § 5 i 6.

Celem ustalenia w myśl powyższego przepisu poborów netto należy odjąć od sumy uposażenia według stanu na dzień 1-szy stycznia 1934 r. wraz z dodatkiem regulacyjnym, mieszkaniowym, ewentualnie wyrównawczym (a dla utrzymujących rodzinę także ekonomicznym na jednego członka rodziny) — przypadające od takiej sumy opłaty na podatek dochodowy, opłatę emerytalną i Fundusz pracy. Ustaloną w ten sposób kwotę netto dla pracowników w Warszawie zmniejszyć należy ze względów rachunkowych o 15 procent.

Kwota netto stanowi podstawę zaszeregowania. Władza może oczywiście zaszeregować funkcjonariusza bądź do grupy niższej od dotychczasowej, bądź też przyznać uposażenie grupy zasadniczo wyższej. Zależy to całkowicie od swobodnego uznania władzy.

Zasilek wyrównawczy.

§ 63. (1) Funkcjonariusze państwowi, którzy tracą przy porównaniu dotychczasowej płacy netto z nowym uposażeniem (uposażenie zasadnicze wraz z ewentualnym dodatkiem lokalnym, funkcyjnym, służbowym), przyznaniem z dniem 1 lutego 1934 r., więcej niż 7% tej dotychczasowej płacy netto, pobierają zasilek wyrównawczy.

(2) Zasilek ten winien pokrywać różnicę między pełną stratą a stratą 7%.

(3) Zasilek wyrównawczy nie przysługuje w przypadkach, w których miałyby wynosić mniej, niż 5 zł., jeśli chodzi o pobierających uposażenie grupy VIII i niższej, a mniej niż 10 zł., jeśli chodzi o pobierających uposażenie grupy VII i wyższej.

(4) Przez dotychczasową płacę netto, o której mowa w ust. (1), rozumie się uposażenie, jakie przysługiwało w dniu 1 stycznia 1934 r. wraz z dodatkiem regulacyjnym,

ekonomicznym, mieszkaniowym, kresowym, wyrównawczym, funkcyjnym, służbowym i innym stałym dodatkiem miesięcznym, po potrąceniu podatku dochodowego, opłaty emerytalnej i opłaty na Fundusz Pracy.

(5) Przyznane zasiłki winny być zaokrąglone do sum podzielnych przez pięć, przyjmując kwotę od 2 zł. 50 gr. wzwyż za 5 zł.

§ 64. Zasiłek wyrównawczy nie przysługuje, lub podlega stosownemu zmniejszeniu, jeżeli funkcjonariusz państwowy awansuje do wyższej grupy uposażenia, lub otrzyma dodatek funkcyjny, albo służbowy, którego poprzednio nie otrzymywał lub otrzymywał w niższym wymiarze.

UPOSAŻENIE NAUCZYCIELI.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. w dziale I (§ 13—33) ustala na przyszłość zasady przyznawania uposażenia nauczycielom i automatycznego przechodzenia do wyższych grup uposażenia nauczycieli, mianowanych po dniu 1 lutego 1934 r., zaś w dziale IV (§ 47—60) ustala zasady zaszeregowania oraz zasady automatycznego przechodzenia nauczycieli, pozostających w służbie w dniu 1 lutego 1934 r. do wyższych grup uposażenia.

I. UPOSAŻENIE NAUCZYCIELI MIANOWANYCH PO 1 LUTEGO 1934 R.

A. Uposażenie nauczycieli publicznych szkół powszechnych, szkół ćwiczeń i szkół specjalnych, mianowanych po dniu 1 lutego 1934 r.

Uposażenie nauczycieli publicznych szkół powszechnych, szkół ćwiczeń i szkół specjalnych, mianowanych po dniu 1 lutego 1934 r. normują § 15, 16, 17, 18, 19 i 20

rozporządzenia wykonawczego Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. w następujący sposób:

§ 15. Nauczyciele:

1) publicznych szkół powszechnych, posiadający przepisane kwalifikacje do nauczania,

2) szkół ćwiczeń, posiadający przepisane kwalifikacje do nauczania,

3) oddziałów pomocniczych specjalnych przy szkołach powszechnych, posiadający kwalifikacje nauczycieli publicznych szkół powszechnych, —

otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy XI i pozostają w tej grupie aż do zdania egzaminu praktycznego. Po ukończeniu co najmniej trzech lat służby nauczycielskiej i po zdaniu egzaminu praktycznego otrzymują uposażenie grupy X, po dziewięciu latach służby — grupy IX, po osiemnastu latach służby — grupy VIII, po dwudziestu czterech latach służby — grupy VII, wreszcie po trzydziestu latach służby mogą być awansowani, według uznania władzy, do grupy VI.

§ 16. Nauczyciele publicznych szkół powszechnych, szkół ćwiczeń oraz szkół specjalnych ogólno-kształcących, posiadający oprócz kwalifikacyj nauczycieli szkół powszechnych jeszcze specjalny egzamin zawodowy, określony przez Ministra Wznowienia Religijnych i Oświecenia Publicznego, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy X, po sześciu latach służby — grupy IX, po piętnastu latach służby — grupy VIII, po dwudziestu czterech latach służby — grupy VII, wreszcie po trzydziestu latach służby mogą być awansowani według uznania władzy do grupy VI.

§ 17. Nauczyciele publicznych szkół powszechnych, nie posiadający przepisanych kwalifikacyj, otrzymują uposażenie grupy XI.

Uposażenie nauczycieli publicznych szkół powszechnych, szkół ćwiczeń i szkół specjalnych, posiadających, studia wyższe, ukończony państwowy Instytut Nauczyciel-

ski, Państwowe Pedagogjum, Państwowy Instytut Robót Ręcznych, Instytut Wychowania Fizycznego oraz Konserwatorium Muzyczne, normują przepisy § 18—20 rozporządzenia Rady Ministrów i zostały podane przy uposażeniu nauczycieli szkół średnich i ogólnokształcących.

Przesunięcie do wyższej grupy uposażenia.

W myśl § 33 przesunięcie do wyższej grupy uposażenia nauczycieli może nastąpić tylko w dniu 1 stycznia roku następującego po ziszczeniu się warunków, wymaganych do awansu automatycznego.

Uposażenie kierowników szkół.

§ 28. Dyrektorzy lub kierownicy szkół otrzymują uposażenie i awansują do następnych grup na zasadach przewidzianych dla nauczycieli tych szkół z tem, że przy obliczaniu lat służby należy liczyć ich służbę zarówno w charakterze nauczyciela, jak i dyrektora (kierownika).

Dodatki za kierownictwo szkoły podano w dodatkach służbowych.

B. Uposażenie nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, seminarjów ochraniarskich, wyższych kursów nauczycielskich i innych zakładów kształcenia nauczycieli, mianowanych po dniu 1 lutego 1934 r.

Uposażenie nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, seminarjów ochraniarskich, wyższych kursów nauczycielskich i innych zakładów kształcenia nauczycieli, mianowanych po dniu 1 lutego 1934 r., normują przepisy § 18, 19, 20, 21 rozporządzenia wykonawczego w następujący sposób:

§ 18. Nauczyciele:

1) państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, seminarjów ochraniarskich, posiadający kwalifikacje przepisane ustawą z dnia 26 wrze-

śnia 1922 r. — (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 92, poz. 864) wraz z późniejszymi zmianami, z wyjątkiem nauczycieli rysunków, pracy ręcznej, śpiewu, muzyki i gimnastyki, nie mających matury gimnazjalnej, lub seminarjalnej i ukończonych co najmniej dwuletnich specjalnych kursów zawodowych,

2) wyższych kursów nauczycielskich i innych zakładów kształcenia nauczycieli,

3) szkół specjalnych ogólnokształcących dla dzieci głuchoniemych, ociemniałych i psychicznie anormalnych, którzy obok przepisanych kwalifikacyj nauczycielskich dla szkół specjalnych posiadają studia wyższe zakończone przepisaniem egzaminami,

4) publicznych szkół powszechnych, którzy obok przepisanych dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych kwalifikacyj zawodowych, posiadają studia wyższe zakończone przepisaniem egzaminami,

5) profesorowie naukowych zakładów teologicznych w Tarnowie, Przemyślu i Stanisławowie, którzy nie posiadają habilitacji na jednym z uniwersytetów krajowych — otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy IX, po trzech latach służby — grupy VIII, po dziewięciu latach służby — grupy VII, po osiemnastu latach służby — grupy VI, wreszcie po dwudziestu siedmiu latach służby — mogą być awansowani według uznania władzy do grupy V.

§ 19. Nauczyciele:

1) państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, seminarjów ochroniarskich, nauczający rysunków, pracy ręcznej, śpiewu, muzyki, gimnastyki, nie mający matury gimnazjalnej lub seminarjalnej i ukończonych co najmniej dwuletnich specjalnych kursów zawodowych oraz nauczyciele mający ukończony Państwowy Instytut Nauczycielski, jeżeli nie nabyli praw przysługujących wykwalifikowanym nauczycielom szkół średnich ogólnokształcących,

2) publicznych szkół powszechnych i szkół ćwiczeń, którzy obok przepisanych dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych kwalifikacyj zawodowych mają ukończony Państwowy Instytut Nauczycielski, Państwowe Pedagogjum, Państwowy Instytut Robót Ręcznych, Instytut Wychowania Fizycznego oraz Konserwatorium Muzyczne (Wydział Nauczycielski), lub równorzędny zakład naukowy, określony przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy X, po trzech latach służby — grupy IX, po dziewięciu latach służby — grupy VIII, po osiemnastu latach służby — grupy VII, wreszcie po dwudziestu siedmiu latach — grupy VI.

§ 20. Nauczyciele publicznych szkół powszechnych, szkół ćwiczeń oraz szkół specjalnych ogólnokształcących, posiadający studia wyższe, ale nie mający jeszcze zdanego egzaminu praktycznego, oraz nauczyciele szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli, którzy nie posiadają przepisanych kwalifikacyj do nauczania, otrzymują uposażenie grupy X.

§ 21. Nauczyciele szkół średnich, którzy wskutek przebudowy ustroju szkolnego przechodzą do publicznych szkół powszechnych, otrzymują uposażenie i awansują do następnych grup na zasadach przewidzianych dla nauczycieli szkół średnich.

Uposażenie dyrektorów oraz zasady przesunięcia do wyższej grupy uposażenia normują przepisy § 28 i 33, które zostały podane w dziale uposażenie nauczycieli szkół powszechnych str. 176.

C. Uposażenie nauczycieli i instruktorów szkół zawodowych, mianowanych po dniu 1 lutego 1934 r.

Uposażenie nauczycieli i instruktorów szkół zawodowych, mianowanych po dniu 1 lutego 1934 r. normują § 22, 23, 24, 25, 26, 30, 31, omawianego rozporządzenia wy-

konawczego Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. w następujący sposób:

§ 22. Niekwalifikowani nauczyciele niższych szkół zawodowych otrzymują uposażenie grupy X.

§ 23. Kwalifikowani nauczyciele niższych szkół zawodowych otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy X, po sześciu latach służby — grupy IX, po piętnastu latach służby — grupy VIII, po dwudziestu czterech latach służby — grupy VII, wreszcie po trzydziestu latach służby mogą być awansowani według uznania władzy do grupy VI.

§ 24. Niekwalifikowani nauczyciele średnich szkół zawodowych otrzymują uposażenie grupy IX.

§ 25. Kwalifikowani nauczyciele średnich szkół zawodowych, nie posiadający studjów wyższych, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy IX, po 6 latach służby — grupy VIII, po 15 latach służby — grupy VII, wreszcie po 24 latach służby — grupy VI.

§ 26. Kwalifikowani nauczyciele średnich szkół zawodowych, posiadający studja wyższe, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy VIII, po 9 latach służby — grupy VII, po 18 latach służby — grupy VI, wreszcie po 27 latach służby mogą być awansowani według uznania władzy do grupy V.

§ 30. Niekwalifikowani instruktorzy w szkołach zawodowych otrzymują uposażenie grupy IX.

§ 31. Kwalifikowani instruktorzy w szkołach zawodowych otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy IX, po 9 latach służby uposażenie grupy VIII, wreszcie po 24 latach służby uposażenie grupy VII.

Uposażenie dyrektorów oraz zasady posunięcia do wyższej grupy uposażenia normują przepisy § 28 i 33, które zostały podane w dziale uposażenie nauczycieli szkół powszechnych str. 176.

D. Uposażenie nauczycieli preparand.

§ 27. Nauczyciele preparand otrzymują uposażenie i awansują na zasadach, przewidzianych dla nauczycieli tych szkół, do których posiadają kwalifikacje. Jeżeli nie posiadają kwalifikacyj, otrzymują uposażenie grupy XI.

E. Uposażenie wychowawczyń przedszkoli, mianowanych po dniu 1 lutego 1934 r.

Uposażenie wychowawczyń przedszkoli, mianowanych po dniu 1 lutego 1934 r. normują § 13, 14 omawianego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 102, poz. 781) w następujący sposób:

§ 13. Wychowawczynie przedszkoli, nie posiadające przepisanych kwalifikacyj, otrzymują uposażenie grupy XI.

§ 14. (1) Wychowawczynie przedszkoli, posiadające przepisane kwalifikacje, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy XI, po trzech latach służby grupy X, po piętnastu latach grupy IX, wreszcie po dwudziestu jeden latach służby grupy VIII.

(2) Wychowawczynie przedszkoli, posiadające obok kwalifikacyj przepisanych dla przedszkoli, kwalifikacje nauczycieli szkół powszechnych oraz wychowawczynie przedszkoli, posiadające ukończone liceum dla wychowawczyń przedszkoli, otrzymują uposażenie przewidziane dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych.

F. Uposażenie rektorów, dyrektorów, kierowników i nauczycieli innych zakładów naukowych, mianowanych po dniu 1 lutego 1934 r.

§ 29. (1) Dyrektorzy (rektorzy, kierownicy), nauczyciele z pełnymi kwalifikacjami oraz nauczyciele bez pełnych kwalifikacyj w zakładach naukowych niewymienionych w rozporządzeniu niniejszem otrzymują uposażenie następujących grup:

- 1) Dyrektor (rektor, kierownik) — grupy VII lub VI
- 2) Nauczyciel z pełnymi kwalifikacjami — „ IX „ VIII
- 3) Nauczyciel bez pełnych kwalifikacyj — „ X

(2) W wyjątkowych przypadkach może Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zezwolić na przyznanie przy mianowaniu wyższej grupy uposażenia, niż przewidziane w ust. (1).

(3) Osoby wymienione w ust. (1) awansują automatycznie:

wymienieni w p. 1) najwyżej do grupy V

„ „ p. 2) „ „ „ VI

„ „ p. 3) „ „ „ IX

oraz wedle uznania władzy mogą być awansowani: uzyskujący w drodze awansu automatycznego grupę V — do grupy IV,

uzyskujący w drodze awansu automatycznego grupę VI — do grupy V,

uzyskujący w drodze awansu automatycznego grupę IX — do grupy VIII.

(4) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ustala okresy czasu wymagane w poszczególnych rodzajach szkół do przejścia do wyższej grupy uposażenia w granicach zasad ust. (3).

G. Uposażenie Inspektorów szkolnych.

Do inspektorów szkolnych i zastępców inspektorów szkolnych mianowanych po dniu 1 lutego 1934 r. odnoszą się przepisy § 5—7 rozporządzenia wykonawczego, które zostały podane w dziale uposażenie urzędników państwowych. Wyznaczenie grupy uposażenia zależy całkowicie od swobodnego uznania władzy, gdyż automatyczny awans inspektorów szkolnych i zastępców inspektorów szkolnych został zniesiony.

W myśl § 32 inspektorzy szkolni, zastępcy inspektorów szkolnych (podinspektorzy szkolni), instruktorzy oświaty pozaszkolnej lub inni urzędnicy, pracujący w administracji szkolnej, przeniesieni z urzędu na stanowiska nauczycielskie, zachowują posiadaną w służbie urzędniczej grupę uposażenia dopóty, dopóki nie przejdą automatycznie do wyższej grupy uposażenia po osiągnięciu wymaganej dla danej kategorii nauczycieli do przejścia do tej wyższej grupy uposażenia ilości lat służby (nauczycielskiej i w nadzorze szkolnym).

II. UPOSAŻENIE, ZASADY ZASZEREGOWANIA ORAZ ZASADY AUTOMATYCZNEGO PRZECHODZENIA DO WYŻSZYCH GRUP UPOSAŻENIA NAUCZYCIELI WSZYSTKICH KATEGORYJ SZKÓŁ, POZOSTAJĄCYCH W SŁUŻBIE W DNIU 1 LUTEGO 1934 R.

A. Zaszeregowanie.

W myśl § 47 rozporządzenia wykonawczego zasady zaszeregowania, ustalone w § 44 dla urzędników państwowych (str. 172), stosują się również do nauczycieli szkół państwowych i publicznych, pozostających w służbie w dniu 1 lutego 1934 r. z tą zmianą, że przez dotychczasowe pobory netto **nauczycieli publicznych szkół powszechnych** rozumie się sumy obliczone według zasad § 44 ust. (3) lub (4) **jednak bez dodatku mieszkaniowego.**

Celem obliczenia poborów netto, służących za podstawę do zaszeregowania do nowej grupy uposażenia nauczycieli szkół powszechnych należy przyjąć uposażenie zasadnicze należne w dniu 1 stycznia 1934 wraz z dodatkiem regulacyjnym (60 punktów), a dla utrzymujących rodzinę także z dodatkiem ekonomicznym na jednego członka rodziny i odjąć od takiej sumy przypadający podatek dochodowy, opłatę emerytalną i opłatę na fundusz pracy. Dla nauczycieli pracujących w stolicy należy ustaloną w powyższy sposób kwotę netto zmniejszyć o 15%.

Ustaloną w taki sposób kwotę, stanowiącą podstawę do nowego zaszeregowania, należy porównać z najbliższymi tej kwocie nowymi grupami uposażenia bezpośrednią niższą i wyższą. Władze szkolne zaszeregują nauczyciela do jednej z tych grup. **Zależy to całkowicie od swobodnej oceny władzy, a liczba lat służby nie odgrywa w tym wypadku żadnej roli.**

B. Dodatek wyrównawczy.

Nauczyciele, którzy w związku z zaszeregowaniem do grupy bezpośrednio niższej mogliby stracić przy porównaniu dotychczasowej płacy netto (obliczonej w sposób powyżej podany) z nowym uposażeniem (uposażenie zasadnicze wraz z ewentualnym dodatkiem lokalnym, funkcyjnym, służbowym) więcej niż 7% dotychczasowej płacy netto — otrzymają zasiłek wyrównawczy według zasad, ustalonych w § 63 i 64 omawianego rozporządzenia wykonawczego, *), które zostały podane w dziale uposażenie urzędników państwowych.

C. Zasady automatycznego przechodzenia do wyższych grup uposażenia nauczycieli pozostających w służbie w dniu 1 lutego 1934 r.

Zasady automatycznego przechodzenia do wyższych grup uposażenia nauczycieli pozostających w służbie w dniu 1 lutego 1934 r. normują przepisy § 48—60 rozporządzenia wykonawczego w następujący sposób:

§ 48. Wychowawczynie przedszkoli, które na skutek przeprowadzonego zaszeregowania z dotychczasowej IX grupy uposażenia przeszły do grupy X — przechodzą z dniem 1 stycznia 1937 do grupy IX, a z dniem 1 stycznia 1939 r. — do grupy VIII

§ 49. (1) Nauczyciele wymienieni w § 15, którzy na skutek przeprowadzonego zaszeregowania z dotychczasowej IX grupy uposażenia przeszli do grupy X, po 10 latach służby przechodzą do grupy IX, po 18 latach służby—

---

*) Str. 173.

do grupy VIII, wreszcie po 25 latach służby — do grupy VII. *

(2) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VIII grupy uposażenia przeszli do grupy IX, po 19 latach służby przechodzą do grupy VIII, a po 26 latach służby — do grupy VII. *

(3) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VII grupy uposażenia przeszli do grupy VIII przechodzą do grupy VII:

ci, którzy mają ponad 28 lat służby — z dniem 1 stycznia 1935 r.

ci, którzy mają ponad 27 lat służby — z dniem 1 stycznia 1936 r.

pozostali z dniem 1 stycznia 1937 r.

§ 50. (1) Nauczyciele wymienieni w § 16, którzy na skutek zaszeregowania z dotychczasowej IX grupy uposażenia przeszli do grupy X, po 9 latach służby przechodzą do grupy IX, po 16 latach służby — do grupy VIII, wreszcie po 24 latach służby — do grupy VII. *

(2) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VIII grupy uposażenia przeszli do grupy IX, przechodzą po 17 latach służby do VIII grupy, a po 25 latach służby — do grupy VII. *

(3) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VII grupy uposażenia przeszli do grupy VIII, przechodzą do grupy VII:

ci, którzy mają ponad 27 lat służby — z dniem 1 stycznia 1935 r.,

pozostali — z dniem 1 stycznia 1936 r.

§ 51. (1) Nauczyciele wymienieni w § 18, którzy na skutek zaszeregowania z dotychczasowej VIII grupy uposażenia przeszli do grupy IX, po 4 latach służby przechodzą do grupy VIII, po 10 latach służby — do grupy VII, wreszcie po 18 latach służby — do grupy VI. *

(2) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VII grupy uposażenia przeszli do grupy VIII, po 11 latach służ-

---

*) Patrz § 59.

bu przechodzą do grupy VII, a po 18 latach służby do grupy VI. *

(3) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VI grupy uposażenia przeszli do grupy VII, po 19 latach służby przechodzą do VI grupy uposażenia. *

§ 52. (1) Nauczyciele wymienieni w § 19, którzy na skutek zaszeregowania z dotychczasowej IX grupy uposażenia przeszli do grupy X, po 4 latach służby przechodzą do grupy IX, po 10 latach służby — do grupy VIII, po 18 latach służby — do grupy VII, wreszcie po 27 latach służby — do grupy VI. *

(2) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VIII grupy uposażenia przeszli do grupy IX, po 11 latach służby przechodzą do grupy VIII, po 19 latach służby — do grupy VII, wreszcie po 27 latach służby — do grupy VI. *

(3) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VII grupy przeszli do grupy VIII, po 20 latach służby przechodzą do grupy VII, a po 27 latach służby — do grupy VI. *

(4) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VI grupy przeszli do grupy VII, przechodzą do grupy VI:

ci, którzy mają ponad 28 lat służby — z dniem 1 stycznia 1935 r.

ci, którzy mają ponad 27 lat służby — z dniem 1 stycznia 1936 r.

pozostali — z dniem 1 stycznia 1937 r.

§ 53. Nauczyciele wymienieni w § 23, którzy na skutek zaszeregowania z dotychczasowych grup uposażenia: IX, VIII, VII, VI, przeszli do grup uposażenia X, IX, VIII, VII, przechodzą do następnych grup na zasadach, przewidzianych dla nauczycieli wymienionych w § 50.

§ 54. (1) Nauczyciele, wymienieni w § 25, którzy na skutek zaszeregowania z dotychczasowej IX grupy uposażenia przeszli do grupy X, z dniem 1 stycznia 1935 r. przechodzą do grupy IX, po 7 latach służby — do grupy VIII, po 18 latach służby — do grupy VII, wreszcie po 24 latach służby — do grupy VI. *

---

*) Patrz § 59.

(2) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej VIII grupy uposażenia przeszli do grupy IX, po 6 latach służby przechodzą do grupy VIII, po 15 latach służby — do grupy VII, wreszcie po 24 latach służby — do grupy VI. *

(3) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej grupy VII przeszli do grupy VIII, po 15 latach służby przechodzą do grupy VII, a po 24 latach służby — do grupy VI. *

(4) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej grupy VI przeszli do grupy VII, po 27 latach służby przechodzą do grupy VI. *

§ 55. (1) Nauczyciele wymienieni w § 26, którzy na skutek zaszeregowania z dotychczasowej VIII grupy uposażenia przeszli do grupy IX, z dniem 1 stycznia 1935 r. przechodzą do grupy VIII, po 10 latach służby — do grupy VII, po 18 latach służby — do grupy VI.

(2) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej grupy VII przeszli do grupy VIII, po 10 latach służby przechodzą do grupy VI, po 18 latach służby — do grupy VI. *

(3) Nauczyciele ci, którzy z dotychczasowej grupy VI przeszli do grupy VII, przechodzą po 19 latach służby do grupy VI. *

§ 56. (1) Nauczyciele niekwalifikowani średnich szkół zawodowych oraz niekwalifikowani instruktorzy w szkołach zawodowych, którzy na skutek zaszeregowania z dotychczasowej IX grupy uposażenia przeszli do grupy X, przechodzą do grupy IX z dniem 1 stycznia 1935 r.

(2) Kwalifikowani instruktorzy w szkołach zawodowych, którzy na skutek zaszeregowania z dotychczasowej IX grupy uposażenia, przeszli do grupy X, z dniem 1 stycznia 1935 r. przechodzą do grupy IX, po 9 latach służby — do grupy VIII, wreszcie po 24 latach służby — do grupy VII. *

---

*) Patrz § 59.

(3) Nauczyciele preparand, którzy na skutek zaszeregowania przeszli do niższych grup uposażenia od dotychczasowych, przechodzą do następnych grup uposażenia na zasadach przewidzianych dla nauczycieli tych szkół, do których posiadają kwalifikacje.

(4) Nauczyciele szkół średnich, którzy wskutek przebudowy ustroju szkolnego przeszli do publicznych szkół powszechnych, a którzy na skutek zaszeregowania przeszli do niższych grup uposażenia od dotychczasowych, przechodzą do następnych grup uposażenia na zasadach przewidzianych dla nauczycieli szkół średnich.

§ 57. Dyrektorzy (rektorzy, kierownicy) i nauczyciele wymienieni w § 29, którzy na skutek zaszeregowania przeszli do grup uposażenia niższych od dotychczasowych, przechodzą do następnych grup uposażenia wedle zasad przewidzianych w § 29 ust. (3). Okresy czasu wymagane do przejścia do wyższej grupy uposażenia ustala dla poszczególnych rodzajów szkół Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 58. Nauczyciele, którzy na skutek zaszeregowania przeszli do grup, odpowiadających cyfrowo dotychczasowym, pozostają w nich tak długo, dopóki nie osiągną liczby lat służby, wymaganej przez przepisy działu I rozdziału 3 rozporządzenia niniejszego — do automatycznego przejścia do następnej grupy.

§ 59. Przesunięcie do wyższej grupy uposażenia na podstawie §§ 49 — 58 może nastąpić tylko w dniu 1 stycznia każdego roku po ziszczeniu się wymaganych warunków, **nie wcześniej jednak, niż z dniem 1 stycznia 1935 r.**

C. Przepis ogólny.

§ 60. Dyrektorzy lub kierownicy szkół otrzymują uposażenie i awansują do następnych grup na zasadach przewidzianych dla nauczycieli tych szkół z tem, że przy

obliczaniu lat służby należy liczyć ich służbę zarówno w charakterze nauczyciela, jak i dyrektora (kierownika). Przepis ten nie stosuje się do osób, o których mowa w § 57.

PRZYKŁADY ZASZEREGOWANIA NAUCZYCIELI DO NOWYCH GRUP UPOSAŻENIA.

I. Zaszeregowanie nauczyciela publicznej szkoły powszechnej w Warszawie, samotnego mającego 22 lat służby.

Uposażenie brutto grupy VIII szczebla „c” wraz z dodatkiem regulacyjnym i stołecznym bez dodatku mieszkaniowego wynosiło w dniu 1 stycznia 1934 r. 293 zł. 26 gr.

potrącenia:

podatek dochodowy	8 zł 90 gr		
opł. emerytalna	23 „ 46 „		
fundusz pracy	2 „ 93 „		
razem	35 zł 29 gr	odjęte	35 zł 29 gr
dają: uposażenie netto			257 zł 97 gr
zmniejszone w Warszawie			
o 15% w kwocie			38 „ 68 „
		wynosi	219 zł 29 gr

i stanowi podstawę do nowego zaszeregowania.

Kwocie tej odpowiadają dwie nowe grupy uposażenia do których nauczyciel może być zaszeregowany a mianowicie:

grupa	IX z kwotą	210 zł. i
„	VIII „	260 „

W razie zaszeregowania do grupy VIII przy uwzględnieniu dodatku lokalnego ($260 \text{ zł} + 40 \text{ zł} = 300 \text{ zł}$.) nauczyciel ten zyska 42 zł 03 gr, zaś w razie zaszeregowania do grupy IX ($210 \text{ zł} + 30 \text{ zł} = 240 \text{ zł}$) straci 17 zł 97 gr. W myśl § 63 najwyższa 7% dopuszczalna strata od uposażenia netto (257 zł 97 gr) wynosi 18 zł 06 gr w razie zaszeregowania do IX grupy, przeto nauczyciel ten nie otrzyma żadnego dodatku wyrównawczego.

Przesunięcie do następnej grupy VIII nastąpi w myśl § 49 i 59 rozporządzenia wykonawczego w dniu 1 stycznia 1935 r.

II. Zaszeregowanie nauczyciela publicznej szkoły powszechnej poza Warszawą, mającego 31 lat służby i pobierającego dodatek ekonomiczny na 5 członków rodziny.

Uposażenie brutto grupy VII szerebła „c” z dodatkiem regulacyjnym i ekonomicznym bez dodatku mieszkaniowego wynosiło w dniu 1 stycznia 1934 r. 430 zł

potrącenia:

podatek dochodowy	13 zł 72 gr
opłata emerytalna	34 „ 40 „
fundusz pracy	4 „ 30 „

razem	52 zł 42 gr	odjęte	52 z 42 gr
dają uposażenie netto	377 zł 58 gr		

które nie odgrywa roli przy zaszeregowaniu do nowej grupy uposażenia, a jest brane pod uwagę jedynie przy obliczaniu zasilku wyrównawczego.

Kwotę netto, odgrywającą rolę przy zaszeregowaniu otrzymujemy z następującego obliczenia:

Uposażenie brutto grupy VII szerebła „c” z dodatkiem

regulacyjnym i ekonomicznym na jednego członka rodziny bez dodatku mieszkaniowego wynosiło w dniu 1 stycznia 1934 r. 354 zł 32 gr

potrącenia:

podatek dochodowy	10 zł 52 gr
opłata emerytalna	28 „ 34 „
fundusz pracy	3 „ 54 „

---

razem 42 zł 40 gr   odjęte 42 zł 40 gr
dają uposażenie netto 311 „ 92 „

które stanowi podstawę do zaszeregowania do nowej grupy.

Kwocie tej odpowiadają dwie nowe grupy uposażenia do których nauczyciel może być zaszeregowany, a mianowicie:

grupa VIII z kwotą 260 zł. i
„ VII „ 335 „

W razie zaszeregowania do grupy VII nauczyciel straciłby 42 zł 58 gr zaś w razie zaszeregowania do grupy VIII straciłby 117 zł. 58 gr.

Ponieważ w myśl § 63 najwyższa 7% dopuszczalna strata od uposażenia netto (377 zł 58 gr) może wynieść 26 zł. 43 gr przeto w pierwszym wypadku zasilek wyrównawczy wyniesie 16 zł 15 gr, a po zaokrągleniu (§ 63 ustęp 5) 15 zł, zaś w drugim wypadku zasilek wyrównawczy wyniesie 91 zł 15 gr, a po zaokrągleniu 90 zł.

W razie przyznania grupy VIII przesunięcie do następnej grupy VII nastąpi w myśl § 49 rozporządzenia wykonawczego w dniu 1 stycznia 1935 r.

DODATKI LOKALNE.

§ 35. Funkcjonariuszom państwowym, pełniącym służbę w m. st. Warszawie przyznaje się dodatek lokalny w następującej wysokości:

w grupie uposażenia	złotych miesięcznie
I	450
II	300
III	225
IV	150
V	100
VI	65
VII	50
VIII	40
IX	30
X	25
XI	20
XII	15

§ 36. Funkcjonariuszom państwowym, pełniącym służbę na obszarze półwyspu Hel oraz w miastach: Gdyni, Katowicach, Królewskiej Hucie, Tarnowskich Górach, Mysłowicach, Cieszynie, Bielsku w województwie śląskiem i Białej w województwie krakowskiem przyznaje się dodatek lokalny w następującej wysokości:

w grupie uposażenia	złotych miesięcznie
IV	100
V	70
VI	45
VII	35
VIII	25
IX	20
X	15
XI	15
XII	10

§ 37. Funkcjonariuszom państwowym, pełniącym służbę na obszarze W. M. Gdańska przyznaje się dodatek lokalny w wysokości 200% uposażenia zasadniczego.

DODATKI FUNKCYJNE.

W myśl § 38 i 39 funkcjonariuszom państwowym zajmującym stanowiska kierownicze zostały przyznane dodatki funkcyjne w następującej wysokości

	złotych
Minister	2000
Podsekretarz stanu	1500
Kurator Liceum Krzemienieckiego	1000
Dyrektor Departamentu, Kurator Okręgu Szkolnego, Naczelnik Wydziału Oświecenia Publicznego w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim	600
Dyrektor Biblioteki Narodowej	400
Naczelnik Wydziału w Ministerstwie	300
Kierownik referatu w Ministerstwie, Naczelnik Wydziału w Kuratorjum, Zarządca Dóbr Liceum Krzemienieckiego, Kierownik Oddziału w Wydziale Oświecenia Publicznego w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim	200
Kierownik Archiwum, Biblioteki, Kwestor	100

DODATKI SŁUŻBOWE.

§ 40 przyznaje następujące dodatki służbowe pod warunkami, określonymi w następnym paragrafie:
W dziale Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

- a) Rektor Uniwersytetu lub Politechniki 500
Rektor: Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Akademii Gór-

nicze w Krakowie	400
Rektor: Akademji Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie, Akademji Sztuk Pięknych w Warszawie i Krakowie, Akademji Stomatologicznej w Warszawie	300
Prorektor Uniwersytetu lub Politechniki	300
Prorektor: Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Akademji Górniczej w Krakowie	250
Prorektor: Akademji Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie, Akademji Sztuk Pięknych w Warszawie i Krakowie, Akademji Stomatologicznej w Warszawie	200
Dziekan Wydziału Uniwersytetu lub Politechniki	250
Dziekan: Wydziału Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Akademji Górniczej w Krakowie	200
Kierownik opartego na własnym statucie oddziału lub studjum	200
Kierownik dużego zakładu akademickiego	60
Kierownik małego zakładu akademickiego	40
b) Ministerjalny Wizytator szkół w szkolnictwie ogólnokształcącym	200
Wizytator szkół w szkolnictwie ogólnokształcącym	150
Inspektor szkolny	od 150—300
Zastępca inspektora szkolnego (podinspektor szkolny)	100
Instruktor oświaty pozaszkolnej.	100
Stawki dodatków dla inspektorów szkolnych ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.	
c) Dyrektorzy i Kierownicy szkół zawodowych oraz wizytatorzy tych szkół (ministerjalni i okręgowi)	od 50—500

Kierownicy Wydziałów w szkołach zawodowych	„ 50—300
Kierownicy warsztatów w szkołach zawodowych	„ 50—250
Stawki dodatków wymienionych w p. c), ustala Minister.	
d) Dyrektorzy szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich lub innych zakładów kształcenia nauczycieli	„ 100—150
Kierownik publicznej szkoły powszechnej (szkoły ćwiczeń) trzeciego stopn. (III st.)	50
Kierownik szkoły specjalnej	50
Kierownik publicznej szkoły powszechnej (szkoły ćwiczeń) drugiego stopnia (II st.)	25
Kierownik publicznej szkoły powszechnej pierwszego stopnia (I st.). (Nauczyciel kierujący w tej szkole)	5
Kierownicza przedszkola	5
Nauczyciel szkoły powszechnej lub średniej, powołany do pracy instruktorskiej	100
Kierownicy lub wychowawcy internatu	„ 50—100
Stawki dodatków dla dyrektorów szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, lub innych zakładów kształcenia nauczycieli oraz dla kierowników i wychowawców internatu ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.	
e) Nauczycielom szkół państwowych lub publicznych z tytułu nauczania lub zajęć w godzinach nadliczbowych, oraz wybitnym fachowcom w szkołach zawodowych i specjalnych przyznaje się dodatki służbowe, których stawki ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.	

§ 41 ustala następujące warunki pobierania dodatków służbowych:

1) można otrzymać równocześnie tylko jeden dodatek służbowy, zaś w razie zbiegu tytułów do dwóch lub więcej dodatków służbowych, służy uprawnionemu prawo wyboru;

nauczyciele (dyrektorzy, kierownicy) mogą oprócz jednego dodatku służbowego otrzymać również dodatek z tytułu nauczania lub zajęć w godzinach nadliczbowych;

2) dodatek nie przysługuje osobom pozostającym w stanie nieczynnym, na urlopie bezpłatnym, zawieszonym w pełnieniu służby, jak również w przypadkach niepełnienia z jakiegokolwiek powodu co najmniej przez dwa miesiące obowiązków służbowych, do których jest przywiązany dodatek służbowy. Funkcjonariusze Straży Więziennej, niepełniący służby z powodu choroby lub urlopu dla poratowania zdrowia, zatrzymują prawo do dodatku służbowego przez 6 miesięcy, a jeżeli choroba powstała w związku ze służbą — przez dwanaście miesięcy, licząc od dnia pierwszego miesiąca następującego po zaprzestaniu pełnienia czynności z powodu choroby (urlopu).

§ 42. Dodatki służbowe wymierza właściwa władza naczelna, bądź upoważniona przez nią władza bezpośrednia podległa.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA KOMUNIKACJI z dnia 22 grudnia 1933 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu o ulgach dla funkcjonariuszów państwowych przy przejazdach kolejami państwowymi.

Na podstawie art. 13 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1926 r. o utworzeniu przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe”

(Dz. U. R. P. z 1930 r., Nr. 89, poz. 705) zarządza się, co następuje:

§ 1. Urzędnicy i niżsi funkcjonariusze państwowi, sędziowie, prokuratorzy, assesorowie sądowi, profesorowie i pomocnicze siły naukowe w państwowych szkołach akademickich, nauczyciele szkół państwowych i publicznych, pozostający na etacie Państwa, funkcjonariusze straży więziennej, urzędnicy i państwowi funkcjonariusze niżsi służby wykonawczej przedsiębiorstwa państwowego „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” — mogą korzystać z ulg przy przejazdach kolejami państwowymi, według zasad następujących:

a) za przejazd linjami normalnotorowemi płacą stawki przewozowe według tabeli szóstej taryfy osobowej, stosowanej przy przejazdach linjami przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe”, stanowiącej załącznik do niniejszego rozporządzenia;

b) za przejazd linjami wąskotorowemi przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” płacą połowę opłat normalnych.

§ 2. Do przejazdów ulgowych według zasad, wymienionych w § 1, mają również prawo:

a) osoby, wymienione w § 1, będące w stanie spoczynku;

b) prowizoryczni: urzędnicy państwowi, niżsi sądowi;
funkcjonariusze państwowi, praktykanci, aplikanci

c) kontraktowi pracownicy państwowi, z którymi zawarto umowy na czas nieoznaczony, pełniący czynności służbowe analogiczne z czynnościami służbowymi funkcjonariuszów wymienionych w § 1;

d) żony pracowników, wymienionych w § 1, żony pracowników, wymienionych pod b) i c) niniejszego paragrafu, oraz żony oficerów i szeregowych policji państwowej i straży granicznej.

Nieuprawnione są do korzystania z ulg żony sądownie separowane, chyba że na mężu ciąży obowiązek alimentacji.

§ 3. Korzystanie z ulg uzależnione jest od przedstawienia przy kasie biletowej i organom kontrolnym w pociągu legitymacji z fotografią, wystawionej przez właściwą władzę, stwierdzającą w legitymacji, że dana osoba ma prawo do korzystania na kolejach państwowych normalnotorowych z ulgi według tabeli szóstej taryfy osobowej a na kolejach państwowych wąskotorowych z ulgi 50% od opłat normalnych.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1934 r.

Minister Komunikacji: (—) **M. Butkiewicz.**

TABELA VI TARYFY OSOBOWEJ.

O p ł a t y u l g o w e.

Za odległość kilometr.	C E N Y B I L E T Ó W								
	Na pociągi oso- bowe			Dodatkowych na pociągi pospieszne			Na pociągi pospieszne		
	K			l a s y					
	I	II	III	I	II	III	I	II	III
	Z ł o t y c h								
1—5	0.40	0.30	0.20	1 00	0.75	0.50	1.40	1.05	0.70
6	0.40	0.30	0.20	1.00	0.75	0.50	1.40	1.05	0.70
7	0.60	0.45	0.30	1.00	0.75	0.50	1.60	1.20	0.80
8	0.60	0.45	0.30	1 00	0.75	0.50	1.60	1.20	0.80
9	0.60	0.45	0.30	1 00	0.75	0.50	1.60	1.20	0.80
10	0.80	0.60	0.40	1.00	0.75	0.50	1.80	1.35	0.90
11	0.80	0.60	0.40	1.00	0.75	0.50	1.80	1.35	0.90
12	0.80	0.60	0.40	1 00	0.75	0.50	1.80	1.35	0.90
13	1.00	0.75	0.50	1.00	0.75	0.50	2.00	1.50	1.00
14	1.00	0.75	0.50	1.00	0.75	0.50	2.00	1.50	1.00
15	1.00	0.75	0.50	1.00	0.75	0.50	2 00	1.50	1.00
16	1.20	0.90	0.60	1.00	0.75	0.50	2.20	1.65	1.10
17	1.20	0.90	0.60	1.00	0.75	0.50	2.20	1.65	1.10
18	1.40	1.05	0.70	1.00	0.75	0.50	2.40	1.80	1.20
19	1.40	1.05	0.70	1.00	0.75	0.50	2.40	1.80	1.20
20	1.40	1.05	0.70	1.00	0.75	0.50	2.40	1.80	1.20
21	1.60	1.20	0.80	1.00	0.75	0.50	2.60	1.95	1.30
22	1.60	1.20	0.80	1.00	0.75	0.50	2.60	1.95	1.30
23	1.60	1.20	0.80	1.00	0.75	0.50	2.60	1.95	1.30
24	1.80	1.35	0.90	1.00	0.75	0.50	2.80	2.10	1.40
25	1.80	1.35	0.90	1 00	0.75	0.50	2.80	2.10	1.40

CENY BILETÓW

Za odległość kilometr.	CENY BILETÓW								
	Na pociągi oso- bowe			Dodatkowych na pociągi pospieszne			Na pociągi pospieszne		
	K			I a s y					
	I	II	III	I	II	III	I	II	III
	Z ł o t y c h								
26	1.80	1.35	0.90	1.00	0.75	0.50	2.80	2.10	1.40
27	2.00	1.50	1.00	1.00	0.75	0.50	3.00	2.25	1.50
28	2.00	1.50	1.00	1.00	0.75	0.50	3.00	2.25	1.50
29	2.00	1.50	1.00	1.00	0.75	0.50	3.00	2.25	1.50
30	2.20	1.65	1.10	1.00	0.75	0.50	3.20	2.40	1.60
31	2.20	1.65	1.10	1.00	0.75	0.50	3.20	2.40	1.60
32	2.20	1.65	1.10	1.00	0.75	0.50	3.20	2.40	1.60
33	2.40	1.80	1.20	1.00	0.75	0.50	3.40	2.55	1.70
34	2.40	1.80	1.20	1.00	0.75	0.50	3.40	2.55	1.70
35	2.40	1.80	1.20	1.00	0.75	0.50	3.40	2.55	1.70
36	2.60	1.95	1.30	1.00	0.75	0.50	3.60	2.70	1.80
37	2.60	1.95	1.30	1.00	0.75	0.50	3.60	2.70	1.80
38	2.60	1.95	1.30	1.00	0.75	0.50	3.60	2.70	1.80
39	2.80	2.10	1.40	1.00	0.75	0.50	3.80	2.85	1.90
40	2.80	2.10	1.40	1.00	0.75	0.50	3.80	2.85	1.90
41	2.80	2.10	1.40	1.00	0.75	0.50	3.80	2.85	1.90
42	3.00	2.25	1.50	1.00	0.75	0.50	4.00	3.00	2.00
43	3.00	2.25	1.50	1.00	0.75	0.50	4.00	3.00	2.00
44	3.00	2.25	1.50	1.00	0.75	0.50	4.00	3.00	2.00
45	3.20	2.40	1.60	1.00	0.75	0.50	4.20	3.15	2.10
46	3.20	2.40	1.60	1.00	0.75	0.50	4.20	3.15	2.10
47	3.20	2.40	1.60	1.00	0.75	0.50	4.20	3.15	2.10
48	3.40	2.55	1.70	1.00	0.75	0.50	4.40	3.30	2.20
49	3.40	2.55	1.70	1.00	0.75	0.50	4.40	3.30	2.20
50	3.40	2.55	1.70	1.00	0.75	0.50	4.40	3.30	2.20

		C E N Y B I L E T O W								
Za odległość kilometr		Na pociągi oso- bowe			Dodatkowych na pociągi pospieszne			Na pociągi pospieszne		
		K l a s y								
		I	II	III	I	II	III	I	II	III
		Z ł o t y c h								
51 — 55		3.80	2.85	1.90	1.80	1.35	0.90	5.60	4.20	2.80
56 — 60		4.20	3.15	2.10	1.80	1.35	0.90	6.00	4.50	3.00
61 — 65		4.40	3.30	2.20	1.80	1.35	0.90	6.20	4.65	3.10
66 — 70		4.80	3.60	2.40	1.80	1.35	0.90	6.60	4.95	3.30
71 — 75		5.20	3.90	2.60	1.80	1.35	0.90	7.00	5.25	3.50
76 — 80		5.60	4.20	2.80	1.80	1.35	0.90	7.40	5.55	3.70
81 — 85		5.80	4.35	2.90	1.80	1.35	0.90	7.60	5.70	3.80
86 — 90		6.20	4.65	3.10	1.80	1.35	0.90	8.00	6.00	4.00
91 — 95		6.60	4.95	3.30	1.80	1.35	0.90	8.40	6.30	4.20
96 — 100		6.80	5.10	3.40	1.80	1.35	0.90	8.60	6.45	4.30
101 — 110		7.60	5.70	3.80	2.60	1.95	1.30	10.20	7.65	5.10
111 — 120		8.20	6.15	4.10	2.60	1.95	1.30	10.80	8.10	5.40
121 — 130		8.80	6.60	4.40	2.60	1.95	1.30	11.40	8.55	5.70
131 — 140		9.40	7.05	4.70	2.60	1.95	1.30	12.00	9.00	6.00
141 — 150		10.20	7.65	5.10	2.60	1.95	1.30	12.80	9.60	6.40
151 — 160		11.00	8.25	5.50	3.40	2.55	1.70	14.40	10.80	7.20
161 — 170		11.60	8.70	5.80	3.40	2.55	1.70	15.00	11.25	7.50
171 — 180		12.20	9.15	6.10	3.40	2.55	1.70	15.60	11.70	7.80
181 — 190		12.80	9.60	6.40	3.40	2.55	1.70	16.20	12.15	8.10
191 — 200		13.60	10.20	6.80	3.40	2.55	1.70	17.00	12.75	8.50
201 — 210		14.00	10.50	7.00	4.20	3.15	2.10	18.20	13.65	9.10
211 — 220		4.60	10.95	7.30	4.20	3.15	2.10	18.80	14.10	9.40
221 — 230		15.20	11.40	7.60	4.20	3.15	2.10	19.40	14.55	9.70
231 — 240		15.80	11.85	7.90	4.20	3.15	2.10	20.00	15.00	10.00
241 — 250		16.40	12.30	8.20	4.20	3.15	2.10	20.60	15.45	10.30

CENY BILETÓW

Za odległość kilometr.	Na pociągi oso- bowe			Dodatkowych na pociągi pospieszne			Na pociągi pospieszne		
	K			l a s y					
	I	II	III	I	II	III	I	II	III
	Z ł o t y c h								
251 — 260	16.80	12.60	8.40	4.80	3.60	2.40	21.60	16.20	10.80
261 — 270	17.40	13.05	8.70	4.80	3.60	2.40	22.20	16.65	11.10
271 — 280	18.00	13.50	9.00	4.80	3.60	2.40	22.80	17.10	11.40
281 — 290	18.60	13.95	9.30	4.80	3.60	2.40	23.40	17.55	11.70
291 — 300	19.00	14.25	9.50	4.80	3.60	2.40	23.80	17.85	11.90
301 — 310	19.60	14.70	9.80	5.60	4.20	2.80	25.20	18.90	12.60
311 — 320	20.20	15.15	10.10	5.60	4.20	2.80	5.80	19.35	12.90
321 — 330	20.80	15.60	10.40	5.60	4.20	2.80	26.40	19.80	13.20
331 — 340	21.40	16.05	10.70	5.60	4.20	2.80	27.00	20.25	13.50
341 — 350	21.80	16.35	10.90	5.60	4.20	2.80	27.40	20.55	13.70
351 — 360	22.40	16.80	11.20	6.20	4.65	3.10	28.60	21.45	14.30
361 — 370	23.00	17.25	11.50	6.20	4.65	3.10	29.20	21.90	14.60
371 — 380	23.40	17.55	11.70	6.20	4.65	3.10	29.60	22.20	14.80
381 — 390	24.00	18.00	12.00	6.20	4.65	3.10	30.20	22.65	15.10
391 — 400	24.60	18.45	12.30	6.20	4.65	3.10	30.80	23.10	15.40
401 — 410	25.00	18.75	12.50	6.80	5.10	3.40	31.80	23.85	15.90
411 — 420	25.40	19.05	12.70	6.80	5.10	3.40	32.20	24.15	16.10
421 — 430	26.00	19.50	13.00	6.80	5.10	3.40	32.80	24.60	16.40
431 — 440	26.40	19.80	13.20	6.80	5.10	3.40	33.20	24.90	16.60
441 — 450	26.80	20.10	13.40	6.80	5.10	3.40	33.60	25.20	16.80
451 — 460	27.20	20.40	13.60	7.20	5.40	3.60	34.40	25.80	17.20
461 — 470	27.60	20.70	13.80	7.20	5.40	3.60	34.80	26.10	17.40
471 — 480	28.00	21.00	14.00	7.20	5.40	3.60	35.20	26.40	17.60
481 — 490	28.40	21.30	14.20	7.20	5.40	3.60	35.60	26.70	17.80
491 — 500	28.80	21.60	14.40	7.20	5.40	3.60	36.00	27.00	18.00

CENY BILETÓW

Za odległość kilometr.	Na pociągi oso- bowe			Dodatkowych na pociągi pociągów			Na pociągi pociągów		
	K			l			a		
	s			y					
	I	II	III	I	II	III	I	II	III
	Z ł o t y c h								
501 — 510	29.20	21.90	14.60	7.80	5.85	3.90	37.00	27.75	18.50
511 — 520	29.60	22.20	14.80	7.80	5.85	3.90	37.40	28.05	18.70
521 — 530	30.20	22.65	15.10	7.80	5.85	3.90	38.00	28.50	19.00
531 — 540	30.60	22.95	15.30	7.80	5.85	3.90	38.40	28.80	19.20
541 — 550	31.00	23.25	15.50	7.80	5.85	3.90	38.80	29.10	19.40
551 — 560	31.40	23.55	15.70	8.40	6.30	4.20	39.80	29.85	19.90
561 — 570	31.80	23.85	15.90	8.40	6.30	4.20	40.20	30.15	20.10
571 — 580	32.40	24.30	16.20	8.40	6.30	4.20	40.80	30.60	20.40
581 — 590	32.80	24.60	16.40	8.40	6.30	4.20	41.20	30.90	20.60
591 — 600	33.20	24.90	16.60	8.40	6.30	4.20	41.60	31.20	20.80
601 — 610	33.40	25.05	16.70	8.80	6.60	4.40	42.20	31.65	21.10
611 — 620	33.80	25.35	16.90	8.80	6.60	4.40	42.60	31.95	21.30
621 — 630	34.00	25.50	17.00	8.80	6.60	4.40	42.80	32.10	21.40
631 — 640	34.40	25.80	17.20	8.80	6.60	4.40	43.20	32.40	21.60
641 — 650	34.60	25.95	17.30	8.80	6.60	4.40	43.40	32.55	21.70
651 — 660	35.00	26.25	17.50	9.20	6.90	4.60	44.20	33.15	22.10
661 — 670	35.20	26.40	17.60	9.20	6.90	4.60	44.40	33.30	22.20
671 — 680	35.60	26.70	17.80	9.20	6.90	4.60	44.80	33.60	22.40
681 — 690	36.00	27.00	18.00	9.20	6.90	4.60	45.20	33.90	22.60
691 — 700	36.20	27.15	18.10	9.20	6.90	4.60	45.40	34.05	22.70
701 — 710	36.60	27.45	18.30	9.60	7.20	4.80	46.20	34.65	23.10
711 — 720	36.80	27.60	18.40	9.60	7.20	4.80	46.40	34.80	23.20
721 — 730	37.20	27.90	18.60	9.60	7.20	4.80	46.80	35.10	23.40
731 — 740	37.40	28.05	18.70	9.60	7.20	4.80	47.00	35.25	23.50
741 — 750	37.80	28.35	18.90	9.60	7.20	4.80	47.40	35.55	23.70

CENY BILETÓW

Za odległość kilometr.	Na pociągi oso- bowe			Dodatkowych na pociągi pospiesz.			Na pociągi pospieszne		
	K			I a s y					
	I	II	III	I	II	III	I	II	III
	Z ł o t y c h								
751— 760	38.00	28.50	9.00	9.80	7.35	4.90	47.80	35.85	23.90
761— 770	38.40	28.80	19.20	9.80	7.35	4.90	48.20	36.15	24.10
771— 780	38.60	28.95	19.30	9.80	7.35	4.90	48.40	36.30	24.20
781— 790	39.00	29.25	19.50	9.80	7.35	4.90	48.80	36.60	24.40
791— 800	39.20	29.40	19.60	9.80	7.35	4.90	49.00	36.75	24.50
801— 810	39.60	29.70	19.80	10.20	7.65	5.10	49.80	37.35	24.90
811— 820	39.80	29.85	19.90	10.20	7.65	5.10	50.00	37.50	25.00
821— 830	40.20	30.15	20.10	10.20	7.65	5.10	50.40	37.80	25.20
831— 840	40.40	30.30	20.20	10.20	7.65	5.10	50.60	37.95	25.30
841— 850	40.80	30.60	20.40	10.20	7.65	5.10	51.00	38.25	25.50
851— 860	41.20	30.90	20.60	10.60	7.95	5.30	51.80	38.85	25.90
861— 870	41.40	31.05	20.70	10.60	7.95	5.30	52.00	39.00	26.00
871— 880	41.80	31.35	20.90	10.60	7.95	5.30	52.40	39.30	26.20
881— 890	42.00	31.50	21.00	10.60	7.95	5.30	52.60	39.45	26.30
891— 900	42.40	31.80	21.20	10.60	7.95	5.30	53.00	39.75	26.50
901— 910	42.60	31.95	21.30	11.00	8.25	5.50	53.60	40.20	26.80
911— 920	43.00	32.25	21.50	11.00	8.25	5.50	54.00	40.50	27.00
921— 930	43.20	32.40	21.60	11.00	8.25	5.50	54.20	40.65	27.10
931— 940	43.60	32.70	21.80	11.00	8.25	5.50	54.60	40.95	27.30
941— 950	43.80	32.85	21.90	11.00	8.25	5.50	54.80	41.10	27.40
951— 960	44.20	33.15	22.10	11.40	8.55	5.70	55.60	41.70	27.80
961— 970	44.40	33.30	22.20	11.40	8.55	5.70	55.80	41.85	27.90
971— 980	44.80	33.60	22.40	11.40	8.55	5.70	56.20	42.15	28.10
981— 990	45.00	33.75	22.50	11.40	8.55	5.70	56.40	42.30	28.20
991—1000	45.40	34.05	22.70	11.40	8.55	5.70	56.80	42.60	28.40

CENY BILETÓW

Za odległość kilometr.	CENY BILETÓW								
	Na pociągi oso- bowe			Dodatkowych na pociągi pospiesz.			Na pociągi pospieszne		
	K			I a s y					
	I	II	III	I	II	III	I	II	III
	Z ł o t y c h								
1001—1010	45.60	34.20	22.80	11.80	8.85	5.90	57.40	43.05	28.70
1011—1020	46.00	34.50	23.00	11.80	8.85	5.90	57.80	43.35	28.90
1021—1030	46.40	34.80	23.20	11.80	8.85	5.90	58.20	43.65	29.10
1031—1040	46.60	34.95	23.30	11.80	8.85	5.90	58.40	43.80	29.20
1041—1050	47.00	35.25	23.50	11.80	8.85	5.90	58.80	44.10	29.40
1051—1060	47.20	35.40	23.60	12.20	9.15	6.10	59.40	44.55	29.70
1061—1070	47.60	35.70	23.80	12.20	9.15	6.10	59.80	44.85	29.90
1071—1080	47.80	35.85	23.90	12.20	9.15	6.10	60.00	45.00	30.00
1081—1090	48.20	36.15	24.10	12.20	9.15	6.10	60.40	45.30	30.20
1091—1100	48.40	36.30	24.20	12.20	9.15	6.10	60.60	45.45	30.30
1101—1110	48.80	36.60	24.40	12.60	9.45	6.30	61.40	46.05	30.70
1111—1120	49.00	36.75	24.50	12.60	9.45	6.30	61.60	46.20	30.80
1121—1130	49.40	37.05	24.70	12.60	9.45	6.30	62.00	46.50	31.00
1131—1140	49.60	37.20	24.80	12.60	9.45	6.30	62.20	46.65	31.10
1141—1150	50.00	37.50	25.00	12.60	9.45	6.30	62.60	46.95	31.30
1151—1160	50.20	37.65	25.10	13.00	9.75	6.50	63.20	47.40	31.60
1161—1170	50.60	37.95	25.30	13.00	9.75	6.50	63.60	47.70	31.80
1171—1180	50.80	38.10	25.40	13.00	9.75	6.50	63.80	47.85	31.90
1181—1190	51.20	38.40	25.60	13.00	9.75	6.50	64.20	48.15	32.10
1191—1200	51.60	38.70	25.80	13.00	9.75	6.50	64.60	48.45	32.30
1201—1210	51.80	38.85	25.90	13.40	10.05	6.70	65.20	48.90	32.60
1211—1220	52.20	39.15	26.10	13.40	10.05	6.70	65.60	49.20	32.80
1221—1230	52.40	39.30	26.20	13.40	10.05	6.70	65.80	49.35	32.90
1231—1240	52.80	39.60	26.40	13.40	10.05	6.70	66.20	49.65	33.10
1241—1250	53.00	39.75	26.50	13.40	10.05	6.70	66.40	49.80	33.20

CENY BILETÓW

Za odległość kilometr.	Na pociągi oso- bowe			Dodatkowych na pociągi pospiesz.			Na pociągi pospieszne		
	K l a s y								
	I	II	III	I	II	III	I	II	III
	Z ł o t y c h								
1251—1260	53.40	40.05	26.70	13.80	10.35	6.90	67.20	50.40	33.60
1261—1270	53.60	40.20	26.80	13.80	10.35	6.90	67.40	50.55	33.70
1271—1280	54.00	40.50	27.00	13.80	10.35	6.90	67.80	50.85	33.90
1281—1290	54.20	40.65	27.10	13.80	10.35	6.90	68.00	51.00	34.00
1291—1300	54.60	40.95	27.30	13.80	10.35	6.90	68.40	51.30	34.20
1301—1310	54.80	41.10	27.40	14.00	10.50	7.00	68.80	51.60	34.40
1311—1320	55.20	41.40	27.60	14.00	10.50	7.00	69.20	51.90	34.60
1321—1330	55.40	41.55	27.70	14.00	10.50	7.00	69.40	52.05	34.70
1331—1340	55.80	41.85	27.90	14.00	10.50	7.00	69.80	52.35	34.90
1341—1350	56.00	42.00	28.00	14.00	10.50	7.00	70.00	52.50	35.00
1351—1360	56.40	42.30	28.20	14.40	10.80	7.20	70.80	53.10	35.40
1361—1370	56.80	42.60	28.40	14.40	10.80	7.20	71.20	53.40	35.60
1371—1380	57.00	42.75	28.50	14.40	10.80	7.20	71.40	53.55	35.70
1381—1390	57.40	43.05	28.70	14.40	10.80	7.20	71.80	53.85	35.90
1391—1400	57.60	43.20	28.80	14.40	10.80	7.20	72.00	54.00	36.00
1401—1410	58.00	43.50	29.00	14.80	11.10	7.40	72.80	54.60	36.40
1411—1420	58.20	43.65	29.10	14.80	11.10	7.40	73.00	54.75	36.50
1421—1430	58.60	43.95	29.30	14.80	11.10	7.40	73.40	55.05	36.70
1431—1440	58.80	44.10	29.40	14.80	11.10	7.40	73.60	55.20	36.80
1441—1450	59.20	44.40	29.60	14.80	11.10	7.40	74.00	55.50	37.00
1451—1460	59.40	44.55	29.70	15.20	11.40	7.60	74.60	55.05	37.30
1461—1470	59.80	44.85	29.90	15.20	11.40	7.60	75.00	56.25	37.50
1471—1480	60.00	45.00	30.00	15.20	11.40	7.60	75.20	56.40	37.60
1481—1490	60.40	45.30	30.20	15.20	11.40	7.60	75.60	56.70	37.80
1491—1500	60.60	45.45	30.30	15.20	11.40	7.60	75.80	56.85	37.90

SPRAWY EMERYTALNE

ZMIANA PRZEPISÓW EMERYTALNYCH.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 668) została zmieniona ustawa emerytalna z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych. Rozporządzenie to wprowadza w ustawie emerytalnej następujące ważniejsze zmiany:

ZNIESIENIE SKŁADEK EMERYTALNYCH.

Przepisy art. 7 ustawy 1—5 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923, nakładające na funkcjonarjuszów obowiązek uiszczania składki emerytalnej w wysokości 8% miesięcznego uposażenia zostały zniesione z dniem 1 lutego 1934 r. Od tego więc terminu funkcjonariusze państwowi nie będą opłacali składek emerytalnych, a zwolnienie to wynika ze zmiany art. 7 ustawy emerytalnej jak i z przepisu art. 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 663), w myśl którego uposażenie wolne jest od opłaty emerytalnej.

UTWORZENIE PAŃSTWOWEGO ZAKŁADU EMERYTALNEGO.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. tworzy na pokrycie świadczeń, przewidzianych w ustawie emerytalnej na rzecz funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych **mianowanych po dniu 31 stycznia 1934 r.** ze składek emerytalnych Państwowy Zakład Emerytalny. Składki emerytalne do Państwowego Zakładu Emerytalnego **uiszcza Skarb Państwa**, który pokrywa również niedobór Państwowego Zakładu Emerytalnego i gwarantuje wypłatę wszystkich świadczeń, wynikających z ustawy emerytalnej.

Państwowy Zakład Emerytalny jest instytucją prawa publicznego i posiada osobowość prawną. Państwowy Zakład Emerytalny jest wolny od wszelkich podatków państwowych i samorządowych; wszelkie akty prawne, zawierane przez Państwowy Zakład Emerytalny w wykonaniu postanowień ustawy emerytalnej są wolne od należności Skarbu Państwa i nie podlegają opłatom stempłowym. Państwowemu Zakładowi Emerytalnemu służy uwolnienie od opłat sądowych.

Rada Ministrów może rozszerzyć zakres działania Państwowego Zakładu Emerytalnego również na inne kategorie funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, niż wymienione w ust. 1 oraz na pracowników instytucyj, przedsiębiorstw i monopolów państwowych.

Rada Ministrów wyda statut Państwowego Zakładu Emerytalnego, określający w szczególności sposób powoływania i zakres kompetencyj poszczególnych organów, postępowanie przy ustalaniu i przyznawaniu świadczeń, sposób wypłaty świadczeń, prawa i obowiązki pracowników Państwowego Zakładu Emerytalnego sposób podpisywania dokumentów imieniem Państwowego Zakładu Emerytalnego, sposób publikacyj rocznych sprawozdań i zamknięć rachunkowych oraz nadzór państwowy nad Państwowym Zakładem Emerytalnym.

Rozporządzenie Rady Ministrów określi również wysokość składki emerytalnej, sposób tworzenia i przeznaczenie funduszków na poszczególne świadczenia, przeznaczenie uzyskanych nadwyżek, sposób lokaty funduszków, sposób rozrachowania Państwowego Zakładu Emerytalnego ze Skarbem Państwa i zaliczania do emerytury okresów służby, czy też pracy zawodowej, za które nie uiszczono składek emerytalnych do Państwowego Zakładu Emerytalnego oraz unormuje sprawę przekazywania składek pomiędzy Państwowym Zakładem Emerytalnym a innymi instytucjami i Skarbem Państwa.

WYSOKOŚĆ ZAOPATRZENIA EMERYTALNEGO.

Począwszy od dnia 1 lutego 1934 r. uposażenie emerytalne wynosić będzie po 15 latach służby 40% (czterdzieści procent) podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego i wzrasta za każdy następny rok o 3% (trzy procent) aż do 100% (sto procent), co stanowi pełny wymiar uposażenia emerytalnego.

Podstawą wymiaru uposażenia emerytalnego funkcjonariuszów państwowych w myśl znowelizowanego art. 17 ustawy emerytalnej jest uposażenie zasadnicze, otrzymywane ostatnio w służbie **czynnej bez dodatków**.

Wyjątek stanowią zawodowi wojskowi, którym do podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego wlicza się dodatek wyrównawczy oraz inne dodatki przewidziane dla wojskowych w ustawie emerytalnej. Zawodowi wojskowi, którzy ostatnio przed przeniesieniem w stan spoczynku zajmowali stanowiska służbowe w stolicy, otrzymują przez czas zamieszkiwania w stolicy dodatek w wysokości 10% uposażenia emerytalnego. Prawo do tego dodatku gaśnie od pierwszego dnia miesiąca, następującego po przesiedleniu się do innej miejscowości.

Dodatki za kierownictwo, poczynwszy od dnia 1 lutego 1934 r. nie będą wliczane do podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego.

Również emeryt nie będzie mógł otrzymać żadnego dodatku ani na żonę ani na dziecko, gdyż przepis art. 20 ustawy emerytalnej, dający możność przyznania emerytowi takiego dodatku został zniesiony omawianem rozporządzeniem.

Procentowa wysokość zaopatrzenia emerytalnego ilustruje następująca tabela:

do 10 lat służby 30% uposażenia				
za 11	„	„	32%	„
„ 12	„	„	34%	„
„ 13	„	„	36%	„
„ 14	„	„	38%	„
„ 15	„	„	40%	„
„ 16	„	„	43%	„
„ 17	„	„	46%	„
„ 18	„	„	49%	„
„ 19	„	„	52%	„
„ 20	„	„	55%	„
„ 21	„	„	58%	„
„ 22	„	„	61%	„
„ 23	„	„	64%	„
„ 24	„	„	67%	„
„ 25	„	„	70%	„
„ 26	„	„	73%	„
„ 27	„	„	76%	„
„ 28	„	„	79%	„
„ 29	„	„	82%	„
„ 30	„	„	85%	„
„ 31	„	„	88%	„
„ 32	„	„	91%	„
„ 33	„	„	94%	„
„ 34	„	„	97%	„
„ 35	„	„	100%	„

UPOSAŻENIE EMERYTALNE EMERYTÓW, ZAJMUJĄCYCH STANOWISKA W URZĘDACH I INSTYTUCJACH PAŃSTWOWYCH I SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO.

Dotychczasowy przepis art. 25 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923, według którego emeryci, w razie uzyskania jakiegokolwiek stanowiska płatnego w urzędzie, instytucji, przedsiębiorstwie lub zakładzie państwowym czy też samorządu terytorjalnego lub gospodarczego tudzież w instytucjach ubezpieczeń społecznych, otrzymają tylko taką część przyznanego im uposażenia emerytalnego, która wraz z wynagrodzeniem za pracę nie przewyższa 150% uposażenia ostatnio pobieranego w służbie czynnej — rozciągał się tylko na tych emerytów, których uposażenie emerytalne wynosiło więcej niż 300 zł. miesięcznie. Z dniem 30 października 1933 r., t. j. z dniem wejścia w życie omawianego rozporządzenia, Prezydent Rzeczypospolitej przepis ten został rozciągnięty również na emerytów, których uposażenie emerytalne nie przekracza 300 zł. miesięcznie.

ZALICZANIE LAT SŁUŻBY DO WYŚLUGI EMERYTALNEJ.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 zniósło obowiązek uiszczania opłaty emerytalnej za czas pracy kontraktowej lub służby prowizorycznej w wypadku zaliczenia do wysługi emerytalnej na podstawie art. 37 p. 2 ustawy emerytalnej.

Rozporządzenie z dnia 28 października 1933 wprowadza w art. 37 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 przepis, że lata pracy, za które zakłady ubezpieczeń pracowników umysłowych lub inne instytucje ubezpieczeń społecznych obowiązane są przekazać Skarbowi Państwa w myśl odnośnych przepisów składki ubezpieczeniowe podlegają zaliczeniu do wysługi emerytalnej.

Przepis ten ma znaczenie dla nauczycieli, którzy ze szkolnictwa prywatnego przechodzą do szkolnictwa państwowego lub publicznego, gdyż zaliczanie do wysługi emerytalnej lat pracy w szkolnictwie prywatnym nie będzie już zależne od swobodnego uznania władzy decydującej o wysłudze emerytalnej, ale będzie się odbywało z mocy samego prawa.

Funkcjonariuszom państwowym, którzy ze służby w monopolach państwowych lub w przedsiębiorstwie „Polskie Koleje Państwowe” przechodzą bezpośrednio do służby państwowej polskiej zalicza się w myśl znowelizowanego art. 37 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. okresy pracy w monopolach państwowych względnie w przedsiębiorstwie Polskie Koleje Państwowe według przepisów obowiązujących w chwili przejścia.

ZALICZANIE URLOPU BEZPŁATNEGO DO WYSLUGI EMERYTALNEJ.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. znosi obowiązek opłacania składek emerytalnych przez nauczycieli pozostających na urlopie bezpłatnym na czas piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego względnie, którzy uzyskali urlop bezpłatny w celu pełnienia obowiązków w szkolnictwie państwowym innych działów administracji, w szkolnictwie prywatnym lub w instytucji społecznej, zajmującej się szerzeniem oświaty pozaszkolnej. Czas urlopu bezpłatnego, uzyskanego dla wymienionych celów, podlega zatem w myśl znowelizowanego art. 38 ustawy emerytalnej zaliczeniu do wysługi emerytalnej bez uiszczania jakichkolwiek opłat.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933, zmieniające przepisy ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. nie ma zastosowania do

funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych, którym przyznano i wymierzono uposażenie emerytalne przed dniem 1 lutego 1934 r. oraz do wdów i sierót po tych funkcjonariuszach. Do osób tych stosuje się nadal ustawa emerytalna z dnia 11 grudnia 1923 w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie omawianego rozporządzenia z wyjątkiem przepisów art. 25, ograniczających wysokość zaopatrzenia emerytalnego w wypadku przyjęcia płatnego stanowiska w służbie państwowej lub instytucjach państwowych względnie samorządowych. Przepisy znowelizowanego art. 25 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 odnoszą się więc także do emerytów, przeniesionych w stan spoczynku przed dniem 1 lutego 1934 r. bez względu na wysokość otrzymywanego uposażenia emerytalnego.

Przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października nie stosują się również do emerytów, którzy wprawdzie otrzymają uposażenie emerytalne po 1 lutego 1934 r., ale którzy nie będą zaszeregowani według nowych przepisów uposażeniowych, a więc do tych, którzy zostaną zwolnieni ze służby lub przeniesieni w stan spoczynku najpóźniej z dniem 31 stycznia 1934 r.

Prócz tego według starych zasad będą mieli wymierzone uposażenie emerytalne ci z funkcjonariuszów byłych państw zaborczych, którzy nie zostali przyjęci do służby w Państwie Polskim z powodu braku wolnych etatów, a którym z tytułu służby zaborczej przysługuje prawo do zaopatrzenia emerytalnego ze Skarbu Państwa Polskiego.

Wdowy i sieroty po osobach wymienionych wyżej w ustępach drugim i trzecim otrzymują zaopatrzenie według dawnych przepisów.

Emeryci, wymienieni w ustępach 1—3, otrzymywać będą nadal uposażenie w dotychczasowej wysokości wraz z dodatkiem ekonomicznym na żonę, w wyjątkowych wypadkach dodatkiem ekonomicznym na jedno dziecko, dodatkiem mieszkaniowym i dodatkiem za kierownictwo

szkoły. Emeryci ci mają nadal obowiązek uiszczania podatku dochodowego.

Funkcjonariusze państwowi, którzy zostaną przeniesieni w stan spoczynku według nowych przepisów, t. j. po dniu 1 lutego 1934 r. będą wolni na równi z funkcjonariuszami czynnymi od obowiązku uiszczania ze swoich uposażeń emerytalnych państwowego podatku dochodowego i opłat emerytalnych.

ZALICZANIE SŁUŻBY PRZED PRZERWĄ DO WYŚŁUGI EMERYTALNEJ.

(art. 37 ust. emerytalnej i art. 15 pragmatyki nauczycielskiej).

Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku z dn. 1 marca 1932 L. Rej. 1971/30 orzekł, że zaliczenie do wyśługi emerytalnej służby przed przerwą może nastąpić dopiero po przeniesieniu skarżącego w stan spoczynku przy wymiarze uposażenia emerytalnego, skarżący zaś pozostaje w służbie czynnej, rozstrzyganie zatem już obecnie sprawy o zaliczeniu do wyśługi emerytalnej okresów służby skarżącego przed przerwą odbytej byłoby przedwczesne, co potwierdza również — wbrew twierdzeniu skarżącego brzmienie ustępu 5 art. 15 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. — o stosunkach służbowych nauczycieli (poz. 462 dz. ust. z 1928), wyłączającego sprawę omawianego zaliczenia z pod przepisów tegoż art. 15, a to dlatego, że jest ona unormowana w przepisach ustawy emerytalnej z 11 grudnia 1923 r. Co się tyczy zaliczenia tychże okresów do wyśługi lat na podstawie art. 98 i 120 ustawy uposażeniowej z 9 października 1923 r., a więc do wymiaru uposażenia, to jak to słusznie władza pozwana w odpowiedzi na skargę podnosi — z dobrodziejstwa art. 98 korzystali tylko ci nauczyciele, którzy w dniu wejścia w życie tej ustawy t. j. 1 października 1923 r. pozostawali w służbie czynnej, skarżący zaś w tym czasie w służbie państwowej nie był. Me-

rytorycznie zatem odmowa w zaskarżonem orzeczeniu uwzględnienia roszczeń skarżącego przedstawia się, jako zgodna z ustawą. Zarzut co do pozbawienia skarżącego instancji administracyjnej przez załatwienie jego podania bezpośrednio przez Ministerstwo, jakkolwiek skierowane było do Kuratorjum, jest niesłuszny, bowiem według postanowień art. 37 powołanej ustawy emerytalnej — zaliczenie do wysługi emerytalnej okresów służby, normalnie do tej wysługi niepoliczalnych, należy do kompetencji władzy naczelnej, a więc Ministra, skoro zaś zaliczenie spornych okresów do wysługi lat mogło być nastąpić tylko na podstawie art. 15 powołanej pragmatyki nauczycielskiej, który w ustępie 4 wyraźnie uzależnia takie zaliczenie od uznania Ministra, to i w tym kierunku Kuratorjum nie było kompetentne do załatwienia podania skarżącego.

CZY OKRES SŁUŻBY PAŃSTWOWEJ POLSKIEJ MOŻE BYĆ UDOWODNIONY ZEZNANIAMI ŚWIADKÓW.

Pewnej nauczycielce przyznały władze uposażenie emerytalne biorąc za początek służby państwowej polskiej datę 1 października 1919, ustaloną w wykazie stanu służby na podstawie dekretu nominacyjnego inspektora szkolnego. Nauczycielka ta, przedkładając zaświadczenie dwóch świadków, stwierdzające, że obowiązki nauczycielskie w publicznej szkole powszechnej rozpoczęła wcześniej, prosiła o zaliczenie do wysługi emerytalnej okresu czasu, stwierdzonego zeznaniami świadków.

Gdy władze odmówiły zaliczenia wymienionego okresu służby do wysługi emerytalnej sprawa oparła się o Najwyższy Trybunał Administracyjny, który biorąc pod uwagę, że miarodajne dokumenty, jak wykaz stanu służby oraz nominacja skarżącej zgodnie stwierdzają datę 1 października 1919 jako datę wstąpienia skarżącej do państwowej służby nauczycielskiej, że w myśl § 33 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 marca 1924 (Dz. U. R. P. Nr. 32,

poz. 320) dowód. w postaci zeznania świadków dopuszczalny jest tylko co do stwierdzenia przebiegu służby w b. państwach zaborczych i to tylko w braku oryginalnych dokumentów, że wobec tego władza pozwana słusznie pominęła przedłożony przez skarżącą dowód ze świadków co do daty jej wstąpienia do służby państwowej polskiej, natomiast zgodnie z postanowieniem ustępu 1 art. 36 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 przyznała i obliczyła uposażenie emerytalne skarżącej na podstawie dat, zawartych w wykazie stanu służby, wyrokiem z dnia 29. X. 1932, L. Rej. 6241/30 skargę jako nieuzasadnioną oddalił.

W SPRAWIE USTALENIA ZALICZALNOŚCI PRACY W B. PAŃSTWIE ROSYJSKIM DO WYSLUGI EMERYTALNEJ.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego okólnikiem Nr. 67 z dnia 2 maja 1933 r. (B. P.—3945) w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu wyjaśniło co następuje:

Zaliczalność do wysługi emerytalnej służby w b. państwie zaborczem uzależnia art. 81 ust. 1 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 380 z 1931 r.) zmienionej ustawą z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239) od tego, czy w myśl odnośnych przepisów emerytalnych państwa zaborczego, zaliczalne lata podlegały zaliczeniu do emerytury zaborczej. Gdy przeto policzalność lat do wysługi emerytalnej według ustaw emerytalnych zaborczych nie nasuwa wątpliwości, nieusprawiedliwionem byłoby żądanie dodatkowego stwierdzenia przez funkcjonariusza, że opłacał składki emerytalne, potrącanie których z uposażenia należało do obowiązków bezpośredniej władzy wypłacającej to uposażenie. W wypadkach zaś wątpliwych, które będą należały raczej do wyjątków, wyjaśnień w konkretnej sprawie co

do opłacania składek emerytalnych z tytułu służby zaborczej — jeśli chodzi o teren b. Kongresówki — winna udzielić, na żądanie władz skarbowych, Izba Skarbowa Grodzka w Warszawie, w posiadaniu której znajdują się księgi kontowe b. członków stowarzyszenia emerytalnego b. Królestwa Polskiego. Odnosnie dowodów, wystarczających dla stwierdzenia służby zaborczej, pierwszeństwo przyznać należy dokumentom oryginalnym, pochodzącym od władz zaborczych, jako to: wykazy stanu służby, należyście sporządzone, zaświadczenia z przebiegu służby i t. d., względnie notarialnie uwierzytelnionym odpisom tych dokumentów. Z braku takich dokumentów należy przyznać znaczenie dowodów zeznaniom wiarogodnych świadków, złożonym w formie przewidzianej § 33 p. b) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 marca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 320).

Dla stwierdzenia, czy praca zawodowa w państwie zaborczem, w szczególności służba państwowa, w razie jej niezaliczalności z art. 81 ustawy emerytalnej podlega zaliczeniu w myśl art. 97 p. 1 tejże ustawy, poza stwierdzeniem jej istnienia i przebiegu dowodami powyżej wskazanymi należy ponadto ustalić, czy czas jej pełnienia został zaliczony według ustaw wskazanych w powołanym art. 97.

POSTĘPOWANIE PRZY PRZENOSZENIU W STAN SPOCZYNKU UMYŚLOWO CHORYCH FUNKCJONARIUSZÓW PAŃSTWOWYCH.

Ministerstwo Skarbu okólnikiem Nr. D. I. 22539/Em/33 (okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 122 z dnia 14-go sierpnia 1933 r., B. P. 119905/33) zarządziło co następuje:

Przenoszenie w stan spoczynku funkcjonariuszów państwowych dotkniętych chorobą umysłową a nieubezwalnionych powinno następować na podstawie p. b. art. 29 ustawy emerytalnej z dn. 11 grudnia 1923 r. bez

obowiązku wyczekiwania, aż dany funkcjonariusz zostanie ubezwłasnowolniony.

Trwała jednak niezdolność do służby i połączona z tem utrata zdolności do pracy zarobkowej powinny być stwierdzone tak przez Komisję Lekarską I instancji, jak i przez Komisję Lekarską II instancji.

Kierowanie na Komisję Lekarską II instancji powinno następować z inicjatywy samej władzy, a to w celu zabezpieczenia wszystkich praw przysługujących w tej mierze umysłowo choremu.

Dekret pensyjny powinien być doręczony zainteresowanemu przy zastosowaniu postanowień art. art. 25 i 26 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 36/28, poz. 341).

Równocześnie z przeniesieniem w stan spoczynku odnośna władza stosownie do postanowień art. 13 wyżej powołanego rozporządzenia powinna wystąpić do Sądu z wnioskiem o wyznaczenie zastępcy prawnego.

Do chwili wyznaczenia tego zastępcy uposażenie emerytalne przysługujące umysłowo choremu funkcjonariuszowi może być wypłacane na podstawie zarządzenia Ministerstwa Skarbu do rąk osoby, która nad chorym sprawuje faktyczną opiekę.

Fakt sprawowania tej opieki powinien być stwierdzony przez władze administracji ogólnej.

W przypadkach, gdy skutek przewlekłości postępowania sądowego, wyznaczeni przez Sąd w wyniku tego postępowania, zastępcy prawni lub opiekunowie (kuratorowie) wnoszą podania lub odwołania już po uprawomocnieniu się dekretu emerytalnego władza, rozpoznając te podania, winna zależnie od okoliczności sprawy stosować w szerokim zakresie uprawnienie, przysługujące jej na mocy art. 99 i 100 rozporządzenia Prezydenta R. P. z 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P., poz. 341).

DOLICZENIA LAT DO WYSŁUGI EMERYTALNEJ W RAZIE POWSTANIA TRWAŁEJ NIEZDOLNOŚCI DO SŁUŻBY I DO PRACY ZAROBKOWEJ Z PO- WODU DZIAŁAŃ WOJENNYCH.

Władze wojskowe odmówiły doliczenia do wysługi emerytalnej lat na na podstawie art. 12 i 9 p. 2 b. ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 wojskowemu, który domagał się takiego doliczenia z tego powodu, że gdyby nie było wojny to nie byłby postradał zdrowia.

Najwyższy Trybunał Administracyjny rozpatrując skargę w tej sprawie w wyroku z dnia 7 czerwca 1932 L. Rej. 3808/30 orzekł, iż dla zastosowania przepisu art. 9 p. 2 b) czy też art. 12 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923, dotyczącego nabycia prawa do uposażenia emerytalnego bez względu na czas służby lub też doliczenia pewnej ilości lat służby w razie powstania trwałej niezdolności do służby oraz do pracy zarobkowej z powodu „działań wojennych w miejscu służbowego pobytu” funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego—nie wystarcza wykazanie przebywania tylko na terenie działań wojennych, lecz konieczne jest udowodnienie konkretnego, indywidualnie oznaczonego zdarzenia, wynikającego z działań wojennych, które spowodowały trwałą utratę zdolności do służby czy też pracy zarobkowej danej osoby.

PRZERACHOWANIE EMERYTUR.

Ustawa emerytalna nie ogranicza żadnym terminem prośby o przerachowanie emerytury już przyznanej i pobieranej w Państwie Polskiem na podstawie art. 93 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 (Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 10. II. 1932 L. Rej. 2916/31).

OD JAKIEGO TERMINU PRZYŚŁUGUJE ZAOPATRZENIE EMERYTALNE W WYPADKU WPLACENIA PODJĘTYCH WKŁADÓW Z KASY EMERYTALNEJ.

W pewnym wypadku przyznała Izba Skarbowa zaopatrzenie emerytalne funkcjonariuszowi państwowemu nie od dnia zwolnienia ze służby (1 luty 1928) lecz od dnia wpłacenia podjętych wkładów z Kasy Emerytalnej b. Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej (1 kwietnia 1929).

Na zażalenie Ministerstwo Skarbu oznajmiło, że nie zgadza się na przyznanie skarżącemu zaopatrzenia emerytalnego od dnia 1 lutego 1928 roku zamiast od dnia 1 kwietnia 1929 roku, ponieważ skarżący podczas zwolnienia go miał zaliczalnych tylko 9 lat służby państwowej polskiej, który to okres nie zapewniał żadnych praw emerytalnych, prawa te zaś uzyskał dopiero po wpłaceniu w marcu 1929 r. podjętych w b. państwie zaborczem wkładów emerytalnych, co dało możliwość zaliczenia do wysługi emerytalnej czasu służby zaborczej w ilości 21 lat, a tem samem przyznania skarżącemu zaopatrzenia emerytalnego za łączny czas służby zaborczej i polskiej.

Z powyższego wynika, że nieprzyznanie skarżącemu zaopatrzenia już od dnia zwolnienia ze służby nastąpiło z jego własnej winy, gdyż pomimo ogłoszenia rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 stycznia 1925 r. o ustaleniu kursu, przypadających do zwrotu, podjętych z kas b. państw zaborczych składek emerytalnych (poz. 77 Dz. Ust.) nie wpłacił do Skarbu Państwa przed zwolnieniem go ze służby podjętych wkładów za służbę zaborczą, ani też nie zwracał się wówczas o zezwolenie na spłatę tych wkładów ratami.

Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku L. Rej. 1239/30 orzekł co następuje: Wprawdzie Trybunał w wyroku z dnia 15 czerwca 1927 r. L. Rej. 2254/25 w sprawie ze skargi Bołdoka ustalił zasadę, że prawo do doliczenia lat uczestnictwa w kasach zaopatrzeń b. państw

zaborczych powstaje, o ile nastąpiło wpłacenie pobranych składek wedle kursu ustalonego w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 stycznia 1925 r., nie od terminu wpłacenia tych wkładek, lecz od daty przeniesienia w stan spoczynku, to jednakże w powołanym wyroku zastrzegł, że ma to zastosowanie tylko w tych wypadkach, kiedy późne wpłacenie przerachowanych wkładek nastąpiło nie z winy danego funkcjonariusza. Akta wskazują, że skarżący był zwolniony ze służby dnia 31 stycznia 1928 r., a więc w czasie, kiedy było już wydane i obowiązywało rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 stycznia 1925 r. Wobec tego nic nie stało skarżącemu na przeszkodzie do spłacenia pobranych wkładek, czy to w czasie służby czynnej, czy też bezpośrednio po zwolnieniu ze służby.

Gdy zaś skarżący wniósł te wkładki dopiero po upływie przeszło roku od zwolnienia go ze służby, to ponosi on winę późnego wpłacenia wkładek, wobec czego słusznie władza pozwana przyznała mu zaopatrzenie emerytalne od daty wpłacenia.

OD JAKIEGO TERMINU PRZYSŁUGUJE PENSJA WDO- WIA W WYPADKU PÓŹNIEJSZEGO UDOWODNIENIA PRAW.

Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku z dn. 12 września 1932 L. Rej. 7085/30 orzekł co następuje:

Władza odmówiła przyznania skarżącej pensji wdowiej oraz pensji sieroczej, poczynając od dnia 1 sierpnia 1924 r. t. j. od pierwszego dnia miesiąca, następującego po śmierci jej męża, natomiast przyznała jej tę pensję od dnia 1 stycznia 1930 r., jako od dnia pierwszego miesiąca, następującego po udowodnieniu prawa do emerytury. Odmowę powyższą jednak Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał za nieuzasadnioną: W myśl art. 70 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 prawo do otrzymania pensji wdowiej i sieroczej rozpoczyna się z pierwszymy

dniem miesiąca, następującego po tym miesiącu, za który zmarły funkcjonariusz państwowy (emeryt) pobrał ostatnio należne mu uposażenie w służbie czynnej (uposażenie emerytalne), wyjąwszy wypadek, gdy żądanie przyznania pensji wdowiej lub sieroczej nie zostało zgłoszone w ciągu jednego roku od czasu śmierci męża, czy też ojca lub matki, w którym to razie należy przyznać pensję wdowią lub sierocą od pierwszego dnia miesiąca po zgłoszeniu. Jak stwierdzają akty sprawy, skarżąca zgłosiła swe prawa do pensji wdowiej i sieroczej w kilkanaście dni po śmierci męża, a więc ten ostatni przepis nie ma do niej zastosowania, i miałyby ona prawo do pensji wdowiej i sieroczej, poczynając od pierwszego dnia miesiąca, następującego po śmierci męża, t. j. od dnia 1 sierpnia 1924 r. Przyznanie przez władzę pozwaną pensji wdowiej i sieroczej, poczynając od dnia 1 stycznia 1930 r., t. j. od dnia pierwszego miesiąca, następującego po udowodnieniu prawa do emerytury, nie znajduje uzasadnienia w powołanym przez władzę art. 79 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r., ponieważ w artykule tym, aczkolwiek na wdowy i sieroty rozciągnięto przepis art. 36 ustawy emerytalnej, to jednak z tem zastrzeżeniem, że wdowa i sierota otrzymają w każdym razie pozostałą różnicę za czas, nie objęty obliczeniem z powodu wadliwego lub nieprawidłowego wpisu do wykazu stanu służby zmarłego męża, czy też ojca. A więc do wdów i sierot nie ma zastosowania przepis ustępu 3 art. 36 ustawy emerytalnej z dnia 11-go grudnia 1923 r., nadający funkcjonariuszowi państwowemu prawo do wyższego uposażenia emerytalnego dopiero od dnia pierwszego następującego miesiąca po zgłoszeniu i wykazaniu prawa do takiego uposażenia.

ZWROT ODPRAWY W RAZIE PRZYJĘCIA DO SŁUŻBY KONTRAKTOWEJ.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego okólnikiem z dnia 12 listopada 1932 Nr. B. P.

15830/33 wyjaśniło, że odprawa, wypłacona nauczycielowi, zwolnionemu na podstawie art. 69 *) ustawy z dnia 1 lipca 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli nie podlega zwrotowi w razie przyjęcia takiego nauczyciela ponownie na służbę kontraktową, a należna odprawa winna być wypłacona w całości.

ZWROT ODPRAWY W WYPADKU PRYZNANIA PÓŹNIEJ UPOSAŻENIA EMERYTALNEGO.

W roku 1925 władze zwolniły ze służby jednego urzędnika, przyznając mu jednocześnie trzymiesięczną odprawę. Po uzyskaniu odpowiednich dokumentów, wykazujących prawo do uposażenia emerytalnego, urzędnik ten wniósł w styczniu 1929 r. prośbę o przyznanie mu uposażenia emerytalnego od dnia zwolnienia ze służby. Na podstawie art. 36 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 władze przyznały urzędnikowi temu uposażenie emerytalne, lecz nie od dnia zwolnienia, tylko od dnia 1 lutego 1929 r., t. j. od dnia pierwszego, następującego miesiąca po zgłoszeniu, żądając jednocześnie zwrotu wypłaconej mu przy zwolnieniu odprawy.

Najwyższy Trybunał Administracyjny rozpatrując skargę w przedmiocie zwrotu odprawy w wyroku z dnia 3 marca 1932 L. Rej. 887/30 orzekł, że w sprawie niniejszej nie może być zastosowany art. 3 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1932 r., zabraniający pobierania ze Skarbu Państwa więcej niż jednego zaopatrzenia, gdyż odprawa została przyznana skarżącemu za trzy miesiące, następujące po zwolnieniu go ze służby, a więc za inny czas, aniżeli zaopatrzenie emerytalne. Ustawa emerytalna z dnia 11 grudnia 1923 r. o zwrocie odprawy mówi tylko w art. 37 i to jedynie w zastosowaniu do wypadku zaliczenia do wysługi emerytalnej czasu służby, spędzonego

---

*) Obecnie art. 62.

przed przerwą. Wypadek ten jednak nie ma żadnego zastosowania do sprawy niniejszej. W razie przyznania uposażenia emerytalnego w myśl art. 36 ustawy emerytalnej od dnia pierwszego następującego miesiąca po zgłoszeniu i wykazaniu prawa do takiego uposażenia nie podlega potrąceniu z tego uposażenia odprawa przyznana za inny czas, niż uposażenie emerytalne.

ZWROT KOSZTÓW PRZESIEDLENIA FUNKCJONARJUSZÓW PAŃSTWOWYCH I ZAWODOWYCH WOJSKOWYCH, PRZENIESIONYCH W STAN SPOCZYNKU.

Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 26 kwietnia 1933 Nr. D. I. 2371/Em/33, podanem do wiadomości okólnikiem Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 70 z dnia 12-go maja 1933 Nr. BP. 6006/33, wyjaśniło co następuje:

W myśl art. 21 ustawy emerytalnej z 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 42 z 1931 r. poz. 380) funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy ma prawo z powodu przeniesienia go w stan spoczynku do zwrotu kosztów jednorazowego przesiedlenia się z rodziną z ostatniego miejsca służbowego do przyszłego miejsca zamieszkania w kraju lub na obszarze W. M. Gdańska według przepisów, normujących sprawę należności za przeniesienie z urzędu w służbie czynnej. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 17 września 1927 r. o należnościach za podróże służbowe (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 71 poz. 651) funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym w razie przeniesienia z urzędu na inne miejsce służbowe służy prawo do diet, zwrotu kosztów przejazdu oraz przewozu urządzenia domowego (§ 2 p. III). W ten sposób wskazane rozporządzenie rozróżnia zwrot kosztów i diety, a ponieważ ustawa emerytalna zarówno w art. 21 jak i w art. 77 zapewnia funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, przeniesionym w stan spoczynku, tudzież

wdowom i sierotom po tych osobach jedynie zwrot kosztów przesiedlenia, nie wspominając nic o dietach, nie ulega wątpliwości, że na mocy rzeczonych przepisów ustawy emerytalnej żadne diety nie mogą być wypłacane (wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego L. Rej. 195/29 w sprawie Komorka w Zbiorze Wyroków t. VIII Nr. 317. A).

Przez koszty przesiedlenia w pojęciu art. 21 i 77 ustawy emerytalnej rozumieć należy wszystkie koszty, związane z dokonaniem przesiedlenia, których zwrot jest zapewniony funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym w służbie czynnej, przenoszonym z urzędu do innej miejscowości, a więc zarówno koszty przejazdu funkcjonariusza, czy też wojskowego, jego żony i dzieci (pod warunkami określonymi poniżej w ust. 4), oraz koszty przejazdu dla jednej osoby ze służby (§ 2 p. III — 2 rozporządzenia z dnia 17 września 1927 r.), jak i koszty przewozu koleją lub statkiem urządzenia domowego (§ 2 p. III — 3 oraz § 19 ust. 2 tegoż rozporządzenia).

Oprócz tego przeniesiony w stan spoczynku funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy, podobnie jak i funkcjonariusze oraz wojskowi w czynnej służbie, przeniesieni z urzędu do innej miejscowości, ma prawo do otrzymania ryczałtu na koszty dojazdu z miasta do dworca kolejowego (stacji autobusowej, przystani) i odjazdu (§ 15 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17-go września 1927 r.) oraz do otrzymania ryczałtu, przeznaczonego na pokrycie wszystkich innych wydatków, połączonych z przesiedleniem (§ 19 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 września 1927 r.), ryczałty te bowiem są traktowane przez wspomniane rozporządzenie Rady Ministrów wyraźnie jako zwrot kosztów.

Przy określaniu wysokości ryczałtu na zasadzie § 19 wskazanego rozporządzenia o tem, czy przeniesiony w stan spoczynku funkcjonariusz lub wojskowy winien otrzymać ryczałt w wymiarze dla samotnego, czy też

w wymiarze, jak dla otrzymujących dodatek ekonomiczny, decyduje okoliczność, czy dany funkcjonariusz lub wojskowy otrzymał dodatek ekonomiczny w czynnej służbie przed przeniesieniem w stan spoczynku. Członków rodziny jednak, na których funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy, przeniesiony w stan spoczynku, otrzymywał dodatek ekonomiczny w czynnej służbie uwzględnia się tylko, o ile w czasie przesiedlenia się członkowie ci nie utracili, wskutek zaszłych zmian, charakteru osób, na które funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy, pozostający w czynnej służbie, może otrzymać dodatek ekonomiczny.

Za podstawę obliczenia ryczałtu przyjmuje się uposażenie służbowe, jakie otrzymywałyby dany funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy, gdyby w czasie skutecznego przesiedlenia pozostawał w czynnej służbie uwzględniając grupę i szczebel, według których przeniesiony w stan spoczynku otrzymywał uposażenie ostatnio w czynnej służbie.

Przeniesiony w stan spoczynku funkcjonariusz lub wojskowy ma prawo do zwrotu kosztów przesiedlenia jedynie w przypadku, gdy przesiedlenie to nastąpiło w ciągu jednego roku, licząc od dnia przeniesienia w stan spoczynku (art. 21 ust. 2 ustawy emerytalnej). Jeżeli jednak między datą rozwiązania stosunku służbowego a datą doręczenia orzeczenia, przenoszącego w stan spoczynku, upłynął pewien przeciąg czasu, należy uważać, że termin roczny został zachowany, o ile przesiedlenie nastąpiło w ciągu roku albo od daty rozwiązania stosunku służbowego, albo od daty doręczenia orzeczenia o przeniesieniu w stan spoczynku (wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego L. Rej. 4898/29 w sprawie Krawczyńskiego).

Z drugiej jednak strony, nawet o ile termin roczny został zachowany, funkcjonariusz czy też wojskowy, przeniesiony w stan spoczynku, nie ma prawa do zwrotu ko-

sztów przesiedlenia, o ile przed dokonaniem przesiedlenia został powołany do czynnej służby (reaktywowany)) (wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego L. Rej. 1636/29 w sprawie Bernata w Zbiorze Wyroków t. VIII. 329 A). Roczny termin, o którym mowa, dotyczy samego przesiedlenia się, a nie zgłoszenia żądania o zwrot kosztów, gdyż żądanie to może nastąpić również później (wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego L. Rej. 6710/29 w sprawie Chromowskiej). Poza tem we wszystkich przypadkach, w których przy skutecznieniu przesiedlenia przekroczono oznaczony w ustawie prekluzyjny termin, zwrot kosztów może nastąpić jedynie w wyjątkowych, na szczególne uwzględnienie zasługujących przypadkach, przyczem decyzja w tych sprawach zastrzeżona jest Ministrowi Skarbu (art. 21 ust. 3 ustawy emerytalnej).

Prawo do zwrotu kosztów przesiedlenia, skutecznego z powodu przeniesienia danego funkcjonariusza lub wojskowego w stan spoczynku, jest niezależne od tego, czy ten funkcjonariusz lub wojskowy nabył również prawo do emerytury.

Funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, przeniesionym w stan spoczynku, nie służy prawo do otrzymywania zaliczek na koszty przesiedlenia, ponieważ art. 21 ustawy emerytalnej przewiduje wyłącznie prawo do zwrotu kosztów już poniesionych.

Przy zwrocie kosztów przesiedlenia na zasadzie art. 21 ustawy emerytalnej mają odpowiednie zastosowanie przepisy § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 września 1927 r. o obowiązku przedstawiania wszelkich rachunków w terminie 14 dni, liczonych od następnego dnia po skutecznieniu przesiedlenia, a o ile chodzi o rachunki kosztów przewozu urządzenia domowego koleją lub statkiem — w tymże terminie, liczonym od następnego dnia po dokonaniu przewozu urządzenia domowego do miejscowości przesiedlenia, przyczem niezachowanie bez dostatecznego usprawiedliwienia wyżej okre-

ślonych terminów pociąga za sobą utratę prawa do zwrotu kosztów przesiedlenia.

Powyższe zasady powinny być stosowane również do wdów i sierot po funkcjonariuszach państwowych i zawodowych wojskowych z następującymi odchyleniami:

Do zwrotu kosztów przesiedlenia mają prawo jedynie wdowy i sieroty, co do których nie zachodzą przeszkody, przewidziane w art. 69 ustawy emerytalnej, sieroty zaś nadto, o ile nie ukończyły 18 roku życia, a w razie odbywania studjów w zakładach naukowych — 24 roku życia (art. 72 ustawy emerytalnej).

Wdowy i sieroty otrzymują ryczałt w wysokości, odpowiadającej ryczałtowi dla samotnego funkcjonariusza lub wojskowego, o ile zmarły funkcjonariusz czy też wojskowy pozostawił tylko wdowę lub tylko jedną sierotę. Jeżeli zaś została wdowa i co najmniej jedna sierota, w takim razie wdowa, która nad sierotą sprawuje opiekę, otrzymuje ryczałt w wysokości przewidzianej dla funkcjonariuszów i wojskowych otrzymujących dodatek ekonomiczny. Jeżeli zaś zostały co najmniej dwie sieroty, znajdujące się pod opieką, ryczałt w tej samej wysokości wypłaca się ich ustawowemu opiekunowi. Jeżeli niektóre sieroty są pod opieką, inne zaś nie, lub o ile sieroty mają różnych opiekunów, koszty przesiedlenia się powinny być odpowiednio podzielone i nie mogą przekraczać wysokości kosztów, jakieby zostały przyznane, gdyby wszystkie sieroty miały wspólnego opiekuna.

Termin roczny, w ciągu którego powinno nastąpić przesiedlenie, o ile chodzi o wdowy i sieroty (art. 21 ust. 2 w związku z art. 77 zdanie ostatnie ustawy emerytalnej), należy obliczać w ten sposób, że wdowy i sieroty po funkcjonariuszach i wojskowych, zmarłych w czynnej służbie, korzystają z prawa do zwrotu kosztów przesiedlenia, o ile przesiedlenie to nastąpiło w ciągu roku od daty śmierci funkcjonariusza lub wojskowego, wdowy zaś i sieroty, pozostałe po funkcjonariuszach i wojskowych,

zmarłych w ciągu roku po przeniesieniu w stan spoczynku, a przed dokonaniem przesiedlenia — o ile przesiedlają się w ciągu roku od daty przeniesienia zmarłego funkcjonariusza lub wojskowego w stan spoczynku, niezależnie od daty śmierci tego funkcjonariusza lub wojskowego. Wdowy natomiast i sieroty, pozostałe po funkcjonariuszach i wojskowych, przeniesionych w stan spoczynku, a zmarłych po upływie roku od daty tego przeniesienia, nie korzystają z prawa do zwrotu kosztów przesiedlenia.

Wdowy i sieroty po funkcjonariuszach i wojskowych, zmarłych w czynnej służbie, mają prawo do zwrotu kosztów jednorazowego przesiedlenia się z miejsca dotychczasowego zamieszkania w kraju lub zagranicą (do przyszłego miejsca zamieszkania, które obiorą sobie w kraju lub na obszarze W. M. Gdańska (art. 77 zdanie 1-sze ustawy emerytalnej). Natomiast wdowy i sieroty po funkcjonariuszach i wojskowych, którzy zmarli w ciągu roku po przeniesieniu w stan spoczynku, a przed dokonaniem przesiedlenia mają prawo do zwrotu kosztów przesiedlenia z ostatniego miejsca służbowego zmarłego funkcjonariusza lub wojskowego do przyszłego miejsca zamieszkania w kraju lub na obszarze W. M. Gdańska (art. 77 zdanie 2-gie w związku z art. 21 ust. 1 ustawy emerytalnej). Jeżeli jednak wdowa lub sieroty mieszkają poza miejscowością, w której pełnił służbę zmarły funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy, i z tej miejscowości przesiedlają się do innej, w takim razie będą korzystały z prawa do zwrotu kosztów przesiedlenia, w wysokości nieprzekraczającej tych kosztów, jakiegoś po ciągnęło za sobą przesiedlenie się z miejsca, w którym zmarły funkcjonariusz lub wojskowy ostatnio pełnił służbę (wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego L. Rej. 3430/26 w sprawie Uramka w Zbiorze Wyroków t. VI. 1605).

Jednocześnie wyjaśnia się, że w myśl art. 1 i 29 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca

1928 r. o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 309) prowadzenie tej ewidencji i kontroli należy obecnie do gmin miejskich i wiejskich lub też do podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i przez niego upoważnionych władz i organów. W związku z tem za dowód dokonania przesiedlenia i zameldowania się w nowem miejscu zamieszkania powinny być przyjmowane wydawane przez gminy potwierdzenia zgłoszenia na stałe zamieszkania (art. 12 powyższego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. i § 17 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 16-go października 1930 r. o meldunkach i księgach ludności — Dz. U. R. P. Nr. 84, poz. 653). Natomiast potwierdzenie zgłoszenia na czasowy pobyt w danej miejscowości (różniące się od potwierdzenia zgłoszenia na pobyt stały tylko barwą papieru), nie stanowi dowodu, wykazującego dokonanie przesiedlenia, ponieważ przez przesiedlenie się należy rozumieć przeniesienie się do innej miejscowości z zamiarem stałego w niej zamieszkania.

WYSOKOŚĆ POŚMIERTNEGO.

W pewnym wypadku przy obliczaniu pośmiertnego po zmarłym funkcjonarjusz w stanie spoczynku władze odmówiły zaliczenia do pośmiertnego dodatku mieszkaniowego i 15% zasiłku, wychodząc z założenia, że dodatek mieszkaniowy i 15% zasiłek nie stanowią integralnej części uposażenia emerytalnego a temsamem nie wchodzi do obliczenia pośmiertnego.

Najwyższy Trybunał Administracyjny rozpatrując skargę w tej sprawie w wyroku z dnia 8 czerwca 1933 L. Rej. 5663/30 orzekł co następuje:

Art. 78 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923, zawierający postanowienie, że wdowa, w razie śmierci funkcjonarjusza w stanie spoczynku otrzymuje pośmiertne w wysokości trzymiesięcznego uposażenia, pobieranego

ostatnio przez zmarłego jej męża, nie podaje bliższego określenia pojęcia „uposażenie”.

Jednakże skoro rzeczony artykuł postanawia, że pośmiertne ma wynosić trzymiesięczne ostatnio „pobierane” przez zmarłego uposażenie, należy uznać, że ustawodawca, nie wprowadzając jakichkolwiek zastrzeżeń co do sposobu obliczenia tego uposażenia, miał na myśli całkowite faktycznie pobierane przez zmarłego uposażenie, niezależnie od podstaw, na jakich wymiar był oparty.

Takie stanowisko nie jest sprzeczne z innemi postanowieniami ustawy emerytalnej, w szczególności nie jest sprzeczne z art. 17 tej ustawy, na który pozwana władza się powołuje. Gdy bowiem art. 17, mówiąc o ostatnio pobieraniem w służbie czynnej przez emeryta uposażeniu zaznacza, iż chodzi tu o uposażenie „przypadające” według art. 3 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923, a więc o uposażenie prawnie należne — omawiany przepis art. 78 mówi o ostatnio faktycznie pobieraniem uposażeniu, a więc o uposażeniu zasadniczem, ze wszystkimi faktycznie pobieranymi dodatkami.

Z powyższych względów Najwyższy Trybunał Administracyjny zaskarżone orzeczenie uchylił jako niezgodne z ustawą.

PRAWO O PUBLICZNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH ROZRYWKOWYCH

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej
z dnia 27 października 1933 r.

(Dz. U. R. P. 85, poz. 632).

R o z d z i a ł I.

PRZEPISY OGÓLNE.

Art. 1. Przepisem prawa niniejszego podlegają publiczne: widowiska, produkcje słowne, muzyczne, odczyty, przedsięwzięcia sportowe, szkoły tańców salonowych, zabawy ludowe, tudzież inne przedsięwzięcia, służące celom rozrywkowym lub pokazowym, z wyjątkiem wystaw gospodarczych i wyświetlania filmów zapomocą kinematografu.

Art. 2. § 1. Urządzanie rozrywek podlegających prawu niniejszemu wymaga pozwolenia władzy

§ 2. Pozwolenie ma charakter ściśle osobisty i nie może być przeniesione na osobę trzecią ani w drodze spadku, ani aktem działyłym między żyjącymi.

§ 3. Minister Spraw Wewnętrznych władny jest w drodze rozporządzeń określać przedsięwzięcia rozrywkowe, co do których wystarczy zgłoszenie, oraz ustalać

sposób i warunki takich zgłoszeń, a także uprawnienia władz w stosunku do zgłoszonych przedsięwzięć.

Art. 3. § 1. Udzielając pozwolenia, władza w miarę okoliczności może ustalić warunki, których niedopełnienie powoduje cofnięcie pozwolenia.

§ 2. Władza może uzależnić udzielenie pozwolenia od złożenia kaucji w gotówce, w papierach pupilarnych lub w formie gwarancji bankowej na zabezpieczenie ewentualnych roszczeń do przedsięwzięcia rozrywkowego ze strony jego pracowników lub publiczności.

Art. 4. § 1. Niezależnie od wymagań przepisów budowlanych i techniczno-sanitarnych dla teatrów i innych pomieszczeń, przeznaczonych do licznego gromadzenia się ludzi, jeżeli przedsięwzięcie rozrywkowe wymaga specjalnych urządzeń technicznych, których bezpieczeństwo może nasuwać obawy, wówczas uruchomienie go będzie poprzedzone zbadaniem przez odpowiednią władzę przy udziale potrzebnych fachowców. W razie wątpliwości kompetencyjnych władzę tę ustala władza udzielająca pozwolenia na przedsięwzięcie.

§ 2. Przepisy co do wewnętrznego urządzenia pomieszczeń przedsięwzięć rozrywkowych i zachowania się w nich ze względu na wymagania bezpieczeństwa, higieny i porządku wydaje Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 5. Ze względu na właściwość władz i tryb postępowania oraz warunki organizowania przedsięwzięć prawo niniejsze rozróżnia przedsięwzięcie: a) z siedzibą stałą, b) wędrowną i c) dorywcze.

R o z d z i a ł II.

PRZEDSIĘWZIĘCIA Z SIEDZIBĄ STAŁĄ.

Art. 6. § 1. Pozwolenia na przedsięwzięcie rozrywkowe z siedzibą stałą, z wyjątkiem przedsięwzięć teatral-

nych, udziela wojewódzka władza administracji ogólnej miejsca siedziby przedsięwzięcia.

§ 2. Pozwolenia na przedsięwzięcie teatralne bez względu na jego siedzibę udziela Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 3. Pozwolenia te wydaje władza w zależności od oceny warunków miejscowych, charakteru przedsięwzięcia i kwalifikacyj jego organizatorów.

§ 4. Kompetencje przewidziane w § 1 — Minister Spraw Wewnętrznych, a przewidziane w § 2 — Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, władny jest normować odmiennie drogą rozporządzeń.

Art. 7. Pozwolenia określone w art. 6 mogą być udzielane na okres do 15 lat w zależności od charakteru przedsięwzięcia, potrzeby odpowiednich inwestycji i kosztów z tem związanych.

R o z d z i a ł III.

PRZEDSIĘWZIĘCIA WĘDROWNE.

Art. 8. § 1. Pozwoleń na przedsięwzięcia wędrowne, z wyjątkiem objazdowych przedsięwzięć teatralnych, udzielają władze administracji ogólnej właściwe dla obszaru, na którym przedsięwzięcie ma funkcjonować, a na obszar całego Państwa — Minister Spraw Wewnętrznych.

§ 2. Pozwoleń na objazdowe przedsięwzięcia teatralne udziela Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 3. Przepis art. 6 § 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 9. Po przybyciu przedsięwzięcia do miejscowości jego czasowego funkcjonowania, urządzający ma obowiązek zgłosić miejscowo właściwej powiatowej władzy

administracji ogólnej o czasie, miejscu i rodzaju produkcji. Władza ta, w zależności od oceny warunków miejscowych, może ograniczyć czas funkcjonowania przedsięwzięcia, a nawet zakazać jego funkcjonowania w danej miejscowości.

R o z d z i a ł I V.

PRZEDSIĘWZIĘCIA DORYWCZE.

Art. 10. Pozwoleń na przedsięwzięcia dorywcze udzielają powiatowe władze administracji ogólnej miejsca przedsięwzięcia. Za dorywcze uważa się przedsięwzięcie zorganizowane wyłącznie celem urządzenia jednej lub paru rozrywek w jednej miejscowości.

R o z d z i a ł V.

APROBATA UTWORÓW I ICH INSCENIZACJI.

Art. 11. § 1. Na utwory z tekstem słownym, przeznaczone do publicznego wykonania, należy uprzednio uzyskać aprobatę miejscowo właściwej władzy administracji ogólnej, a jeżeli chodzi o obszar całego Państwa — Ministra Spraw Wewnętrznych.

Władza powołana do aprobaty utworu z tekstem słownym może zażądać dołączenia tłumaczenia go na język państwowy, jeżeli utwór pisany jest w języku innym.

§ 2. Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych mogą ustalać ulgi w zakresie potrzeby uprzedniej aprobaty utworów i zmieniać kompetencje co do aprobaty.

Art. 12. § 1. Władza może poddać ocenie również inscenizację i część mimiczną utworu, nie przewidzianą w aprobowanym jego tekście słownym. W tym celu urządzający jest obowiązany co najmniej na 24 godziny przed

ostateczną próbą produkcji zawiadomić o jej czasie i miejscu właściwą powiatową władzę administracji ogólnej.

§ 2. W stosunku do przedsięwzięć wędrownych inscenizacja i część mimiczna mogą być aprobowane przez powiatową władzę administracji ogólnej miejsca organizacji przedsięwzięcia, co nie pozbawia władzy miejsca wykonywania utworu prawa do żądania poczynienia możliwych zmian, którychby wymagały warunki miejscowe.

R o z d z i a ł VI.

PRODUKCJE ZAKAZANE.

Art. 13. Zakazane są przedsięwzięcia rozrywkowe przeciwne prawu albo zagrażające bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu, a w szczególności produkcje:

- a) szkodliwe dla interesu państwowego Rzeczypospolitej,
- b) obrażające uczucia narodowe,
- c) obrażające uczucia religijne kościołów i związków religijnych przez Państwo uznanych,
- d) mogące przyczynić się do zdziczenia obyczajów lub demoralizacji,
- e) stanowiące propagandę lub gloryfikację przestępstw,
- f) ośmieszające arcydzieła literatury polskiej lub złośliwie je zniekształcające,
- g) złośliwie przedstawiające w ujemnem świetle polską rzeczywistość,
- h) wkraczające w dziedzinę hypnotyzmu i sugestji, o ile miałyby odbywać się przy udziale osób z pośród publiczności.

Rozdział VII.

PRZEPISY PORZĄDKOWE.

Art. 14. § 1. Programy przedstawień (produkcji) ze wskazaniem miejsca, czasu, przeznaczonych do wykonania utworów i biorącego w nich udział personelu powinny być dostarczane powiatowej władzy administracji ogólnej miejsca przedstawień w miarę ustalania tych programów, a w każdym razie najpóźniej na 24 godziny przed przedstawieniem.

§ 2. Programy te powinny być przed rozpoczęciem sprzedaży biletów podane do publicznej wiadomości drogą wywieszenia ich przy wejściu do pomieszczenia, gdzie przedstawienie ma się odbywać i w miejscach przeznaczonych do sprzedaży biletów. Przedruk programów nie podlega żadnym ograniczeniom.

§ 3. W razie konieczności zmiany programu należy o tem niezwłocznie podać do wiadomości władz i obwieścić sposobem wskazanym w paragrafie poprzednim. Osoby, które nabyły bilety przed obwieszczeniem zmiany, uprawnione są do zwrotu biletów i otrzymania wpłaconej za nie należności.

Art. 15. Zapowiedziane przedstawienia (produkcje) powinny rozpoczynać się dokładnie w czasie wskazanym w programach i afiszach.

Art. 16. Celem kontroli przestrzegania przepisów i warunków tudzież nadzoru artystycznego, oraz dla celów reprezentacyjnych, urządzający przedsięwzięcie ma obowiązek oddania do dyspozycji władz bezpłatnie najwyżej 6 miejsc. Obowiązek ten określa szczegółowo władza, udzielająca pozwoleń na przedsięwzięcie.

Art. 17. § 1. Powiatowa władza administracji ogólnej może zawiesić wykonanie utworu aprobowanego, jeżeli w tym czasie zajdą lub wyjdą najaw okoliczności, wska-

zujące na to, że produkowanie utworu zagraża bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu.

§ 2. Powiatowa władza administracji ogólnej może również zawiesić wykonanie utworu, jeżeli ma dostateczne podstawy do przypuszczenia, że wykonanie to miałyby odbyć się z pogwałceniem praw autorskich.

§ 3. Minister Spraw Wewnętrznych może czasowo zawiesić funkcjonowanie prawnie istniejących przedsięwzięć rozrywkowych na obszarze całego Państwa z powodu żałoby narodowej. Podobne uprawnienie przysługuje wojewódzkiej władzy administracji ogólnej na podległym jej obszarze w przypadku epidemji. W pierwszym z tych przypadków zawieszenie nie może trwać dłużej niż 3 dni.

Art. 18. Szczegółowe przepisy porządkowe dotyczące funkcjonowania przedsięwzięć rozrywkowych, a zwłaszcza co do: godzin ich funkcjonowania, ograniczeń funkcjonowania niektórych przedsięwzięć w pewnych dniach ze względów religijnych, ograniczeń co do udziału dzieci i młodzieży oraz uczęszczania ich na przedstawienia — ustalają rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

R o z d z i a ł VIII.

POSTANOWIENIA KARNE.

Art. 19. Kto wykracza przeciw przepisom prawa niniejszego lub rozporządzeń, wydanych na jego podstawie, podlega karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3.000 złotych. Do orzekania powołane są władze administracyjne.

Art. 20. Uporczywe nieprzestrzeganie przez przedsięwzięcie rozrywkowe przepisów prawa niniejszego i rozporządzeń na niem opartych, stwierdzone kilkakrotnem

ukaraniem, a także nieprzestrzeganie warunków pozwolenia, daje władzy podstawę do cofnięcia go przed upływem terminu jego ważności.

R o z d z i a ł   I X.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE.

Art. 21. Do nadzoru nad funkcjonowaniem przedsięwzięć rozrywkowych, o ile nie chodzi o kompetencje szczególne, przewidziane w prawie niniejszem i w rozporządzeniach na niem opartych, powołane są powiatowe władze administracji ogólnej miejsca funkcjonowania tych przedsięwzięć.

Art. 22. Wszelkie zawiadomienia kierowane do władz w sprawach objętych niniejszem prawem lub rozporządzeniami wydanymi na jego podstawie, z wyjątkiem zawiadomień, wymienionych w art. 2 § 3 niniejszego prawa, są wolne od opłat stemplowych.

Art. 23. Wykonanie prawa niniejszego i wydanie w tym celu potrzebnych rozporządzeń wykonawczych porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 24. Prawo niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1934 r. Z dniem tym tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy w sprawach uregulowanych prawem niniejszem.

PRZEMIĘTAJ!

10

**NAJLEPSZY
ZESZYT SZKOLNY**

**WSZELKIE
PRZYBORY
I POMOCE
SZKOLNE
NAJLEPIEJ NABYWAĆ**

W Sp. Akc. NASZ SKLEP-URANIA

Warszawa	—	Sienna 15 (centrala)
„	—	Jasna 1 (oddział)
Łódź	—	Piotrkowska 90
Poznań	—	3 Maja 4
Sosnowiec	—	Warszawska 8
Katowice	—	Stawowa 3
Brześć n/B.	—	3 Maja 5

PŁOMYK

tygodnik dla dzieci od lat 10-ciu do 14-tu,
z wielobarwnymi ilustracjami
pod redakcją **Heleny Radwanowej.**

PŁOMYCZEK

tygodnik z kolorowymi obrazkami dla dzieci
od lat 6-ciu do 9-ciu
pod redakcją **Janiny Porazińskiej.**

Pisma te wychodzą od 1-go września do końca
czerwca.

Warunki prenumeraty:

	Miesięcznie,	kwartal.,	rocznie
„Płomyk”	1.50	4.50	14 zł.
„Płomyczek”	1.20	3.50	11 „
„Płomyk” z „Płomyczkiem”	2.30	6.50	21 „

Konto czekowe P. K. O. Nr. 6.880.

Adres redakcji i administracji:

**Warszawa, ul. Dobra 6, dla prenumeratorów
warszawskich ul. Świętokrzyska 18.**

ILUSTRACJA SZKOLNA

miesięczne wydawnictwo tablic do nauki pogładowej. Rocznie wychodzi 10 seryj po 4 lub 8 obrazów w każdej serji. Większość tablic jest wielobarwnych; do każdej tablicy dołączone są teksty objaśniające. Dotychczas wyszło 40 seryj, zawierających 500 obrazków.

Cena serji zł. 4, w prenumeracie zł. 3, prenumerata roczna zł. 28.

Serje z lat ubiegłych przy większych zakupach można nabywać na warunkach ulgowych.

Adres:

Warszawa, ul. Dobra 6, lub Świętokrzyska 18.
Konto P. K. O. Nr. 19.707.

SZKOLNA GAZETKA ŚCIENNA

wychodzi w okresie pracy szkolnej dwa razy na tydzień, poświęcona jest aktualnościom i zawiera następujące działy: Z Polski, Ze świata, Ze sportów i Ze szkoły.

Prenumerata:

miesięczna 1 zł., za cały rok szkolny zł. 8.

Adres:

Warszawa, ul. Dobra 6, lub Świętokrzyska 18.
Konto P. K. O. „Ilustracja Szkolna” Nr. 19.707.

ZABAWA - NAUKA

wytwórnia i skład gier i zabawek pedagogicznych
przy „PŁOMYKU” i „PŁOMYCZKU”.

Budownictwo drewniane, układanki geometryczne,
domina obrazkowe, geometryczne, liczbowe, lote-
ryjki obrazkowe, gry do ćwiczeń zmysłów i roz-
woju myślenia logicznego, materiały w komplecie
do wyrobu różnych zabawek.

Gry towarzyskie dla świetlic.

Materiały i narzędzia do sporządzania zabawek
i do robót ręcznych.

Na żądanie wysyła się cennik szczegółowy.

Warszawa, ul. Świętokrzyska 18.

POWSZECHNY UNIWERSYTET KORRESPONDENCYJNY

to szkoła dla ludzi pracy

to szkoła, która przychodzi sama do każdego człowieka, gdy ten do szkoły przyjść nie może

wszyscy, którzy pragną pogłębić swoje wykształcenie ogólne i zawodowe

wszyscy, którym brak świadectw szkolnych przeszkadza w dalszej karierze życiowej

niech natychmiast zgłoszą się osobiście lub listownie do Powszechnego Uniwersytetu Korrespondencyjnego a otrzymają bezpłatnie programy szczegółowe kursów oraz warunki zapisów.

DLA NAUCZYCIELSTWA

Wyższy Kurs Nauczycielski

Kurs do Egzaminu Praktycznego

Wzorowe Kursy w Zakresie Szkoły Powszechnej

Kurs Gimnazjalny w/g nowej ustawy o ustroju szkolnictwa

Kurs Nauki Obywatelskiej

Warszawa — Aleja Róż Nr. 2 Tel. 8-21-10.

Konto P. K. O. 9.415.

NIEZBĘDNE DLA KAŻDEGO NAUCZYCIELA

JAK REALIZOWAĆ NOWE PROGRAMY SZKOLNE

BIBLIOTEKA NAUCZYCIELA SZKOŁY POWSZECHNEJ POD RED. BENED. KUBSKIEGO

1. *Dr. J. Balicki*. Oblicze nowych programów; 2. *J. Mi-chałowski*. Zagadnienia wychowawcze w nowych programach; 3. *St. Drzewiecki*. Wychowanie obywatel-sko-państwowe w nowych programach; 4. *St. Ma-chowski*. Wychowanie gospodarcze w nowych pro-gramach; 5. *B. Kubiś*. Twórczość nauczyciela a nowe programy; 6. *M. Kotarbiński*. Organizacja pracy w kl. I na podstawie nowego programu; 7. *St. Dobraniecki*. Organizacja pracy w kl. II na podstawie nowego programu; 8-9. *J. Dańcewiczowa*. Jak realizować nowy program języka polskiego (2 tomiki); 10-11. *Dr. Wł. Hoszowska*. Jak realizować nowy program historii (2 tomiki); 12-13. *E. Dudkówna i J. Strzelecka*. Jak realizować nowy program matematyki (2 tomiki); 14. *J. Czystowski*. Jak realizować nowy program przyrody martwej; 15-16. *T. Mayzner*. Jak realizować nowy program śpiewu (2 tomiki); 17. *Dr. J. Kuchta*. Psychologia dziecka wiejskiego a praca szkolna; 18. *St. Włacek i J. Ciepiałowski*. Czytanie w szkole powszechnej. (Przykłady z praktyki). — **TOMIK POJEDYŃCZY PO ŻŁ 1.90**

BIBLIOTEKA METODYCZNO PEDAGOGICZNA

Dr. M. Liśbrachowa. Psychologia pedagogiczna (w ćwiczeniach) — zł. 7.50; *K. Linke*. Nauczanie łączne i nauczanie języka ojczystego w szkole powszechnej — zł. 7.—; *L. Pomirowski*. Wal-ka o nowy realizm — zł. 4.50; *L. Pomirowski*.

Nowa literatura w nowej Polsce — zł. 11.—;

W PRZYGOTOWANIU: *K. Hławczka*. Jak uczyć śpiewu; *W. Martynowiczowa*. Nauczanie historii w szkole po-wszechnej; *Dr. J. Saloni*. Krótka metodyka języka polskie-go (zarys ogólny).

WYDAWNICTWA GEBETHNERA I WOLFFA

**BIBLIOTEKA MŁODZIEŻY W WIEKU 12-15 LAT
POD RED. DR. J. ZAREMBY**

**POLSKA
I ŚWIAT
WSPÓŁCZESNY**

DOTYCHCZAS UKAZAŁY SIĘ TOMIKI:

1. *Gen Stawoj-Składkowski*. Gdzie widziałem Komendanta nim Polskę wywalczył. zł. 1.—;
2. *Major Lipiński W.* Wojna polska Rok 1918—1919. zł. 1.—; 3. *Z. Nowakowski* Puchar Krakowa — zł. 1.—; 4. *G. Morcinek*. W zadymionem słońcu — gr. 10; 5. *M. Grołowski*. Źródła światła — gr. 90; 6. *E. Szelburg-Zarembina*. Dom wielki jak świat — gr. 90; 7. *J. Metasner*. Żwirko i Wigura — gr. 80; 8. *H. Boguszevska*. Czerwone węże — gr. 90; W STYCZNIU B. R. UKAZĄ SIĘ: 9. *G. Morcinek*. Dzieje węgla; 10. *A. Janowski*. W stolicy. 11. *Gen. J. Römmel*. Wspomnienia z bojów kawalerji. ZAPOWIEDZIANE SĄ m. in: *E. Małaczewski*. Z bojów syberyjskiej brygady; *H. Romer*. Strony wileńskie; *M. Siedlecki*. Nad polskim morzem. *K. Makuszyński*. Lwów; *M. Dąbrowska* Praca artysty; *H. Boguszevska*. Dzieci znikąd. *J. Wiktor*. Polacy we Francji; *Z. Nowakowski*. Niemcy; *J. Lepecki*. Podróż do Syberji; *F. Ossendowski*. Afryka; *H. Naglerowa*. Bohaterskie kobiety; *Z. Natkowska*. Bractwo narodów; *J. Meissner*. Najważniejsze loty świata; *Jim Poker*. Płyną polskie okręty; *J. Kossowski*. O zagłębiu naftowem.

Biblioteka dostępna jest w sprzedaży pojed. i w prenumeracie. PRENUMERATA: miesięczna wraz z kosztami przesyłki (za 3 tomiki) zł. 2.—; kwartalna (za 9 tom.) zł. 6.—; półroczna (za 18 tom.) zł. 12.—. Prenumeratę przyjmują: Gebethner i Wolff, Warszawa. Zgoda 12, P. K. O. 16.655 oraz wszystkie księgarnie,

Nowa biblioteka o charakterze wydawnictwa serijnego, obejmująca szereg niezmiernie tanich książeczek, w których nauczyciel znajdzie materiały faktyczne i metodyczne do najróżnorodniejszych zagadnień, jakie musi wg. nowych programów z uczniami przerobić. Redakcję tej jedynej w swoim rodzaju biblioteki objął Z. Szulczyński, minist. wizytator szkół.

**MATERIAŁY
DO REALIZOW.
PROGRAMÓW
SZKOŁY
POWSZECHNEJ**

K S I A Ż N I C A - A T L A S

Warszawa, Nowy-Świat 59,
tel. 223-65.

Lwów, Czarnieckiego 12,
tel. 30-52.

Ś W I A T I Ż Y C I E

Zarys encyklopedyczny ŚWIAT i ŻYCIE pomyślany jest jako pomoc szkolna dla nauczycieli i uczniów, a jego celem jest umożliwienie realizacji nowego programu szkolnego i nowych metod nauczania (szkoła twórcza, nauczanie pod kierunkiem i t. p.). Stąd też nadaje on się z pożytkiem tak do bibliotek szkolnych uczniowskich i nauczycielskich, jak i do pracowni naukowych, świetlic, kółek naukowych i sportowych i innych, porusza bowiem wszystkie zagadnienia współczesności i przeszłości, o ile mają one znaczenie dla dorobku kulturalnego świata. Jako tak pomyślana pomoc naukowa uzyskał ŚWIAT i ŻYCIE aprobatę Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 19.X. 1932, L. I. Pr. 3975/32, które w odnośnym komunikacie tak orzeka: „Dzieło to, w założeniu swem niezmiernie pożyteczne, może odegrać poważną rolę jako uzupełnienia materiału, przerobionego w szkole; może też służyć jako cenny środek naukowy, zwłaszcza w pracowniach humanistycznych i przyrodniczych”.

Encyklopedia ta, ukazując się od 1.I. 1933 r. w zeszytach miesięcznych z wyjątkiem lipca i sierpnia, obejmować będzie ogółem pięć tomów po 10 zeszytów każdy — w ilości ponad 3000 stron tekstu i 640 stron ilustracji barwnych oraz rycin dwukolorowych.

Do grudnia 1933 r. ukazało się 10 zeszytów tomu I, które są już do nabycia wraz z nader estetyczną okładką projektu B. Lenarta.

Cena I zeszytu poza prenumeratą wynosi zł. 6 plus porto 0.85 razem zł. 6.85.

Cena zeszytu w prenumeracie miesięcznej wynosi zł. 4.80, półrocznie zł. 23.30, rocznie zł. 45.15.

Prenumerata zniżona dla nauczycieli, organizacji nauczycielskich i dla uczniów: zł. 3.— za zeszyt.

Szczegółowe katalogi oraz „Przegląd Wydawnictw” „Książnicy-Atlasu” na żądanie gratis i franko.

Księgarnie „Książnicy - Atlasu” (Warszawa, Nowy-Świat 59, tel. 223-65 i Lwów, Czarnieckiego 12, tel. 30-52) dostarczają wszystkich książek.

Przy Księgarni Warszawskiej „Poradnia bibliograficzno-pedagogiczna” oraz „Wypożyczalnia Pedagogiczna”. Opłata miesięczna zł. 2.50. Kaucja zł. 5.—. Wysyłka także na prowincję.

K S I A Ź N I C A - A T L A S

Warszawa, Nowy-Świat 59,
tel. 223-65.

Lwów, Czarnieckiego 12,
tel. 30-52.

Biblioteka Pedagogiczno-Dydaktyczna.

Przy nabywaniu każdorazowego kompletu dajemy 10% zniżki.

	Zł.
1. Klemensiewicz Z. Dydaktyka nauki o języku ojczystym	5.40
2. Koniński K. Szkoła na miarę. Projekt szkoły średniej indywidualizującej	3.80
3. Nikodym O. Dydaktyka matematyki. Cz. I. Liczby naturalne	9.60
4. Nawroczyński B. Zasady nauczania. Wyd. II.	12.—
5. Baley S. Psychologia wieku dojrzewania	6.90
6. Nawroczyński B. Uczeń i klasa. Wyd. II	9.80
7. Weryho-Radziwiłłowiczowa M. Metoda wychowania przedszkolnego. Wyd. III	6.60
8. Harabaszwski J. Metodyka chemii	12.—
9. Jeżewski M. Nauczanie fizyki	9.40
10. Kwiatkowski S. Dydaktyka i metodyka nauczania języków nowożytnych	2.50
11. Sołnicki K. Podstawy wychowania państwowego	6.—
12. Ziemnowicz M. Szkolnictwo w Stanach Zjedn. Ameryki P.	—.—
13. — Nauczanie i wychowanie w Stanach Zjedn. Ameryki P.	—.—

Biblioteka Przekładów Dzieł Pedagogicznych.

Przy nabywaniu każdorazowego kompletu dajemy 10% zniżki.

	Zł
1. Dewey. Moje pedagogiczne Credo. — Szkoła a społeczeństwo. Wyd. II.	3.20
2. Rusk. Pedagogika eksperymentalna	8.80
3. Kerschensteiner. Pojęcie szkoły pracy. Wyd. II.	—.—
4. Parkhurst. Wychowanie według planu daltonskiego	5.60
5. Mc Cunn. Kształcenie charakteru	5.60
6. Saxby. Kształcenie postępowania	5.—
7. Stevenson. Metoda projektów w nauczaniu	6.—
8. Zienkowski. Psychologia dzieciństwa	9.80
9. Piaget. Mowa i myślenie u dziecka	6.40

K S I A Ź N I C A - A T L A S

Warszawa, Nowy-Świat 59,
tel. 223-65.

Lwów, Czarnieckiego 12,
tel. 30-52.

10. Piaget. Sąd i rozumowanie u dziecka	—.—
11. — Jak sobie dziecko świat przedstawia	9.50
12. Pfister. Psychanaliza na usługach wychowania.	6.90
13. Mc Dougall. Psychologia grupy	9.80
14. Almack. Wychowanie obywatelskie	—.—
15. Buckingham. Praca badawcza na terenie szkoły.	8.40
16. Claparède. Jak rozpoznawać uzdolnienia uczniów.	—.—
17. Perrière. Samorząd uczniowski	5.60
18. Gentile. Reforma wychowania	5.60
19. Hall-Quest. Uczenie się pod kierunkiem	9.—
20. Dewey. Jak myślimy	—.—
21. Claparède. Wychowanie funkcjonalne	4.90
22. Croner. Psychika młodzieży żeńskiej	2.80
23. Hessen S. i Hans M. Pedagogika i szkolnictwo w Rosji Sowieckiej	—.—
24. Foerster. Wychowanie obywatelskie	—.—
25. Piaget. Przyczynowość fizyczna u dziecka	—.—
26. — Sąd moralny u dziecka	—.—
27. Dewey. Demokracja i wychowanie	—.—
28. — Natura i postępowanie człowieka	—.—

Współpraca Domu i Szkoły.

Przy nabywaniu każdorazowego kompletu dajemy 10% zniżki.

	Zł.
1. Szteimbokówna. Współpraca domu ze szkołą	—.—
2. Bondthaler. Czego szkoła oczekuje od rodziców.	—.—
3. Bzowski J. Szkoła i rodzina	—.—
4. Golias M. Organizacja pracy domowej ucznia	1.—
5. Pannenkowa I. Współpraca domu i szkoły w Ame- ryce Północnej	0.80
6. Kreutz M. Rozwój psychiczny młodzieży	2.90
7. Ippoldt. Jak młodzież naszą zachęcić do czytania.	0.80
8. Ziennowicz. Rodzina a wychowanie państwowe.	1.20
9. Brandstätter. Z doświadczeń rodziców i nau- czycieli	1.20
10. Klemensiewicz Z. Opieka rodziny nad mową dziecka	0.90

KSIĄŻNICA - ATLAS

Warszawa, Nowy-Świat 59,
tel. 223-65.

Lwów, Czarnieckiego 12,
tel. 30-52.

11. Mirski J. Współdziałanie młodzieży w pracy wychowawczej szkoły	2.20
12. Bykowski L. Współdziałanie domu i szkoły w wykształceniu przyrodniczym młodzieży	0.80

Prace Psychologiczne.

Przy nabywaniu każdorazowego kompletu dajemy 10% zniżki.

	Zł.
1. Joteyko. Metoda testów umysłowych	6.—
2. Dąbrowski. Punktowanie jako metoda badania zmęczenia umysłowego	2.40
3. Dzierzbińska. Uzdolnienia zawodowe nauczyciela-wychowawcy	—.—
4. Dybowski, ks. O typach woli	3.40

WYCHOWANIE I NAUCZANIE

Przewodnik dla wydawnictw Pedagogicznych i Dydaktycznych S. A. Książnica-Atlas T. N. S. W.

w opr. Dr. J. PIĄTKA i Dr. K. SOŚNICKIEGO

Niniejszy przewodnik ma na celu ułatwienie pracy studjującym zagadnienia pedagogiczne. Pozwoli on orjentować się w bogatym materiale wydawnictw pedagogicznych Książnicy-Atlas zarówno osobom, zajmującym się pedagogiką teoretycznie, jak i praktykującemu nauczycielowi, który dzięki niemu może znaleźć rozwiązanie zagadnień, jakie codzienne życie szkolne mu nasuwa. Cena 5.40.

Tom II-gi tego przewodnika, który obejmie uzupełnienie wydawnictw Książnicy-Atlas — w przygotowaniu.

NOWOŚCI DLA NAUCZYCIELA

- Ed. Chodak. **Wskazówki metodyczne**
do Elementarza „Moja pierw-
sza książeczka” . . . . . —.60
- **Dydaktyka i metodyka języka**
polskiego. Cz. I. Pierwszy rok
nauczania, z dopełnieniem we-
dług nowego programu. Cena
zniżona . . . . . 3.—
- **Ćwiczenia polskie dla klasy**
drugiej szkoły powszechnej . —.80
- H. Pohoska. **Historja w szkole po-
wszechnej** . . . . . 3.—
-

M. ARCTA

SŁOWNIK SPRAW I RZECZY POLSKICH

ułożyła Zofja de Bondy.

Jest to podręczna encyklopedia staropol-
ska, niezbędna przy czytaniu każdej powieści
historycznej. Cena zł. 14,— w opr. zł. 18.—

WYDAWNICTWO M. ARCTA
W WARSZAWIE

BIBLIOTEKA WYCHOWAWCZA

pod redakcją

PROF. DR. Z. MYŚLAKOWSKIEGO

- Dr. J. Kuchta. Dziecko włóczęga, z cyklu „Dzieci trudne do wychowania” . . . . . 6.—
- Dr. J. Bystron. Uspołecznienie szkoły i inne szkice . . . . . 4.—
- Dr. J. Kuchta. Książka zakazana . . . —.—

INNE KSIĄŻKI:

- Dr. T. Bornholtz. Organizacja i technika pracy wychowawczej w szkole powszechnej . . . 3.—
- Ed. Claparède. Szkoła na miarę . . . 1.80
- G. H. Green. Psychanaliza w szkole . 7.—
- Marzenie na jawie 6.50
- W. James. Pogadanki psychologiczne 1.80
- Z. Klemensiewicz. Biblioteka podręczna nauczyciela polskiego . 1.50

WYDAWNICTWO M. ARCTA
W WARSZAWIE

Tow. Akc. Fabryk Ołówków

 „ST. MAJEWSKI”

Sp. Akc.

w Pruszkowie pod Warszawą

POLECA:

**O Ł Ó W K I — S T A Ł Ó W K I
K R E D K I — K R E D Ę
P A S T E L E — O B S A D K I
P L U S K I E W K I — S P I N A C Z E**

**Wyrabiane we wszelkich jako-
ściach — w dużym wyborze.**

KSIĘGARNIA NAKŁADOWA
K. S. JAKUBOWSKIEGO
we Lwowie, ul. Piekarska 11

Ważniejsze podręczniki metodyczne dla użytku P. T. Nauczycielstwa:

- Klemensiewicz, Majewiczówna, Lehr-Spławiński. **Gramatyka polska** w szkole powszechnej, wyd. 3 8.—
- M. Germanówna. **Gimnastyka** w szkole powszechnej, wyd. 4 . . . . 2.80
- **Gry i zabawy** w szkole powszechnej, wyd. 3 . . . . 2.—
- M. Germanówna i J. Fritz. **Rozwój fizyczny dziecka, gry, zabawy i ćwiczenia w przedszkolu** . . 4.—
- M. Rudzińska. **Roboty kobiece** w szkole powszechnej . . . . . 4.—
- T. Czapczyński. **Metodyka ćwiczeń stylistycznych** w szkole powszechnej . . . . . 3.—

KSIĘGARNIA ROLNICZA

T-WA OŚWIATY ROLNICZEJ

Warszawa—ul. Mazowiecka 10

TO

**CENTRALA I GŁÓWNE ŹRÓDŁO ZAKUPU
KSIĄŻEK ROLNICZYCH ZE WSZYSTKICH
DZIEDZIN GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO
I DOMOWEGO**

Zakładanie i kompletowanie bibliotek rolniczych dla szkół, organizacyj i osób prywatnych, na dogodnych warunkach.

Wysyłka nowych książek szkołom do przejrzenia z prawem zwrotu na podstawie formalnego żądania kierownictwa szkoły, na warunkach pisemnej obustronnej umowy.

Stałe informacje o nowych książkach rolniczych i pokrewnych za pośrednictwem bezpłatnie rozsyłanego pisma p. t.:

„MIESIĘCZNIK KSIĄŻKI ROLNICZEJ”

Pismo to (jak również nowe katalogi) otrzymuje bezpłatnie każdy, kto nadeśle Księgarni Rolniczej w Warszawie (Mazowiecka 10), dokładny swój adres.

Jedyne pismo poświęcone biblijografii rolniczej, to
K W A R T A L N I K

„PIŚMIENICTWO ROLNICZE”

Prenumerata roczna tylko 2 zł. Każdy numer zawiera kilkadziesiąt recenzji o nowych książkach, oraz pełną biblijografię wydawnictw rolniczych.

Tow. Wydawnicze **RUBIKON** Sp. z ogr. odp.

WARSZAWA, ULICA CHMIELNA NR. 110.

- 1) **RUBIKON** — dwutygodnik literacko-naukowy, periodyk nowego nieznanego typu, jedyny w Polsce, przekształcający się w ciągu roku w 18 tomów zbioru bibliotecznego, prenumerata miesięczna zł. 3.—. Wyczerpujące prospekty na żądanie. Pismo stanowi niezrównane źródło wszelkiego materiału odczytowego ze wszystkich dziedzin wiedzy.
- 2) **ALBUM ZJEDNOCZENIA**, pamiątka 15-lecia Niepodległości. 200 str. 200 fotografii. Piękna ozdobna oprawa. Jest to historia wyzwolenia Polski w obrazach autentycznych, t. j. fotografii. Cena zł. 10.
- 3) **POLSKA W LATACH WOJNY ŚWIATOWEJ**, pamiątkowy film-druk, obrazujący drogą fotografii wydarzenia od 1914 do 1918 roku. Cena na zwykłym papierze zł. 40.—, na kredzie zł. 65.—. 250 str. dużego formatu.
- 4) **POLSKA W PIERŚCIENIU PRÓB I OGNI**, pamiątkowy film-druk, obrazujący drogą fotografii wydarzenia od 1918 roku do 1926 roku. Cena na papierze zwykłym zł. 40.—, na kredzie 65.—. 320 stron dużego formatu.

Wysyłamy za pobraniem z doliczeniem normalnego porta.

1.000.000

a w szczęśliwym
wypadku

2.000.000

ZŁOTYCH
wygrać można

Kupując losy Loterii Państwowej
w kolekturze

Sekcji Wdów i Sierot Z. N. P.

Warszawa, ul. Wybrzeże Kościuszkowskie 35.

Konto P. K. O. 435.

Cena $\frac{1}{4}$ biletu **10**

złotych. Z przesyłką
pocztową 10 zł. 50 gr.

Roczniki czasopism związkowych

Wydział wydawniczy Związku N. P. posiada na składzie roczniki następujących czasopism:

„Ruch Pedagogiczny“ — z lat 1923, 1926, 1930, 1931, 1932, 1933.

„Polskie Archiwum Psychologii“ — 1927/28, 1930, 1931, 1932.

„Polska Oświata Pozaszkolna“ — 1925, 1926, 1927, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933.

„Roboty Ręczne i Rysunki“ — 1927, 1928, 1929, 1930, 1932, 1933.

„Praca Szkolna“ — 1927, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933.

„Muzyka w Szkole“ — 1930, 1932/33.

„Teatr ludowy“ — 1926, 1928, 1931, 1932, 1933.

Cena każdego rocznika — zł 8.—

KAŻDY CZŁONEK ZWIĄZKU MOŻE NABYĆ
ROCZNIKI WYMIENIONYCH CZASOPISM
PO CENIE 4 ZŁ. ZA ROCZNIK BEZ OPŁA-
CANIA KOSZTÓW PRZESYŁKI

Zamówień można dokonywać blankietem nadawczym P K. O. **435** — Związek Nauczycielstwa Polskiego.